

העיתונאי 1

השאלה. התשובה. העיתונאי
41 סיפורים מהנהרות הגועשים של ההשגחה העליונה

הרב קובי לוי שליט"א
אפשר לדבר עם המחבר ולשלוח סיפורים לטלפון 050-4170419

הקדמות

הקדמה - פעמי מבוא דפי השער כריכה.

השאלה. התשובה העתונאי

פרק א' - מסע כפרי מתקתק פרק ב' - "שמע ישראל" תחת אש מרגמות פרק ג' - מחסום
העתונות פרק ד' - אין עצה ואין תבונה פרק ה' - אמא מיד חוזרת בתשובה פרק ו' - סבתא
בנהר הקפוא פרק ז' - לילה של חיבוטי-נפש פרק ח' - צלילה ראשונה בעתונות החרדית פרק
ט' - עיניהם של גדולי הדור פרק י' - עתונות חילונית. הפוגע נפגע פרק י"א - שברי-שברי
לוחות

שערי אמונה

המזוזות אשמות קייטרינג ושמו צניעות לוותר על 25 מליון דולר קטיושה מתוקה שלי

שערי דמעה

כריות לא מדברות השנורר המיליונר צעד קטן להשבת השכינה הצמה שנגזזה מבחן
המטרנה תרופה ושמה "סכסוך שכנים"

שערי השגחה

למה צביקה גרינפלד לא משתדך? גידי כץ נחת והמריא מן הקרמטוריום A - 199 התפילין
שהצילו רבבה הצלה כפולה בוואדי אברהם כפול שלושה הסולם חיכה 55 שנה

שערי חסד

עושים שותפות סוד אריכות ימי סבתא מדלן מתארח כאן 30 שנה... טבק ללא כף
זכות שלוש שמלות לחג

שערי מוסר

התנינים בכו על ג'ק סטון למה תלו את שר האוצר? למות מדאגה סיפור בלי סוף דירה
למכירה תוכחה אקדמית תוצרת סורבון מוציא להם ת'נשמה מי ינצח את השטן? חומרות?
במתינות לא לפגוע בהורי הכלה 8 דקות ביום האם המחנכים באמת משתדלים? תפילת אם
על בניה אפסים בצמרת

שערי מועד

הסוכה השדכנית הסוכה הקרבית של הצלף גוזלן הקשר שבין נעליו של וולוולה לרבנו
יונה" סעודת יום הכיפורים "אל תשליכנו סגורית ושמה שבת מוקדמת

שערי תשובה

דקה לפני השקיעה נגיחה בג'ונגל" אני רק יהודי פשוט "ילד של אלבום תמונות כוס
פלסטיק עלובה" בית המקדש" על ההר, בצ'ילה" גנב יקר וחביב"

הקדמות

הקדמה - פעמי מבוא

הקדוש-ברוך-הוא ברא לפנינו פאזל של עולם קסום המשופע במשבצות
אנושיות מדהימות ביופיין. כל יהודי הוא עולם מלא, בתכנים ובתכונות
יחודיים. כל אחד נושא תפקיד שרק הוא יכול למלא, זוכה לכשרונות
בלעדיים, ושתול בסביבה מותאמת לו. כל בן ישראל צומח במשפחה בה
הוא צריך וחייב לתקן את עצמו בעודו קיים עלי אדמות ולהניב פירות
טובים. אין אדם שהוא לא סיפור מרתק בפני עצמו. כל אדם מורכב
מאינספור נסיונות ומצבים שנוצרו אך ורק בעבורו, כדי לסלול לו את
הנתיב לשיפור הליכותיו ואורחותיו.

ואנחנו הולכים בתוך היער האנושי המופלא הזה, ורק צריכים להטות אוזן, להסכית, להכין את הלב לקלוט את פעימותיו של הזולת. הרבה אנשים רוצים שנקשיב להם, לרחשי ליבם, למכאוביהם, למישאלותיהם. הקשבה לזולת היא חסד גדול.

אנחנו צועדים ביער-העד היהודי הענק וחובתינו לפקוח עיניים ולקלוט כל הבהוב וניצוץ, כל עלה נידף או ענף נשבר. לא להתעלם!!! הכל מדבר אלינו. בנות הקול הללו הם בעצם השיג והשיח שבורא עולמים מגלגל לפתחנו כדי שנלמד, נפיק לקחים, ונביא את עצמנו לתיקון המידות, שזו תכליתנו בעולמנו.

עשרות הסיפורים הבלעדיים (ברובם הגדול) והרגישים השזורים בין דפי הספר, התגלגלו לפתחי ויכלו להיעלם להם בשאון ובסער העולמי. מרביתם סופרו לי ע"י גיבוריהם.

רצה הקדוש-ברוך-הוא לזכות את ישראל, ובעיקר לזכות אותי, ונטע בתוכי את הכשרון, הדחף והרצון לתעד את בנות-הקול המפכות הללו, כדי לחנך בעיקר את עצמי, ואחר-כך את בני ביתי, ואם ירצה השם, גם אתכם קוראים יקרים. ידה של ההשגחה העליונה מלטפת את גיבורי הסיפור, ומלווה גם אותנו הקוראים על כל צעד ושעל.

הספר הזה הוא בעצם סיפרם של הקוראים, ובזכותם ורק בזכותם הוא יוצא לאור. הם שביקשו לעשות מהם אסופה, והנה היא לפניכם. בשנתיים האחרונות זכיתי לאכסניה נכבדה בעתון "יום ליום", ובה פירסמתי תחת הכותרת "במה מדליקין" את הסיפורים הללו שאת מרביתם שמעתי ממקור ראשון. יבואו על הברכה מנכ"ל העתון רונן פרץ והעורך יצחק קקון על עידודם והערכתם. שאו ברכה.

בכדי לשמור על צינעת הפרט הקפדתי לשנות שמות ושאר פרטים הכרחיים כדי למנוע מבוכות מיותרות. המסר חשוב ולא החשיפה.

מה נפלאו דרכי השם, ומה רבו חסדיו. ההשגחה העליונה הועידה אותי לגדול בשדות מרוחקים, אך כיוונה אותי ברחמים רבים לשוב לשכון באוהלה של תורה, בבחינת תורה מחזרת אחרי אכסניה שלה. במשך שנים אלו, בהוראת גדולי הדור עסקתי בכתיבה עתונאית בעתונים רבים, דתיים וחופשיים, כאשר ההנחיה הברורה היא - לכתוב ולתעד נושאים שיקרבו את נפשות ישראל לאביהם בשמים.

הנני מודה לקדוש-ברוך-הוא שנטע בי את כישרון הכתיבה ואיפשר לי לבטא אותו במקומות רבים ולהשפיע - אני מקווה - לטובה. מאז ומעולם הייתי תפילה שלא תתגלגל תקלה על ידי, והוא רחום יכפר עוון, אם נפלה.

הנני מבקש בכל לשון של בקשה מהקוראים היקרים, לעשות בסיפורים הללו כל שימוש שיועיל, יחזק ויוסיף יראת-שמים והנהגות מוסר לכל יהודי באשר הוא, נער וזקן טף ונשים.

אשר על כן הנני מתיר בשמחה, ברצון רב ובטוב לבב, לצלם, להעתיק, לפרסם, לשדר ולתרגם את הסיפורים הללו לטובת הכלל והפרט, בכל אמצעי תקשורת מהוגן. אני מתיר זאת בארץ ובעולם, והנני מברך כל מי שיעשה זאת שזכות הרבים תעמוד לו ולזרעו עד עולם על כך שזיכה אותי בעוד קורא, ובעוד חיזוק ביראת-שמים.

את זכויות ההדפסה לספר זה הנני משאיר לעצמי.

הנני מודה לבורא עולם ששמני מיושבי בית המדרש על אף עיסוקי הרבים, וזכיתי להנחייתם והכוונתם של גדולי הדור ובראשם מרן ראש הישיבה אלעזר מנחם מן שך זצוק"ל, ושל - יבדלו לחיים ארוכים הרב הגאון ר' יהודה שפירא שליט"א, ומרן הראשון לציון הרב עובדיה יוסף שליט"א, אביהם ומנהיגם הרוחני של רשת תלמודי התורה "מעין החינוך התורני" שנפלה בחלקי זכות גדולה לנהל אחד מהם.

כאן המקום והזמן להודות מעומק הלב לרבנים חשובים וידידים רבים וטובים שלי, שעשו עמי כבוד דרך ארוכה ופוריה בהקמת עולם של תורה וחסד בעיר נתניה.

ולמעלה מכולם רבנו ומורנו הרה"ג יעקב הלפרט שליט"א ראש כולל "נחלת חיים" המשמש לנו כאב רוחני וגם כמורה דרך בהנהגה הציבורית.

יעמדו על הברכה מעצבי דרכנו הרוחניים הרה"ג דוד הלל, הרה"ג ישועה אללוף והרה"ג רפאל מעיין, שהשקיעו בנו רבות, היו והינם אחיעזר ואחיסמך לעיצוב וחיזוק עולם התורה בעיר נתניה ובסביבתה.

ברכה מיוחדת לידידי ורעי - נושא חן בעיני כל רואיו - כאח לי רבות בשנים, הרה"ג אהרון אינגבר שליט"א, אשר בצל כתלי ביתו הושלם ונערך ספר זה. יזכו הוא רעייתו וצאצאיו להמשיך בעשייתם הברוכה למען כלל ישראל לאורך ימים ושנים.

ברכת אחווה והערכה לחברותא המסור שלי הרב ציון זליג סלומון המוסר נפשו עלי, ובעיקר על התורה הקדושה.

לתומך התורה הגדול בעיר נתניה הרב יהושע לחובר שליט"א שידיו לו רב ביסוד עולם התורה בעיר, ממנו למדתי רבות. הקב"ה ישלח לו ולרעייתו רפואה שלמה ויאריך שנותיהם בטוב ובנעימים.

לידידי ושותפי לעשייה הציבורית-תורנית, הרב משה לחובר, הרב ראובן מימון, הרב דוד יעקב, ר' איתן חכמון, ר' פנחס בוחניק, ר' מיכה פדרינג, ר' עמרם אטיאס, הגב' אילנה מורי, הגב' יעל בוני ועוד רבים וטובים שותפים נאמנים המעניקים בנפש חפצה ומוסרים נפש למען הרבות תורה וחסד. הקדוש-ברוך-הוא יתן שכרם מושלם.

מחוות כבוד והערכה לידידי הוותיק הרב יהושע גיטלר על עידודו והכוונתו בצעדי הראשונים, בעצה, תושיה, והכנסת אורחים.

יבורכו ממקור כל הברכות אחי אהובי היקרים אהרון ואברהם לוי ורעייתיהם, שהיו והינם בעבורי דמויות מופת של יושר, ענווה ומידות טובות. יהי רצון שיזכו לנחת מכל צאצאיהם.

שלמי תודה לחמותי הגב' מרים עטיה על שפע החסד והטובה שהשפיעה ומשפיעה על משפחתנו. ה' הטוב יאריך ימיה ושנותיה בטוב ובנעימים.

ברכה ותודה לגיסי וגיסתי שמואל והדס פרידמן על עידוד ותמיכה לאורך השנים בעין טובה ובנפש חפצה. יזכו אף הם לרוב טובה ונחת מיוצאי חלציהם, וברכת חן לגיסי ראובן עטיה. יצליח ה' דרכו בכל אשר יפנה.

הכרת הטוב והמון תודה לידידי היקר והותיק הצייר והאמן ר' גידי אשכנזי, אשר ציורו המדהים "עץ היס" נבחר להיות תמונת השער של ספרי. שא ברכה.

תודה מיוחדת לגב' אילנה נהרי שהקלידה את הסיפורים ושקדה על תיקוניהם בסבלנות אין קץ. שאי ברכה.

ברכת הוד והדר לשני ידידי אהובי כאחים לי הרב דוד אלקיים והרב אורן-אהרון גבאי העומדים שנים לימיני ונושאים עמי בעול הציבור במסירות אין קץ, נחשונים, אמיצים ונחושים להגדיל תורה ולהאדירה, שפע תודה והערכה על פעלכם הנאדר, ובתפילה לעוד שנים רבות וטובות של עשייה מבורכת.

נר זכרון להורי נשמתם עדן משה ואסתר לוי ז"ל שהעניקו לנו בית חם של ענווה, פשטות, הסתפקות במועט ושפע אהבה. בית שבו הישרות והתמימות שימשו יחדיו. ת.נ.צ.ב.ה.

נר זכרון לחמי מאיר עטיה ז"ל, איש אשכולות, שתמך במשפחתנו רבות בשנים בנדיבות שופעת, בחן, ובאהבה רבה. ת.נ.צ.ב.ה.

הנני מודה מעומקא ד'ליבא לנוות ביתי אשת חיל, העושה רבות ונצורות למען הכלל והפרט בעיר נתניה, במאור פנים ובנפש חפצה, והיא בבחינת "פלא-יועץ" בעבורי, בכל אשר אפנה.

יבורכו בני ובנותי המוסרים נפשם על התורה והמצוות, מאירים פניהם ומרבים תורה וחסד בכל אשר יפנו. יהי רצון שיזכו בחסדי השם להקים בתים נאמנים על אדני התורה והיראה.

כולי תפילה שיצירות אלו שלפניכם יסללו בקרבנו נתיבים של אמונה ויראת-שמים, ובעיקר ישמשו תנא דמסייע לתיקון המידות, בשיפור המצוות שבין אדם לחברו, ולחידוד השקפת העולם התורנית הטהורה.

ולקוראים אחל מעומקא ד'ליבא, יהי רצון שתשרה השכינה בכל מעשי ידיכם.

קובי לוי

השער

דפי

"השאלה. התשובה. העתונאי", הוא ספרו הראשון של קובי לוי, הרב יעקב לוי, עתונאי ותיק, המנהל מוסדות תורה וחסד ומשמש גם כחבר מועצת העיר נתניה.

עשרות הסיפורים השזורים בספר, הם חוליות חוליות של נסיונות חיים, טראומות מחד, ושמחות מאידך. הסיפורים הם קצרים ונוגעים בריקמת החיים של כל אחד מאיתנו.

* * *

"העיתונאי שחזר בתשובה במהלך סמינר "ערכים", היה סיפור עסיסי שהתפרסם מהר מאד, הן בסקטור החרדי, והן בשדות התקשורת. מספר שנים אחר כך זומנו אמא ע"ה ואנוכי שאבדל לחיים ארוכים, לתוכנית תקשורת פופולרית וסיפרנו על ההשתלשלות. הרב אמנון יצחק שליט"א שמר את הסירטון הזה, ושילב אותו באחת מן הקלטות של אירגונו "שופר" תחת משפט המחץ: "הנה עתונאי, הלך לסמינר קובי וחזר יעקב".

מתוך סיפור השער "השאלה. התשובה. העתונאי".

השאלה. התשובה העתונאי

בקולמוס מחוייך שופע הומור וחידודי לשון, לעיתים עגמומי, מסיע אותנו קובי לוי למחוזות מרתקים בארץ ובעולם. בלשון ציורית וקולחת, הוא מספיג אותנו למחזור הדם של לבבות נסערים, שואלים, ומחפשי דרך, מדביק אותנו על ציר-הדיו היהודי, לסופו של הסיפור שהוא בדרך כלל מפתיע, מרגש ושופע לקחים. ומעל הכל תחושו את הליטוף הנסתר של הקב"ה על כל צעד ושעל.

אסופת הסיפורים הססגונית הזו, היא בעצם כולנו. כל אחד מאיתנו יכול להיות גיבור של כמה מן הסיפורים

הללו שנולדו, נוצרו והתרחשו מן החיים עצמם, והגיעו לאוזנו של הרב, העתונאי, איש הציבור קובי לוי, כדי להלביש אותם במחלצות ואדרת של מילים.

סיפורו האישי המעניין של קובי לוי, "השאלה. התשובה. העתונאי", פותח את אסופת הסיפורים המרתקת שהופיעה בעתונות הדתית וקנתה לה שם טוב.

השאלה. התשובה העתונאי

סיפור זה מוקדש לארגון "ערכים" שרבות חבים לו את חייהם.

אני אחד מהם. תודה.

פרק א' - מסע כפרי מתקתק

עוד בהיותי ילד קטן כפרי ויחף-רגליים במושב הירקרק בית הלוי שבשרון, ידעתי שהכתיבה-ההבעה יהיו המקצוע שלי. כבר בגיל שש כתבתי שירים מחורזים להפליא - במקצב נכון - שעשו נחת לאמא ז"ל וזכו למילות ההערכה בקרב המורות של הכיתות הנמוכות. דיברתי את

מה שכתבתי, כתבתי את מה שדיברתי. היה בי מעין דחף לתעד את חיי וחי הסובבים אותי בשיר ובסיפורת.

למרות שסובבתי בעונג רב בין רפתות ופרדסים במושב ציוני-אידיאליסטי שתושביו חביבים ונעימי סבר, ידעתי שמקומי לא כאן. האווירה הכפרית היא מכושפת משהו ועלולה להשקיע את האדם במין אופוריה מתוקה, תרדמה סכרינית, שהחיים והמציאות הם בעצם המסע הבלתי נגמר בין הבית ללול, לרפת, לפרדס ולצרכניה. השקט, השלווה, הירוק שבשדות הם משכרים, הם משקרים, במידה רבה, מהווים סכנה רוחנית.

חשבנו שזה המסע ואין בלתו. צעידה חד-גונית בין פרות לתרנגולות לעבודת-כפיים די קשה, שלא מותירה לך זמן לחשוב מאין באת ולאן אתה הולך ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון. זה סוג של מוות, שנושם לעת עתה.

חברי מן הילדות, עדיין חברי ואהובי, מביטים עלי מעת לעת כמין עוף מוזר שפרח מן הקן הכפרי החמים והתחבר לו ללהקת עופות מוזרה שהם לא מכירים ולא מבינים. נו מילא.

בית הכנסת במושב היה מוקף בעצי איזדרכת והיה ריק בדרך כלל ושומם מרבית ימות השנה, אך זקני המושב היו פוקדים אותו במועדים עטופים בטליתות משי צרות וכיפות מקומטות. כמו כל הילדים, לא כל כך הבנתי מה עושים שם בדיוק, למי מתפללים ולמה. אף אחד גם לא דאג ליידע אותי, והנבערות הילדותית שלנו היתה כל כך יסודית, שאפילו לא גילינו סקרנות מה מתרחש שם ולמה. תמיד עברנו ליד.

לאמיתו של דבר, זקני המושב ומייסדיו שעלו ארצה כציוניים מבולגריה, יגוסלביה ותורכיה לא שלטו במצוות, וקריאתם היתה עילגת. זו היתה עבורם מעין פגישה חברתית באווירה יהודית, שגם הם זכו להכיר על קצה המזלג בילדותם באירופה המשכילה, שטיפחה אירגוני עליה והתיישבות, וזנחה את היהדות.

"הרב של המושב" היה קשיש בולגרי חבוש כובע אופייני, שבע ימים, שגם שימש כמוהל של כל הילדים, אך השפעתו הרוחנית לא הורגשה כלל וכלל, וגם צאצאיו כבר היו חופשיים לחלוטין. כשהוא נפטר, נותרו הראשים במושב מעורטלים מכיפות וקסקטים אידישאיים, ולמעט כובעי טמבל עשויים חאקי נגד מכות השמש, הפדחות היו חשופות לחלוטין.

בבתי הספר היסודיים והתיכונים של ילדי "מלח הארץ" כאז כן עתה, מניחים את היהדות בקרן זוית. שיעורי התושב"ע (תורה שבעל-פה) נלמדים בצורה טכנית, פשטנית, מבלי לחלוחית של אידישקייט, גם שיעורי תנ"ך

ונביא נלמדים באותו סיגנון. ארשת זלזלנית למדי מאפיינת את המורים המלמדים "מקצועות" אלו, ואין צורך לציין שקשר בינם לבין התורה והמצוות, מקרי בהחלט.

גם אם חיכה למי מאיתנו אופק אקדמי, הוא לא היה אלא שיכפול גנטי של ההשכלה הנבובה שרכשנו בשדות החולין, ותורה מה יהא עליה.

הורי זכרונם לברכה היו אנשים פשוטים, טובים וצנועים. נקיי כפיים וחרוצים, שהנהיגו משפחה ששרר בה שלום בית ונעימות, בשילוב עבודה חקלאית קשה. היה להם רקע מסויים של יהדות מן ההורים, אך המציאות החלוצית-המפא"יניקית, הכרטיס האדום, הפאתוס הבן-גוריוני, העיבו על הלחלוחית הזו, וייבשו אותה כמעט לגמרי. במידה רבה הם היו תינוקות שנישבו שילדו תינוקות שנישבו, וחוזר חס וחלילה. זה המעגל.

איך נחלצים מתוך מצולות החולין הללו? איך מנצחים את האפילה היוונית-הדורסנית הזו? איפה נקודת ההתחלה. מי יראנו דרך? מי יתווה כיוון? מי יתן דחיפה? שאלות ענק שאפילו לא נשאלו אז.

ולמרות הנביבות היהודית שפשתה בנו, דאגו ל"תדלק" אותנו במנות גדושות של פטריוטיות, כאילו צה"ל מעל לכל, והוא כור ההיתוך שלנו כעם ישראל. נו, אשר על כן כולנו חפצנו, בני המושב, להתגייס לצבא ולהפוך ללוחמים וקצינים קרביים.

צו-גיוס.

פרק ב' - "שמע ישראל" תחת אש מרגמות

היינו אז בני שמונה עשרה וחצי בסה"כ. נערים-חיילים צעירים באמצע קורס מפקדי כיתות בנח"ל. קוראים להם "מלח הארץ". בני קיבוצים ומושבים שגדלו בחממות הציוניות האליטיסטיות-סוציאליסטיות תחת דגלי מפא"י האדומים, במדינה שהאגו הצבאי שלה מנופח והחינוך הערכי-היהודי שלה מפונצ'ר ודחוק לשולי תודעתה ככלי אין חפץ בו. התוצאה משונה היא. בני הנוער האיכותיים שלה רוצים להיות לוחמים וקצינים ביחידות מובחרות מבלי להבין על מה ולמה הם יוצאים לשדה

הקרב. מה זכותם - אם בכלל - על הארץ הזו. הם מחרפים נפשם ומשלמים בחייהם לעיתים בגלל גחמות של פוליטיקאים זחוחים ושדופי-דעת, שאינם יודעים ערכו של דם יהודי מה הוא.

חוקרי מלחמות ישראל בדור המדינה כבר דשו עד דק בנושא הכאוב הזה, ופירסמו את תגליותיהם המבהילות המלמדות אותנו, שמאות ואלפי חיילים קיפדו את פתיל חייהם במלחמות השונות, לא אחת בגלל שיקול-דעת לא רציני, יהירות והתנשאות של מפקדים ופוליטיקאים. אך בעיקר עקב חוסר קשר לנשמת אפה של האומה הישראלית - התורה.

לדעת התורה.

"מבצע ליטני" התרחש כשנתיים לפני מלחמת "שלום הגליל" (היא מלחמת לבנון הראשונה) והוא נמשך בשה"כ כשבועיים, במהלכם ניסה צה"ל לפגוע במפקדות הטרור של הפתאח בראשות יאסר עראפת.

היתה זו שעת ערב טרום דימדומים בפאתי העיר צידון, כשמחלקת המרגמות שלנו נעה על ציר הררי מסולע מתוך כוונה לתפוש עמדות נוחות לירי על מחנות הפליטים ששרצו קיני טרור. היינו רכים וגוזליים מדי, חיילי בוסר, וטעם מלחמה לא ידענו עוד. חמשת הנגמ"שים נעצרו עפ"י פקודה, והחלו להתמקם עפ"י הנוהל הצבאי המוכר. בשלב מסויים ניתנה פקודה בקשר שניתן לרדת מהנגמ"שים, אך כמובן הדוקים בקסדות ואפודי-מגן. שמש לבנונית קרת-מזג החלה לגעת בקצה בלוריתו של ים-תכול ועגמומי, לקראת צניחתה אפיים ארצה, אל מעבר לכתפיו השחוחות של האופק.

ירדנו חבושי קסדות והדוקי אפודים כדי להדליק את הגזיה, להניח עליה פינג'אן ולבשל קפה צבאי שחור ומהביל.

הבום! בום! בום! הפתיע את כולם. שלושה פגזי מרגמה של האוייב נחתו סמוך ונראה לאתר החניה של מחלקת המרגמות, כמה עשרות מטרים מן המקום שנאספנו אליו. בזווית עיני ראיתי נחיתה של פצצה סמוך לנגמ"ש של טוראי דוד קופשטיין הי"ד, בן הקיבוץ הדתי, שחיפש תוך ריצה מחסה מאחורי סלע.

ואז שמעתי לראשונה צעקה קורעת שחקים עם משפט שלא הכרתי ולא שמעתי מעולם "שמע ישראל השם אלוקינו השם אחד"!!!

המחזה היה מזעזע. רסיס בגודל כף יד התרומם מאתר הנחיתה ונע בקשת חדה לכיוונו של קופשטיין וחדר לווהט ונקמני לתוך האפוד, בגובה חזהו. זה היה חסר סיכוי. מכזו פגיעה קטלנית לא יוצאים חיים.

"שמע ישראל" זעק קופשטיין. נסיונות ההחייאה של החובש הפלוגתי עלו בתוהו, תוך דקות ספורות ליבו נדם עקב איבוד מסיבי של דם. המג"ד

הורה להיכנס לנגמ"שים ולעזוב מיידית את המקום. את דוד קופשטיין ז"ל, חייל שקט, עדין נפש, חבוש כיפה סרוגה, עטפו בשמיכה. שעטנו במהירות במדרון לפאתי ואדי פתלתול. אנחנו כבר לא חיילים של שוקולד, והחושך הסמיד שעטף אותנו הסתיר את הפחד שנשקף מעינינו המבוהלות.

גיבורי מלחמה יש רק בספרים.

אך באוזני, כל אותו לילה איום, הדהדה הצעקה של דוד ז"ל, "שמע ישראל", מאוזן לאוזן, כציפצוף חד שלא נגמר.

מה פרוש ה"שמע ישראל" שאלתי את עצמי, אל מי הוא מדבר? מה זה עוזר? מי הוא השם אלוקינו? אני רוצה להכיר אותו, למה קופשטיין מכיר אותו ולי אין עליו מושג קלוש...

וכמו תמיד השיגרה הצבאית, הבטחון השוטף והמטלות השגרתיות משכיחות ומפוגגות את תחושת ההלם, ומצניעות במרתפים עמוקים את שאלת המחץ - שצריך לשאול כל יהודי באשר הוא - מי אתה השם אלוקינו ואיפה מוצאים אותך???

פרק ג' - מחסום העתונות

עם השחרור מצה"ל המתין האופק האקדמי, ולידו צבעונית תוססת ומפתה - העתונות. עזות ועקשנות כפרית הביאו אותי לפתחו של בעל מקומון בעיר נתניה. האיש נמוך קומה חבוש במשקפיים שחורות ועבות, ישב על כסא מנהלים ענק וכמעט נעלם שם. קולו היה מתכתי ונימת זילזול בצבצה מבין הטונים המחוספסים.

"שמע בחורצ'יק, אתה מגיע אלי כבר פעם עשירית. אני לא צריך פה שום עתונאי, לך תחפש עבודה במקום אחר, זה מתחיל להראות לא רציני, מה אתה רוצה שאני אגרש אותך מפה...?!".

למושבניקים טיפוסיים יש עור של פיל. יש כאלה שגם פיל אין להם, הם העור שלו בלבד. יתכן שהייתי צריך להיעלב, אבל מה לעשות? עלבון מעולם לא היה הצד החזק שלי. גם לי וגם לו היה ברור שהמפגש הזה, עכשיו, הוא המפגש המכריע, אני מנדנד לו שאני רוצה לכתוב במקומון שלו, והוא מתעקש שהוא לא צריך. נכון לאז, היה זה המקומון היחיד

בעיר, שאף הוא היה צמחוני ורזה, דהוי ורעוע. אבל מה לא עושים כדי לפרוץ דרך בעתונות. מתעקשים. מתחילים בקטן.

"שמע ארנון" פניתי אליו בנחרצות " אני מניח לך עכשיו על השולחן הצעה שאתה לא יכול לסרב לה".

ארנון שהיה שועל מסחרי, ומה שעניין אותו היו בעיקר עמודי הפירסום והמרשרשים שבצידם, נשם עמוק ואמר "כן לוי, אני שומע".

"ובכן שים לב, אני מוכן לכתוב בעתון שלך, כל מה שתרצה, על מה שתרצה, יום ולילה בעיר ומחוץ לעיר, ב-ח-י-נ-ם. בלי כסף. אל תשלם לי דלק, לא רוצה דמי אחזקת הווספה, ואפילו דמי כיס אל תתן לי. אני ז'ורנליסט חנימון. עכשיו נראה אותך מנפנף אותי?!"

ארנון היה טיפוס קריר קשוח וחשדן. את משקפי השמש השחורות והכבדות הוא מעולם לא הוריד מעיניו, אבל אחרי המונולוג החודרני שלי, נדמה היה לי שבדל חיוך מרצד לו מבין העדשות השחורות. שפתיו כרגיל נותרו עבות חתומות וסתומות, אפילו צל צילו של חיוכו לא בקע משם. אבל העדשות השחורות - כן.

"טוב, תכנס לחדר הכתבים, נראה מה אתה שווה..."

זה הספיק לי. תפשתי את העתונות בקצה של קצה זנבה. ומאותו יום, זה העשור השלישי ללא הפסק, מדי שבוע בשבוע, בכמה וכמה עתונים מקומיים וארציים ורשתות תקשורת, דתיים וחופשיים מופיעים סיפורים, טורים, מאמרי השקפה וכתבות פרי עטי.

אך באותן דקות כשארנון מנכ"ל המקומון הורה לי את הכיוון לחדר הכתבים, הייתי די מופתע והמום, למרות מפלי הבטחון-העצמי ששפעו ממני. חייל משוחרר, בלי נסיון בחיים, אבל עם קולמוס שמחמם מנוע. מופתע.

בעצומם של ימי החולין, ואני עתונאי בן 25 במשרה מלאה בכמה עתונים, עסוק בתקשורת עד מעל צווארי, איש השטח של העתון הנפוץ במדינה, באזור השרון והמרכז, חזר בתשובה ידידי הקרוב, הטוב והאהוב, אהרון אינגבר. קצין צנחנים מבריק, מוסיקאי מחונן השופע טוב לב. אינגבר, שהיו בו יותר מקורטוב ניצוצות של מסורת מבית הוריו, היה אמיץ ונחוש בדרך שלו, וטיפס אט אט לנגד עיני בסולם הרוחני המונח ארצה וראשו מגיע השמימה. כממשיך דרכו של אביו ז"ל שהיה בחור בישיבת לומז'ה דליטא המעטירה. הכיפה השחורה, הזקן, הציציות המתבדרות ברוח, היו זרות למדי, ניכור קיצוני בין שני עולמות. שיתוף פעולה מוסיקלי בינינו הביא לקירבה חברית שאילצה אותי לחוות וללוות מקרוב קו אל קו, קב בתוך ארבע אמות, את התעצמותו בדרך האמונה. לליווי הזה היתה השפעת מה.

למרות תחושת ההתבדלות הראשונית, פיעפעה בי הערצה פנימית לחבר טוב מן הצבא שלמרות ליגלוגים וביקורת חברתית לא מפרגנת, חצה את הקווים. מיששתי את עצמי טוב טוב, כדי לוודא שגם אני חלילה לא אסחף אחריו, אל מה שנראה כל כך רחוק, קודר, מוזר ובלתי נתפש. התפילין, השבת, התפילה. שנות אור.

"תראה לוי, אתה מכונס עמוק בקונכיה שלך כמו חילזון פצוע ופחדן, לא חבל?! אני לא משדל אותך, לא כופה עליך, אבל אתה כבר ילד גדול. עתונאי שרבבות של אנשים קוראים את מה שאתה כותב. אתה בטח חושב שאתה חכם גדול, ויש לך מה למכור להם, אז אגלה לך סוד, אתה לא חכם גדול, ובאמת אין לך מה למכור. אם היה לך שמץ, קורטוב של ידיעת התורה, של חוכמת הגמרא, גם אתה היית חוצה את הקווים" לחש באוזני ר' אינגבר.

האמת ניתנת להיאמר שהייתי קשוב ל"מזמוריו", אך כשהיינו נפרדים האבק החרדי היה פורח מעל ראשי. זה נראה מהפך בלתי אפשרי לנטוש עולם עם קריירה תקשורתית-תיאטרלית הולכת ומתפתחת לעבר השטייטל הדחוס, לעטות בגדים חד-גוניים ולהתנענע כמותם, אימה וחרדה. למרות שהרב אורי זוהר היה באותם ימים בעל תשובה מפורסם בשנותיו הראשונות, מעטים מאד היו אלה שנהרו אחריו. במידה מסויימת הוא נתפש כקוריוז, אבל ברבות השנים התברר שהקוריוז הזה הפך לדגל חברתי רב עוצמה. תנועת התשובה היתה אז בחיתוליה, אבל עם אופק בועט ויצירתי.

פעם לחזור בתשובה זה היה מהפך בוטה ומרעיד, היום זו כמעט אופנה.

ערב אחד ללא התרעה מוקדמת מודיע לי ר' אהרון אינגבר, שאם אני מעוניין, ויש לי זמן, כדאי וטוב שאסע בעוד שבועיים למלון "גלי-צאנו" בנתניה שם מתקיימות לאורך שבוע ימים הרצאות בנושאי יהדות. "בלי לחץ, אתה לא חייב לחבוש כיפה, לא יאכלו אותך. אתה שומע יהדות, נמאס לך אתה יכול להתניע ולחזור הביתה".

דחיתי את ההצעה באדיבות. לא מעוניין, אין לי זמן (עבודה, עבודה) וגם המימון לא התאים לי. "המימון עלי" התעקש ר' אינגבר.

כך התנהלו להן עוד כמה שיחות צנומות בנדון הנ"ל, הוא מציע ואני דוחה. הוא מלטף ואני מלוטף, אבל לא היה סיכוי ירוק שיוציא אותי מן הבועה הכל כך נוחה והצבעונית, לעבר עולם שלא הייתי מעוניין השם ישמור... להכיר.

והנה חולפים להם עשרה ימים, סמוך ונראה לפתיחת סמינר "ערכים" במלון "גלי-צאנו" נתניה, מצלצל הטלפון בדירתני, על הקו עורכת המוסף של העתון הנפוץ, הגב' יהב, ובפיה בשורה. "מר לוי נכבדי, החלטנו

במערכת להטיל עליך משימה מרתקת ברמה של תחקיר. כל מה שעליך לעשות הוא לעטות על פניך הבעה של טיפוס מבולבל ולהיכנס אחר כבוד, לסמינר להחזרה בתשובה..."

נשמתי עמוק. לאן היא חותרת.

"אתה שומע, בנתניה מתקיים - מחרתיים - נר ראשון של חנוכה, סמינר מטעם אירגון "ערכים", במהלכו מתקיימות הרצאות שהן לא פחות ולא יותר שטיפת-מוח שעושים קומץ חרדים לקבוצת חילונים אומללים כדי למשוך אותם למאה שערים ובני ברק. בקיצור כפיה דתית לשמה. אתה תהיה הבלש, תחזור משם עם כתבת צבע עסיסית בת 3,000 מילים שתחשוף את השערוריה הזו... ואל תהיה לי אנמי, אתה יודע לצלוף, תכנס בהם בחרדים בלי חשבון. זו צריכה להיות כתבה שילקקו ממנה אצבעות. בקיצור הסמינר שלהם נפתח ביום ראשון בצהריים, ביום שלישי אחה"צ, מקסימום בלילה, אתה שולח את הכתבה עם מונית, זה הדד-ליין. העתון מממן לך שלושה ימים של סמינר, ועוד סכום שמנמן על הכתבה..."

איי, איי, איי, אני מהרהר ביני לבין עצמי. ר' אינגבר מנסה לשדל אותי ללכת, ואני מתעקש. הוא מציע ואני דוחה. נדנדה. והנה מגיע רגע האמת. פתאום יש זמן, פתאום זה מתאים... למה לא? העתון משלם. אני בולש, מוריד 3,000 מילים עסיסיות ושלוש על ישראל. ועוד מתפרנס לא רע, שיהיה למזל ולברכה.

פרק ד' - אין עצה ואין תבונה

נסתרות דרכי ההשגחה העליונה. גם יונה הנביא רצה להימלט מן המשימה האלוקית להוכיח את אנשי נינווה, היו לו חשבונות, אך עצה ה' היא תקום. הוא נבלע במעי הדג ונפלט למשימתו בעל כורחו. אין עצה ואין תבונה כנגד השם. קשה לומר שהרגשתי בלוע במעי לווייתן, אך מה שברור, הונחתתי על חוף שלא תכננתי להגיע אליו.

היה זה יום חורף סוער. חנוכה. משבי רוח עזים שבאו מן הים איימו להסיט את מכוניתי סובארו 600 הקלילה מן הכביש, לא נעים, אפילו מסוכן. בלובי המלון זיהיתי כמה דמויות בוהמה מפורסמות שאף הן נקלעו לסמינר "ערכים", מרצונם הטוב. נרשמתי ותפשתי תנוחה באחת

הכורסאות. לידי ישב איש גבוה, שחרחר שהחזיק ביד תיק ג'ימס-בונד.
"נעים מאד שמי יהודה. אני מהנדס בוגר הטכניון..."

יהודה היה אינטלקטואל מבריק. אשתו היא זו שדחפה אותו להצטרף אליה. "נכנסה בה רוח תזזית לשמוע יהדות" אמר, "אז אני מלווה אותה כאן. אומרים שהסמינר הזה מסוכן, אני רק מקווה שנחזור בשלום. ואתה מה אתה עושה כאן יאנג-בוי" שאל.

"אני, אני", גמגמתי... "אני סתם סטודנט משועמם, יש לי כמה ימים חופשה מהאוניברסיטה". חיפשתי ומצאתי שקר לבן שלא יחשוף אותי ואת התפקיד האמיתי שלי, בתוך הבועה המשונה הזו.

כאן לא המקום ולא הזמן לסקר את ההרצאות המרתקות של "ערכים". יהודה ואני ישבנו יחד מרותקים מהרצאה להרצאה. כשהגיעו להרצאה המדהימה "אל-כשל" ביום שלישי לפנות ערב קם יהודה לפתע ממקום מושבו, הרים את תיק הג'ימס-בונד שלו ופנה החוצה.

רגע, חביבי לאן אתה הולך, שאלתי.

"ידידי, אני מרגיש שאחרי ההרצאה הזו אאלץ לחזור בתשובה, לא מתאים לי, להתראות".

אותי זה דווקא סיקרן עד שורשי ציפורני, אלא שלפתע הוזעקתי ללובי. טלפון בהול עבור מר לוי. שעטתי במדרגות והרמתי את השפופרת. תיארתי לעצמי מי מחכה לי מעבר לקו.

"עתונאי יקר, אתה אולי שכחת, אבל תוך שעתיים מקסימום שלוש, החומר צריך להגיע למשרדי המערכת. אני מקווה שאתה זוכר!".

שתקתי.

"הלו, מדובר על כתבת דאבל-ספרייט במרכז המוסף, 3,000 מילים, אל תעשה צחוק".

עדיין שותק.

"רגע קובי לוי, אל תגיד לי שחזרת בתשובה, אני מתעלפת. תענה לי. חזרת בתשובה? אני לא מאמינה, הוא שותק, תענה לי!!!".

לא, לא, עוד לא חזרתי בתשובה.

"נו, אז רוץ לחדר ותתחיל לכתוב...".

תסלחי לי הפעם אבל אני אאחר... קצת קשה לי לכתוב. ההרצאות מעייפות, תמצאי חומר אחר לדאבל, אשלח לך את הרשימה בשבוע הבא...

"יצאת מדעתך לוי. זה זילזול במקצוע, ושיהיה לך ברור, העתון מממן אותך עד היום ותו לא. אם אתה נשאר שם אל תבקש החזר..."

לא אבקש החזר, אני נשאר כאן בינתיים, נדבר בשבוע הבא.

"שלא יתברר לי שאני זו שגרמתי לך לחזור בתשובה..." גימגמה העורכת.

בהרצאות חיזוק המתקיימות מעת לעת בקרב ציבור מתקרב, אני מעלה על נס את העובדה כי אין ספק שהעתון הנפוץ גרם ועדיין גורם נזקים רוחניים עצומים בעם ישראל, אבל זכות קטנה תרשם לזכותו. בחסדי שמים ובהמון רחמים, דווקא העתון החופשי היה הסוס עליו רכבתי בדרך לבית החם של ישראל סבא, למשענת הרחבה הנעימה והחכמה של הבית היהודי. הרבה שליחים למקום ואין לנו לשאול, ואין לתמוה, כיצד מתנהלים העניינים בכבשונו של עולם.

פרק ה' - אמא מיד חוזרת בתשובה

אמי אסתר עליה השלום היתה אשה נדירה בחסדיה ובטוב לבה, אך עם זאת תקיפה וחדה. "איתי אל תעשה חוכמות, אני לא מבינה בדיחות. לא מבינה מה זה ציניות. זה לא בשבילי, אם אתה אומר, אז תתכוון למה שאתה אומר". כך אמרה לי מפעם לפעם.

ההומור היה החלק החלש באישיותה, ועם השנים למדנו שלאמא לא מספרים בדיחות, כי היא לתומה סבורה שהבדיחה הכי הנבובה שיש, מעוגנת במציאות ובאמת התרחשה.

באותו ליל רביעי ארוך, מול הרב מרדכי נויגרשל והרב משה גרילק בהרצאה הסוחפת "אל-כשל", חזרתי הביתה לבית הורי. השעה אחת אחרי חצות. הדרך מהמלון בקרית צאנז' עד רחוב לבונטין 28 נמשכה ללא סוף. נסעתי לאטי מפאת הגשם הסוחף, אבל בעיקר נוכח ההלם שפקד אותי אחרי ה"אל-כשל". החלטתי לנסוע הביתה, אל אמא. אם

היא ערה נחליף כמה מילים, אם היא ישנה אנוח בבית ואגיע עם כוחות מחודשים בבוקרו של יום למלון.

אמא היתה ערה, ובידיה המסרגות הנצחיות, עמם סרגה מאות רבות של סוודרים וצעפיס בזריזות ובמיומנות מדהימים, היה לה כשרון יצירתי למצוא וליישם סריגה בסגנונות ובדוגמאות שונים ומשונים.

היא הניחה את המסרגות ושאלה "תאכל משהו?".

יש חוק אצל אמא בבית. "תאכל משהו" פרושו אני ניגשת למטבח להכין רק תגיד אם יש לך הזמנה מיוחדת.

לפתע היא מבחינה בכיפה הלבנה והמקומטת על ראשי, שנותרה גלמודה ונשכחת אחרי תפילת ערבית בלובי המלון.

היא פערה שתי עיניים ושאלה "קוביליה תגיד לי אתה חוזר בתשובה? תענה עכשיו ומיד, אני רוצה לדעת". התקיפות הסתרגה מן הבקשה שלה. "תענה לי".

אני לא יודע אמא, לא יודע.

"אז תדע לך בני, אם אתה חוזר בתשובה, אז גם אני מיד חוזרת בתשובה!".

התפלאתי, היא היתה נחושה וצלולה, וכמו שלמדנו להכיר, ציניות והומור מעולם לא שכנו כאורחים מזדמנים במונולוגים שלה ובשיחות הא ודא.

חוזרת בתשובה? כל כך מהר? את לא אומרת סתם, כנראה שיש לך איזה סוד.

"שום סוד" אמרה "אתמול בלילה על המרקע ראיתי עימות מאד מעניין בין שתי אמהות של חוזרים בתשובה. הראשונה היתה הגברת בינה אופק, אשתו של הסופר אוריאל אופק שבתה חזרה בתשובה. בינה סיפרה כמה נפלאים וטובים יחסיה עם בתה וילדיה. לא היה קשה לה להתרגל לענייני הכשרות, היא נענתה בחפץ לב לכל בקשה של בתה, בקיצור היא נראתה מאושרת עד הגג שבתה הפכה לאשה חרדית. לעומתה הגב' צופיה מלר היתה מלאה טרוניות וטענות כלפי החרדים שחטפו לה את הבן. כאילו מדובר בילד קטן. היא תארה בצבעים קודרים את יחסיהם המעורערים עם הבן, וכעסה על שטיפות המוח שעשו לבנה. בקיצור היא נשמעה מרירה וכועסת, בעוד חברתה אופק, היתה נינוחה ושלווה.

"ישבתי והבטתי על שתיהן, וחשבתי לעצמי. אסתר, את לא סתם נחשפת לויכוח הזה. לכי תדעי אולי גם אצלך אחד הבנים יחזור בתשובה. איך תקבלי את זה אסתר? איך תגיבי? תכעסי או תשמחי? ובאותן שניות, אמש, החלטתי קוביליה שאם מישהו מבני יחזור בתשובה, מיד, אבל תכף ומיד, גם אני חוזרת בתשובה. מיד אני הולכת ללמוד הלכות כשרות ושבט ותפילות וכל מה שצריך".

מאד עמקו מחשבותיך השם. בעוד אצלי מקנן חיידק התשובה בתוך הקרביים, אמא כבר החליטה בלי סמינרים, בלי "אל-כשל", בלי מחקרים וחקירות, לקבל עול מלכות שמים. לא יאומן כי יסופר. אמא אמרה ועשתה, מיד למחרת כבר נפגשה עם רבנית חשובה בעיר, השתתפה בשיעורים, הקפידה על הלכות, וחודשים ספורים אח"כ כבר הלכה עם כיסוי ראש ובגדים צנועים ללא שום עכבות. לא יאומן.

פרק ו' - סבתא בנהר הקפוא

סבתא מרים, אמה של אמי היתה אשה דתיה, גם סבא יעקב ע"ה, כך שאמי ספגה מעט מערכי היהדות. הבקאות שלהם בהלכות היתה מינימלית, אך בהתחשב בתקופה הקשה שסבא וסבתא גידלו כאן תשעה ילדים, תחת השפעתה של הציונות הדורסנית וימי הצנע והסזון, העובדה שסבא חבש קסקט והניח תפילין וסבתא התלבשה בצניעות, היתה ראויה להערכה.

כשנה לפני מותה של סבתא ישבנו לסעודת ליל שבת, אצל אמא אסתר. האווירה היתה ספוגת קודש, פמוטים מזהירים, חלות אפויות, שולחן ערוך וזמירות בכל פה. סבתא הביטה בי גאה, והרגשתי שהיא רוצה לגלות לי איזה סוד כמוס. בין הדגים למרק פניתי אליה ואמרתי "סבתא מרים תגידי לי, מלב אל לב, את רואה אותי עכשיו, יהודי דתי. זה משמח אותך...?".

הזרע הזה נפל על אדמה תחוה וזרועה, היא הביטה בי בשתי עיניים יוקדות ואמרה: "הנה אמא שלך שומעת וגם אשתך. אני אף פעם לא דיברתי ולא סיפרתי את הסיפור הזה. זה בהחלט עצוב שהבנים שלי התרחקו מן השבת והתורה. כאן בארץ ישראל קשה היה לשלוט במצב. ההשפעות מבחוץ היו חזקות מן ההורים. אבל ביגוסלביה, כשהם היו עדיין קטנים, הענקנו להם הרבה יהדות. הם הלכו עם סבא לבית הכנסת, חבשו כיפה, והתנהגו כילדים יהודים לכל דבר. זכינו בחסדי השם

לתשעה ילדים, חמש בנות וארבעה בנים, כולם בריאים בנפש וגוף. היינו כאן בארץ עניים מרודים. הייתי מחלקת ביצה אחת לתשעה חלקים, ומפזרת גרגרי סוכר על פרוסות לחם ישן. העיקר שישבעו. וברוך השם, זכינו סבא ואני לראות את כולם נישאים מקימים בתים, ואני לא סופרת כמה נכדים יש לנו מפני עין הרע, וגם נינים יש לנו. זכינו לראות בנים לבנינו ולבני בנינו. זו מתנה מאלוקים ואני יודעת שהמתנה הזו יש לה סיבה. ואני כל השנים חושבת לעצמי, מרים, נכון הילדים שלך לא בדרך, אבל כולם בריאים בנפש, בגוף ועושים לך כבוד גדול. מה הסיבה? כל הזמן יש לי צביטה בלב שהם רחוקים...

"אז שתדע לך, החורף ביגוסלביה היה קשה ביותר, 10 מעלות מתחת לאפס, השלג כיסה את הכבישים והדרכים והנהר בעיר מניסטיר קפא לגמרי. כשהגיעה עת הטבילה הייתי כאשה צעירה הולכת עם הבלנית, ובידי גרזן. בעלטה כבדה צעדנו לעבר הנהר ושם במכות גרזן קדחנו בור בתוך הקרח, וקיימנו את המצווה. הקור היה מקפיא, אבל המצווה של הטהרה חיממה את הלב.

"עכשיו אני מסתכלת עליך, נכד אהוב, ואני חושבת לעצמי מרים קיבלת מתנה נוספת מבורא עולם. מכל הנכדים היקרים שלי רק שניים זכו בינתיים לחזור בתשובה שלמה. אתה יעקב, ומירי נכדתי בתה של כוכבה בתי הצעירה. אמור לי, זה לא פלא. שמי מרים, והנכדה שחזרה ליהדות שמה מרים. שם הסבא יעקב, והנכד שחזר בתשובה זה אתה יעקב. אין לי ספק הטבילה בנהר הקפוא עשתה את שלה. יעקב ומרים דור שלישי חזרו הביתה. הלוואי ככה על כולם".

שנה אחר כך סבתא נפטרה. עד הרגע האחרון היתה זכה וצלולה בשכלה.

פרק ז' - לילה של חיבוטי-נפש

במוצאי שבת, סוף סמינר "ערכים" נוהגים בוגרי הסמינר לספר את סיפורם האישי ומתארים את דרכם עד לסמינר. ליל הוידויים. זה לילה ארוך וטעון בסערות ובחיבוטי נפש אדירים. אנשים רבים וטובים באותו לילה, צונחים ללא מצנח ממרומי האגו הפרטי והקריר שלהם, אל מצולות ים התלמוד, אל אלמוגי האמונה ומקבלים תעצומות נפש כדי לעשות את המהפך. סיפורים רבים מלווים באגמים של דמעות, בנהרות שוצפים של סליחות, ובנהרה של גילוי האור הפנימי, שהיה טמון בתוך בקבוק האוב של היצר הרע.

"אני עתונאי שנשלחתי לכאן לסקר את הסמינר. אני בלש מושתל של העתון הנפוץ במדינה..."

עשרות זוגות של עיניים נדהמות נתקעו בי, וסרקו את גופי במסרקות של מבטים.

"באתי לכאן כדי לכתוב כתבה בת 3,000 מילים חדות כתער, ולתאר לציבור קוראי העתונים את שטיפת-המוח שאתם המרצים החרדים עושים לעדרי הצאן החילוני המובל כאן כביכול לטבח. ביקשו ממני להיכנס עמוק עמוק בחרדים ואני ריבוננו של עולם מודה לך שהגעתי לכאן. ואני באמת מתכוון להיכנס עמוק עמוק לעולם החרדי, לתורה הנשגבה מתת אלוקים, שלא לימדו אותנו, שלא יידעו אותנו. כן רבותי המרצים, עשיתם פה שטיפת מוח, יסודית מן הקצה לקצה. והיה לכם הרבה מוחות עכורים לשטוף, כמו המוח שלי למשל..."

העתונאי שחזר בתשובה במהלך סמינר "ערכים" היה סיפור עסיסי שהתפרסם מהר מאד, הן בסקטור החרדי, והן בשדות התקשורת. מספר שנים אחר כך זומנו אמא ע"ה ואני שאבדל לחיים ארוכים, לתוכנית אלקטרונית פופולרית וסיפרנו על ההשתלשלות. הרב אמנון יצחק שליט"א שמר את הסרטון הזה ושילב אותו באחת מן הקלטות של אירגונו "שופר", תחת משפט המחץ "הנה עתונאי, הלך לסמינר קובי, חזר יעקב".

זמן רב חלף עד שהתעשתתי ונרגעתי מן הרשמים והמסרים של הסמינר. התחבטתי קשות כיצד מסגננים לעתון את הסיפור. המערכת כבר הבינה עם מי יש להם עסק, אבל לא התנערה ממני. ההיפך, ענין אותם הפאן האישי והתהליך המהפכני שעברתי באותם ימים. הכתבה פורסמה, דם לא היה בה. הרבה אהבה והבנה והודאה היו בה.

ומכאן למעשה חל מהפך תפישתי-השקפתי בכל הווייתי כעתונאי, ככותב. הבנתי שהכתיבה אינה מיועדת אך ורק לשעשוע ולהעברת מידע. הכשרון להביע הוא מתת אלוקים, מקום שניתן לי להתגדר בו, כדי לעורר באחי מעבר לגדר נימים חבויים ורדומים של אמונה.

אף אחד איננו עלה נידף, אין אחד שאין לו שורש. גם אם בצוק העיתים הוא נתלש, או נעקר, אזי תורה מחזרת אחרי אכסניה שלה, ויש לכל תלוש נקודת הדבקה למקור.

פרק ח' - צלילה ראשונה בעתונות החרדית

באחד הבקרים התדפק על דלת ביתי יהודי חביב ונעים סבר. "שמי צבי" אמר "ונשלחתי אליך במיוחד כדי להציע לך הצעת עבודה מעניינת. מרן ראש הישיבה הרב אליעזר מן שך שליט"א (זצ"ל) והגאון הגדול יעקב ישראל קנייבסקי שליט"א (זצ"ל), הורו לנו להקים עתון חרדי, יומון, שייקרא "יתד נאמן". שמעתי שכבודו עתונאי מיומן, האם תוכל לתת כתף ולשאת עמנו בעול. אנחנו זקוקים גם לעורך".

הייתי מופתע למדי. היה עלי עומס לא קטן, כתבתי אותה עת בשני עתונים, פרנסה לא חסר ברוך השם, ועכשיו להיכנס לעול חדש... אלא שלנגד עיני עמדו המילים שהשמעתי באותו מוצ"ש של סיום הסמינר. "ביקשו ממני להכנס עמוק עמוק בחרדים. ואני רבוננו של עולם מודה לך שהגעתי לכאן, ואני באמת מתכוון להיכנס עמוק עמוק לעולם החרדי".

"יתד נאמן" נולד בצילה של סערה ומחלוקת בעולם החרדי שמעולם לא הייתי חלק ממנה, וגם לא רציתי ולא נדרשתי להיות צד. הייתי צעיר מדי, לא מנוסה, לא יודע, וגם לא חשבתי שיש לי מה לחפש בסיר הצ'ולנט הענק הזה שאת טעמו לא הכרתי, ואת הטמפרטורה שלו קשה היה לי לאמוד. על כל פנים, הכניסו אותי לבניין מיושן ומט ליפול בדרום ת"א, מרחק נשיקה מן התחנה המרכזית המפוייחת, כדי להוציא עתון יומי בעזרת ציוד מיושן, גרפיקאים לא מיומנים וכתבים ירוקים שלא מבחינים בין כותרת לבין פתיח, ונוטים להפוך כל נושא לסערה ולדרמה.

"זעם ותדהמה בציבור החרדי" היתה כותרת קלאסית, שלא תמיד הצלחתי להפנים. האנשים היקרים שסביבי דווקא נראו לי מיושבים, נינוחים, שמחים, לא זועמים ולא נדהמים. לקח לי זמן להבין את הפרופורציה שבין הכותרות המתלהמות לבין הבחישות התת-קרקעיות הנובעות מן הכותרות והטכסטים התוקפניים.

אט אט למדתי להבחין בין העולם הליטאי, לחסידי, כמו ילד שפותח מתנה הצצתי מסוקרן ומשועשע למדי במיגוון הססגוני של החסידויות כלא מאמין. לבוש שונה מנטליות ומנהגים, שמות אידישאים, כל חסידות והמאפיינים המרתקים שלה. כשאתה בחוץ, נדמה לך שכל החרדים הם שיכפול של עצמם. התגלית המאוחרת שכל חרדי הוא שיכפול של החסידות שלו, ובתוכה עצמה יש משפחתולוגיה, היה מעניין מאד.

קרוב ההשרדות של "יתד נאמן" מול "המודיע", הלך והסתיים. נכון, עפ"י יחסי הכוחות בתחילה דומה היה כי יתד המקרטע יסחוב חצי שנה, שנה, יחזיר ציוד ויחזור הביתה מקופל ודהוי. זה התחיל עם כמה עשרות

מנויים והלך וצמח לרבבה ויותר. עבדתי שם לילה אחרי לילה, עד השעות הקטנות כמו במלחמת התשה. היו הרבה תקלות במיחשוב, תקלות בגרפיקה, תקלות בדפוס, תקלות בחשמל, לא אחת היתה אותה כתבה מופיעה יום אחרי יום. מאמרים היו חוזרים על עצמם. אנשי הצוות היו מתבדחים על כך, אבל קומץ המנויים היה נוזף שוצף וקוצף. ימי החסד של היתד היו ספורים, כולם רצו מיד מוצר טוב, איכותי, שיענה על מאווייהם. הציבור הליטאי הוא ציבור מגיב, ערני, ביקורתי, חד. הסבלנות, באשר להתקדמותו של העתון לא הורגשה. הקשיים הכלכליים אף הם איימו מפעם לפעם להביא לנעילת דלת, המשכורות היו מאחרות, הספקים הטרידו, אבל אף אחד לא התלונן. המוטיבציה בקרב אנשי הצוות והעורכים הראשיים היתה בשיאה. כולם ידעו שהרב שך והסטייפלר זצ"ל רוצים ש"יתד נאמן" יעלה על דרך המלך ויתפוש מקום מרכזי כשופר דעת התורה של העולם החרדי. הנחישות הזו הוקרנה למשרדי המערכת, והופנמה לאיטה באקלים הבני-ברקי ירושלמי.

אחד הדברים שהקסימו אותי במערכת העתון, היו המבקרים, חברי ועדת הביקורת. לראשונה בחיי ככותב, נתקלתי בהם ולא האמנתי למתרחש לנגד עיני. הביטוי הנדוש "זכות הציבור לדעת" שהוא אבן יסוד בעתונות המערבית החופשית, לא קיים בעולמה של תורה, ואם יש עובדות שכדאי ונכון לוותר עליהן, אז מוותרים עליהן. אם יש מילים, משפטים שעלולים להשחית, אז נוטלים סכין יפני ותולשים מן הגריד (קרטון גמיש ובהיר, עליו הודבקו הכתבות), כך שמעת לעת יכולתם להבחין בחללים לבנים בלתי מוסברים על דפי העתון המודפסים. ועדת הביקורת של העתון הורכבה מקבוצה של תלמידי חכמים, בעיקר אברכים השוקדים על תלמודם ביום ומוסרים נפש בלילות, כדי ש"יתד נאמן" יצא לאור מזוקק ונקי ומדוקדק. לא אחת נפסלו עמודים שלמים, מה שדרש מעורכי הלילה ליזום ולייצר תוך זמן קצר חומר חליפי. אחד המבקרים החרוצים והמיומנים של "יתד נאמן" התמנה לימים לראש מועצת קרית-ספר מודיעין עילית, ידידי הטוב הרב יעקב גוטרמן. לילות רבים הייתי מטריד אותו, בקושיות ושאלות להבין מדוע מילה זו פסולה ומשפט זה אין מקומו איתנו. לרב גוטרמן בחביבותו הכובשת, היו תשובות מפולפלות וחכמות, וגם עוקצניות שהעלו תמיד חיוך שובה לב. גם הרב יצחק רייך, כיום ראש מועצת רכסים היה איש מערכת מיומן, ממנו שאבתי מידע השקפתי רב.

הביקורת הזו היתה נושא להערצתי. הפנמתי מסר גדול, שעד היום הוא נר לרגלי: דעת תורה זה העיקר, ודעת תורה זה נדבך שאין בלתו, ומה שנעשה מחוץ לדי אמות של גדולי הדור עתיד להתפורר. בבחינת בנין צעירים-סתירה, סתירת זקנים בנין.

העבודה סביב לשעון בשלושה עתונים שונים כעתונאי ועורך לילה, החלה לתת אותותיה. עייפות, חולשה, ובמידה רבה ביטול תורה.

באחד הימים הודיע מנכ"ל "יתד נאמן" לעובדים, שמרן ראש הישיבה רוצה להיפגש עם הצוות. בשעות אחה"צ המוקדמות נסענו בכמה מכוניות לבית הרב שך. הייתי נרגש עד שורשי שערותי. הסיפורים על גדלותו התורנית, הנהגתו הציבורית ומסירותו לכלל, עוררו בי רצון עז להכיר, לשאול להתברך. אותה עת החלו לנבוט בי שאלות קשות על עיסוקי המקצועי. עתונות ותורה לא תמיד הולכות יחד. ההתנגשויות, בעיקר בין הנהגותי כשומר מצוות לבין התקשורת החופשית, היו תכופות למדי. לא קל להסתובב במערכות עתונים ובארועים שאיבדת ענין בהם. חשבתי לעצמי שכדאי לנטוש את העתונות לגמרי, ולהיכנס לעולמה של תורה מבוקר עד בוקר. ה"טעימות", שיעור גמרא פה, שיעור מוסר שם, לא הספיקו למלא את התיאבון ולכסות את ההפסד האדיר של שנות החולין. החלטתי לנצל את ההזדמנות ולשאול את הרב שך את שאלת חיי: האם כדאי לעזוב את העיסוק בעתונות ולהיכנס לכולל אברכים, כאברך מן השורה?!

מיד כשנכנסתי לבית הצנוע מול ישיבת פוניבז' דאג הרב משה גרילק העורך הראשי הראשון של יתד, ללחוש על אוזנו של הרב שך, כי עורך הלילה של יתד, הוא עתונאי צעיר מעתון מפורסם שחזר בתשובה בעת שסיקר את סמינר "ערכים". בין לבין הוחלפו עוד כמה משפטים עסיסיים באידיש, שכוונו אלי. הרב גרילק אותת לי לגשת. נרגש מאד ניגשתי לרב שך והתיישבתי סמוך אליו. "אני שמח לשמוע שעשית תשובה, ועכשיו אתה מן הראשונים מן הנחשונים של היתד..."

כבוד הרב, חיפשתי מילים. אני עסוק במקצוע העתונות המון שעות, גם בעתונים החופשיים, אני כותב להם מאמרים וכתבות, חשבתי לשאול את הרב, אולי כדאי שאתפטר מן העבודה שם, ואכנס ללמוד כל הזמן בכולל? מה הרב אומר?

"ואם אתה לא תכתוב בעתונים החופשיים, מי יכתוב?"

יכתבו אחרים, לא חסר מחליפים.

"אז אם ככה זה לא טוב. עדיף שאתה תכתוב שם".

הוא הושיט את שתי ידיו, אחז בכפות ידי והצמידן זו לזו ואמר לי בקול נמוך "ואני מברך אותך, לך בכוחך זה ותושיע את ישראל".

תודה כבוד הרב.

למה הוא מתכוון שאני אושיע את ישראל. וכי אני שופט או מלך? ברור לי שכל מילה שלו שקולה, אבל קצרה דעתי מלהבין! שאלתי את הרב גרילק.

"תשמע ידידי. הרב שך מתכוון לכך שאתה תמשיך לכתוב לציבור הרחב, ותכניס להם אידישקייט דרך המאמרים והכתבות שלך, ואפילו אם יהודי אחד מרוחק, יזכה להניח תפילין בזכות מה שקרא בעתון, זו תשועה של עם ישראל. שהלוא כל יהודי הוא עם ישראל, וכל יהודי הוא עולם מלא. ועלינו העתונאים היראים מוטלת משימה כבדת משקל לזעוק "מי להשם אלי" אבל בשפה שאנשים יוכלו להבין, לזה בדיוק התכוון הרב שך".

כעשר שנים אחר-כך התברר לי עד כמה עיני הרב שך צפו למרחוק. התקשר אלי אחד מגבאי בתי-הכנסת בנתניה, וביקש שאשא דרשה 20 דקות בין מנחה לערבית. "הציבור מורכב מאנשים מבוגרים ונחמדים, תגיד הלכה או שתיים, עם עוד סיפור קטן, ושתהיה לי בריא".

ברוך שהגבאי אומר, ואני הדרשן, עושה. נשאתי דברי תורה 20 דקות. ליד הכניסה לבית הכנסת נעול במגפי גומי גדולות ושחורות ניצב זקוף וגבה-קומה, אדם כבן 70, הביט בי בעיניים חודרות, ולא הסיט מבטו ממני. הרגשתי נבוך, מעולם לא נפגשתי עמו, פניו אינן מוכרות לי. נו מילא, כנראה מדובר באיש מוזר.

אחרי תפילת ערבית הוא המתין לי סמוך לשער הברזל הקבוע בחצר בית הכנסת.

"אתה קובי לוי, נכון?"

נכון.

"אתה לא מכיר אותי. שמי אברהם. אני רוצה להגיד לך תודה, אבל תודה גדולה. עשית איתי חסד גדול ואתה אפילו לא יודע על כך".

מעניין, מה בדיוק.

"ובכן, יש לי בן צעיר, שמיד אחרי הצבא החליט שהוא עוזב את הארץ ונוסע לארצות-הברית. התחננתי לפניו שיישאר. אמא שלך חולה, אני כבר מבוגר מאד, אבל הוא בשלו. לפני העליה למטוס הוא פנה אלי ואמר "אבא, יש לי בקשה קטנה, ואני מקווה שלא תהיה לך טירחה. בכל שבוע תדאג לתלוש מ"השבוע בנתניה" (המקומון) את דפי המדור של קובי לוי "הצלפות" ולשלוח לי לארה"ב. אני אוהב לקרוא מה שהוא כותב".

"חמש שנים אני נאמן לבן שלי, ונאמן למדור שלך. אני קורא טוב כל מילה. תולש מהעתון, מכניס למעטפה, מוסיף עוד דף עם כמה מילים ממני או מאשתי, מדביק בול ושולח. ככה כבר חמש שנים הקשר ביני לבין בני נשמר ואתה הדבק המקשר בינינו. לפני מספר שבועות כתבת מאמר נוקב על היורדים, וציינת כמה טוב וחשוב לחזק את היהדות בארץ ישראל... הבן שלי התקשר והודיע לי אבא, אני חוזר.

"אז הבן שלי חוזר, ויש לו כבר כיפה על הראש ויש לך הרבה הרבה זכויות. תודה".

הוא לחץ ידי בחמימות, נישק אותי במצחי וירד לאיטו במורד הרחוב.

סיפור דומה, נוסף.

באחד החתונות בעיר נתניה, הקדמתי לבוא, שכן שני ארועים נוספים המתינו לי בהמשך הערב. שלשתי מעטפה, איחלתי מזל טוב והתיישבתי. האולם היה עדיין ריק. פתחתי ספר משניות... אבל לא הספקתי ללמוד אפילו משנה אחת. יהודי חבוש כיפה סרוגה גדולה התיישב בסמוך ואמר "קובי לוי, אתה לא מכיר אותי, אבל אני מכיר אותך טוב טוב. בזכותך, לא תאמין, אני גם שומר שבת.

"שמי איציק ואני נהג בחברת מוניות. לצערי קשיי הפרנסה והריחוק מהאמונה גרמו לי לעבוד שבתות ומועדים. לא עשיתי זאת בלב שלם, אבל לא היה מי שיעורר אותי. עבדתי כמו גולם, והברכה לא שרתה במעשי ידי. יום אחד אני קורא בטור שלך סיפור מרגש. הסיפור מובא בשם "החפץ חיים".

"מסופר שם על חנות מכולת שעליה שלט ענק "מכולת שלמה כהן" במשך שנים שלמה כהן משווק גבינות, ביצים, חלב וקטניות לתושבי העיירה. יום אחד הם מגלים את הדלת סגורה. חושבים בני העיר לתומם, כנראה כהן חולה. וזה נמשך שבוע, שבועיים. כנראה נסע לבקר את אחיו המתגורר בארץ רחוקה. חודש חודשיים חולפים, כנראה הוא כבר בדרך חזרה. כל עוד השלט "מכולת כהן שלמה" ניצבת יודעים בני העיר שיש עוד עתיד, השלט מעיד שיש בעלים לחנות, יש לו קשר לחנות. סבלנות, הוא עוד יגיע. אבל אם השלט מוסר, ושלט חדש מודבק במקומו אז מבינים שכנראה שלמה כהן ירד מן הארץ, או במקרה הגרוע מת. כאן הוא לא.

וכך כתבת בשם ה"חפץ חיים". יהודי יכול ליפול. הוא עושה לעתים עבירות, מדבר לשון הרע, מרכל, מדלג על תפילה. קורה. אבל כל עוד הוא שומר שבת קודש, אז שבת קודש היא שלט מואר המודיע בשער בת רבים, שלמרות הטלטלות והנפילות הוא יהודי, ועדיין יש לו סיכוי לתקן ולהשתפר. אבל אם השלט הכי חשוב, השבת, יורד מן היהודי, אז הוא איבד את הקשר לאלוקים. הוא ירד לגמרי. שמעתי אותך זועק בכתבה: השבת היא גם מקור הברכה והפרנסה. לא לתלוש את השלט!!

"והמילים החמות הללו אדון לוי חילחלו בתוך מעי ושרפו לי את הלב. חצוף שכמוני, איך אני מעז לחלל שבת בפרהסיה. ואז עם הרבה תעצומות החלטתי לשמור שבת... איך שומרים שבת? כבר באותו ערב חיפשתי שיעור תורה ושאלתי את הרב בלי סוף שאלות... חלפו מאז חמש

שנים. רציתי לשמח אותך שאתה לפעמים כותב, ואין לך מושג כיצד זה פועל...".

"לך בכוחך זה" אמר הרב שך, והתכוון שאכניס למילים המודפסות את היהודי שבי, את מתן התורה הפועם בליבי, כי המילים כידוע הם קולמוס הלב. הן עשויות בחסדי שמים להפעים לבבות שאתה לא מכיר, לא יודע.

"לך בכוחך זה ותושיע את ישראל".

פרק ט' - עיניהם של גדולי הדור

לפני כ- 18 שנה, בעודי אב צעיר לשני תינוקות, גמלה בליבי ובלב רעייתי ההחלטה לעבור מעיר החולין נתניה, לאחד מן הישובים הדתיים ההולכים ופורחים 5 דקות מן הקו הירוק. כמו כל זוג צעיר העושה את צעדיו הראשונים די בהססנות, הבנו את מה שכל בר-דעת צריך להבין: "עמלנו אלו הבנים". קרי, חינוך הילדים הוא מעל לכל חשבון של נוחות, של תפקיד, של פיתוח קריירה. מכיוון שהיו אלו שנותינו הראשונות בעולם התשובה, ידענו שעומס ההחלטה הסופית מוטל על כתפי אחד מגדולי הדור, אליו אנו סרים מעת לעת כדי להיוועץ בו.

תארתי בפני ראש כולל "חזון איש", הרב הגאון ר' יהודה שפירא שליט"א את הקשיים האובייקטיביים הכרוכים בחינוך ילדים בנתניה, את האוכלוסיה החרדית הדלילה שבקושי מחזיקה את הראש מעל המים, את השבת המחוללת, ואת כל המכשולים הצפויים לנו בעתיד בחינוך דור ההמשך.

שפכתי בפניו את מאווינו להקים בית יהודי בסביבה דתית-חרדית, אשר כפי ראות עיננו תתרום לנו הרבה יותר מאשר האקלים החילוני האופף את עירנו הנוכחית.

הרב עצם עיניו במשך דקות ארוכות ושתק.

הבטחון העצמי, הכי טבעי אצלי, החל להתפוגג. ביני לבין עצמי הרהרתי "מה יש כאן להסתפק. מדוע הוא לא פוסק מיד שנעבור... הרי הדברים פשוטים בתכלית...".

אלא שהמימרא "חכם עדיף מנביא", היתה שגורה על לשוני, גם אם לא חרותה על הגיוני ליבי. ידעתי שהבטחון העצמי שלי, איננו יונק את עצמו ממבועי החוכמה, כי כמה חוכמה כבר יכולתי לצבור ב- 4-5 שנות תשובה ולימוד תורה...

"מה המרחק בין ביתכם לגן הילדים?" שאל הרב.

"חצי קילומטר", השבתי.

"מה המרחק בין ביתכם למכולת?"

"200 מטר", ענית.

לא קלטתי לאן הוא חותר. האם הוא עושה לי שיעור ניווט, או קורס מזורז בגיאוגרפיה...

"מה המרחק בין הבית שלך לכולל בו אתה לומד מעת לעת?"

"חצי קילומטר", אמרתי בשפה רפה, תוהה ובוהה ביני לבין עצמי.

"איפה הגברת עובדת וכמה היא משתכרת?"

סיפרתי. אשתי מיילדת בבית-החולים לניאדו.

"ובמה כבודו עוסק?"

תארתי לו בפרוטרוט, את עיסוקי בעתונות, ואת תחילת דרכי כעסקן ציבור.

הרב יידל שפירא שליט"א פקח את עיניו, שיגר לי חיוך שובה-לב וסיכם את השאלות בתשובה חד-משמעית "לעזוב את העיר שלכם, זה היזק גמור. נזק, פשוט נזק! ולחינוך הילדים? לא לדאוג... בנתניה קל יותר לחנך מאשר בכל מקום אחר..."

בלעתי את הלשון. אם היינו בטוחים שהתשובה שיתן ברורה לנו לחלוטין, התבדינו באופן נחרץ. כל הדמיונות לבנות בית בעיר חרדית חדשה נארזו במזוודת החלומות ושוגרו למחסן, בשכונה קטנה בנתניה. מיותר לציין ששמענו בקול הרב, ואנו מודים לו, כי בכך הרווחנו את חיינו, ואת חייהם של רבים, ואין כאן מקום להרחיב.

איזהו חכם? הרואה את הנולד, חוכמת התורה האמיתית, הזכה, זו שאיננה מעורבבת בענייני העולם הגשמי, נטולת נגיעות ותאוות, זו שמיושמת ע"י אלה שממיתים עצמם באוהל, היא תורת אמת. היא

התורה הצופיה למרחוק, שרואה את החורבן, כשכולם צוהלים בטקס הנחת אבן הפינה.

בנין צעירים, סתירה.

סתירת זקנים בנין.

הרב שפירא לא פטר אותי בלי ברכה ליטאית צנומה, אשר יש בה הכל "יהי רצון שהשכינה תשרה בכל מעשי ידיך".

לפני מספר שנים היה עלי לקבל החלטה משמעותית באשר להמשך פעילותי הציבורית. האם להיכנס לגיוגל הפוליטי ולהתמודד על מקום במועצת העיר נתניה, או להמשיך בעסוקי כמנהל מוסדות עם המון שעות של לימוד בכולל. היה ברור שהעיסוק הציבורי הרחב יותר, ידרוש יותר זמן, מאמצים ויוסיף טרדות.

חצי שעה נסיעה ואנחנו שוב במעונו של הרב הגאון יהודה שפירא שליט"א. טענותיה של רעייתי נשמעות הן. "לדעתי זה מיותר. אני רוצה בעל אברך כולל שימשיך ללמוד הן ביום הן בלילה, הפוליטיקה תגזול ממנו כוחות ובעיקר זמן. זה כואב לי, זה מעציב אותי... רק המחשבה הזו, גורמת לי לבכות."

העדפתי לשתוק.

הרב יידל היה מרוכז בכל מילה שהושמעה בחדר וענה מילה אחרי מילה כסופר מעות: "נו... ואת צודקת, התפקיד שלך הוא לבכות. תבכי עליו שיזכה להיות אברך כולל, זו אחריות של אשה... אבל התפקיד שלו לעשות שם בפוליטיק הרבה דברים. את תבכי, והוא יעשה, ואני כבר ברכתי אותו שתשרה השכינה במעשי ידיו...".

וכל מילה מיותרת.

מאז אותה ברכה של גדול הדור עם הרבה סייעתא דשמיא, הספקנו להיות שותפים למהפכה רוחנית אדירה בנתניה וסביבותיה. כמו כן, ידידי הקרובים ואני יסדנו והרחבנו כמה וכמה כוללי אברכים, הקמנו שני אירגוני חסד גדולים המסייעים לאלפי משפחות, במשך כל ימות השנה, קיבלנו לידינו לנהל תלמוד תורה ייחודי הקולט ילדי שכונות בני משפחות רווחה, ומעניק להם חום ואהבה, ומקרב את הוריהם אל היהדות. זכינו להיות שותפים להקמתו של סניף קופ"ח לאומית "רפואה למהדרין" המנוהל עפ"י גדרי הצניעות וההלכה עפ"י דעת כל גדולי הדור ורבני העיר.

ועוד היד נטויה. זיכני הקב"ה לשותפים לעשייה אנשים יראים ושלמים, מתוקנים במידות טובות ואהבת ישראל טהורה, הקב"ה ישלם שכרם

פרק י' - עתונות חילונית. הפוגע נפגע

בסוף שנות ה-80 למניינם, החלה לתפוש תאוצה פוליטית וחברתית תנועת הספרדים שומרי תורה ש"ס, תחת שרביטו והנהגתו הרוחנית של מרן הראשון לציון הרב עובדיה יוסף שליט"א. "להחזיר עטרה ליושנה" היתה הסיסמא שהניעה בהתלהבות רבות רבות של בני עדות המזרח מכל רחבי הארץ, שהתחילו להניף את הדגל התורני מחד, ואת הרצון להשתלב בעשייה ציבורית במישור הארצי והמקומי מאידך. ש"ס הוקמה בברכתו ובעידודו של מרן הרב שך זצ"ל שראה בחזונו את הדור הבא, אשר עשוי לחזור לשורשי האבות, נבואה שהתגשמה ועדיין מתגשמת.

מרן הרב עובדיה יוסף שליט"א ראה לנגד עיניו את טובת הכלל וכשהיה צריך לסגור ספר, עלה על מכונית או מסוק כדי להגיע לכל פינה בארץ ולעורר את הלבבות.

והלבבות התעוררו. הציבור הספרדי גילה את חוזקו, והפנים את חשיבותו בחברה הישראלית, וכאיש אחד בלב אחד, הפך את ש"ס לאחת מן המפלגות הבולטות בעשורים האחרונים, כאשר במקביל התנועה מייסדת את "מעין החינוך התורני" רשת של תלמודי תורה ובתי ספר לבנים ובנות בכל אתר ואתר. הרישום עולה ומתרחב משנה לשנה. זכיתי כמנהל תלמוד תורה לשמוע מקרוב את מסריו של מרן הרב עובדיה שליט"א שזעק מנהמת ליבו בעיניים דומעות למנהלי המוסדות: "בשביל להרחיק ילד מתלמוד תורה, צריך להושיב סנהדרין. אנא אל תפגעו בילד!!!".

העתונות הישראלית לא אהבה את ש"ס ובאופן שיטתי שילחה בה לשונות של אש וזנבות של שועלים בוערים.

במשך שנים רבות עבדתי כתף אל כתף עם ח. עתונאי ותיק שידין רב לו בעתונות המקומית ובעתונות הספורט. הוא היה כתב חרוץ וזריז שיכולת למצוא אותנו כמעט בכל ארוע או תאונה. היה לי הרבה מה ללמוד ממנו. ולמדתי.

באחד מימי טרום הבחירות נפגשנו ח. ואני באולם מרכזי בנתניה, בכנס רב משתתפים שאירגנה תנועת ש"ס. "אני הולך לכסח אותם" אמר לי.

השמר ידידי, הזהרתי אותך, אתה משחק באש. אתה חייב לעשות הבחנה בין כתבה מסקרת ארוע, לבין ביקורת. וחוף מזה השמר לך מלפגוע בכבודו של אביה הרוחני של ש"ס... הזהר בכבודם של תלמידי חכמים שנשיכתם ועקיצתם... השם ישמור.

דיברתי לקירות. הימים היו הימים הנוראים שבין ראש השנה ליום הכיפורים. ח. פירסם כתבה לגלגנית על אותו ארוע, וכתב משפטים בוטים ומעליבים...

התקשרתי אליו, כולי זועם ורותח, ידידי אל תעבור את הגבול. לצערי עברת אותו.

הוא ביטל את דברי בציניות.

בבוקרו של ערב יום הכיפורים יום ראשון בשבוע אחרי תפילת שחרית שמעתי הודעה בתא הקולי. בהקלטה מודיעה לי עתונאית עמיתה: "היום לפנות בוקר בחוף הים, מצאו את גופתו של ח. המשטרה משערת שהוא נפל באקראי מן הצוק, נפגע בכל גופו, הצליח לזחול כמה מטרים, אך כוחותיו לא עמדו לו. ההלוויה תתקיים בצהרים, שעות ספורות לפני כניסת יום הכיפורים".

בהדי כבשנא דירחמנא למה לך. מעולם לא נכנסתי, וגם לא אכנס לחשבונות שמים, אבל לימדונו חז"ל שהקב"ה בעצמו נפרע ממי שעולב בתלמידי חכמים.

במשך שנה הקפדתי לקרוא עליו קדיש, והשתדלתי ללמוד לעילוי נשמתו. והוא רחום יכפר.

המקרה הטרגי הזה הותיר בי צלקת עמוקה. הייתי קשור לח. והיו לנו כמה וכמה שיחות אודות האמונה והמצוות. האיש היה תינוק שנשבה. היה זה עבורי איתות נוסף מן שמיא: עליך כעתונאי להאדיר את גדולי הדור הרבנים, ציבור האברכים ועולם התורה. הנה קיבלת מקום להתגדר בו.

ירחמו.

השמים

ומן

פרק י"א - שברי-שברי לוחות

שבועות מספר לאחר שנכנסתי לערוך את "יתד נאמן", הציע לי אחד המבקרים מן הוועדה הרוחנית להלוות אליו לתפילת ערבית ב"שיבה קטנה" אחת בבני ברק.

ישיבה קטנה? שאלתי. מה פרוש קטנה?

"כשתגיע לשם תבין עד כמה היא זערורית" הפטיר בחיך.

תפילת ערבית בישיבת פוניבז', היתה עבורי חוויה ראשונית ומסעירה לחוש ולמשש עד הנימים הדקים של הלב, תורה מה היא, בני תורה מה הם. האווירה המחשמלת של הלימוד הישיבתי, הזעקות הרמות, נפנופי הידיים, הצעידה הנחושה לספריה, שליפת הספר, הדפדוף הזריז, הצמדת העין לאותיות הקטנות, המחזה הקסום של הצלילה בים התלמוד, היה עבורי כמים צוננים לנפש עייפה.

הבטתי בהם מסומר לכסא. היה ברור לי שמן השמים הכניסו אותי עמוק עמוק לארון הקודש הישיבתי. לצורך הענין, לוחות ושברי לוחות מונחים בארון, אבל בתוך תוכי חשתי כשברי - שברי לוחות.

"והוא רחום יכפר עוון" החזן התחיל.

ברכו את השם המבורך...

"שמע ישראל. השם אלוקינו השם אחד!!!"

אולי 1,000 פיות אולי יותר אומרים "שמע", כותלי הישיבה הזדעזעו... נאלמתי דום. לא יכולתי להוציא מילה מן הפה, לשוני התאבנה. הרעש הקדוש המרטיט הזה, היה מוכר לי לפתע... מאיפה הוא מוכר לי?

עיני נעצמו. והנה כמו בחלום אני שומע בום, בום, בום. בום. שלוש פצצות מרגמה נוחתות, ובזווית העין אני קולט את דוד קופשטיין, השם יקום דמו, רץ כפוף, מחפש מסתור מאחורי סלע, ואז רסיס פגז בגודל כף יד, מתעופף בקשת חדה ופולח את חזהו.

ה"שמע ישראל" של קופשטיין ז"ל מתערבב במוחי עם ה"שמע ישראל" של תלמידי פוניבז'... דמעה לחה וטורדנית מבצבצת בזווית בעין, אני מנגב אותה. החובש הפלוגתי מנסה לחסום את הדם... "שמע ישראל" זועק החייל.

ואז חולף לנגד עיני אותו לילה אימתני ואכזר אפוף חרדות והשאלה מנקרת במוחי. אותו סימן שאלה קדמוני שנבט במעמקי ליבי על גבעה המשקיפה למחנה הפליטים עין-אל-חילוה! מה פרוש ה"שמע ישראל", אל מי קופשטיין מדבר? מה זה עוזר? מי הוא השם אלוקינו...? איך זה שקופשטיין מכיר אותו ולי אין אפילו שמץ של מושג...

"ואהבת את השם אלוקיך" עורר אותי למציאות, והחזיר אותי סמוך ונוגע בארון הקודש המוזהב של הישיבה המעטירה.

הודו לשם שזכיתי לאהוב, להכיר, ולהיות עבד של בורא עולם, וכלי העבודה שקיבלתי ממנו לחצוב בו ממכרות האמונה, אינו אלא קולמוס, עט נובע.

היתה שאלה, קיבלתי תשובה, ונותר כאן רק היהודי, העתונאי, הצועד על פני שבילים ארוכים של דיו, ויוצר מהן מילים שצריכות לבנות בית של אמונה לקוראיו, אחיו, זרע ישראל רחומיך.

סוף

שערי אמונה

המזוזות אשמות

איש העסקים גרשון שרעבי היה ידוע בקרב ידידיו, כביזנסמן נאמן, אמין, ישר דרך, שכל מילה שלו בסלע, שתיקה בתרי. מי ששיתף עמו פעולה ידע, שמעבר למיומנותו המקצועית בענייני יבוא, יצוא, יש לו גם ברכה מיוחדת בידיים. למה? ככה.

בקיצור, היה כדאי לשתף עם שרעבי פעולה, כמעט בכל תחום עסקי, כי השורה התחתונה, היתה רווח נקי. ומי בימים טרופים אלה, איננו רוצה להרוויח?

גם במישור המשפחתי רשם לעצמו שרעבי הישג לא מבוטל. היתה לצידו נוות-בית בעלת חסד, מאירת פנים, וארבע בנות צעירות מחונכות להפליא, שהישגיהן בלימודים היו לעילא ולעילא, והנהגותיהן מכובדות למדי ביחס לדור.

יתירה על כל זאת, מר גרשון שרעבי היה איש משפחה למופת, אשר ידע לשמור על המינון המדויק שבין העצבנות העסקית לרגישות המשפחתית. מי כמוהו מומחה שידע כיצד לא לחצות גבולות ולא לערבב בין המתח העסקי, לבית ולנפשות הפועלות בו.

היה לו זמן לכל.

בין פלאפון לטלפון, הוא ידע למצוא את 10 הדקות לשבת עם בנותיו על שיעורי בית, על סיפור מרתק, ואפילו על פיוט תימני עסיסי, כמו "דרור יקרא לבן עם בת" או "אם ננעלו דלתי נדיבים" וכו'. ובאמת בלי הרבה הקדמות מיותרות, שרעבי היה סיפור הצלחה, שפשוט תענוג לקנא לו. הקנאים, מבחינתו, יכלו לעבוד שעות נוספות.

אם כל כך טוב, תשאלו אותו, אז מה בעצם כל כך רע? מה הניע פתאום את מר שרעבי הסימפטי לרוץ לכוון כל חרדי מצוי, או אברך שיגרתי שיבוא לבדוק את מזוזות ביתו? מה הדחיפות, מה הבהלה, על מה ולמה אי-השקט?

הלוא ברוך השם, כולן בריאות, האישה, גם הבנות.

גם העסקים פנטסטיים פורחים מיום ליום.

וגם הוא מרגיש - ברוך השם - מצויין למרות 50 שנותיו הקדחתניות.

מה מריץ את גרשון לעבור מסופר סת"ם למשנהו, כדי לשמוע: "תשמע מיסטר, המזוזות שלך מהודרות, תקינות, הכל יוצא מן הכלל. הסופר שכתב לך אותם מגיע לו צל"ש...".

אלא מה, מר שרעבי היה בטוח, שמומחי הסת"ם מסתירים ממני את הקלקול, ואת האותיות והתגים הפסולים. היה ברור לו מעל לכל ספק שהמזוזות פסולות. "ריבונו של עולם, איך יתכן שפתאום כל הבית שלו מתחיל... לחזור... בתשובה. בטוח שהמזוזות אשמות!!!".

זה התחיל עם בתו הבכורה רויטל החיילת. לפני כחצי שנה נקלעה רויטל להרצאה בנושא יהדות. מכאן היתה קצרה לשמור שבת, ללבוש מלבושים צנועים, ולבקש מאמא להגיש לה בשבת אוכל קר רק בצלחות פלסטיק.

גרשון קיבל את המהפך של בכורתו, בחיוך ציני. "גם אמא שלי מתימן עליה השלום, הקפידה על כשרות... וחוף מזה אין לי התנגדות לאכול בצלחות מפלסטיק...".

חודשיים אחר-כך ללא הודעה מוקדמת, הודיעה לו בתו השניה טליה, הלומדת בתיכון חילוני, כי גמלה בליבה החלטה לעבור לסמינר חרדי... שומו שמים, גרשון הרגיש זעזוע... בהחלט מובן.

בתו השניה, שהיתה ידידת נפש של אחותה הבכירה רויטל, הלכה בעצתה למספר הרצאות בסניף "לב לאחים" המקומי, ונתפשה. האמת בערה בלבה, היא חשה שאין היא מסוגלת להמשיך וללמוד במוסד חינוכי פרוץ, שמזלזל בקדושת התורה...

כאן גרשון התחיל לנהל מאבק עיקש וחסר פשרות.

"אני מוכן שתהיי דתיה, אבל את מבחני הבגרות תסיימי כאן בתיכון הנוכחי. לא עוברים לשום מקום..." צעק על טליה.

גרשון דיבר עם הקירות.

טליה, שכבר משבצות זהב לבושה, פשוט לא גילתה שום נכונות לעלות לאוטובוס המוביל לתיכון... גרשון רתח.

שבועיים אחר-כך הגיע המפץ הגדול. בתו השלישית אורלי הודיעה אף היא, שבבית הספר היסודי בו היא לומדת, לא לומדים תורה ומצוות, והיא החליטה להיות דתייה כמו אחיותיה הגדולות, ועכשיו ומיד, ללא ויכוח יש להעביר אותה למוסד חרדי...

גרשון שרעבי היה בטוח שהמבול של פרשת נח, הוא קטן לעומת מה שמתחולל אצלו בבית... בעודו חוכך בדעתו כיצד להילחם עם התופעה המחרידה הזו, התיישבה לצידו אשתו גאולה והודיעה לו בקול רך: "גרשון, הבנות הפכו לדתיות, הן יקרות לי מאוד, החלטתי לשמור שבת בשבילן..."

לאיש העסקים החביב שלנו זה היה כבר יותר מדי. הוא התרומם מן הכורסא, נטל סכין מטבח, והחל לשלוף אחת אחרי השניה את המזוזות המהודרות שנקבעו בוילה שלו, לפני פחות מעשור, ואחוז אמוק הוא רץ לרב השכונה, שהודיעו - חד משמעית - כי המזוזות מהודרות, ומשם הוא רץ לעוד סופר סת"ם, ומשם ללשכת רב העיר... המזוזות, לא יאומן, תקינות.

ולמה להאריך, גרשון שרעבי היה בטוח כי הבית שלו חזר בתשובה, כי המזוזות פסולות... לא מחלות, לא בעיות של שלום בית, לא קשיים עסקיים...

נכון להיום, גרשון שרעבי רגוע. הוא הבין טוב מאוד שהמזוזות המהודרות, דווקא משפיעות לטובה על המשפחה. בנותיו שהיו טובות

ממילא, הפכו לטובות ומתחשבות עוד יותר. "כבוד אב" שהוא זוכה לו, הוא לא דמיין אפילו בחלומותיו הכי וורודים.

נו, מה לעשות כאשר כבר כל הבנות שומרות שבת, וגם האשה מתחזקת מרגע לרגע, החליט גרשון שרעבי, שכדי להשאיר אווירה נעימה בתא המשפחתי, גם הוא לא ממהר לאף מקום ביום השבת.

לימדו אותו לעשות קידוש, לא לבלוע מילים, הוא למד לנטול ידיים, לברך "המוציא", ותתפלאו הוא אפילו נהנה לברך "ברכת המזון", ובין נטילה לברכה, הוא מציץ לעברן של המזוזות הקבועות בתוך בתי זכוכית יפהפיים, וחושב בלבו "רבנו של עולם, איך סידרו אותי המזוזות האלה".

לכה דודי לקראת כלה, פני שבת נקבלה.

קייטרינג ושמו צניעות

"בני הדור הצעיר, איבדו במידת מה את האמון, החיבור, את ההוד וההדר הטמונים במילה "ברכה". לאו דווקא במילה, אלא בתוכן הפנימי שלה, במהות שלה, זה שמחבר בין המציאות הגשמית האפורה והנוקשה, לבין אותם עולמות עליונים מהם משתלשלים אלינו החיים, הפרנסה, החיות, הבנים והשמחה. וכמובן שמול הצד הטוב והשפע המבורך של הברכה האלוקית ניצב לו הסיטרא-אחרא בכבודו ובעצמו ומנסה לחולל תעתועים, בלבולים, הטעיות וכמובן כפירות רח"ל. והצד האחר ססגוני הוא, מיופיף, מפתה, וכובש את לבבות אותם צעירים שמשליכים יהם על כוחות הטבע הגלויים, כאילו הם ורק הם מכתיבים את המציאות והשלכותיה. אפילו בקרב היהדות המאמינה ושומרת המצוות, מסתובבים לא מעטים הסבורים שיש קשר בין עמל הכפיים לבין הפרנסה, והם מעלים על נס את חשיבותה על המלאכה כגורם מפרנס ולא את ברכת השם, שהיא היא זו המעשירה..."

את המונולוג החכם הזה השמיעה לי סבתא הדסה מן המושב בשרון. לא, היא לא יודעת לקרוא, גם לא לכתוב, אבל האמונה שלה בהשגחה האלוקית, ובעיקר בברכה של הצדיקים שהם לעיתים המתברים ביננו לבין השפע האלוקי, גדולה ונעלה לא פחות משל תלמידי חכמים מובהקים.

למה את מתכוונת סבתא הדסה, אני שואל, שצעירים לא מאמינים
בברכה מן השמים, ולא מחוברים אליה?

"תראה, אתה אדם צעיר, וספק אם נתקלת בחייך בניסים גלויים מעל
לטבע. ספק רב. אבל אני יכולה לספר לך, שלפני כ- 70 שנה בעודי נערה
צעירה בעיירה קטנה בתימן חוויתי סוג של נס, שכל בני משפחתי היו
שותפים לו, והוא נשמר בין כותלי ביתנו הקטן במשך שנים לא מעטות.

"אבא שלי היה יהודי מלומד אך פשוט. הוא יצא מדי בוקר לאחר תפילת
הנץ לעמל יומו בשדה, ולעת ערב עסק בחוכמת הקבלה בבית המדרש עד
אחרי חצות לילה. אחרי תיקון חצות היה נרדם לשעות ספורות, קם
לתפילה, לעמל וחוזר חלילה. לאבא ואמא נולדו בלי עין הרע 11 בנות.
רק בנות. ביתנו הקטן היה סמוך ונראה לבית הכנסת הגדול בעיר. פתח
מול פתח, כשהרווח המפריד בין הפתחים הוא לא יותר משלושה מטר.
רב העיר שהיה ידידו האישי של אבא ביקש ממנו שיקפיד על בנותיו, שלא
תצאנה החוצה - חלילה וחס - בזמן התפילות, וכמובן בתחילת סדרי
הלימוד או בסופן, כדי שלא יהיה מפגש מיותר בין הלומדים והמתפללים
לבין בנותיו.

"ואני זוכרת שזה היה אצלנו אורח-חיים. גדלנו על יסוד הצניעות כמו
האוויר שנשמנו. בת גדולה חינכה את אחותה הקטנה להקפיד על לבוש
צנוע, ולימדה אותה שאין יוצאים סתם כך לרחוב, ובוודאי לא בזמן
התפילות והלימודים. "כל כבודה בת מלך פנימה" לא היתה סיסמא
סתמית, זו היתה שיגרה שאין מפריס אותה, אלא שומרים עליה
באדיקות.

"הרב אמר לאבא "תשמע יחיא, אתה יודע שאין הברכה שורה אלא בדבר
הסמוי מן העין, אז תדע לך, שאם תשמור את בנותיך סמויות מן העין,
מעונך יחוש בחוש בברכת השם".

"ועכשיו אני אגלה לך מה היתה הברכה שזכינו לה. אבא היה משתכר
פרוטות ספורות, ואותם היה מעביר לידי רב העיר לסייע למשפחות
נזקקות. אנחנו, למרות שהיינו משפחה ברוכה, תמיד היינו שבעות
ובריאות. מעולם!!!, תשמע טוב, מעולם! לא חסר לנו סוכר, או קמח, או
אורז או פחמים. המוצרים הללו היו מוצנעים בתוך כדי חרס ענקיים
ומשם מדי יום היינו מוציאות את מנת המזון היומית שלנו.

"מעולם לא נשלחנו לחנות שבעיר להביא סוכר, קמח, פחמים או אורז.
במשך שנים רבות היינו דולים מן הכדים ומתפרנסים, כמו אותו נס כד
השמן שמילא כלים על כלים עד כי תמו הכלים. אנחנו חיינו בתוך הנס
הזה, וכמעט התרגלנו אליו. אבא היה אומר לנו מדי פעם "בנות, הכי טוב
לשתוק, כמו שאתן יושבות בבית צנועות ושלוות, תשמרו גם את הפה
צנוע ושקט. הצניעות והשתיקה זו הברכה".

"אינני זוכרת שחלינו אי פעם. היינו חסונות ובריאות, יעילות וחרוצות, מן הבית שלנו יצאו מאכלים ותבשילים לכל עניי העיר, ובשפע. וכשהיו שמחות אנחנו הבנות של יחיא, היינו הקייטרינג של אותה שמחה, חינם אין כסף. אבא היה קונה כבש על חשבוננו, ושאר המאכלים נשלפו אחר כבוד מכדי החרס אל הסירים והתנור. וכל חיינו, עד נישואינו, עברו עלינו בתוך ארבע האמות הקדושות של הבית... עד שיום אחד... אבא נסע לדרך ארוכה, עם בית דינו של רב העיר לעשות איזו מצווה. לאחר מספר ימים שמענו נקישה על הדלת, בשעת בוקר. אחותינו הקטנה היתה בת תשע או עשר והיא פתחה בזהירות את הדלת. בפתח ניצב אחד מפרנסי העיר, הוא ביקש מאחותי להודיע שיש היום שמחה בעיר, וצריך להכין סעודה גדולה, ואבא הבטיח לו שנעזור. הוא הוציא מארנקו 10 מטבעות הניחם על השולחן ואמר: "הנה כאן 10 פרוטות, תקנו בהן את המצרכים שאתן זקוקות להן..."

"אחותי הקטנה, בתמימותה אמרה "לא צריך כבודו, אנחנו אף פעם לא קונות מצרכים. כל הזמן אנחנו מוציאות קמח, אורז, סוכר מכדי החרס, ואף פעם זה לא נגמר..."

"וכאן זה נגמר" מתאנחת סבתא הדסה. "אין הברכה שורה אלא בדבר הסמוי מן העין מן הרגע שהעין נכנסה לתוך הברכה, הסתיימה הברכה ונעלמה לה. אתה מבין, סוג כזה של ברכה כבר לא מכירים בדור הזה. מה תשתה? קפה עם חוואג' או תה?"

מעשה ניסים

כל נס הוא יש מיש. אך יש ניסים שהם בריאה חדשה ונבלעים בדרך הטבע.

(רבי צדוק הכהן מלובלין)

[לוותר על 25 מליון דולר](#)

איך הייתם מרגישים אילו קיבלתם בדואר מכתב מעו"ד אמריקני, ובו הוא מבשר לכם כי זכיתם בירושה ע"ס 25 מליון דולר? לא פחות ולא יותר.

אין ספק כי פעימות הלב היו הופכות מואצות, לחץ הדם היה קופץ לשחקים, העיניים היו מתערפלות, וסף העילפון לא היה רחוק מכם. 25 מליון דולר!!! זה סכום בלתי נתפש לאברך מן השורה, המטופל ב- 10 ילדים, חלקם נשואים, העמוס בחובות לגמ"חים, לבנקים וכו' וכו'.

ובכן, שמואל זמירסקי קרא את המכתב הממוען אליו, ישר והפוך 10 פעמים לפחות. הוא התיישב על ספסל בגן הציבורי, ומראות ילדות חלפו לנגד עיניו.

אבא ואמא שלו, היקרים לו, חיבקו אותו חזק. השוטר הנאצי שניצב בסמוך, האיץ בהם לסיים את הסצינה המשפחתית. דמעות ניגרו כמים. שמואל בן השלוש, היה קטן מכדי להבין את גודל השעה, אבל ליבו הקטן, לב יהודי, קלט שמדובר בשעה קשה עבור כולם. עיניו של הגרמני ירו גיצים של שינאה. שמוליק רצה להשאר עם אמא ולהשען על ראשה, הגיונו הילדותי קלט שדבר רע הולך להתחולל פה... אסון.

הנאצי קרע את אמו מעליו, ודחפה אל המשאית, אמא זועקת, אך לשווא. המשאית החלה לנסוע, ואמא נעלמה מעיניו לנצח. אבא חזר איתו לגטו, אך לזמן קצר. רופא המחנה דרש את התינוק אליו. אבא התחנן "תשאירו אותו אצלי". הרופא המרושע, בעט ביהודי, ונטל באכזריות את שמואל הרזה עד לשד עצמותיו. אבא שכב על הרצפה שותת דם ובוכה "שמואל! שמואל!" זעק, "תמיד תזכור את אבא ואמא" התאנק אבא.

שמואל נלקח אל רופא הגטו, קיבל אוכל חם, כמה זריקות והועבר לציפורני המיסיון. מהר מאד גזזו את פאותיו, ענדו צלב כבד על צווארו, והנזירות עטפו אותו בחום ואהבה. למרות גילו הזעור, הבין שמואל שהוא בעצם אסיר. הוא יהודי, והפסל של ימח שמו וזכרו, עורר בו גועל. הוא לא הבין מדוע.

הוא היה ילד נוח ועדין ושיתף פעולה עם הכומר הגדול. היתה לו ברירה? לא היו לו מספיק ידיעות וכוחות נפש להתנגד.

אחרי ארבע שנים, הגיע למנוזר רב יהודי עם זקן ארוך ולבן ועיניים טובות לב. היתה זו שעת ארוחת הצהרים, כ- 200 ילדים שבויי המיסיון ישבו שם. היו שם רוסים, קווקזים, יגוסלבים, מכל מין וצבע.

שמואל זוכר היטב את הרב שאמר "בוקר טוב ילדים", ואז הוא זעק במלוא גרון "שמע ישראל השם אלוקינו". ליבו רטט בקרבו, הוא הכיר את המלים הללו. אמא היתה משכיבה אותו לישון, ומלמדת אותו להגיד קריאת שמע.

"השם אחד" סיים שמואל את המשפט בקול רועד. הוא לא היה היחיד, היו עוד כמה כאלה סביבו. הרב קרא אליהם. הם ניגשו אליו והוא ליטף את ראשיהם. "מתוקים שלי" אמר "אתם יהודים. עכשיו אני לוקח אתכם לארץ ישראל, שם ילמדו אתכם את כל התורה כולה".

אושר הציף את ליבו. הוא חיבק ונישק את הרב ובכה ובכה. "אין לי אבא, אין לי אמא, אין לי משפחה, אבל יש לי את הרב היקר הזה, ויש לי גם קריאת שמע", כך חשב בליבו.

שמואל הגיע ארצה ולמד בישיבות קדושות, הוא הפך לתלמיד חכם בעל שם טוב, והקים משפחה לתפארת.

במהלך המלחמה, גויה גרמניה, הציעה לאביו של שמואל להנשא לה, כדי להצילו מצפרני הנאצים. התרגיל הצליח, אביו של שמואל נמלט מן הגטו וניצל. אחרי המלחמה, במקום לגרשה, הוא המשיך לחיות עמה.

כשבגר שמואל נודע לו שאביו חי, מתגורר בארה"ב ונשוי לנוצריה. המפגש ביניהם היה צונן משהו, ורק כשנפרדו, שמואל הרגיש שליבו קרוע בקירבו. אבא לא שרד עם אמונה. הנאצים ניצחו אותו.

הקשר ביניהם היה רופף ביותר. מכתב פה ומכתב שם. פעם בכמה שנים שיחת טלפון.

הוא הביט עוד פעם במכתב "מיסטר שמואל זמירסקי, אני מצטער להודיעך כי אביך משה זמירסקי, ובשמו הנוצרי סטפן קלימפטון נפטר. צו הירושה שיש בידי, מעביר לרשותך 25 מליון דולר, מתוך 50 המליון שהיו לאביך בנכסים ובכסף נזיל. אביך עדיין לא נקבר, עליך ליצור קשר עם אחיך ריצ'רד קלימפטון על מנת לתאם ביניכם היכן לקברו, אחר כך אעביר לרשותך את מחצית הירושה. על החתום פיליפ גולדשטיין עו"ד".

ריצ'רד, אחיו הגוי, התעקש לקבור את אבא בבית קברות נוצרי. "אבא חי כנוצרי לכל דבר" טען. שמואל התחנן "אבל אבא יהודי...".

שמואל בדק היטב, ונודע לו, כי בראש השנה וביום הכיפורים היה אבא מגיע לבית הכנסת הסמוך ושוהה שם כמה שעות. הוא לא היה מומר, נותרה בו אמונה באלוקי ישראל. עובדה.

הגוי התעקש. שמואל התעקש. דרך ללא מוצא.

עורך הדין גולדשטיין הציע לשמואל, הצעה מבריקה: תציע לריצ'רד מליון דולר יותר מן הירושה, ושיסכים לקבורה יהודית...

הגוי היה מתוחכם, הוא הבין שלשותפו לירושה, יש ענין גדול מאד בקבורת אביו עפ"י דת משה וישראל והרחיב את העסקה: "אני מוכן לקבורה יהודית רק בעבור ויתור על כל חלקך בירושה..." "חד וחלק.

שמואל ניגש אל אחד מגדולי הפוסקים שבדור כדי לדעת כיצד יוצאים מן הסבך.

"הירושה עדיין אינה שלך" הסביר הרב "לירושה יש שלושה שלבים. השלב הראשון צורכי הקבורה של הנפטר, אחר כך ישמש הממון למימון מזונותיה ומגוריה של האלמנה, ולבסוף תחולק הירושה בין היורשים. נכון לרגע זה, הממון שהותיר אביך, צריך לשמש אותו ורק אותו, כדי להביאו לקבר ישראל".

גם במחיר 25 מליון דולר???

"כן" השיב הרב "קבר ישראל שווה כל מחיר, ההלכה מחייבת שהממון של הנפטר יועמד לצורך הקבורה ההגונה והקדושה של יהודי..."

שמואל ויתר. הוא לא הרגיש שום קושי בדבר. אנחת רווחה מילאה את ליבו. קודם כל כבודו של אבא. נכון אבא נכשל, נסיון השואה היה גדול מכפי כוחותיו, אבל סוף כל סוף הוא נפטר כיהודי, ומה יותר כבוד מאשר להביאו לקבר ישראל.

"זה הכבוד היחידי שיכולתי לעשות עבורו" ניגב את דמעותיו אל מול עיני הרב. "לא זכיתי לשהות במחיצתו ב- 50 שנה האחרונות, אני מאמין שבשמים יעריכו את הכבוד שנתתי לאבא אחרי מותו".

הרב הניח יד אוהבת על כתפו של שמואל ואמר: "האמן לי ר' שמואל, אני מרגיש שעשית לאביך כבוד, כבוד גדול. בן כמוך, קדיש כמוך, זה עילוי נשמה הכי נפלא לאביך".

והם פסעו ברחוב, לכוון השטיבל לתפילת ערבית.

דברי חכמים - כלום

אדם הנחשב לכלום, מאומה לא יחסר לו. כי לכלום לא חסר כלום

(רבי חיים מצאנז')

קטיושה מתוקה שלי

זה קורה במשפחות הכי טובות. היצר הרע יודע באומנות דייקנית כיצד להכניס מקלות רעים ולהבי סכינים, בגלגלי משפחות שראוי להתפאר בהן. השלום, האחוה והידידות יכולים לשוט להם על נחלי ופלגי מים של אהבה משפחתית חמה ונעימה, וממש ראוייה לקנאה. השמחות המשותפות, הטיולים המשפחתיים, האבא יושב בראש השולחן וכל אחד לפי התור אומר וורט מחודש שבדיוק מתאים לארוע, לשמחה, לבר-מצווה, וליום הנישואין של הזוג המארח. נכון, צפוף, לפעמים אפילו מלאה, אבל בכל זאת משפחה רחבה למופת. וזרעו לברכה, ממש תענוג לעיניים וגם לאוזניים.

יצר הרע סבלן. הוא יודע שמאחורי מנגינות השלום ונאומי האחוה מרחפת לה מאחור רוח מלחמה, שטנית, זוממת רעה, שרק ממתינה לסדק קטן בתמונה האופורית הזו, כדי לפרוץ קדימה ולחולל בוקא ומבולקא, אש ותמרות עשן, שינאה ופירוד, נאצות וגידופים, ושאר מרעין בישין.

"אנחנו שלושה אחים ואחות בכורה אחת לאבא אחד, עליו השלום. אמא נפטרה כשהיינו צעירים למדי. אבא לא רצה להינשא בשנית, כדי שלא נסבול מסימפטום האמא החורגת. הוא היה אבא צדיק. הפיץ חום ואהבה לכל אחד מאיתנו באופן שווה, אף אחד לא הרגיש מקופח, וגם קינאה לא קיננה במעוננו. היינו ארבעה יתומים, אחותי הבכורה בת ה-16, אחי השני בן 15, ואנחנו התאומים בני 10. אבא עבד קשה כפועל בנין, ולא חסך מאיתנו דבר.

"כולנו למדנו בישיבות קדושות, ואף פעם לא חסרו לנו דמי כיס. אבא דאג לטלפן פעם או פעמיים בשבוע, ואחת לשבועיים קפץ לבקר אותנו עמוס כל טוב הארץ. נכון, הלב היה שבור בלי אמא, הגעגועים קרעו לנו את הלבבות, אבל אבא היה נחמה גדולה. הוא ידע לחבק ולנשק כמו אמא, ולתת מכה כשצריך, כמו אבא. הוא ביצע את כפל התפקידים בצורה הכי מושלמת שניתן להעלות על הדעת.

"גרנו בעיר צפונית בדירה בת שלושה חדרים, קטנטנים. היא היתה עבורנו ארמון מלכות, למרות שכל פינה בבית הזכירה את אמא,

ותמונתה בסלון תמיד שבתה את ליבנו. אני זוכר את עצמי במשך שנים טומן את הראש עמוק בכרית, ובוכה מגעגועים. ואז מגיע אבא, מלטף את ראשי, מנשק ואומר לי "איבני, אמא בשמים שמחה, אתה לומד תורה בישיבה...". מילים פשוטות שנותנות כוח.

"השנים חלפו. גדלנו. אבא ברגישות מופלאה חיתן אותנו אחד אחד. לא נח ולא רגע עד שבדק כל משודכת מן המסד ועד הטפחות, העיקר שבניו יהיו מאושרים. "תראו בני" היה אומר "אני לא מאמין שאמצא לכם כלות כמו אמא שלכם ז"ל, אבל אני אעשה הכל כדי שיהיה לכם טוב עם עקרת הבית משורש נשמתכם, כמו שהיה לי טוב עם אמכם עד שהשיבה נשמתה בטהרה".

"התחתנו בעניות, ליתר דיוק בצניעות. אבא נתן לכל אחד מאיתנו כמה אלפי שקלים דמי שכירות לשנה. סייע במימון חתונה צנועה ורקד כמו נער צעיר בחתונות, למרות גילו המתקדם. הערצנו אותו כל האחים והשתוקקנו, כל אחד, להיות הורה נפלא כמוהו. כל כך פשוט, וכל כך גדול.

"עשינו לו כבוד מלכים. כל שבת הוא התארח אצל אחד מאיתנו. בחגים, בימי הנישואין, בשמחות השונות, היינו נפגשים כל המשפחות עם אבא באחד הבתים. הוא ישב בראש השולחן כמו מלך, הנכדים היו מנשקים לו את היד ועטרו לראשו עטרת פז. במוצאי שבת היינו מחזירים אותו הביתה בנשיקות וחיבוקים. הוא היה מאושר, אנחנו היינו מאושרים, חשבנו שמשפחות כמו שלנו, אין בעולם. והאמן לי שזה לא רחוק מן האמת.

"אבא חלה בסכרת, אחר כך בניוון שרירים. אין שליטה על הזיקנה. ערכנו אסיפת אחים והחלטנו שאחד מאיתנו חייב לטפל בו באופן רציף, השאר יעזרו. אני הצעיר מבין התאומים, התנדבתי לקבל את אבא אל ביתי השכור בפאתי אותה שכונה. אבא התעקש להשאר בביתו, "אני לא עוזב את הבית שבו גידלתי אתכם עם אמא...". אמר "מי שרוצה לעזור לי שיבוא לגור אצלי". אחי החליטו "דוד, סיים את חוזה שכר הדירה שלך, ולך לטפל באבא בביתו.

"עשיתי זאת בשמחה. כיבוד אב מצווה נפלאה, שיש לה שכר של אריכות ימים. רעייתי ברכה על הרעיון, וילדי מאד אהבו את סבא. נכנסנו לבית אבי, ובמשך למעלה מ-10 שנים מסרנו נפש בשבילו. באהבה. בשנתיים האחרונות הוא היה נכה ממש שאינו שולט על צרכיו, אך עדיין שמר על כבודו העצמי. הייתי מטפל בו בעדינות, ומשמיע לו מילות ניחומים ועידוד. ודברים היוצאים מן הלב, נכנסים אל הלב. אשתי ואנוכי חשנו, שהילדים שלנו מתחנכים באווירת החסד הנדירה הזו, שהיא לכשעצמה מתנה משמים.

"בשבת פרשת "ראה" לפני חמש שנים אבא נפטר. אחרי השבעה, הגיע הביתה עורך דין צעיר ובידו צוואה חתומה. לאבא היו מספר קופות גמל אותן הוא ביקש לחלק שווה בשווה בין ארבעתנו. את דירתו הקטנה הוא הורה להעביר אלי, רק אלי בטאבו. כך הוא ביקש לתגמל אותי על מסירות של 10 שנים. הרגשתי נבוך, אבל גם מאושר. סוף סוף יש לי דירה. וכאן נכנס השטן לתמונה. אחותי ושני אחי לא כל כך אהבו את הרעיון וניסו לשדל אותי למכור את הדירה ולחלק את שוויה בינינו. לאף אחד מאחי אין דירה והם משלמים שכירות חודשית בדוחק. אל תשאל למה ומדוע התעקשתי שהדירה שלי, והיא מגיעה לי על פי צוואת אבא. מכאן ואילך החלה מסכת של מריבות וגידופים, קנאה, שינאה ותחרות. אני עמדתי על שלי, והם בשלהם. ובשורה התחתונה המשפחה המפוארת התפרקה לחלוטין. אחי, אחד אחרי השני עזבו את הצפון. אחותי עברה לאלעד-מזור החדשה, אחי הגדול התמקם בקרית-ספר, ואחי התאום עבר לאופקים. אני נשארתי בדירה שנתן לי אבא.

"שלוש שנים אחר כך פרצה מלחמת לבנון השניה, 5,000 קטיושות נחתו בגליל ובצפון. הקטיושה פגעה בקיר המטבח של הדירה שירשתי מאבא וזרעה שם הרס רב. בנס לא נפגענו. ירדנו בזמן למקלט, כשעלינו למעלה ראינו את החורבן. הרהיטים חלקם עלו באש, המקרר התפרק, הארונות הוטחו על כל קירות הבית... נזק עצום. נמלטנו דרומה. אחי ואחותי לאחר שנות הניתוק חיפשו אותי, וביקשו לארח אותי עם משפחתי... הם העלימו את הקפדתם, או שסלחו כליל. אינני יודע.

"התביישתי, לא הרגשתי נוח. אני מתגורר כאן בנתניה בפנימיית נוער, בתנאים של גלות ממש. סובל ושותק ומזיל דמעה.

"תאמין לי שאני יודע למה אני בגלות. הקטיושה המתוקה שלי היא בת קול משמים שלימדה אותי לקח: לעולם יהא אדם וותרן בממונו. כשם שגרמתי לגלות ופיזור של המשפחה המורחבת שלי, קיבלתי גלות בעל כורחי. התפזרתי. הבית שלי מנופץ, המשפחה מפורקת.

"בעזרת השם, עם תום המלחמה, אני מוכר את הדירה ומחלק את שוויה בין כולנו. טוב פת חרבה ושלווה בה, מבית הרוס ומשפחה של קרעים קרעים".

כך סיפר לי דוד מאירי תושב הצפון בשלהי מלחמת לבנון השניה, ביום קייצי מהביל בנתניה. וכל מילה מיותרת.

שערי דמעה

כרית לא מדברות

אם הכרית של טלי פרץ, מורה בכירה בת 32, יכולה היתה לדבר, הייתם שומעים ממנה תפילה וזעקה מן הלב. הכרית של טלי פרץ אם לשלושה ילדים (האחרון מבניה, אז, תינוק בן יומיו) עברה חוויות לא מעטות של דמעות ללא סוף, תחנונים ובקשות לקב"ה בכל סיגנון שתעלו בדעתכם, במשך חודשים ארוכים של אימה ובלהות.

צריכות הנשים היולדות להודות לקב"ה השכם והערב, על היציאה מסכנת הלידה בבריאות איתנה של נפש וגוף. נכון, שעות המכאוב והסבל מסתיימות על פי רוב בחיוך מאושר של אם מתרגשת ושל תינוק מקומט משהו, הנכנס לעולם, צווחני וצרחני כמיטב המסורת של מי שלפתח חטאת רובץ.

כשטלי ילדה את בנה השלישי מיכאל, הכל היה תקין. מיכאל קיבל ציון גבוה מיד עם היוולדו, משקלו 4.5 ק"ג בלי עין הרע, הלידה היתה קלה ומיד אחרי הבשורות לסבים וסבתות ולבני המשפחה העליזים, הובל מיכאל למחלקת התינוקות ואמו הוזזה לנוח שנת ישרים במחלקת יולדות.

לאחר שש שעות שינה עמוקות התעוררה טלי וביקשה לקום מן המיטה. זה לא כל כך הלך. הרגליים היו כבדות עליה, והידיים עוד יותר. היא ניסתה להזיז אצבעות, אבל זה הלך בקושי. היא חשבה שהיא חולמת וביקשה לישון עוד קצת... אולי זה רק חלום בלהות. היא עצמה שוב עיניה וניסתה להירדם... אחרי שעה ניסתה שוב לקום, אך אבוי, חוץ מהראש שנע ימינה ושמאלה, ושאר חושיו, כל הגוף היה מאובן ומשותק כאבן שאין לה הופכין.

הזעקה המבוהלת של טלי פרץ הדהדה מקצה המחלקה והגיעה עד לחדרי הניתוח, ועד מעבר לחלונות בית החולים. צעקה-זעקה של שוד ושבר, אובדן, בהלה, חרדת מוות מפני הבאות. מה לא. חולים, רופאים ואחיות אטמו אוזניים.

טלי, סגנית המנהל, מורה בכירה בבית ספר מכובד במרכז הארץ, אשה כשרונית ורבת-פעלים, נחשפה לראשונה בחייה, ללא הכנה מוקדמת לנורא מכל. שיתוק טוטלי של הגפיים. היא, שהיתה הרוח החיה, נעה מכיתה לכיתה, מנחה מורות, בודקת ויוזמת מבחנים ופרוייקטים חינוכיים, מנהלת ישיבות ביד רמה, מצוייה עכשיו בתחושה משפילה של כלי אין חפץ בו... והרופאים? לאחר בדיקות ארוכות נותרו פעורי פה וחסרי אונים לא פחות ממנה. גם רופאים מומחים שהוזעקו מחו"ל לא הצליחו לאבחן מה מקור הבעיה, האם זה וירוס, חיידק חצי-טורף, או אולי טורף וחצי, קריסת מערכת העצבים, פגיעה מוחית. שומכלום. תמהון ושיתוק מקצועי אחז בהם.

לאחר שבועיים של נסיונות טיפוליים, איבחונים ובדיקות שונות ומשונות הועברה טלי פרץ שבורה לבית לוינשטיין אולי שם תרשם איזו ישועה. מיכאל התינוק נשאר אצל סבתא. טלי היתה רוויה געגועים פוצעים. בעלה גלעד, איש טוב ירא שמים וחרוץ לא עזב אותה לרגע, ופיו מלא מילות עידוד ואופטימיות, כמו שבעל יהודי צדיק צריך להיות. "משותק לנו הגוף" לחש גלעד לרעייתו, "אבל אין לי ספק אשתי, שישועה קרובה לבוא".

טלי פרצה בבכי תמרורים. שלושה חודשי שיתוק מוחלט היו כבדים מנשוא. כוחות נפש עצומים נדרשו לה כדי לומר לגלעד את המונולוג הבא "גלעד, אתה עדיין איש צעיר, ועתידיך לפניך, יש לנו שלושה ילדים מתוקים שצריך לגדל. אני מחוץ למשחק החיים. אני רק ראש בלי גוף, ובשביל לגדל ילדים ולבנות משפחה צריך גם גוף. הקב"ה נטל ממני את הגוף, זה רצון השם ואני מקבלת גזירה זו באהבה עד כמה שביכולתי... אתה בעל צדיק ואיש נפלא ויקר, ואני מלאה הערכה לעידוד שלך ולחיזוק היומיומי, אבל אני מאפשרת לך לבנות חיים אחרים גלעד, בלעדי".

טלי בלעה את דמעותיה וליבה נכמר בקירבה, אבל היא הרגישה שזו האמת לאמיתה, וכי אין זה הוגן וצודק להעמיס על גלעד גם אותה, החולנית והמשותקת...

"אני עד יום מותי אשאר בעלך" ענה גלעד "את עוד תלכי על הרגליים... חידלי מדברי ההבל הללו..."

בחדר של טלי היו עוד שלוש חולות באיזשהו תהליך של שיקום, אם בכלל. האחת, מירב, אשה צעירה עיוורת, השניה, נורית חולת טרשת נפוצה, והשלישית, נוגה, פצועת תאונת דרכים צולעת קשה שאיבדה את יציבותה הנפשית במידת מה, ועסקה ברקימת כריות. כשטלי הגיעה למחלקה היא העניקה לה כרית במתנה "את חברה שלי" אמרה נוגה, "תניחי ראשך על הכרית שלי, ובעזרת השם תבריא".

כשגלעד הלך השמש כבר שקעה, וירח צהבהב עגמומי משהו ריצד מעבר לחלון יחד עם שלל כוכביו הזערוניים. טלי השקיעה את ראשה בכרית הקטנה שקיבלה מנוגה והחלה לדבר עם הקב"ה:

"אבא שבשמים, אני יודעת שאני לא צדיקה גדולה, ואין לי ספק שהשיתוק הוא גזירה מתוך רחמים. אני יודעת שנלקחו ממני הגפיים בגלל עבירות אבל יש לי תינוק קטן בבית. שעוד לא ליטפתי, שלא חיבקתי, שלא הניח ראשו על ראשי. מיכאל שלי עדיין לא חש מגע של אמא מגפפת וחמימה. למה? למה אבא שבשמים? אולי תרחם עלי ובמקום משותקת 100% תהפוך אותי לעיוורת כמו מירב. נכון היא עיוורת, אבל היא יכולה לחבק את ילדיה... ואני כל כך רוצה לחבק את מיכאל... ואם לא עיוורת אז אולי תחליף את השיתוק הנורא שלי בטרשת נפוצה, כמו שיש לנורית. נכון, זו מחלה סופנית, אבל לפחות עכשיו נורית יכולה לשחק עם ילדיה... או אולי לחילופין אבא שבשמים, אני אפילו מוכנה לאבד את היציבות הנפשית כמו נוגה, שהיא אומנם משונה, אבל לפחות היא אמא עם רגשות ויכולת לחבק, לנשק... כמה נורא להיות משותקת, חסרת אונים, כמו סמרטוט שאין בו שימוש..."

והכרית של טלי פרץ הפנימה וספגה הכל לתוכה.

"אבא שבשמים... אתה יודע מה, מי אני ומה חיי שאבקש מחלות וצרות של אחרים. אתה הרי יודע מה טוב ומה נכון בשבילי... עשה בשבילי רק מה שמגיע לי... רק לי, לא רוצה משל אחרים..."

וגם את זה שמעה הכרית. ותפילה זו בקעה רקיעים.

למחרת הגיע לבית לוינשטיין דר' ארנולד סקופשטיין מהולנד מומחה בעל שם עולמי. הוא בדק את טלי פרץ במשך שעה ארוכה, עיין בתיק הרפואי ואמר: "השיתוק שלה זו תופעה חולפת, לפי הערכתי זה ייעלם והיא תבריא תוך חודשיים או שלושה חודשים לכל היותר".

המילים החמות הללו היו כמים צוננים לנפשה העייפה של טלי פרץ. לראשונה היא שומעת רופא מומחה שמשמיע עתיד ורוד.

אחה"צ כשהגיע גלעד עם אחותו נחמה לביקור, הוא שמח לשמוע את אבחוננו של דר' סקופשטיין. לפתע נעורה בו תקווה שניתן לקצר את הזמן. הוא חיכה לרגע שבו חברותיה לחדר של טלי תלכנה לחדר האוכל.

הוא נעל את הדלת פנה לטלי ואמר "טלי את בריאה. לבי אומר לי שהגזירה בוטלה. דר' סקופשטיין איננו מדבר מגרונו, זו בת קול משמים, קומי עכשיו מהמיטה!!!"

טלי היתה המומה.

"קומי" צעק גלעד "את בריאה!!! זהו, עכשיו זה זמן של רחמים. הוא ביקש מאחותו נחמה לאחוז בידיה של טלי ולסייע לה לשבת. טלי לא האמינה, לפתע נוסכו בה כוחות טמירים, היא צבטה את רגליה וחשה בכאב דקיק... כאב שחודשים ארוכים נעלם ממנה.

נחמה סייעה לה לעמוד והיא התחילה לגרור רגליים... נשענת על קירות וכיור ודלת.

לא יאומן, גוררת צעדים אבל מתקדמת.

לקח לטלי פרץ 10 ימים לחזור לעצמה, עדיין לא ב-100%, אבל השיתוק הנורא נעלם כלא היה. היא נפרדה בנשיקות מחברותיה לחדר ואיחלה להן החלמה מהירה. כשהיא פנתה ללכת, קראה לה נוגה "טלי, טלי... אל תשכחי את המתנה שלי, קחי אותה איתך... את הכרית הרקומה שנתתי לך ביום שהגעת לכאן".

טלי נטלה את הכרית מידיה של נורית וחיבקה אותה חזק חזק. כשהגיעה הביתה, היא נפנתה לחדרו של מיכאל, תינוקה החמוד, הרימה את ראשו והניחה את הכרית למראשותיו.

"ילד מתוק שלי... הכרית הזו שמעה הרבה תפילות של אמא... תפילות שהרקיעו שחקים. היא גם מלאה דמעות של אמא. יהי רצון שהן ילוו אותך ילדי בהמשך חייך, בבריאות ושמחה".

טלי נעמדה סמוך למיטתו של מיכאל לתפילת ערבית. עיניה זלגו כשהגיעה לברכה: "ברוך אתה השם רופא חולי עמו ישראל".

תפילה נשמעת

אימתי התפילה נשמעת? כאשר הנפש נכנעת, העין דומעת והתלאה לקירות הלב נוגעת.

(רבי יהודה אלחריזי)

השנורר המיליונר

השמחה והששון, הדיכאון והאסון שימשו בערבוביה אצל ר' יקותיאל ארציאלי איש העסקים הנודע, שעסקיו המלבלבים חבקו עולם מחד, אבל מאידך התקשורת זינבה בו יומם ולילה והתוצאות המדאיגות של הבדיקה הרפואית שעשה לא מכבר הורידו את מפלס מצב רוחו, אל מתחת למצולות-ים.

יקותיאל ארציאלי, המכונה קוטי, היה חסיד נאמן של האדמו"ר שלו, ששכן כבוד בארה"ב ותחת כנפיו הרחבות פעלו - בקדחתות מפוארת - מוסדות נפלאים של תורה וחסד. קוטי, אב לששה ילדים כשרוניים ויראי שמים, היה יד ימינו של האדמו"ר, וכל עיסקה שיזם או רקם עברה תחת עיניו הבוחנות ומוחו הגאוני של האדמו"ר, שידע בשאלה או שתיים להוציא את הערמונים מן האש, ולאבחן סכנות מוקשים ושאר מרעין בישינ, העלולים לפגוע בחסיד האהוב והטוב שלו.

למותר לציין כי ר' יקותיאל ארציאלי היה נדבן בקנה מידה עצום, אשר לא אחת ולא שתיים היה משלשל את כל (!!!) רווחיו לקופת המוסדות, מה שהפך אותו לעמוד החסד המרכזי והבולט בשערי החסידות הגדולה. האדמו"ר שליט"א הכיר תודה והוקיר את פעליו הברוכים של העסקן הנודע, והקפיד תמיד שישב סמוך אליו ב"טיש", דאג אישית לקנות לו אתרוג מהודר לפני סוכות, וערך חופה וקידושין לשלושת צאצאיו שנישאו בשעטו"מ.

חיבה עמוקה שררה בין השניים. האדמו"ר נהג לשבח את עינו הטובה של קוטי, וליבו הנדבן ללא גבול, וקוטי עצמו היה מעריץ של רבו, ודאג לשדר לכל עבר קיתונות של "אמונת חכמים" עקב עצותיו המחכימות והמועילות של הרבי.

מנהלי הבנקים גם הם אהבו את הגביר יקותיאל ארציאלי, שכן חשבונו באופן תדיר הלך והתעצם, תזרים ההכנסות הגיע כמעט מכל מקום בעולם, בדולרים, ביינים, ביורו, במה לא.

עד אותו בוקר, בוקר מר ונמהר. באותו בוקר חש ארציאלי שעולמו הולך להחרב עליו. העתון הכלכלי "קוסמוס" פירסם תחקיר ענק לפיו עסקיו של ארציאלי אינם כשרים בלשון המעטה. הוא נחשד בשיתוף פעולה עם גורמים פליליים ועם סוחרי נשק מתועבים. ההכפשות היו מחרידות ומבישות. העיתון הבטיח להמשיך ולחקור, כשהוא מבטיח שזה רק קצה הקרחון... ואכן כן, מדי שבוע ומדי יום נוספו עוד כמה עלילות. מבחינת התקשורת דמו של האיש הותר, וההכפשות התעצמו כגלים בסערת צונאמי.

אחרי שבועיים הוא התמוטט והובהל לביה"ח. לאחר שלושה ימי בדיקות מקיפות יצא הרופא המטפל דר' סטיבנסון ואמר לרעייתו ולבניו: "צר לי, אבל לאביכם יש גידול ממאיר במעי הגס. אנחנו שוקלים עכשיו דרכי טיפול".

הדמעות שנשפכו שם באותן דקות היו כמי-נהר. ההון, ההצלחה, העושר, הנדיבות, הכבוד, היו שווים כקליפת השום. השמחה והששון של ההצלחה הכלכלית נמחו במבול של הדיכאון והאסון הרפואי... הם רצו אבא חי, בריא, ולא אבא חולני ונרדף ע"י התקשורת. טוב פת חרבה ושלווה בה.

רזה, רועד ועצוב, ניצב קוטי מול האדמו"ר וביכה את מצבו. "אני יודע שהכל משמים כבוד הרב. אבל כאלה מכות חזקות, בתוך זמן קצר. המחלה מבהילה אותי... מי יודע כמה זמן נותר לי לחיות. והתקשורת רומסת את כבודי, והפירסומים עלולים לגרום לי נזק כלכלי עצום... אין לי טרוניות חלילה כלפי שמיא, כבוד הרב... אבל אני נבוך, מסוחרר, מבולבל".

הוא התיישב על כסא העץ מול הסטנדר של האדמו"ר ומחה דמעות גדולות. איש העסקים ארציאלי דמה באותן דקות לאחרון האומללים שבדור.

האדמו"ר סימן לו לגשת אליו. קוטי ניגש וקרב אוזנו אל פיו של רבו. "לך בני, עשה מה שביקשתי ממך ומן השמים ירחמו". זה היה המשפט האחרון בעצתו של הרב.

למחרת נפרד קוטי מבני משפחתו. "אל תדאגו לי בבקשה. אני אקח את התרופות כמו שציווה הרופא, עשו לי טובה ואל תתקשרו אלי. פעם בשבוע, בערב שבת אתקשר להגיד שבת שלום".

איש העסקים הנודע יקותיאל ארציאלי נחת בלונדון. בנמל התעופה "היתרו" הוא החליף את חליפת העסקים שלו בחליפה פשוטה, לבש חולצה לבנה מקומטת ועלובה, חבש לראשו קסקט צמר אפור ויצא לעשות... שנור.

הוא עבר מוילה לווילה, מחנות לחנות, ממשרד למשרד, הציג את אלבום התמונות של מוסדות האדמו"ר שלו וביקש צדקה. "אני שליח של האדמו"ר" סיפר "כל דולר יעזור להציל עוד תינוק של בית רבן ולהגדיל תורה וחסד...". והוא אסף דולר לדולר, סנט לסנט. בלילות הוא נרדם מתחת לגשרים או בתוך מחסנים עזובים. מלון? שלא יעלה על דל שפתיכם.

הו, הו, והיו גם בזיונות מבישים ומרים. "נוכל, גנב, עז פנים" זעק לעברו מיליונר ברובע העסקים של לונדון. "הסתלק לי מהעיניים חתיכת נוכל",

המיליונר טרק את הדלת בפניו של קוטי ההמום. הוא שרץ רגליו בגרם המדרגות המוביל למדרכה לעיניהם הבורקות והשמחות לאייד של עשרות אנשים ששמעו את הבזיון הגדול. קוטי רצה לבלוע את הקסקט ממבוכה. ליבו היה שותת וסדוק, הוא רצה לעלות למטוס הראשון ולחזור הביתה... אך מה לעשות המשימה עדיין לא הסתיימה.

בשכונת היוקרה רוג'רס האוס הוא ספג עוד חרפה פומבית. הגברת המבוגרת שפתחה לו את הדלת החליטה משום מה, שקוטי הוא הפורץ ש"ניקה" את ביתה בשבוע שעבר מכל התכשיטים. היא לחצה על כפתור סמוי סמוך למזוזה הדלת, ותוך שתי דקות הגיעה ניידת משטרה עם שני שוטרים קשוחים שכבלו בזריזות את השנורר קוטי באזיקים, והכניסו אותו לניידת.

אתם מבינים, קוטי ארציאלי המיליונר הענק, עם דרכון מזוייף, עם זהות שאולה, עם אלבום תמונות וכמה אלפי דולרים תרומות שאסף, הושלך לתא מעצר כמו אחרון השיכורים, לועס לחמניה עבשה ושותה מים מכוס אלומיניום מעופשת. אוי לאותה בושה, או לאותה כלימה. באותן דקות של עלבון ושפלות הוא הרגיש כאילו נשמתו פורחת לה, וחדשה ניטעת לה במקומה. הרגשה כזו שרק מרגישים, אבל אי אפשר לתארה במילים.

אחרי שלושה חודשים אפופי בזיונות נחת קוטי בניו-יורק ועם אותה חליפה מיושנת ומבישה והקסקט האפור על ראשו ביקש להכנס לאדמו"ר. המשב"ק לא האמין למראה עיניו, הוא זיהה את המיליונר ארציאלי, וחשב שהשתבשה עליו דעתו...

"אתה רוצה אולי כדור הרגעה" שאל המשב"ק. "לא אני רוצה להכנס לאדמו"ר".

קוטי ארציאלי מצא את עצמו עומד מול האדמו"ר שרכן על הגמרא וניגן את לימודו.

"רבי, רבי", קולו נשנק. הוא ניגש לרב, שחיבקו בחום רב. הוא התחיל למרר בבכי כמו ילד קטן, והרב מלטף את מצחו של חסידו הנאמן ולוחש לו "קוטי יקירי, הגלות שלך נגמרה, הנח את התרומות על שולחני ורוץ לבית-החולים, תבקש שיעשו לך בדיקות חוזרות".

הרופאים היו המומים... הגידול נעלם כלא היה, שום שריד למחלה הממארת לא נמצא. "אתה אדם בריא" אמר לו ד"ר סטיבנסון כשהוא כמעט בולע את לשונו מתדהמה. "הצילומים הראשונים אומרים יש גידול, בצילומים האחרונים אין זכר ושארית, קרה פה נס".

אחר כך הוא ניגש למשרד הראשי של עסקיו. העתון "קוסמוס" של אותו יום הונח על שולחנו. הכותרת של הדף הראשי היתה ענקית. "התנצלות". מערכת "קוסמוס" התנצלה בפני איש העסקים יקותיאל ארציאלי על

מסכת של השמצות ורכילויות ללא שום הוכחה עניינית. המקור שהזין את העתון התברר כנוכל ממדרגה ראשונה, שניסה להפליל את ארציאלי עקב יריבות עסקית. פרקליטיו של ארציאלי ביקשו 3 מיליון דולר פיצויים מן העתון כפשרה, כדי להמנע ממשפט דיבה מקיף ומתיש כשידם על התחתונה. לבסוף התפשרו על שני מיליון דולר. הצ'ק הוסב לפקודת מוסדות "תפארת התשובה", בית תמחוי גדול וחדיש שחנך האדמו"ר בפאתי השכונה.

במעמד חיתוך הסרט לחש האדמו"ר לקותי "בני חביבי, עכשיו נטפל בסקרנות שלך. נפלו עליך צרות קשות ואיומות. למה? ובכן נתת צדקה ביד רחבה, בשמחה ובמאור פנים, אבל בפנים עמוק בלב, קיננה בך אותה גאווה ארוורה שאימה לסלק אותך מן העולם ולהפוך את צדקותיך ותרומותיך לחסרות תועלת רוחנית. את ניצוץ הגאווה הזה צריך היה לבער מן העולם, כי הוא חלילה, רצה לבער אותך מן העולם בקיצור ימים ושנים. העתונות זינבה בך וביזתה אותך, כדי שתחזור בתשובה אך נשארתי זקוף... אחר כך באה המחלה הנוראה. התמוטטת, אבל בלב עדיין קיננה בך אותה גאווה מטופשת, כאילו אין נדיב וצדיק כמוך. קותי יקירי, הביזיונות של הגלות, התחושה שאתה שנורר עלוב ומבוזה ספוג בזיונות וגידופים, הצליחה לעקור ממך את המחלה הארוורה ביותר. הגאווה. אני אוהב אותך" אמר האדמו"ר "לו יהי חלקי עמך, בעל תשובה גדול שכמוך".

קותי חיבק ארוכות את רבו, והודה לקב"ה שקיבל את חייו במתנה.

דברי חכמים

אומר בעל הגאווה: אני חכם, אני עשיר, אני למדן, אני צדיק, אני חסיד, אני תם וישר, אף ענו הנני, אני, אני...
אני...

(רבי רפאל מברשד)

צעד קטן להשבת השכינה

"קובי שלום, שמי יגאל שמואלי, ואני מרגיש צורך עז לספר לך, כיצד הקב"ה מגלגל מצבים בעולם בהשגחה מדוקדקת, ועד כמה אינך מתאר לעצמך מה השפעתה הטמירה של המילה הכתובה, בעיקר כשהיא כתובה מתוך כוונות טהורות ויראת שמים צרופה.

... ובכן הנני מתגורר מזה 10 שנים עם משפחתי הטובה, בשכונת מגורים יוקרתית בראשון לציון. לשכונה אין צביון דתי, ומספר הדתיים בה מצומצם למדי, אם כי בשבתות שלושת בתי הכנסת מלאים בציבור שרובו מסורתי.

לפני כשלוש שנים באו להתגורר בבנין הסמוך זוג דתי ולהם שבעה ילדים, מקסימים ומטופחים.

משה ואירית מגד שכנינו החדשים הם זוג משמים לדוגמא ולמופת. הם סבלניים, חייכניים, מאירי פנים, ואופן התנהלותם משפיע לטובה כמובן גם על ילדיהם, שהם ממש פרחים המדיפים ניחוח של יראת שמים ואהבת הזולת. אשתי ואני התיידדנו עמם. מצאתי את עצמי קובע עתים לתורה עם משה שהיה חרוץ ובקיא בהרבה מסכתות, ואשתי מצאה אוזן קשבת ועצות חכמות מחברתה החדשה אירית, שעסקה לפרנסתה בחינוך מיוחד. משה, אגב, הינו בעל חנות משגשגת לצעצועים ומשחקים באזור התעשייה. בקיצור, מדובר בזוג אמיד, משכיל, לבבי, שמי שהכיר אותם זכה להתברך ברעים אהובים, שנוכחותם תמיד השרתה חן וחסד הוד ואצילות. שנה אח"כ נולד בנם השביעי של הזוג מגד.

מר לוי, אל תשאל איך למה ומדוע, אבל השטן כידוע הוא יצר הרע, הוא נחש הקדמוני, ויש לו הרבה מסיכות ותחפושות ושיטות לקלקל ולמוטט ולרסק בית יהודי בעיקר אם הוא מושלם... וזה מה שקרה. לפני שנה נודע לי על מערכת יחסים עכורה שהתפתחה בין משה לרעייתו אירית. העכירות הזו השפיעה כמובן על ילדיהם הקטנים, שפניהם הפכו עצובות ונכאות רוח. האור שבקע מעיניהם הפך נוגה משהו, כבוי. הסכסוך שהתרחש בין ארבעת הכתלים ערער את שלוות נפשם. הבחנו, רעייתי ואנוכי, שהם כבר לא לבושים טיפ-טופ, הגיהוץ לא היה גיהוץ, ובין לבין הם כבר היו מאחרים לבתייה"ס ובקיצור הבית האצילי הזה עמד בפני קריסה נוראה.

משה גם עזב את הבית לעתים מזומנות, אירית נחלשה מן העומס....

אתה מבין מר לוי, מה שנראה לנגד עינינו כדבר מושלם הלך והתערער... הלך והתפוגג. אירית במר בוכה על כתפי רעייתי, ואילו משה ידידי הטוב, לא מצא זמן ללמוד עמי, והשתדל להתחמק ממני, ואני הבנתי למה. היה קשה לו במצבו החדש, והוא מנע עצמו מהסברים...

"עד שערב אחד לפני כחודש אשתי חזרה הביתה עם דמעות. "זהו" כך אמרה "משה ואירית החליטו להתגרש. הם נפגשו פעמיים ברבנות. הנושא היחידי הוא חלוקת הרכוש". כך סיפרה רעייתי, ואני, תאמין או לא, חשתי שעולמי חרב עלי. כל כך אהבתי את שניהם, כל כך הכרתי להם טובה, בעיקר למשה, אבל איזו חומה של ברזל חצצה בין הרצון העז להשכין שלום בית, לבין איזו מן השלמה או הכנעה, שזה אסון בלתי נמנע. חשבתי לעצמי שאני בעצם כלומניק, ואין לי מושג בהשכנת שלום בית ובטוח שעם ההשכלה והנסיון חיים שלי, לא אמצא שום נתיב לסלול מסילות בלבבם של הזוג מגד... מי אני ומה חיי?

"ובכן מר לוי, בסופשבוע שעבר קראתי בעיון את סיפורך בעתון על ה"שנורר המיליונר". על אותו איש עשיר שבמרומי ההצלחה שלו, החליט השטן לזנוב בו, דרך רדיפת העתונות ודרך מחלה ממארת שקיננה בו. ההצלחה המדהימה שלו, עמדה להתרסק אל קרקע המציאות. אבל האדמו"ר שלו הציל את חייו. הוא נתן לו עצה טובה ושלח אותו להיות שנורר - "בבא צדקה" - במדינה זרה, שם הוא ספג בזיונות והשפלות, והכל כדי להכניע את הגאווה הארורה. וכשהוא הכניע את הגאווה שלו, העתונות עזבה אותו, וגם המחלה נעלמה כלא היתה. הסיפור הזה ריגש אותי מאד, ולפתע גיליתי מה מפריע לי לעשות צעד נסיוני להשכנת שלום בית בין הזוג מגד. קראתי את סיפורך פעמיים ושלוש, ואז הרגשתי תעצומות נפש עילאיות. אמרתי לעצמי, יגאל צא מהאגואיסטיות שלך, נער את הגאווה המטופשת שנדבקה בך, ולך תשכין שלום בית. אם מיליונר עשיר היה מוכן להשפיל את עצמו עד עפר, אז מי אתה בכלל? יצאתי ברגל לכוון חנותו של משה מגד. השעה היתה אחת ושלושים בצהריים. הוא עמד לסגור את החנות. ביקשתי להכנס ולבחור צעצועים לילדי, משה דווקא היה סימפטי אלי אם כי חשתי שעננה אפורה וכבדה מעיקה עליו. בחרתי כמה צעצועים וניצבתי ליד הקופה. נשמתי עמוק ואמרתי לו "משה, משה, אני הרוס, אני שבור". הרגשתי שדמעות חונקות את גרוני. "משה, אתה ידיד שלי, אתה כל כך תרמת לאישיות שלי, לחיים שלי, ללימוד התורה שלי, אתה ואירית הייתם בעבורי כמו זוג משמים, משפחה למופת. כל כבודכם בני מלכים. עכשיו אני שומע שאתם עומדים לפני גירושין... שתסלח לי משה אבל אתם מייתמים שבעה ילדים נהדרים. אתם מאלמנים את עצמכם. ואתם כל אחד בפני עצמו כל כך טובים, והגונים ומאירי פנים. אני מתחנן לפניך משה ידידי, אל תהרוס את הבית שלך... אם אני קצת יקר לך, עשה עמי חסד, עשה עמי ועם הקב"ה חסד, אל תתן למזבח לבכות, לך תציל את הבית שלך... אתה איש יותר חכם ממני, יותר מנוסה ממני, הנח את הכשרון שלך, וקח את טוב לבך והשתמש בו להציל את ילדיך הטהורים... והשאר את בת זיווגך מן השמים בצל קורות הבית...".

"העיניים שלי נטפו דמעה אחר דמעה. משה קפא על מקומו כל אותן דקות. והבחנתי שהוא מבליע את דמעותיו בין אצבעותיו. אתה לא

תאמין מר לוי, אבל הרגשתי שהמילים הפשוטות שלי פועלות על הלב שלו, כי מילים היוצאות מן הלב, נכנסות אל הלב.

"סיימתי לדבר, תחבתי לידי שטר בן 100 ₪ ועזבתי את החנות עם הצעצועים. חשתי שאבן ענקית נגולה מעל ליבי. יותר מזה אינני יכול לעשות, אני איש פשוט, יהודי קטן פועל במפעל. אבל שום דבר לא פוטר אותי מלעשות ולפעול למען הזולת, בעיקר אם זה ידיד נפש.

"האמן לי מר לוי, אינני יודע אם שלום הבית ימשיך לשכון בבית משפחת מגד, אני מעריך שכן, אבל על כל פנים אני מודה לך על המילים החמות שכתבת בשבוע שעבר, שנתנו לי תעצומות נפש לעשות צעד קטן אבל חשוב כדי להשיב את השכינה לבית יהודי".

מאמר החכם

הגרוע שבעניות, שהעני מאמין שהעשירות תוציא אותו ממצוקותיו.

(רבי דובער מרדושיץ)

הצמה שנגזזה

"שלום הבית מתחיל בילדות" אמרה הרבנית שוש לתלמידותיה שחלקן מבוגרות ממנה לפחות בשניים שלושה עשורים. "ילד שרואה בביתו שלום בית, ילד שרואה אבא מכבד את אמא, אמא שמהלכת בהרהורי ליבו של אבא, פיוטים על שולחן שבת, והמון ויתור, הארת פנים ושמחה השוררים בבית, ילד כזה נבנה ונרקם להיות אדם מאושר".

"עלינו, כהורים, וגם כסבתא וסבא" הדגישה הרבנית שוש, "לתת אל ליבנו אלו מילים אנו מוציאים מפינו. לפעמים, מתוך כעס, מתוך קינאה, או חוסר סובלנות אנו עלולים לפצוע את נפשות ילדינו - נכדינו, ולגרור

להם צלקת עמוקה לכל חייהם. מבלי שאנו מתכוונים הילדים חווים את ההנהגות שלנו, את אופן דיבורנו, ולפעמים את האכזריות שאיננה במקומה, והם הופכים לחקיינים של חיי הוריהם".

"אכזריות?" שאלה סבתא עליזה "למה בדיוק את מתכוונת כבוד הרבנית?".

"כן אכזריות. לפעמים הורים עלולים לאבד עשתונות, הם מענישים ומכים את ילדיהם. טורקים עליהם דלת, נועלים אותם בחדר, ומשפילים אותם. זו התנהלות שעלולה להחריב את חיי הילד, ולהפוך גם אותו להורה נרגן, טרדן ומתאכזר... וגרוע מכל, אנשים עלולים לגלות ברבות הימים שהילד הזה לפעמים, איך אומרים, פשוט... שונא את הוריו... הוא מתנתק מהם... הוא מכניס את עצמו לתוך מערבולת רגשות איומה של רצון לנקום בהם...".

לפתע הבחינה הרבנית שוש, שסבתא עליזה מרכינה ראשה ובכי תמרורים מתפרץ מתוכה. מפל של דמעות זרם מעיניה... המבוכה בחדר היתה גדולה. לפתע היא קמה ופנתה במרוצה החוצה, אל המרפסת המשקיפה לים.

לאחר 20 דקות הסתיים השיעור. עליזה, בשנות השבעים לחייה, אלמנה כ- 10 שנים וסבתא ל- 15 נכדים, היתה ישובה עדיין על כסא הנוח במרפסת, ומבט נוגה נשקף מעיניה.

"אני שונאת ומתעבת את אמא שלי, למרות שחלפו 40 שנה מפטירתה", החלה עליזה לספר. "בעצם יש לי שתי אמהות. אמי הורתי זו שילדה אותי, שהיתה אשה מקסימה, עדינה, וחולנית. היא נפטרה כשהייתי ילדה בת שמונה. דמותה מאד מעורפלת בזכרוני, אך אני זוכרת היטב את השעות האחרונות לחייה. היא שכבה במיטת חוליה, מלטפת את שערותי הארוכות שהפכו לצמה עבה באצבעותיה. אני זוכרת את מילותיה האחרונות.

"את ילדה מתוקה שלי. גם כשאמא תלך מן העולם אל תשכחי לטול ידיים כל בוקר, שלוש פעמים בכל יד. אל תשכחי להגיד ברכות-השחר. ותמיד תעשי כבוד לאבא". כך היא אמרה לי בדקותיה האחרונות. אבא שלי עליו השלום, איש אציל, ישב על כסא סמוך וקרא תהילים".

"אמא פנתה אליו ואמרה לו, ראובן, עליזה היא בתי היחידה המשותפת לנו, שמור עליה כבבת עיניך. חנך אותה ואהוב אותה כמו שאהבת אותי, במאור פנים, בוויטור אינסופי. ואנא, הצמה הזו על כתפיה, אל תגזור אותה עד יום חתונתה. הידיים שלי טיפחו את שערותיה. זו המזכרת הקטנה והיחידה שתהיה לה ממני אחרי שאלך לעולם שכולו טוב. היא תאחוז את הצמה ותאמר: אמא קלעה לי אותה".

"אחר כך אמא מתה, ומגיל שמונה אני יתומה מאמי הראשונה. היו אלה שמונה שנות אושר... בכיתי המון על אמא, עד שיום אחד - שנתיים אחרי - אבא הודיע לי, עליזה את עומדת לקבל אמא חדשה... בלילה לפני החופה חלמתי שהאמא החדשה שלי דומה לאמא שמתה. שהיא מחייכת, מלטפת וטובה, ותקלע לי את הצמה הארוכה שאני ואבא שמרנו עליה כדי לקיים את הצוואה של אמא ז"ל. אבא הבטיח לי, עליזה רק בערב חתונתך נגזור אותה ונשמור אותה, מזכרת מאמא... שאהבה לקלוע אותה.

"קיבלתי לאסוני את קלרה, אמא חורגת רעה ורודפת כמו בסיפורים. אבא היה איש קשה יום, שיצא בבוקר לעבודה וחזר מאוחר בלילה. איש תשוש שרדף אחרי פת הלחם... אבל היא, האשה הרעה הזו רדפה אותי. היא היתה נועלת את ארונות המטבח כדי שלא אוכל לנגוס בתפוח או בביסקוויט. הקציבה לי פרוסת לחם עם כמה זיתים. היכתה אותי, העבידה אותי, השפילה אותי, העליבה וסנטה בי, כאילו אני אוייבת שלה. העיניים שלי היו כבדות. הנפש שלי היתה פצועה ומפוחדת. כשאבא היה חוזר הביתה בשעת לילה הייתי ממתינה לו, בוכיה במיטה. כשהוא ניגש לשאול בשלומי, ואחז בצמה הארוכה שלי, הייתי עונה לו אבא יקר אני מרגישה נפלא, תודה שאתה אבא שלי... לא יכולתי לומר תודה שהיא, קלרה, אמא שלי. אבא היה נרגע, הוא לתומו חשב שהכל בסדר. עשיתי הצגה יפה.

"יום אחד חזרתי מבית הספר עם פתק קטן. "לילדה יש כינים בשיער, נא טיפולכם". קלרה, שיום קודם נעלה אותי בחדרי למשך יום שלם, אחזה בצמתי וגררה אותי למקלחת. הבנתי לקראת מה היא חותרת. התחננתי בפניה, בואי נהרוג את הכינים עם נפט, נסרק אותם במסרק ברזל, אבל היא, ה"זרש" הזו, משכה את ראשי עם הצמה, גררה את ראשי לתוך גיגית, אחזה בידיה מספריים ענקיים והתחילה לגזוז... צעקתי בקול ניחר אמא, אמא, אמא שבשמים, תצילי אותי, הבטחת לי שהצמה תשאר... אבל הרוע והזדון עשו את שלהם... שערותי הושלכו לפח האשפה ואני בשארית כוחותי נמלטתי לדירת השכנה עד שאבא יבוא. התקפלתי בפינת ביתה של השכנה מייללת וכאובה, שבורה ומתגעגעת לאמא האמיתית שלי...

"בשעת לילה מאוחרת אבא הגיע, חיפש אותי, לא מצא. קלרה אמרה לו שברחתי לשכנה... הוא הרים אותי מעל הכסא שנימנמתי עליו וראה את ראשי הגוזז. מי עשה לך את זה? צעק אבא, וראיתי זעם מתפרץ מעיניו. קלרה עשתה לך? אני לא מאמין!!! אני כבר נכנס הביתה... מסוכן.

"בחושים הילדותיים הקטנים שלי, הבנתי שזה לא יגמר טוב, וחיי המשפחה של אבא, ואמי החורגת קלרה, פשוט בסכנה. אבא ששמר עלי מכל משמר ואהב אותי, גילה - אולי - אחרי שנת נישואין שאני כנראה עוברת מסכת של גיהנום עם אשתו החדשה. אל תשאלי אותי איך, אבל

מן השמים נסכו בי כוחות עצומים. זקפתי את כתפי ואת ראשי ואמרתי: אבא אל תכעס. קלרה רק רצתה את טובתי... השיער שלי היה מלא כינים, היא רק רצתה שלא אסבול מגרודים.

"היא אמא טובה קלרה, אמרתי, והמילים הללו כנראה נעתקו מן המקום הכי טהור שבנשמת, כי ראיתי שאבא נרגע. הוא הושיב אותי על ברכיו, ליטף את שערוטיי הקצוצות ולחש באוזני "אבל הבטחנו לאמא שלך, שרק ערב החתונה נחתוך את הצמה".

"לא נורא אבא, ענית לך, מהיום אגדל צמה חדשה, יפה ועבה יותר מן הצמה שאמא קלעה לך. אמא בטח תסלח לנו, היא בוודאי תבין".

סבתא עליזה מררה בבכי. "חיפיתי על האשה הרעה הזו שנים רבות עד יום מותה. אבא מעולם לא חשף ממני את החלק המרושע שבאישיות שלה... אבל אני לא סולחת לה. לא סולחת לה!! היא עשתה לי פצע בלב שלא מתאחה. אבל הרבנית, תאמיני לי, למדתי ממנה איך לא להיות אמא ואשה. היא היתה הדוגמא הכי מופתית בשבילי, כיצד לא לנהוג...".

הרבנית שוש אחזה בידה של עליזה ואמרה: "את חייבת לסלוח לה. 40 שנה חלפו מאז, ומי יודע איזה יסורים היא סובלת מן ההקפדה שלך. הקב"ה סולח לגרועים שבבני האדם. ודעי לך, עליזה, שבכוח המחילה שלך, עכשיו, נכון להרגע, את מורידה שפע רחמים וחיים לכלל ישראל. ועם ישראל, את יודעת עליזה, זקוק להרבה הרבה רחמים".

השתיים פתחו ספר תהילים ועל המרפסת המשקיפה לים הפתוח המשתרע לאורך חופה של העיר, קראו פרקי תהילים מילה אחרי מילה לעילוי נשמת קלרה בת מלכה ת.נ.צ.ב.ה. שבחסדי השם באה על תיקונה השלם.

מבחן המטרנה

החיים, צריך לומר, לא חייכו לעברה של ברכה מינץ. אם לדייק לא רק שלא חייכו אליה, הם אפילו צבטו, חתכו ופצעו אותה כמעט מכל כוון במהלך חייה הקצרים. כן, חובה לציין כי לא לכל אדם בעולם יש את תעצומות-הנפש להרגיש ולתרגם עד הנימים הדקים ביותר, כי כל מה שעושה הקב"ה לטובה הוא עושה. יש אנשים שמעבירים 70-80 שנות חיים, והם עדיין אפילו לא בתחילת הדרך, להודות בפה מלא "הכל

לטובה, גם זו לטובה", ובטח ובטח שברכה מינץ, אלמנה צעירה מטופלת בילדה בת ארבע ותינוקת בת כשנה לא מסוגלת לומר זאת. אין לה את הבשלות להבחין שבכל מכה וחבורה, טמונה כבר הרפואה. לא חלילה, שלא תטעו, אין לה טרוניות כלפי שמיא, ההיפך, היא מודה לקב"ה בכל רגע נתון שהיא זוכה למרות ההסטוריה הקשה, להיות אמא טובה ומסורה לבתה התינוקת החביבה חדוה'לה, ולגדולה יותר שירלי.

את הזכות להיות אמא במשרה מלאה לבנותיה היא קיבלה ביסורים גדולים... התענוג הזה עלול היה לחמוק מבין אצבעותיה ולהותירה לא רק אלמנה, אלא אשה אומללה ובודדה שבנותיה גדלות בשדות זרים. השם ישמור.

לא לכל אחד מספרת ברכה מינץ על המבחן שבו עמדה בהצלחה אשר פתח לה את שער הזכות לקבל את בנותיה לידיה עם כבוד עצמי והרבה בטחון לדרך צלחה בעזרת השם.

ברכה מינץ נולדה להורים טובים ויראים במושב קטן בדרום הארץ, בת אמצעית בין שני אחים מוכשרים ונמרצים. האסון נחת על משפחתם כרעם ביום בהיר. אמם הצעירה נהרגה בתאונת דרכים קטלנית, היא הלכה לתומה ברחוב כשנהג בגילופין סטה מן הכביש ופגע בה למוות.

ברכה היתה אז בת 12. אביה נכנס לטראומה נפשית קשה וחדל לתפקד.

"הייתי ילדה בת 12 לבד בעולם. אמא בעולם האמת, אבא בעולמו הסגור חי מאישפוז לאישפוז, ושני אחי היקרים בישיבות. בכוחות נפש אדירים הצלחתי לסיים את הסמינר בציונים טובים, אבל עם לב מיוסר. הגעגועים לאמא לא עזבו ולא עוזבים אותי", היא מספרת.

עם סיום הסמינר ברכה משתדכת ליפתח מינץ, בחור ישיבה מתמיד גדול ועדין נפש, שכל מכיריו ורבניו צופים לו גדולות. החתונה היתה מרגשת, הבחורים רקדו, הרבנים ברכו והאופק הזמין לה הרבה אור ושמחה בחיים. היא היתה זקוקה למשפחה בריאה, כדי להתנתק מן החורבן של הבית הראשון.

בהסטוריה היהודית רשומים שני חורבנות. יש גם חורבן לבית השני...

שנה אחר-כך נולדה ליפתח וברכה מינץ התינוקת המקסימה שירלי עם מאור פנים מיוחד וחיוך מקסים. בתמונות רואים את יפתח מגביה אותה והצחוק של השניים, האב והבת, מתגלגל לו אל מחוץ לתמונה.

שנתיים אחר-כך במהלך ההריון לקראת הולדתה של חדוה'לה, יפתח דיווח לרעייתו על חולשות התוקפות אותו במהלך הלימודים. "אני מרגיש חצי מעולף. צמא... לא יודע מה עובר עלי" התלונן בפניה.

ברכה מינץ חרדה, ולחרדה שלה היה בסיס מוצק.

הרופאים באיכילוב גילו לה את הנורא מכל. המחלה הארורה מקננת ביפתח, וצריך הרבה ניסים ותפילות וזעקות לאבא שבשמים, כדי לצאת מהצרה הזו.

אחרי הטיפולים וההקרנות, היה שביב של תקווה, אך השביב הזה מהר מאד דעך לו. כבשונו של עולם נסתר מאיתנו, ומה לנו חשבונות שמים?

חודשיים לאחר שנולדה בתם השניה, יפתח היה במצב אנוש.

שבוע לפני פטירתו, בשארית כוחותיו ממיטת חוליו לחש יפתח מינץ באוזני רעייתו השבורה את צוואתו הרוחנית: "ברכה ל'ה שלי, את אשה נפלאה, היינו זוג נשוי זמן קצר מאד, ואני מודה לקב"ה על שנות האושר שלי איתך. כל רגע וכל שניה שמחתי על הזכות שנפלה בחלקי להיות בעלך. אינני בא בטרוניה כלפי שמיא, חלילה, חינכו אותי לקבל הכל באמונה תמימה, הכל לטובה. שתי בקשות לי אליך, ואני מקווה שהקב"ה יתן לך את כוחות הנפש לעמוד בהן. האחת, בעוד מספר ימים אשיב את נשמת לבורא, אנא תאמרי עמי "קריאת שמע", אנחנו נשמה אחת. הבקשה השניה ברכה ל'ה, אנא, חנכי את בנותינו ללכת בדרך השם, וספרי להם על אבא שהן בקושי הכירו. אין לי ספק שאת תמשיכי להיות אמא שמחה ומאושרת למען בנותינו הנהדרות".

חורבן בית שני. יפתח נפטר.

ברכה מינץ, אלמנה צעירה עם שתי בנות קטנות, לא שמחה ולא מאושרת. כוחות הנפש לא עמדו לה. יפתח ביקש שתגיד איתו "קריאת שמע", אך היא נמלטה באימה מן המחלקה. זה היה למעלה מכוחותיה. כמה מידידיו היו לצידו ברגע ההוא.

החיזוקים והעידודים שקיבלה מגיסותיה לאחר הפטירה לא פעלו בה נצורות, והיא החלה לדעוך, כמו נר שהשמן אוזל ממנו, היא הבהבה מצוקה... הנפש התרסקה והיא החלה לישון מרבית שעות היום. אחר-כך האישפוז הכפוי, ושתי בנותיה נלקחו ממנה בעל כורחה למשפחת אומנה.

זה היה עבורה חורבן בית שלישי. יפתח כל כך ביקש שהיא תגדל אותן.

תחנוניה לפני העובדת הסוציאלית לא נשאו פרי. הלשונות הרעות דיווחו שהיא מבולבלת, שהיא עסוקה בשטויות, שהיא פוזלת לרחוב, שהיא התחילה לעשן, שאי אפשר לסמוך עליה, שסכנה להחזיר אליה את הבנות. רשויות החוק הפכו לחומה בצורה בפני אשת שלושת החורבנות, שהחלה להיאבק על הזכות המשמעותית היחידה בחייה: לגדל את

בנותיה. "את לא מסוגלת לגדל את בנותייך. תביני!!!". השיבה לה העו"סית. "לא ניקח סיכון...".

"אני מסוגלת!!!", צעקה ברכה מעמקי שברונה, "חזרתי לעצמי. אני אהיה אמא נפלאה. תנו לי צ'אנס נוסף!!!".

אחר-כך התחילו השיחות עם הפסיכולוגים. המוטיב המרכזי היה המסוגלות שלה להתמודד עם החיים בכלל, ועם גידול ילדים בפרט.

"תראי גב' שולמן (הפסיכולוגית) הטרגדיות שעברתי, לגדול בלי אמא בגיל כל כך קריטי, ואחר-כך הנפילה של האבא, והנורא מכל מותו של בעלי, הן עומס ענק. אני יודעת שקרסתי, אבל עכשיו אני בתהליך של צמיחה. אם לא יחזירו לי את בנותי, עלולים להמיט עלי אסון שאין ממנו מוצא. אם לא תתנו לי סיכוי נוסף, אתם תהיו שותפים לחורבן הבית שלי... אני מתחננת לפניך העמידו אותי במבחן... תראו שאצליח. אני עוד אהיה אמא הכי טובה בעולם לשירלי וחדוה'ליה התינוקות...".

הפלא ופלא לאחר כ- 10 שיחות הודיעה לה הפסיכולוגית גב' ציפורה שולמן על נסיון קטן שעומדים לערוך לה. "ובכן הקשיבי ברכה'ליה. ניהלתי איתך עד היום 10 שיחות פוריות. קשה לי לאמוד את כוחות הנפש שלך, ואת יכולת ההתמודדות והעדיפויות הנפשיות שלך. אני ערה לעובדה שיש בך רצון להיות אמא פעילה. בתום שיחתנו, את תכנסי לחדר הסמוך. החדר חשוך. לפתע יידלק האור למשך שלוש שניות, תביטי על השולחן, יש בו כ- 20 פריטים. עליך להרים פריט אחד בלבד ולצאת".

הדלת נפתחה וברכה מינץ נבלעה בחושך. לפתע נדלק האור, על השולחן ממולה היא הבחינה בהמון פריטים. חפיסת סיגריות, מצית, ספר קריאה, עגבניה, פלאפון, בקבוק שתיה חריף, ועוד ועוד. בזווית עינה היא הבחינה בקצה השולחן בבקבוק פלסטיק כחלחל להזנת תינוקות, באותה שניה כבה האור, והיא הצליחה בהינף יד לחטוף את בקבוק התינוקות ולצאת. הוא היה מלא במטרנה.

גברת שולמן המתינה בחדר הסמוך. ברכה, שיצאה במרוצה, הניחה את בקבוק התינוקות על שולחנה ופרצה בבכי תמרורים. "הוי אבא'ליה שבשמים, אני כל כך רוצה להאכיל את חדוה'ליה עם הבקבוק הזה... רחמי עלי גברת שולמן, תעזרי לי להיות עוד פעם אמא...".

גברת שולמן קמה ממקומה חיבקה את ברכה מינץ ואמרה לה "ברכה'ליה מתוקה, אני שמחה לבשר לך, שעד סוף השבוע יחזירו לך את הבנות. את שוב תהיי אמא, ואני מעניקה לך במתנה את הבקבוק הזה. הוכחת לי במשך השיחות ובעיקר בנסיון האחרון את טהור ליבך ומוכנותך לחזור לאמהות בריאה וטובה. תמיד אהיה לימינך ברכה'ליה...".

חיבוק ארוך ואמיץ של שתי נשים פתח לברכה מינץ ההולכת ונבנית,
צוהר אופטימי לבנין ביתה החדש בשעה טובה.

חוסך שבטו

כאשר מכה האב את בנו, לא יכהו על העבר, אלא
להצילו מן העתיד.

(הגר"א)

תרופה ושמה "סכסוך שכנים"

זה מגיע פתאום, בהפתעה גמורה, בלי הודעה מוקדמת, ללא שום הכנות
ומחשבות טרום-פיגוע. השם ישמור, אין להרבה אנשים את הכוחות
הנפשיים לקבל את "הבשורה" הזו.

חז"ל מזכירים לנו, משננים לאוזננו, לעולם יזכיר אדם לעצמו את יום
המיתה.

אם יום המוות על כל תופעותיו, עונשיו, חרדותיו, יעמוד לנגד עיננו, ללא
ספק נהפוך ליהודים טובים יותר, הגונים יותר, ראויים יותר להקרא בניו
של מלך מלכי המלכים. המוות מעדן את הטרופ האנושי, את העיר פרא.

אבל עד יום המיתה, לפניו, ישנה את ההתמודדות עם הבשורה הנוראה
מכל: "הוא חלה במחלה הארורה".

הארורה מכל. זו שעדיין חוקרים ומומחים ברחבי העולם מחפשים לה
מזור.

ההלם הראשוני, הפעימות בלב, החולשה הנוראה האופפת את כל אברי
הגוף, הרצון לישון, לברוח לעולם נוח יותר, חמים משהו. רק לא זה. רק

לא המחשבה על ימים של טיפולים כימותרפיים, נשירת שיער, שיקום, בדיקות אינספור.

לבוץ גילאור שישה ילדים. שלושה מהם הוא כבר השיא בשעה טובה ומוצלחת וכמה נכדים זריזים משתובבים בביתו בעליצות מתוקה, שהפיחה חדווה מחודשת בחייו של סבא צעיר למדי.

בוץ הוא איש אהוב על הבריות, נעים סבר, צנוע, האוהב לעשות את מעשיו הטובים בענווה כמעט בלתי מורגשת. רבים רוויים ממנו טוב ונחת, ואפילו אינם יודעים שזה בא ממנו. יש לו הרבה שליחים עלומים.

לצידו נעמי, אשת חיל חרוצה, שגידלה ומגדלת ילדים לתפארת. הבית שוקק אהבה וחמימות של בית יהודי שורשי אשר אלה מבחוץ נהנים להתארח בו, ואלה שבפנים לא מוכנים לוותר עליו.

המקרר תמיד מלא - ברוך השם - והניחוח המשכר של התבשילים של אם הבנים שמחה, בין בחול, בין בשבת, נסחפים עד למדשאה בחצר.

תודה לקב"ה, תודה מעומק הלב. כולם בריאים, כולם נבונים, הודו לה'... כי לעולם חסדו.

ובועז אכן הודה לבוראו. הוא הקפיד על קלה כבחמורה, למד מדי יום בכולל ערב, שקד על תלמודו, ומדי שבת אף העביר בעצמו שיעור הלכה מוסר ופרשת השבוע, שהכל נהנים להאזין לו בשקיקה.

כולם אוהבים את בוץ, ובוץ אוהב את כולם.

עד החולשה. אחר כך הבדיקות. ו... "הבשורה".

הבית עבר טלטלה עזה. אך בוץ, איש אמיץ, שלוה נסוכה על פניו, וחופנים של אמונה על לשונו.

לרופאים יש תאוריות משלהם, אבל התאוריות של היהודים המאמינים מדור דור, אלו שנטועים בחצרות אלוקים, היושבים בבית השם, עשויים מריקמה אחרת. הם יודעים שהעולם הגשמי החומרי מונהג על פי חוקי הטבע הפשוטים, הנראים לעין, אבל בעצם, לאמיתו של דבר, עמוק עמוק בתוך החומר טמונה הרוחניות האלוקית, המניעה את גלגלי הבריאה כולה, והיא נסתרת וחבויה, עלומה וסתומה.

הרופאים מנהלים שיג ושיח עם התאים החולים, עם הדם המקולקל. הם פועלים על פי נוסחאות מתמטיות של מינוס מול פלוס, חומצה מול ויטמין, אקמול מול חום גבוה, הם יודעים שאם יתנו תרופה X יקבלו פחות או יותר תגובה Y. נכון, הסיסטמה שלהם לא תמיד מצליחה, יש

המון הפתעות ויאושים בדרך, אבל כך הם למדו בפקולטה, ואת מה שהם למדו הם מיישמים, ושלא יבואו אליהם בטענות.

באמת, אף אחד לא בא אליהם בטענות. הם, הרופאים, רכובים על הכירכרה החומרית, התרופתית, המחקרית, האקדמית ושם הם כנראה יישארו.

ידידו הקרוב של בועז, עוד מימי נעוריהם, פנחס, ידע שעל רופאים אסור לסמוך, גם אם צריך וחובה לנהוג על פי הנחיותיהם, כדרך של השתדלות המחוייבת על פי הנהגת העולם.

"בועז יקירי, אתה תהיה בריא בעזרת השם". ברך פנחס את בועז. **"אין לי ספק בדבר. הקב"ה מבקש מאיתנו לא לסמוך על רופאים, אלא רק עליו. אין עוד מלבדו. הוא הרופא כל בשר, הוא המפליא לעשות, והוא הוריד לעולמנו "תרופות" מן הזן הרוחני, הטהור, כאלה המרפאות את המחלה מן השורש. אנחנו בס"ד נמצא את התרופה המתאימה".**

היה זה סכסוך שכנים רב שנים עמוס תעתועים, לשון הרע, דיונים משפטיים, ביזויים, עם המון טעם רע לכל הסביבה. כל הנסיונות של העסקנים והרבנים להשכין שם שלום, עלו בתוהו פעם אחר פעם. כל אחד הרגיש כל כך צודק, עד שהסכסוך הפעוט על גלישת המרפסת לכוון חצר השכן, קיבל מימדים של מלחמת אימפריות, כשכל כלי הנשק והתחמושת מוצאים אל החזית.

פנחס היה בתווד. הוא לא היה צד בענין, אך בעל כורחו נאלץ מפעם לפעם לשמוע את הקיתונות ששפכו השניים, איש על שונאו. לא נעים לספר, אבל גם הילדים של השניים, התחילו לגלות מעורבות בגיהנום הזה, מה שהפך את הקטסטרופה השכונתית למימדים של מלחמה איזורית עם נופך אדיר של חילול שם שמים.

מיד לאחר ששוחח עם בועז, וקיבל עדכון של מימדי המחלה, הרגיש פנחס שברכיו נוקשות זו לזו. הוא מאד אהב את בועז והעריך את אישיותו רבת האנפין, והחליט למסור נפשו למענו, הן בתפילה, הן בצדקה. עד שלפתע הבלח במוחו הרעיון.

הוא חייג בזריזות לשכן מימין, "תשמע יואב, יש לי חבר ילדות, ממש בלב ובנפש, לא עלינו הוא חלה במחלה הארורה".

"אין בעיה" ענה יואב "שמו ושם אמו, נתפלל, נגיד תהילים".

"לא לא" אמר פנחס "יש לי בקשה אישית. אני מבקש ממך בקשה אישית בשבילי" ודמעות נקוו בעיני פנחס "כדי שחיי יהיו רגועים, וכדי שבוועז גילאור יהיה בריא למען בניו ונכדיו, וניניו שיוולדו בעזרת ה', אני מבקש שתעשה מסירות נפש למען ידיד נעוריי".

יואב הופתע "למה לא. יהודי מצווה לעשות הכל למען חיי חברו, בבחינת כל המציל נפש אחת מישראל".

"אנא" זעק פנחס לשפופרת "עשה איתי חסד, גש לשכן שלך מאירקיה גרוס והתפייס איתו. תשלים איתו. תבקש סליחה, תחזור בתשובה, ותכוון שהשלום הזה יהיה לרפואת בועז בן מזל שושנה. אני מתחנן... יואב".

המילים נעתקו מגרונו של פנחס ודמעותיו זלגו אל הפומית. שיחה דומה הוא ניהל עם מאירקיה השכן משמאל. "מאירקיה אני מתחנן לפניך, זו טובה בעיקר בשבילי, בוא ונציל חיים...".

ודברים היוצאים מן הלב, נכנסים אל הלבבות.

חצי שעה אחר כך בביתו של פנחס, עמדו חבוקים ודומעים יואב שחר ומאיר גרוס מפוייסים ואוהבים.

לרפואת בועז בן מזל שושנה.

למה היינו צריכים לריב כל כך הרבה שנים? כמה חילול ה' עשינו בעולם?

פנחס חייד, "חשבונות שמים לא נהירים לנו, מה שברור הוא שהתרופה הזו, של השלום ביניכם תועיל לבריאותו של בועז".

למותר לציין, חודש אחר כך, הרופאים היו המומים. שום שריד של המחלה לא נמצא בדמו של בועז. הכל תקין. איך שסכסוך שכנים ארוך שהסתיים בשלום בריא, יכול להיות תרופה מפליאה למחלה ארוכה.

תלמידי חכמים מרבים לא רק שלום בעולם, אלא גם תרופות בעולם.

נקודת האמת

על ידי יגיעה, אפשר למצוא נקודה של אמת בכל מקום.

(רבי אריה לייב מגור)

שערי השגחה

למה צביקה גרינפלד לא משתדד?

אמריקה לא ממש מאוהבת בטיפוס הישראלי שעשה בה מעשה קניין, ומוסר את נפשו כדי לקדש את ה"גרינקארד".

אמריקה כידוע הפכה למדינת מהגרים, אבל זה לא סוד שמגוון הצבעים, העדות, הכתות, והטרופים, כבר מזמן עברו את הטעם הטוב. המהגרים לסוגיהם תרמו תרומה מכרעת למינוף הפשע ושאר מרעין בישין, שהגיעו עד לפתחי מדינת ישראל, שהתמקמה לה כעוד כוכב תרבותי עלוב נפש בדגל ארה"ב.

אבל מה לעשות, מליון וחצי ישראלים תקעו יתד עקשנית והיכו שורש אימתני במרחב היבשת הזו, שמספרים עליה שהיא נושאת בחובה אפשרויות בלתי מוגבלות. נו, נו.

הישראלים מגיעים לשם עם תקווה נאיבית משהו, לגרד את המיליון הדולרי הראשון כבר בשנה הראשונה. יחידים מצליחים, כל השאר רק עסוקים בגרוד אחר גרוד כדי להישרד, ובמקרה הטוב מצליחים להחזיק את הראש מעל גשר סאן-פרנציסקו, ולא לטבוע. אחרי שלושה או ארבעה עשורים, אחרי שילדיהם נשאו נוכריות, ושערם הלבין, הם ניגררים לארץ תשושים, כבויי עיניים, כדי למות בה, ולחסוך גילגול מחילות, חצי נחמה. גם זה משהו.

אבל יש כאלה שמצליחים להמלט ממלכודת הדבש הזו, לפני שהיא בולעת אותם.

האחים שוקי וצביקי גרינפלד גדלו בשכונה ממוצעת בחולון המשמימה, וכבר בשחר נעוריהם חלמו על המיליון שמחכה להם בארה"ב. אביהם, יהודי דתי, איש פשוט וישר-דרך ניסה לשכנע את בניו להישאר כאן. אבל אחרי השרות הצבאי, וכמה נסיונות עיסקיים כושלים החליטו האחים

גרינפלד לעטות שש כנפיים לאחד, ובטפיפה אחת או שתיים, נחתו בניו-יורק כדי להוכיח לאבא שלהם, שהם מסוגלים להצליח בגדול. למותר לציין, שהאחים נמוכי הקומה ומקורזלי השיער, כבר מכיתה ו' שמטו את שמירת המצוות מדרס לגלגלי המהפכה הציונית. אביהם היה חלש מול עוצמתם של השניים, שיותר נהנו מצפיה בארוע ספורט מאשר מתפילת מנחה בבית הכנסת השכונתי.

אמריקה לא גלגלה שטיחים לכבודם, והם נאלצו לנדוד כדי לאסוף את פת-לחמם. פה ושם הם העבירו דירות מרובע לרובע, עסקו בשטיפת כלים במסעדות, וכל מלאכה בזוייה - שדולר בצידה - הפיחה בהם רוח חיים.

אבא ואמא גרינפלד התפללו עליהם מעומק ליבם, והשנים חלפו. הבנים היו מתקשרים מעת לעת, דיבור קצר, לקוני, מרגישים טוב, מרוויחים טוב, עד לחג הבא. כך חלפו להן חמש שנות געגוע. משפחת גרינפלד מחולון היתה רצוצה מגעגועים.

האמא גרינפלד החולנית התחננה לפני בעלה: "סע לארה"ב, תיקנה להם כמה מתנות ותראה מה שלומם מקרוב. יש לי כבר הסתיידות עורקים מהניתוק הזה..."

מאז שהגיע ארצה אחרי זוועות השואה, לא יצא מר גרינפלד מהארץ. מה יש לו לחפש בארץ טומאת העמים? כאן נחלת אבותיו, אך נוות ביתו לא היתה רגועה, ומה לא עושים בשביל שלום בית אמיתי.

היה זה יום שמש ניו-יורקי חבוט למדי כשמר גרינפלד הקשיש שרך רגליים לכוון אחד מרחובות ליבה של העיר. השעון אותת - תפילת מנחה. הוא הבחין בפנית הרחוב בבית כנסת קטן - "שערי רחמים" ונכנס פנימה, החזן בדיוק עמד ב"אשרי". היו שם המון פרצופים ישראלים, והאבא הקשיש היה בטוח שהם יסייעו לו לאתר את בניו.

אחרי "עלינו לשבח" הוא פנה למתפלל צעיר ושאל אותו "אתה במקרה מכיר את האחים שוקי וצביקי גרינפלד?". הלה חייך במאור פנים: "בוודאי, הם חברים טובים שלי" והשניים צעדו עקב בצד אגודל לכוון דירתו של בנו הבכור שוקי גרינפלד.

החוויה היתה קשה. פתחה את הדלת, לא פחות ולא יותר, אשה צעירה, שהיתה עטויה שרשרת כסף ועליה... צלב. גם פניה העידו עליה, שהיא איננה בת ברית.

בנו היה ישוב על כורסא בוהה מול המרקע.

זו אשתך? שאל גרינפלד את בנו הבכור. והלה חיוור כסיד השיב: "כן אבא".

האבא סבב על עקביו, ונפנה לביתו של צביקי בנו השני. גם כאן חזרה הסצינה, באותו דיוק ממש. צביקי נשא אף הוא גויה... גרינפלד לא המתין לשובו של בנו מן העבודה ואמר לגבירתו: "מסרי לו שאבא בא לבקר".

הוא עלה אחרי 24 שעות על המטוס הראשון ושב לישראל, כאוב ומיוסר כשהוא ממלמל "אני אב שכול, אני אב שכול".

האחים שוקי וצביקי גרינפלד נועדו זה עם זה בחצות הלילה. שניהם היו נסערים. הם הקפידו לא לספר בבית על "הנישואין" הללו, אבל סוף דבר הכל נשמע... עוף השמים לא היה צריך להוליך את הקול. אבא שלהם, גילה את פרצופם האמיתי.

ידידם של הגרינפלדים מבית הכנסת השכונתי שליווה את אביהם לאותו ביקור היסטורי ביקש מהם להיפגש עם רבו, הרב שמריה גרוס.

"תתייעצו עם הרב" אמר "הוא יעזור לכם לצאת מן הפלונטר המביך".

הרב גרוס היה איש צעיר אף הוא, נמרץ וחד לשון.

"אין פשרות מתוקים שלי. לנטוש את הגויות!!! זה איסור חמור. כל דקה היא עבירה" נזף בהם הרב.

האחים גרינפלד רעדו כמו לולבים ברוח. הם כבר התרגלו לעבירה... חזר ושנה בה, נעשית לו כהיתר.

שוקי היה הנועז הראשון. יומיים אחר כך הוא ארז מזוודה, נטש את הנוכריה, נשק לאחיו ונסע ארצה. נקיפות מצפון אחזו בו, הוא נכנס לישיבה, עשה תשובה שלמה, וחצי שנה אחר כך כבר נישא למירב, בעלת תשובה מבית טוב.

מר גרינפלד היה מאושר. לפחות בן אחד ניצל. התפילות מועילות.

לצביקי היה קשה עוד יותר. הוא היה קשור בעבותות של עבירה... לעבירה. הקירבה לרב גרוס נתנה לו תקווה, עידוד, חיזוק, אבל עדין לא היתה בו את העוצמה לקום וללכת. הוא היה יותר מדי קשור, אחוז, בחבלי הקסם של מי שמצוי בעבירה... הוא הרגיש שהוא חותך בבשר החי שלו, אם הוא נוטש.

אחרי שנה, הוא פשוט אזר אומץ, עלה למטוס והגיע ארצה. אחיו חיכה לו בשדה התעופה, והביא אותו הביתה. ההורים גרינפלד בכו לילה ארוך. הבן חזר...

בכולל, בחולון, יכולתם להבחין באחים גרינפלד שוקדים על תלמודם. שוקי כבר הקים משפחה, אבל צביקי שכבר נראה חרדי לכל דבר, לא היה מסוגל להשתדך. כוחות טמירים ועלומים משכו אותו בחזרה לאמריקה, לאשה ההיא שאסורה לו עפ"י ההלכה.

הוא הלך לשידוך ראשון - כשלון.

גם השני, השלישי והרביעי היו כשלון.

לבו משום מה היה במערב.

ארבע שנות לימוד תורה חלפו עליו, הקפיד על קלה כבחמורה אבל שידוך לא רואים באופק. כשלון אחרי כשלון.

ראש הכולל, שניסה להיכנס אל ליבו, שמע אותו לוחש "כבוד הרב אינני מסוגל להינשא לאף אשה... לבי קרוע".

חלפה עוד שנה של יסורין, עד שראש הכולל פנה אל צביקי ואמר לו: "ידידי יש לי שידוך מעניין עבורך, גיורת שלומדת בירושלים... תנסה. כבר מזמן לא ניסית להשתדך".

חורף ירושלמי פרש את טלית ענניו האפורים על ארבע כנפות הארץ. צביקי גרינפלד המתין בלובי המלון לגיורת. הוא היה יקה כמו אבא שלו, וחצי שעה לפני המועד הנקוב, הוא התיישב על כורסא עמוקה עיין ב"מסילת ישרים" ולגם מיץ אשכוליות. דייקן כרוני, בשעה 18:30 בדיוק נכנסה המיועדת, לבושה בצניעות מסוגפת ואיננה מישירה מבט.

"אני צבי".

"שמי שרה מלכה".

הקול היה מוכר לו מאד, גם תווי הפנים.

מסובב כל הסיבות העמיד לפניו את האשה האסורה לו מארה"ב, כאן בארץ ישראל, עם כל צדדי ההיתר. קתרין הנוצריה, עכשיו היא שרה מלכה.

כמו רבי עקיבא ומטרוניתא.

זו לא היתה פגישה. אלו היו מפלים של בכי, של הודייה לקדוש-ברוך-הוא, של הדבקות בשכינה, של התעלות באמונה ובהשגחה הפרטית. עכשיו הבין צביקי את פשר המעצורים והמחסומים.

קרוב לחמש שנים של ניתוק, מסתיימים בכתובה.

"כשעזבת את ארה"ב, הרגשתי צורך פנימי להדבק בעם היהודי, ידעתי שאולי יותר לא תהיה בעלי, אבל מי שיהיה בעלי לעתיד חייב להיות יהודי, רק יהודי. הרב גרוס שלח אותי לשיעורי טרום גיור, אח"כ באתי לישראל להתגייר ולמדתי בסמינר לבנות. זה השידוך הראשון שיצאתי אליו... וכאן אני פוגשת אותך".

דמעות של גשם ירושלמי ליוו את צביקי ואת שרה מלכה הגיורת בדרכם אל החופה. הרבה אנשים שהכירו את הסיפור הרטיבו ממחטות.

"הרי את מקודשת לי כדת משה וישראל", רעד קולו של צביקי.

היו מי ששמעו גם את ניו-יורק עונה: "מקודשת מקודשת".

שתיקה

בימי הנעורים לומדים לדבר, ובימי הזיקנה - לשתוק. וזו מגרעתו הגדולה של האדם, לומד הוא לדבר בטרם ידע לשתוק.

(רבי מנדל מקוצ'ק)

גידי כץ נחת והמריא מן הקרמטוריום

גידי כץ היה מאותם טייסי קרב שהשתיקה היא כלי הנשק היחודי שלהם. הוא ידע להשתמש בה במין מומחיות ולולינות כשהיא מלווה במבט עין חד ונוקב, שהעמידו מיד במקום, פולמוסנים מזהירים שהיו מנסים לדובב או לגרור אותו לויכוח. השקט שלו היה אומר כל מה שצריך לומר, בלי להוציא מילה אחת. אמן השתיקה. מפקד הטייסת היה משבח אותו כמעט בכל סיטואציה, וסנט בחבריו הטייסים ללמוד ממנו כיצד נעים בשחקים כמו נשר דומם ומסתורי, שעט על מטרות האוייב, מחסלם בהפצה מדוייקת וחוזר הדור ונישא לנמל הבית.

"גידי נולד להיות טייס". היה אומר מפקד החיל "אין לי ספק שבעוד 20 שנים, השתקן הזה יתפוש את מקומי כמפקד החיל, בלי פוליטיקה, בלי שתדלנות. השקט שלו יחרוש לו את התלם להנהיג את חיל האוויר..."

האמת ניתנת להיאמר שהמחמאות הללו היו עוברות מעל אוזניו של גידי כץ, והן לא עשו עליו רושם כלל וכלל. הוא די סלד מן ההערצה וההילה שסביבו, והעביר את זמנו הפנוי בקריאת ספרי הרפתקאות. שם היה משתדל למצוא דמויות הרואיות להזדהות עמן, ואלו היו בדרך כלל דמויות של אישים מורמים מעם שידעו לעשות מהפכות בכוח הכריזמה שלהם. תתפלאו אבל מה שחיפש גדעון כץ - הסנוב כביכול מצהלה, בן להורים אקדמאים - אצל הגיבורים הספרותיים, זו מידת היושר, ההגינות והווייתור. והתכונות הללו לא בדיוק נמצאו שם באותם רומנים יומרניים של הסיפורת העולמית. איכשהו, מאיפה שהוא, זחלה לעברם איזו שחיתות מוסרית, או נסיון שהם נפלו בו. וזה היה מאכזב אותם.

כשהרב הפיקודי שאול דרור הודיע לאנשי הטייסת שמתוכננת נסיעה למחנות ההשמדה בפולין, ניצת בגידי כץ יצר סקרנות שנולד כניצוץ, אך החל לבעור בליבו כאור הכבשן. הוא קרא ספרים רבים על השואה, אך מעולם לא נגע מקרוב באותה הסטוריה שרופת איברים ורוויה בדם יהודים.

אמו של גידי, אהובה כץ (לבית ורקר) היתה בת לניצולי שואה. סבתו ברוריה ורקר ניצולת שואה שאיבדה את הוריה בתופת הנוראה ועלתה ארצה כנערה צעירה ויתומה. שתקן בן שתקנים היה גידי כץ. בבית שלו לא דיברו על השואה, וגם סבתא ברוריה, מעולם לא רמזה ואפילו לא רמז דק, על "חוויותיה" כילדה קטנה בתוך הטרור הנאצי המבעבע.

הטייס כץ נרשם ראשון למסע, ובסך הכל יצאו 400 חיילים מחיל-האוויר הישראלי לכיוון פולין המדממת שענני השנאה והשכול עדיין מקננים בה, וממטירים מעת לעת גשמים של אנטישמיות הדוקה, בבחינת עשו שונא ליעקב.

הוא נצמד לרב הצבאי שאול דרור וגמע ממנו כל מילה בצימאון אדיר. הם חלפו ממחנה למחנה, הביטו בעיניים מבוהלות משהו בערימות של צמות, נעליים ושעונים, ונחרדו מאומנות הרצח הקר שנחשפה לעיניהם בין גדרות-התיל, הכתלים והצללים במחנות הזוועה.

גידי כץ בחן את מחנות ההשמדה גם בעין של טייס. "ניתן היה להציל הרבה יהודים" הרהר בליבו. "אילו היו המפציצים האמריקאיים והבריטיים מחסלים את מרחצאות הגאז, את הכבשנים ומסילות הברזל... אבל זה גדול עלי להבין כיצד התחוללה הסופה המזוועה הזו, מבלי שמשו יוכל היה לעצור אותה..."

גידי כץ היה צמוד למצלמה קטנה ובה תיעד את המסע. ביום שבת, 400 חיילי חיל האוויר, ללא יוצא מן הכלל ירדו מבית המלון והלכו בטורים ארוכים לכוון בית הכנסת הגדול בוורשה. הוא אחז בידו סידור ועלעל בו, המילים היו זרות לו, הקדיש לא פרט עדיין על מיתרי ליבו. גידי כץ היה מסוגר מתמיד, וסיחרור קליל, דמוי ורטיגו (סחרור בשחקים) נגע בו. כל השבת הוא שתק כמו דג.

כשהם נכנסו למחנה המוות שטוטקוף, האחרון בסידרת הביקורים, חש גידי כץ, מין בעירה פנימית לא מוסברת, אי-שקט הדריך את מנוחתו. כאשר הרב שאל דרור תקע בשופר בשער המחנה הוא נטש את הקבוצה והחל לנוע במהירות בין הסככות האפורות והמתישות. ריח גופרית עצוב ריפרף בחלל. רגליו סחבו אותו לכוון מקלחות הגאז. הוא הציץ פנימה וגופו החל לרעוד. הוא יצא החוצה, הביט בקרמטוריום הנורא, והרגיש לפתע דחף עז לרקוד... כן לרקוד... בתוך כיסו היה מונח ספר תהילים קטן שהעניק לו הרב הצבאי, הוא אחז אותו בין כפות ידיו והחל לקפוץ... מניף רגליים, נוחת, מכופף גופו...

היתה חסרה רק להקת כליזמרים שתלווה אותו... גידי כץ השתקן הסידרתי, החל לזמזם מזמור יהודי שלמד, תתפלאו, דווקא בתנועת הצופים, "שישו ושמחו בשמחת תורה... ותנו כבוד לתורה".

"כנראה שדעתי נטרפה עליי" חשב. "אני רוקד עם ספר תהילים, מזמזם מזמור יהודי מול המרחצאות והמשרפות שמי שנכנס אליהן חי, יוצא פגר. מזל שלא רואים אותי..."

גידי חש לפתע דחף עצום להרים פלאפון לאמא.

"אמא, אני נמצא כרגע במחנה שטוטקוף, אל תשאלי למה ואיך, אבל רקדתי מול מרחצאות הגאז עם ספר תהילים..."

אהובה כץ שתקה דקה ארוכה ואמרה "טלפן לסבתא, ספר לה איפה אתה נמצא..."

"סבתא ברוריה, אנחנו אף פעם לא דיברנו על השואה, אבל אני רוצה לספר לך דבר לא יאומן שקורה לי. אני נמצא עכשיו במחנה שטוטקוף אוחז בידי ספר תהילים קטן ושר ורוקד... כמו יהודי מן השטייטל... אני מרגיש שאני ממשש את המתים..."

"גדעון נכדי היקר... אני ניצולת מחנה שטוטקוף. עברו עלי שם ארבע שנות גיהנום. שם איבדתי את אבא שלי ושתי אחיותי. האם אתה נימצא ליד הקרמטוריום?"

כן סבתא.

אחרי שתיקה מהוססת אמרה סבתא ברוריה "גדעון, אתה מספר לי שאתה שר ורוקד ולא מבין למה? אז אספר לך... הייתי ילדה בת שמונה כשהחיות הנאציות גררו את אבא ועמו עוד תשעה יהודים, כדי שיוציאו גופות מתאי הגאזים ולהכניסן לקרמטוריום... הצצתי מבין חרכי הסככה הסמוכה, שמספרה 121..."

כן סבתא, אני רואה את הסככה.

"אבא וחבריו, יהודים מזוקנים, צנומים, שלדי אדם, עם כובעי מצחיה על ראשם, סחבו גופות והוכו נמרצות בשוטים. כך שעות ארוכות, עד שהשמש שקעה. מיד כשיצאו הכוכבים, ובעת שהשומרים הנאצים נעמדו בסמוך לעשן... קרא אבא בקול רם: "יהודים, שמחת תורה היום. עלינו לרקוד עם התורה הקדושה". אבא שלף מכיסו דף מספר תהילים, וכולם פרצו במעגל סוער בניגון אידישאי "שישו ושמחו בשמחת תורה".

"היהודים הצנומים הללו, עלובי החיים, נדמו לי אז כמלאכי עליון. רוקדים ומזמרים מול מלאך המוות. אבל זה נגמר רע, גידי. הנאצים ירו בהם והם הוכנסו כמו כולם למשרפות וזו היתה הפעם האחרונה שראיתי את אבא שלי... והוא שמח והוא רקד... ואתה יודע גידי, אתה קרוי על שמו... גדעון. אתה כנראה רקדת בדיוק באותה פיסת אדמה שסבא רבא שלך עליו השלום רקד. אתה נכדי החביב ממשיך לרקוד את הריקוד של סבא".

סבתא ברוריה מחתה דמעוניה מעבר לקו, וגידי כץ הטייס השתקן והקשוח עצם את עיניו נשען על כותל סמוך ושמע כעין שירת מלאכים מאחורי הפרגוד, את אותו מנין יהודים קדושים בשטוטקוף שרים: "שישו ושמחו בשמחת תורה". הוא רקד במקום שסבא הגדול שלו רקד ואחר-כך מת כיהודי קדוש וטהור. גידי נצמד לדפנות הקרמטוריום ולחש "סבא, סבא, אני הולך להמריא מן המקום שהם הנחיתו אותך". העיניים שלו הפכו לחות.

מפקד הטייסת היה המום.

"אני מגיש בזאת את התפטרותי, אינני רוצה להמשיך בצבא הקבע" הודיע גידי כץ למפקדו הישיר. הוא פנה משם בלווי מפקדו לחדרו של הרב הצבאי ואמר לו: "הרב שאול, תודה על המסע המופלא לפולין. בזכותך אני עוזב את הטייסת והולך לטוס את הטיסה המשמעותית של חיי. הטיסה אל עמי ואל עברי. אני מטיס את עצמי מכאן, מן האגו ההרואי של טייסת הקרב, להמריא מחדש מנקודת מסירות הנפש של סבא שלי מול הקרמטוריום. את הטיסה שהוא לא זכה בה, אני רוצה להמשיך".

בבסיס סיפרו אחר-כך, ששמעו את גידי כץ הטייס המתפטר, אומר
שלושה משפטים ברציפות.

דברי חכמים

כל נפש מישראל כשנופלת, בחיקו של הקב"ה היא
נופלת.

(רבי מרדכי יוסף מאיזבצה)

A - 199

יונתן גולד היה אמן עם נשמה מיוחדת. אל תשאלו איך ולמה, אבל
הקב"ה נטע בו כשרון אומנותי ששילב בצורה מדהימה, ויזואליה
הרמונית ססגונית שבין פסוקי תהילים לבין ציורים מלאי הבעה מתוך
הבריאה המופלאה של ריבון העולמים. כל המביט בציוריו היחודיים של
גולד, כאילו נוגע בהבזקים הבלתי נראים שבין "ויהי אור" כמאמר, לבין
האור עצמו הפולח לאישוני עיניו, היוצא מתוך הצורות והצבעים.

הוא לא צייר הרבה גולד הצעיר, שכן כל ציור היה יונק ממנו המון כוחות
ורגשות אציליים ששטפו את פנימיותו כזרמי נהר הוולגה בחורף סואן.
הוא צייר מעט, אבל מדהים.

הפסוקים בציוריו, לא רק נכתבו ביד אמן, הם כמו דיברו לצופה את
תוכן העמוק, אותו תוכן עלום וסודי שדוד המלך המשורר, המאמין,
הרגל הרביעית של המרכבה הבליע במילים, בתגים, ואפילו ברווחים
והחללים שבין תיבה לתיבה ובין שורה לשורה. הוא ידע לנגן את מילות
הקודש במכחולו, ואם הייתם מתעקשים יכולתם להאזין לשירת
הלוויים הבוקעת משם.

יונתן גולד היה גם מרצה מאלף, שמעבר למוסר היהודי המתנגן שבקע ממנו, הוא היה בבחינת "דברים היוצאים מן הלב, נכנסים אל לב השומעים". עם תום ההרצאה הוא היה מגביה את פרוכת הקטיפה שמאחוריו, ולעיני מאזיניו, היו נפרשים קומץ ציוריו המדהימים שמעבר לויזואליה שלהם שידרו את קסם הבריאה מחד, ושירת דוד המלכותית מאידך. היה זה מהלך מהמם ומפתיע.

יונתן גולד היה אמן רגיש ואיש טוב לב, שידע להעניק מעצמו לאחרים, במידה נדירה. לאחר הרצאתו הרגישה הוא נהג לספר על ציוריו, אבל זו כבר היתה שיחה קולחת חברית, שהעניקה הרבה בטחון ואהבת השם לכל מי שהאזין לו.

את ציוריו המקוריים שמר מר גולד בכספת גדולה באחד הבנקים בניו-יורק. ערכם היה רב, והוא לא רצה חלילה להקלע לסיטואציה קשה מבחינתו, של שוד וגניבה. הנשמה שלו היתה אצורה בציורים הללו, והוא לא יכול היה שיקרעו ממנו - חלילה - את נשמתו. אשר על כן, הוא שיכפל בהדפסי משי מרהיבי עין, 200 עותקים מכל ציור שלו ומיספר אותם באופן מדוייק.

באחת מהרצאותיו בדרום הארץ בחודש אלול לפני כ- 20 שנה, הוא הבחין בגברת אחת, קשישה עטויית כיסוי ראש שבחנה לאחר ההרצאה את ציוריו אחד לאחד, בעין בוחנת. היא נראתה נרגשת, ופיה מילמל תפילה, או פסוקי תהילים.

"אני רוצה לקנות את הציור הזה" אמרה הקשישה לגולד, והצביעה על הציור אשר בתוכו נשזר הפסוק מתהילים "פותח את ידך... ומשביע לכל..." הציור והפסוק האירו לעיני המתבונן את מצוות הצדקה באור אלוקי. הנתניה, העין הטובה והלב הנדיב פעמו מן המילים והצבעים. הצדקה קיבלה ביטוי עליון וערכי, היישר מעולם האצילות.

יונתן גולד אמר לה: "גברתי את זוכה לקנות את הציור האחרון בסידרת "הצדקה", שיהיה לך לברכה.

הקשישה נטלה את הציור והתבוננה בו שנית. היא הוציאה מכיסה פנקס המחאות ורשמה. אחר כך היא התיישבה על כורסא סמוכה, והביטה שוב בציור. לפתע הוסט ראשה ימינה ושמאלה, לפתע חירחרה וחיוורון עטה פניה עד שכולם הבחינו שהיא איבדה את הכרתה.

גב' מורן, אחות במקצועה שהבחינה בכך, סטרה קלות בלחייה של הקשישה, אחזה בלשונה שלא תכנס לגרונה, הנשימה אותה ארוכות... כשמסביב כולם קוראים תהילים בהתרגשות "... מאין יבוא עזרי, עזרי מעם ה'".

לאמבולנס שהגיע תוך דקות ספורות לא היתה עבודה. גב' בלומה מאיר התאוששה וחזרה אט אט להכרה. האח בדק את לחץ הדם, את פעימות הלב, הכל היה תקין. אחרי רבע שעה בלומה חזרה לעצמה.

יונתן גולד היה נסער. "גברתי מה קרה? נראה לי שהציור...".

"כן" השיבה "הציור שלך השפיע עלי קשות... הבט כאן במספר הסידורי המופיע כאן בציור שלך מצד שמאל. A199.

"נו, מה בכך?" שאל גולד "זה המספר הסידורי של העותק הזה".

"הבט כאן בזרועי" ביקשה גב' מאיר, "כאן מופיע גם המספר A199, אני ניצולת שואה כפי שאתה מבין... אני פשוט הזדעזעתי מן העובדה שהמספר על זרועי תואם את המספר שעל הציור שקניתי שהוא, לפי דבריך, האחרון בסידרת הצדקה".

"ומדוע קנית דווקא ציור זה" שאל גולד.

"כי נושא הצדקה קרוב לליבי. לפני השואה ניהלתי גמ"ח גדול שסייע ליתומים וליתומות להקים בית בישראל. גם במהלך השואה עשיתי מאמצים רבים לעשות צדקה, עד כמה שיכולתי בתוך השכול הדמע והיסורין, וברוך השם ניצלתי, הגעתי ארצה, ויחד עם בעלי המנוח חזרנו לעזור לכל דיכפין ודיצריך..."

A199. גולד הביט במספר שעל זרועה, הביט במספר הסידורי של הציור ואמר ... "לא יאומן צדקה בגימטריה... 199".

יד ההשגחה העליונה ליטפה את תלתליו של גולד הצעיר, כמו אומרת לו "אתה מבין כישרון צעיר שלי, צדקה תציל ממוות זה לא רק ציור, או פסוק, או מספר של אסירה במחנה ההשמדה, אלא זו הנהגה אלוקית פשוטה. והנה חביבי קיבלתם רמז אתה והגב' הצדקנית בלומה גולד. 199".

לילה טוב.

מאמר החכם

המקבץ מעות לצדקה, ייטיב לעשות אם יקח עמו שני כיסים. אחד בשביל המעות ואחד בשביל הבזיונות.

(רבי נחום מצ'רנוביל)

התפילין שהצילו רבבה

ידידי איש החסד, אפרים ברדה, התקשר אלי וכולו התרגשות.

"אתה לא תאמין!! קיבלתי הרגע אימייל מחבר חילוני בארה"ב, והוא כותב לי כאן סיפור, פשוט לא יאומן. סיפור של השגחה מופלאה. ידידי מארה"ב הוא איש עסקים קר-רוח הרחוק מעולם המצוות, וכשהוא שוחח איתי אחר כך בטלפון הוא כמעט לא נשם... "יש בורא לעולם, אין לי ספק", כך הוא סיים את השיחה.

אפרים ברדה שלח אלי את האימייל באנגלית, והנה לפניכם הסיפור המדהים: כיצד זוג תפילין הצליח להציל רבבה של אנשים.

דיוויד מילר הוא איש עסקים חרדי, צעיר, אשר נאלץ מעת לעת לטוס ברחבי U.S.A. לפגישות עסקים. מלבד מזוודת המסמכים שלו, הוא מחזיק צמוד ללב את תיק התפילין שלו, העטוף בקטיפה כחולה עליה רקום באותיות זהב D.M.. דיוויד מקפיד לא להפסיד אף תפילה במניין, שלא לדבר על מסירותו לומר קריאת שמע של שחרית בזמן "מגן אברהם".

באותו יום היה אמור דיוויד לטוס במטוסה של חברת יונייטד טיסה 175, לפגישה עסקית ממנה היה עתיד לקטוף סכום נכבד. שש שעות טיסה הפרידו בינו לבין העסקה. הוא המתין בטרמינל לאיתות לעלות למטוס.

האיתות הגיע, ודיוויד חמוש במזוודת המסמכים. בידו השמאלית ובידו הימנית תיק התפילין. הוא רץ בזריזות לכוון המנהרה המובילה לכבש המטוס. לפתע צלצל הפלאפון בכיס חולצתו. דיוויד נעצר, על הצג הופיע שמה של אשתו.

"כן, רבקה" השיב והניח את תיק התפילין על כסא מתכת שניצב סמוך לכניסה למנהרה. הוא איזן ויישר את הפלאפון על אוזנו והמשיך לצעוד. השיחה הסתיימה, דיוויד עלה בזריזות לכבש, נכנס למעבה המטוס ותפש כיסא בצד הימני. הוא הביט בשעונו והבחין כיצד דלת המטוס נסגרת, אחרי הנוסע האחרון שעלה.

"להדק חגורות" ביקש הקברניט.

דיוויד הבחין לפתע שתיק התפילין איננו מונח על ברכיו כמו תמיד. "איפה שכחתי אותי" הרהר. ואז נזכר, התיק מונח לא רחוק מכאן. המטוס התחיל לנוע.

דיוויד הנסער פנה לדיילת וביקש "אנא בקשי מהטייס להמתין לי דקה. שכחתי את התפילין שלי בכניסה למנהרה המובילה למטוס. זה בקושי 30 מטר מכאן. הדיילת השיבה לו בנימוס אמריקני "סליחה אדוני, יש לוח זמנים מדוקדק. הדלת כבר סגורה".

דיוויד לא ויתר. והוא הרים את קולו. "אני מבקש לשוחח עם הטייס. זה פשוט לא הוגן... יהודי לא יכול להישאר בלי מצוות תפילין".

נוסעי המטוס הצטרפו אף הם למקהלה "תנו לו לרדת, ביג דיל תוך דקה וחצי הוא חוזר עם התפילין...".

הטייס התעקש: "סליחה אדוני, אתה לא ממונה פה על לוח הזמנים, ועם כל הכבוד לתפילין שלך, לחברתנו יש כללים וחוקים... ואנחנו גם תלויים בלוחות הזמנים של נמלי התעופה בעולם ובנתיבי טיסה...".

מילר הצעיר לא ויתר. הויכוח עלה לטונים גבוהים, אם כי נשמרו כללי הכבוד ההדדי.

זה נמשך דקות ארוכות. הוא מתחנן, הם מסרבים.

"יכולתי כבר כמה פעמים לצאת ולחזור " זעק דיוויד "נפלתם פה על הראש?".

בשלב מסויים הטייס נכנע והודיע לנוסע הבעייתי: "ידידי אני פותח לך את הדלת, רוץ לתפילין שלך, אבל לא תוכל לחזור. אני נועל את הדלת וטס. גוד-באיי. להתראות".

דיוויד ניסה לשכנע שהוא כבר חוזר, שיחוס ויחמול עליו. הוא פרץ מן המטוס ושעט לעבר המנהרה, בכניסה היה מונח תיק התפילין על אותו כיסא. הוא פנה בריצה חזרה לעבר המטוס... אך מאוחר מדי. מנועי הסילון הרעישו ובתאוצה קלה החלה ציפור הברזל בשעטה לקראת מעופה.

הבעת אכזבה ניכרה על פניו. העיסקה בסכנה.

טיסת 175 של יונייטד מעולם לא הגיעה ליעדה המקורי. מחבלי "אל-קעידה" השתלטו על צוות המטוס באמצע הטיסה, וניווטו אותו לעבר בנייני התאומים, ניו-יורק. אסון ה-11 בספטמבר 2001 למניינם.

על פי התוכניות המדוקדקות והגאוניות של חניכי בן-לאדן, היו אמורים שני המטוסים להתנגש בטווינס בעת ובעונה אחת. באותה שניה ממש - כך תוכנן - יפגעו מטוסי הנוסעים במגדלי הענק, ויגרמו להדף אדיר של רעש, רוח וחום לוחט ולדליקה עצומה במימדים דמיוניים, מה שאמור היה להפוך את הפיגוע לקטלני פי כמה וכמה. מומחים אומרים שבמצב כזה היו אפס ניצולים.

18 דקות נמשך הויכוח בין דיוויד מילר העקשן, לבין צוות המטוס. ח"י דקות בדיוק. באותן 18 דקות, מן הבהלה עקב פגיעת המטוס הראשון, הספיקו להימלט מן הבנין השני, שעדיין ניצב על תילו 10,000 בני אדם. דקות של חיים אלו נמשכו כמו נצח, כאשר אף אחד עדיין לא העלה בדעתו שמטוס שני עומד להתרסק. הפאניקה עשתה את שלה.

רבבת בני אדם שנמלטו משם ניצלו מן התופת האימתנית.

הנה לפניכם סיפור השגחה. יהודי צעיר שמוסר נפשו על מצוות תפילין, גם אם על פניו הוא הולך להפסיד כסף גדול. העיקר לעשות רצון השם, לפני רצון הכיס.

רבבה של אנשים בתוכם גם אלפי יהודים, קיבלו את חייהם במתנה בזכות התפילין של דיוויד מילר, וליתר דיוק, בזכות מסירות נפשו לא לאבד מצווה יקרה זו.

ההותז ראשך ???

"יצר הרע - יש לראותו כרוצח, העומד מולך ובידו גרזן, והוא מוכן תמיד להתיז את ראשך מעליך.

"ואם קשה לך לציירו כך, סימן הוא, שכבר התיז את ראשך".

(רבי שמחה בונם מפשיסחה)

הצלה כפולה בוואדי

יש חברויות שמסתיימות פתאום, בלי שום התראה מוקדמת. זה קורה באמצע החיים, אתה גם לא מבין למה ומדוע, ואיפה בדיוק, באיזו נקודת זמן נכנס סכין החיתוך השמימי וחצה את החברות, זו לדרום וזו לצפון. ולפעמים, גם בלי סיבה מיוחדת, סתם כך.

מוטי גולדשטיין ואיציק מידן, היו חברים נפלאים מגן הילדים ממש. הם גדלו באותו כפר קטן, שיחקו בצל עצי איזדרכת, טיפסו על אותם אקליפטוסים, והלכו בצוותא לקטוף תפוזים וקלמנטינות בפרדס. פעם אצל מידן, פעם אצל גולדשטיין. גם הוריהם היו חברים טובים. דור לדור.

ילדים כאלה שגדלים במושב ירוק ותמים, אצל הורים בריאים בגוף ובנפש, בצילה של ציונות בונה ולוחמת (כביכול), קוראים להם "מלח הארץ". יש מהם ציפיות גדולות. מושבניק, שכל חייו, עד גיל 18, עבד בפרדס, ברפת ובגורן, בשרב ובגשמים, מסגל לעצמו אופי בריא, קשוח משהו, חריצות ורצינות וידיים מחוספסות. הצבא אוהב את ה"פרחים" הללו שמגיעים מן הכפר ומן הקיבוץ, ומגלגל אותם לקורסים הכי מובחרים בצה"ל. לסיירות, לגדודים הלוחמים, וכמובן לקורסי הטייס. יש בהם, במושבניקים הללו, מן חיוניות ומשמעת עצמית, שלא כל כך מצויה בילדי העיר המפונקים, שמעולם לא אחזו ביד טוריה או מקטפה, ולא בוססו ברפת בבוץ עמוק עד לברכיים, כדי להכניס פרות עקשניות למכון החליבה.

מוטי גולדשטיין ואיציק מידן התגייסו באותו יום לצבא, ועמדו בתור אחד אחרי השני בבקו"ם (בסיס קליטה ומיון). המספר האישי שלהם זהה לחלוטין, רק אצל גולדשטיין הוא מסתיים בספרה 3, אצל מידן בספרה 4.

שניהם ביקשו להתנדב לאותה סיירת, והמבדקים היו תואמים להפליא. שניהם, בלי עין רעה, מוצלחים. הם ישנו מתחת לאותו אוהל סיירים בטירונות, בקורס המכ"ם, וכמובן גם בקורס הקצינים.

שניהם, איך לא, סיימו בהצטיינות את קורס הקצינים, וזכו לאות מיוחד על יכולותיהם המשובחות. העתיד הצבאי קרץ להם.

הם נלחמו כתף בצד כתף, באותן חזיתות ובאותה חטיבה, ובנס, ניצלו פעם אחר פעם ממלאך המוות.

באחד הקרבות בוואדיות לבנון הבווערת, ספג מוטי גולדשטיין כדור בכף רגלו ואיבד דם רב. איציק מידן, זחל לעברו תוך אש צולבת וחסם את העורק. "מוטי" זעק איציק "אל תאבד את ההכרה. תסתכל אלי, זה אני

איציק, אח שלך!!! מוטי הביט בו במבט זגוגי ההולך ותופש חיוורון מסוכן. בגופו נותר בקושי ליטר אחד של דם. שלושה שבועות נאבקו על חייו, ובחסדי שמיים הוא התעורר לחיים. חיים במתנה.

בגיל 24, אחרי שלוש שנות שירות בקבע, החליט מוטי גולדשטיין, ליתר דיוק, רב סרן גולדשטיין, להשתחרר מן הצבא ולצאת לעולם האזרחי. איציק מידן לעומתו, ראה בצבא אתגר וקריירה. תתפלאו, אבל גם כאן עדיין לא נכנס הסכין השמימי לחצוץ בחברותם. בסופי שבוע ובחופשים, הם היו נפגשים ומעבירים חוויות. מידן סיפר על עלייתו בסולם הדרגות והתפקידים, וגולדשטיין סיפר על עסקיו ההולכים ומסתעפים.

בגיל 26 נישאו שניהם, באותו חודש ממש, תשרי. זה בתוך עשרת הימים הנוראים, וחברו מידן לאחר סוכות. חצי שנה אח"כ עוד שמרו על קשר טלפוני, פה ושם מפגש, אבל אל תשאלו איך ולמה, מוטי גולדשטיין איש העסקים חזר בתשובה.

סגן אלוף מידן לא ידע איך לאכול את זה. שיחתם האחרונה היתה קרירה משהו. הכיפה השחורה שעל ראשו של מוטי והזקן הצפוף והדקיק שטיפח לעצמו, נראו בעיניו של איציק, כמו חומות ענקיות שהוא לא רצה לחצות אותן. הוא אמנם חש כלפיו חיבה חברית ענקית, אבל גם מחסומים מסויימים.

עברו להן 20 שנה.

איש העסקים מרדכי גולדשטיין גלש ביום קיצי אחה"צ, עם הגיפ שלו, לאחד הוואדיות בנגב, כדי לבדוק אפשרות לבצע שם קידוח לאיתור מקורות מים. החברה הכלכלית שבראשה עמד, פיתחה מומחיות לאיתור מים במקומות צחיחים, ולגיבוש תוכניות להעברתם למרכז בצורה זולה ויעילה ביותר.

אחרי שעה נסיעה בשולי הוואדי, נגלה לעיניו מחזה מזעזע. הוא הבחין בטרקטורון צהבהב הפוך, סמוך לדרך העפר, וכמה עשרות מטרים ממנו השתרעה גופה של נער צעיר, כולו שטוף דם.

מוטי קפץ מן הגיפ, ניגש אל הצעיר, והשתמש בכל הידע המקצועי שלו מתקופת הצבא. הוא התחיל להנשים את הנער, חבש את פצעיו השותתים, והזמין בפלאפון מסוק פינוי. הוא הכיר היטב את הנוהל, המסוק הגיע תוך 10 דקות. הוא סייע לפרמדיק הצבאי להעלותו למסוק, וביקש להצטרף לפינוי. הגיפ שלו לא עניין אותו. חשוב היה לו שהילד הזה יחיה...

הוא ישב ליד הנער, שלף את ספר התהילים הצמוד אליו, והחל לקרוא בהתרגשות פרק אחר פרק, בעוד הרופא הצבאי מבצע בנער פעולות

החייאה. מוטי שלף מכיסו ממחטה, הרטיב אותה במים והחל לנגב את הדם מפניו של הצעיר. אל תשאלו למה, אבל הוא הרגיש, שהילד הזה מוכר לו מאיזשהו מקום, ומשום מה הוא מאוד אוהב אותו, והוא החליט שהוא לא יסור ממנו עד שהרופאים יודיעו לו שאין לו סכנת חיים.

הוא הפנה מבטו לשמיים ואמר: "אבא שבשמיים, אני יודע שרק השגחתך המופלאה היא שהביאה אותי דקות ספורות אחרי התאונה לוואדי הנידח, כדי שאציל את הנער הזה. אז אנא, התמלא רחמים עליו שיחלים... ואם יש לי זכות רבים וכמה חסדים שעשיתי, ואם יש לי קצת תורה שלמדתי, אנא אבא שבשמיים, שיעמדו לרפואתו, אני מוותר על הכל... אמן ואמן".

המסוק נחת סמוך לבית החולים, והצוות הרפואי העביר מיד את הפצוע לחדר הניתוח.

מוטי גולדשטיין רץ אחריהם. הוא הרים טלפון לרב שלו, לראש הישיבה של הבן שלו, וביקש "תתפללו על נער צעיר שנפצע בתאונת טרקטורון, אינני יודע מה שמו... הוא זקוק לרחמי שמיים. אני מתחנן".

בשתיים לפנות בוקר, אחרי 8 שעות ניתוח, יצא המנתח ואמר "הוא יחיה, מצבו קשה אבל יציב, אתה אבא שלו?".

"לא", השיב מוטי, "אינני יודע מי אבא שלו, אני מצאתי אותו מרוסק בוואדי, אבל אני מרגיש שהוא כמו בן שלי... צריך לאתר את הוריו...".

בארבע לפנות בוקר, הגיע תת אלוף יצחק מידן לבית החולים. צמוד לדלת המחלקה לטיפול נמרץ, הוא הבחין ביהודי עם זקן מתנענע, קורא תהילים ובוכה.

מוטי?

איציק?

השניים נפלו זה על זרועות זה, בחיבוק של חברות גברית. מוטי גולדשטיין ניגב את דמעותיו, ושאל "איציק מה אתה עושה כאן, במחלקה לטיפול נמרץ?"

"אמרו לי שהבן שלי, רונן, בן ה-17, פצוע קשה ועבר כאן ניתוח 8 שעות... הוא התעופף מהטרקטורון שלו בוואדי...".

"זכיתי להציל את חיי... מוטי מחה דמעה עקשנית נוספת. "הגעתי לוואדי דקות ספורות אחרי התאונה".

שני החברים ישבו קרוב קרוב, ומוטי ביקש מאיציק, "אנחנו מזרע אברהם אבינו, מזרע יצחק ויעקב, והאומנות שלנו זו תפילה. שים עין על פרקי התהילים וחזור איתי מילה במילה. לרפואת רונן בן יצחק ומרים... שיר למעלות אשא... אל ההרים".

לפנות בוקר נכנסו השניים לבית הכנסת של בית החולים. איציק מידן חשף את זרועו וביקש שחברו הטוב יעזור לו להניח תפילין. איציק לא ידע למה, אבל במהלך התפילה, נעצמו עיניו. הוא ראה עצמו זוחל לעברו של מוטי, תחת מטר של אש, שולף מכיס חולצתו תחבושת וחובש את רגלו המרוסקת. "אל תדאג מוטי, אנחנו יוצאים מכאן חיים" לחש לו, "אל תאבד את ההכרה... זה אני איציק, אח שלך".

הם יצאו חיים, וההשגחה העליונה גלגלה 23 שנים אח"כ, שמוטי יציל ממוות בטוח את רונן, בנו של איציק. הצלה כפולה בוואדי.

כשרונן מידן התעורר מן התרדמת שלו, אחרי 36 יום, הוא שמע את הסיפור המופלא וביקש להכיר את מוטי גולדשטיין, החבר של אבא. השניים ישבו שעות ארוכות ושוחחו ביניהם על החיים והמוות ובעיקר על אמונה בצור עולמים. מוטי סיפר גם לרונן על חברותו הצמודה והטובה עם אבא שלו שהציל את חייו במהלך קרב קשה...

בערב יום כיפור, מגובס ישוב על כסא גלגלים, ביקש רונן להתלוות למוטי גולדשטיין לבית הכנסת. גם איציק האבא, החליט לבוא ולהתארח בחברת ידידו הוותיק, ומן היום הזה, הם עשו את המהפך המתבקש מכל יהודי "אבינו שבשמיים, החזירנו בתשובה שלמה לפניך".

והואדיות ענו כהד, אמן ואמן. ואמן.

אברהם כפול שלושה

המוהל רבי אברהם סילם ידוע ומפורסם במקומותינו. מוהל בן מוהל בשרשרת דורות של מוהלים, נושא חן בעיני כל רואיו, ומצוות המילה אהובה עליו כיון ישן נושן, שניחוחו אופף כל עלמין. רבי אברהם הופך כל ברית מילה, לשירה ולתהילה לריבון העולם, נוטל את המיקרופון בידו ומסלסל בקולו בבחינת כבד את ה' מגרונך.

הוא כאמור איננו רק מוהל, אלא גם פייטן מהולל, מלחין שירים וכותב פיוטים הנוסכים בהורים הנרגשים ובקהל הקדוש, הילה של שכינה, חן ואור קדושת הימים. היה מי שאמר בבדיחותא, שאילו יכלו התינוקות לדבר, הם היו מבקשים שימשיך לנגן את שיריו המרטיטים וידחה לעוד כמה דקות את הברית.

אבל כידוע, תינוקות ביום השמיני בשלים בגופם ובנפשם לקראת מצוות המילה, גם אם הם אינם מסוגלים להביע זאת במילים, אלא בזעקות צווחניות וחנוקות, עד לכניסתו של צמר הגפן הספוג ביין, לתוך פיהם הנרעד.

זאת למודעי, כי המוהל אברהם במשך דקות ארוכות מבשל בנגינותיו את קהל המוזמנים טוב טוב מכל הצדדים כדי להכניס לרגע הקדוש, לאותן שניות נצחיות, בהן נכנס התינוק בשער האמונה העליונה לאוהל אברהם ושרה, בעוד אליהו הנביא יושב על כסאו. "לכבוד חמדת לבבי". יהודי קטן אומנם, כואב ושותת דם, קטן במשקלו ובשכלו, אבל יהודי כשר שנכנס לבריתו של אברהם אבינו, עוד חוליה של כיסופים בשרשרת הדורות.

"באחד הימים, לא תאמין", מספר לי רבי אברהם בחיך ביישני, "הוזמנתי למצוות ברית מילה, בחצר ביתם של יהודים צעירים אמידים וחביבים, שעולמם הרוחני רחוק כמזרח ממערב מן היהדות. אבל כהרגלם של יהודים בקודש, על מצוות המילה לא מוותרים, הזמינו נגנים וכמובן סעודה כיד המלך. למעט הכיפה האורחת והמקומטת שעוברה את ראשו של הסנדק, והכיפה הקטיפתית על ראשי, היו כולם גלויי ראש, עטורי עגילים, קוקיות, אך ברק של התרגשות ריצד מבין עיניהם".

"ואני, לעולם אינני עושה אפלויות. את אותם פיוטים שאני שר ומזמר בבתי הכנסת ובבתי היראים לקראת רגע הברית, שרתי גם להם. חלק הצטרף בזמזום חרישי, אבל הרוב הגדול שתק והביט בי בעיניים בוהות. האבא הצעיר ניצב לידי, גבוה, מגולח, אוחז בידו את בנו הבכור. עד כמה שהבנתי האבא הוא גאון היי-טק, איש מחשבים שהכל מחזרים לפתחו.

"זה הכסא של אליהו הנביא", הסברתי לאבא, והוא חשב שאני צוחק עליו. "איפה אליהו הנביא" הוא שאל. "ברוך הבא אליהו הנביא" אמרתי לו, והוא שאל, מאיפה הוא נכנס...".

"דווקא את שמע ישראל הוא אמר יפה. וגם ברך את הברכות בלי להתבלבל במילים. הכל התחיל כשהגענו לקריאת השם. ויקרא שמו בישראל... אני מביט לעבר האבא והוא אומר "נמרוד"."

"הרגשתי שאני כמעט נחנק. תקרא לו היטלר ביקשתי מהאבא".

"היטלר? הוא צעק, השתגעתי? אתה עושה צחוק ממני..."

"כן, השבתי לו. תקרא לו אדולף היטלר. אין הבדל בין נמרוד המקראי לצורר הנאצי. שניהם היו רוצחים גדולים ואפיקורסים. שניהם עשו רע לזרע ישראל קודש. אברהם אבינו, הסברתי לו, סבל מנמרוד לא פחות משהיהודים סבלו מהיטלר. נמרוד ביקש לשרוף את אברהם אבינו בכבשן האש, וזה בהחלט מזכיר את הנאצים ומחנות ההשמדה. הנאצי הראשון הוא נמרוד המלך, ואברהם אבינו שקול היה כנגד כל ישראל".

"האבא היה המום".

"עד כדי כך? הוא שאל".

"כן, כן, ענית לי, אפילו יותר גרוע".

"נו, אז איך נקרא לו? שאל האבא".

"נקרא לו אברהם. הצעתי".

"בסדר הוא השיב. שיהיה אברהם".

"זה הקטן אברהם בן נורית וגיא, גדול יהיה... יגדלהו הקב"ה".

"עם סיום הברית, לוחש על אוזני הסנדק: כבוד המוהל, גם לי קוראים אברהם".

"מיד אחזתי את המיקרופון והודעתי כשכולי צמרמורת של התרגשות, קהל קדוש, אתם לא תאמינו, אבל כאן, על כסא הברית, קרוב קרוב לאליהו הנביא, נפגשו שלושה אברהם. לתינוק קראנו אברהם, הסנדק שמו אברהם, וגם אני המוהל, שמי אברהם. והחוט המשולש של זרע אברהם קודש, במהרה לא ינתק".

"הסבתות מחו דמעה. האבא חיבק ונישק אותי ואת הסנדק, ואחר כך אימץ אל ליבו את אברהמ'ה הקטן, שניצל בעור שיניים מלהקרא בשמו של אחד מן המלכים הרשעים בתבל. פשוט לא יאומן. אברהם כפול שלוש, כי החוט המשולש, לעולם לא יינתק".

חז"ל

דעת בלי עושר, כרגליים בלי נעליים.

עושר בלי דעת, כנעליים בלי רגליים.

הסולם חיכה 55 שנה

חרב היתמות הלמה בעוצמה סוערת בחמשת הילדים הקטנים של משפחת שובמיאן. הבכור חיים, היה בן 18, יצחק היה בן 13, ושלושת האחיות הקטנות בנות 10, 8, 5. אבא נפטר ראשון, חמישה חודשים אחר כך נפטרה גם האם השבורה.

השנה תשי"א. אירן. מדינה פרימיטיבית משהו, חוסה בצילו של המגף האנגלי, עם עתיד חיובי של קידמה ועצמאות. חמישה יתומים קטנים ממאנים להינחם.

יצחק מספר: "היינו שבורים ורצוצים בלי אבא בלי אמא. האיסלם רצה לקרב אותנו, והיתה סכנה גדולה חלילה, שהם יאמצו אותנו אל ליבם. לא היתה לנו משענת, אך בחסדי שמים, מיד לאחר פטירת אמא, אחיה הגדול, הדוד רחמים הגיע לעירנו מעירו הרחוקה ולקח אותנו עמו, לבית משפחתו. הוא עצמו היה מטופל בשבעה ילדים קטנים ונוספו לו עוד חמישה יתומים אומללים.

"חיים אחי הבכור ביקש להיכנס למעגל העבודה ולעזור לדוד לפרנס אותנו. דוד רחמים הכניס אותו לעבודה בחנותו, גלנטריה גדולה. חיים התחיל לעבוד, קם בנץ, סיים תפילה, סעד פת שחרית ועד שנטו צללי ערב ישב בחנות, מכר, תיקן, ניקה. כדי להרוויח בכבוד את לחמם של אחיו היתומים.

"אחרי חצי שנה של עבודה התרחש אסון נוסף. חיים טיפס על סולם, כדי להוריד מוצר כלשהו. הסולם היה רעוע והוא צנח על אחד מחלונות הראווה וריסק אותו. שבר זכוכית בגודל כף יד חדר לעורק הראשי במפסעתו והדם ניגר כמים. בבית החולים היו הרופאים הפרסיים חסרי אונים. כל הנסיונות לעצור את שטף הדם עלו בתוהו. הוא קיבל מנת דם, אחרי מנת דם, אבל המצב הלך והדרדר.

"מנהל בית החולים בפרס, היה יהודי והוא החליט להתקשר לבריטניה לאחד מהרופאים הגדולים ולהיוועץ בו. הלה יעץ לקשור את שתי קצות העורק החתוך, ולא לנסות לחבר ביניהם. בטח לא כרגע. העצה היתה מצויינת. הדם עצר ממרוצתו. אחרי שבועיים של התאוששות התחילה הרגל להשחיר. סכנה חדשה, היה חשש לנַמֶּק.

"אנחנו היתומים, היינו שבורים. פחדנו לאבד גם את חיים אחינו הגדול, שהיה לנו אבא ואמא... משענת ותקווה.

"הרופאים בפרס אמרו: אין ברירה אלא לחתוך, שיחיה בלי רגל. אחרת אין תרופה למכתו. היינו מיואשים ורצוצים.

"הלכנו היתומים הקטנים בייאושנו כי רב, לשני רבנים זקנים שהתגוררו בפאתי העיר, עזרא ומנשה היה שמם. זקנם היה ארוך ולבן, הם היו כפופים על ספריהם ובקושי הרימו את עיניהם. בכינו ובכינו. בקשנו שייעזרו לפני אבא שבשמים שירחם על אחינו הבכור. הרבנים מחו דמעה מעיניהם וביקשו שנביא את חיים אליהם, אל הבית בו למדו. הדוד רחמים נסע והביאו מבית החולים.

"הם אמרו לנו, שהם מתכוונים להתפלל כל הלילה, ואם מן השמים ירחמו, אזי לפנות בוקר, עם עמוד השחר, ניתן יהיה להבחין בעמוד של אור שיעלה מן הארובה...

הלכנו משם דומעים וזועקים. חיים בלי רגל, זה עלול היה להיות אסון נוסף, השם ישמור. והכל קרה כל כך מהר. אין אבא, אין אמא, וחיים שלנו גם בסכנת חיים....

"לפנות בוקר הבחין מושל העיירה מעל מרפסת ארמונו בעמוד אור הבוקע מאחת הארובות. הוא נסע לשם בזריזות ופתח את הדלת והבחין ברבנים עזרא ומנשה, כשמתחתם שלולית של דמעות.

"מה זה העמוד של האור, שיצא מן הארובה" שאל אותם.

"הזקנים הצדיקים שמחו. התפילות התקבלו. כשהגענו בבוקר הם בישרו לנו, דעו לכם, חיים יחיה עוד שנים רבות, לא תכרת הרגל... אבל צר לנו לחשו הרבנים, המוות שלו, בעוד עשרות שנים, יהיה קשור שוב בנפילה מסולם... בקושי שמענו זאת. שמחנו שהוא יחלים.

"בשעות הבוקר הובהל חיים לביה"ח. באורח נס הגיע לשם מומחה מנתח אוסטרלי שעמד לבצע ניתוח באחד מן השרים העשירים של פרס. מנהל בית החולים פנה אלינו והציע שנבקש ממנו שינתח גם את חיים. האוסטרלי המומחה הסכים, אך דרש 25,000 דולר לא פחות.

"בכינו לפניו, הוא הסכים לעשות הנחה. בכל זאת יתומים... מנהל ביה"ח היהודי כשראה במצוקתנו, הבטיח לשלם את כל הסכום אחרי ההנחה.

"הניתוח בוצע בהצלחה, חיים חזר לחיים תקינים עם שתי רגליים בריאות. עלינו לארץ, הקמנו משפחות טובות.

"חיים נשא בישראל אשה, נולדו לו ארבעה ילדים שגידלם במסירות. הוא למד נגרות ופירנס גם אותנו עד שנישאנו והתבססנו. הוא היה משכים ומעריב, בעל חסד מאין כמותו. אהוב על הבריות.

"בשבת האחרונה שיחק אחד מנכדיו בכדור ובעט אותו לכוון צמרת העץ. "סבא" הוא ביקש "תוריד לי את הכדור". חיים אמר "שבת היום, אסור, אבל מחר אקח סולם ואחלץ לך את הכדור מבין הענפים".

"למחרת לקח חיים סולם, וטיפס לכוון הכדור. לפתע הוא איבד את שיווי משקלו, וצנח עם הסולם על הארץ. ראשו נחבט בחומת החצר, ובאגן הירכיים נפתח קרע... בדיוק במקום הניתוח לפני 55 שנים. 20 דקות הוא שכב על הארץ ודימם עד שאחד השכנים הבחין בו והבהילו לבית החולים. אבל זה היה מאוחר, נסיונות ההחייאה עלו בתוהו. חיים נפטר. כשהודיעו לי שהוא נפל מן הסולם, נזכרתי באותן דקות, ברבנים הזקנים שאמרו לנו שהמוות שלו יהיה קשור בסולם. הסולם הזה חיכה לו 55 שנים".

הגענו לניחום אבלים במוצ"ש האחרון, לבית של יצחק שובמיאן המצוי בשכונה כפרית בפאתי העיר. לחות כבדה של קיץ הלמה בנו. יצחק יושב שבעה על אחיו הבכור חיים, חמישים וחמש שנים אחרי האסון הנורא שבו נפטרו ההורים, נפטר גם הבן הבכור, שהיה לאחיו הקטנים, אב, אם ותקווה לעתיד.

עולים בסולם. יורדים מן הסולם.

בכור

כל בכור חביב הוא בעיני אביו, ואפילו הוא חרש ושוטה, יורש פי שנים.

(רבי אברהם סבע)

שערי חסד

עושים שותפות

כשהגיעה שושנה-רייזל, בתו הבכורה של יוסף דוד, המכונה דוד'ל, לפירקה, השמחה היתה מהולה בעצב קל ובדאגה כבדה. שושנה היתה בת 18, ולאחריה נולדו להם כמעט שנה אחר שנה, בנים ובנות כן ירבו, יפים ובריאים, בלי עין הרע 11 במספר.

הקב"ה חילק את התריסר של דוד'ל 50% בנים 50% בנות, אלא שמן השמים רצו שקודם כל תיוולדנה הבנות, מה שמחייב את אבי הבנות, להיערך לקראת פס-ייצור של נדוניות, וכידוע וכשהבטנים מקרקרות מדי יום, ועול הפרנסה משתרג על הצוואר כמו ריחיים, קשה לחסוך פרוטה לפרוטה כדי לייצר נדוניה ברת-משקל סביר, כי פשוט אין פרוטות מיותרות.

גם אם הייתם מנערים את דוד'ל, שואב המים הותיק של העיירה, לא היתה מתעופפת מכיסו אפילו לא פרוטה שחוקה אחת. את שלוש הפרוטות שהרוויח מדי יום, היה מעביר לידיו של החנווני המסור מושיקו גרציאני - שהיגר לכאן מספרד - לטובת כמה כיכרות לחם, חתיכת גבינה כחושה ומספר ביצים.

נו, אז מחתנים בת בכורה במזל טוב ושיהיה לברכה והצלחה, ענבי הגפן בענבי הגפן באמת דבר נאה ומתקבל.

ובכן "יועצים" ובעלי מגמות חיוביות בעיירה, יעצו לדוד'ל לא לסמוך על עדת התפרנים והקבצנים של העיירה. "מהם לא תצמח ישועה. נכון, כדאי לעשות סיבוב גם אצלם, אבל במקרה הטוב תצא עם 20-30 פרוטות, אך עם סכום כזה לא מחתנים ילדה, ועוד בכורה.

"גש לפרידמן סוחר העצים הגביר של העיירה. מתחת לרצפה של הארמון שלו טמונים סכומי עתק. אם תצליח לשכנע אותו, אתה מוציא ממנו נדוניה שראוי להתכבד בה".

גם "היועצים" ידעו שלהוציא נדונייה מפרידמן זה כמעט כמו לתפוש בידיים ציפור שמרחפת באוויר... תתחילו לנסות.

האמת ניתנת להאמר, שאותו שרגא פרידמן, היה אומנם עשיר כקורח, אך אוצרותיו גם היו בלועים באדמה כאוצרות קורח, ורק הקב"ה וקומץ מלאכים יכלו לדעת מה וכמה טמון שם. קבצני העיירה ידעו שמפרידמן להוציא רובל, זה כמו להוציא מים מסלע, ועם כל הכבוד להיותם קבצנים יראים ועבדי השם, הם עדיין לא בדרגת משה רבנו, וגם אם יכו עם 1000 מקלות באותו פרידמן, ספק רב אם המעיין יבקע, ויזובו מים.

לזכותו של אותו סוחר עצים פרידמן ייאמר, שהוא היה יהודי מתמיד משכים ומעריב, פה ושם אחרי תפילת שחרית חוטף כמה משניות, כמה קפיטל תהילים, מנשק מזוזה ושועט לעסקיו. נכון, קשה היה לו להפרד מאוצרותיו, אבל כבר אמרו חז"ל גדול נסיון העושר מנסיון העוני, ותודו להשם שלא נולדתם פרידמן.

דוד'ל השכים באותו בוקר אלולי מיוחד, שעתיים לפני עלות השחר, אמר ברכות השחר וברכות התורה והתחיל לקרוא תהילים עם דמעות. המון דמעות נשרו מעיניו על כפות ידיו הסדוקות, על הסטנדר השחוק ועל דפי הגמרא. יהודי צריך הלוא להקדים תפילה וצדקה ודמעות, בטרם השנור. הוא סיים את תפילת שחרית, קיפל את תפיליו, לגם חצי כוס מים, והלך מהסס משהו לכוון ביתו הענק של פרידמן.

דוד'ל נקש בדלת, ולבו החסיר פעימה. אחד המשרתים החביבים פתח את הדלת והאיר פניו לדוד'ל "כן אדוני הכנס בבקשה, האדון תכף יקבל פניך". אחרי חצי דקה יצא פרידמן מן המטבח ובידו כוס חלב רותח.

"שב דוד'ל, יקירי, אני כבר שולח להביא לך משהו לשתות" גילה הסוחר פרידמן חביבות יתירה ומפתיעה למדי.

אחרי כמה חילופי מילות נימוסין, ודברי תורה מחזקים על ימים נוראים ויום הדין הגדול והנורא, נשף דוד'ל עמוקות, ואמר: "ר' יהודי, אני צריך עזרה. ברוך השם הקב"ה חנן אותי בתריסר ילדים שיהיו בריאים, 6 בנות 6 בנים, והפרנסה דחוקה..."

פניו של פרידמן התכרכמו להם, וגוון אפור נפרש על לחייו האדמדמות. הוא לא היה בנוי לאיזה סחיטה... בטח לא עכשיו...

"ועכשיו בחסדי השם, בתי הבכורה שושנה-רייזל הגיעה לפירקה... וצריך נדוניה מכובדת, ומה לעשות, אני רק שואב מים... הפרנסה בדוחק".

"אז מה אתה רוצה ממני?" שאל פרידמן בקול צונן. "לך יש בעיה, ואתה מגלגל אותה לפתחי. זכית ב- 12 ילדים שיהיו בריאים זה העסק שלך, זו מטלה שלך להשיא אותם. לי נולד בן אחד, וברוך השם חיתנתי אותו בשפע רב. אתה לא יכול דוד'ל עם כל הכבוד, להפיל עלי עול כבד שאיננו מוטל על צווארי... אני ממש מצטער..."

הדם ירד עד לבהונות רגליו של שואב המים, מן ההלם והבושה. הוא לא ציפה לכזו מקלחת של צוננין, בעיקר לאחר קבלת הפנים האדיבה.

"נו, טוב" הוא לחש "זו באמת לא בעיה שלך..." הוא הרים את תיק התפילין ונפנה לכוון דלת היציאה. עולמו חשך בעדו. הוא הצטמרר מתחת לכובעו המרופט, והסחרחרת איימה למוטטו כמו עץ ללא שורשים מול רוח סערה. אוי, הבזיון, הבזיון. אוי הבושה, הבושה... כמה שזה קשה.

לפתע חש דוד'ל כוחות עצומים וטמירים בוקעים ממעמקי ליבו השבור והנעלב. הוא אחז בידית הדלת, ייצב את עצמו, ובטון צלול ובוטח אמר לפרידמן: "תשמע ידידי מר פרידמן. חז"ל מלמדים אותנו, כי שלושה שותפים יש באדם, הקב"ה, אביו ואמו. האבא והאמא נותנים בשר, עצמות, דם וגידים, והקב"ה נופח בו נשמה טהורה. מר פרידמן, לי יש שנים עשר ילדים... יש לי תריסר שותפויות עם בורא עולם. כמעט כל שנה הוא עשה איתי שותפות, תראה עד כמה הוא אוהב אותי, וכמה הוא סומך עלי, אבל אתה נכבדי, עם כל העושר והכבוד, יש לך רק בן אחד, זה הכל. הקב"ה כנראה לא סומך עליך, ולא רוצה אותך בתור שותף. תסלח לי מר פרידמן, לי יש תריסר עסקים ושותפויות עם בורא עולם, ואתה, עם שותפות אחת קטנה, בא וזורק שותף בכיר של בורא עולם מן הבית שלך בבושת-פנים. תתבייש לך... אתה חצוף... אתה פוגע בשותף גדול של אבא בשמים... תודה רבה, ולשנה טובה תכתב ותחתם..."

דוד'ל סיים את המונוולוג המפתיע וטרק את הדלת.

פרידמן כמעט בלע את הלשון מתדהמה. הוא רץ לכוון הדלת וקרא לעבר דוד'ל: "דוד'ל עצור, תגיד לי כמה צריך להשקיע בשביל הנדוניה. 1,000 רובל, 2,000 רובל, תגיד?"

דוד'ל תוך כדי הליכה הרים קולו והפטיר "לפחות 5,000 רובל, הזוג הצעיר צריך גם בית קטן בקצה העיירה..."

"קיבלת" צעק פרידמן "קיבלת, בוא היכנס וקח את הכסף!!!"

דוד'ל נעצר. הוא לא האמין למשמע אוזניו. האם סוחר העצים החצוף הזה ממשיך ללגלג עליו. הוא לא רצה להביט לאחור, ולגלות את פרצופו הציני של הסוחר המגושם... אבל לך תדע אולי... אולי...

פרידמן נכנס לביתו, פתח את הכספת, הוציא משם שקית בד מנופחת ובתוכה 5,000 רובל ספורים, ושעט לעברו של שואב המים.

"קח דוד'ל, קח. שיהיה במזל טוב, ברכה והצלחה. אל תשכח להזמין אותי לחתונה, מתי? אחרי סוכות... אבל עם כל הכבוד דוד'ל, אל תשכח, גם אני שותף... גם אני שותף בשושנה-רייזל יחד איתך ועם הקב"ה, לא כן?".

"בהחלט" אמר דוד'ל "אין שותף יותר טוב ממך".

ושמש גדולה וחמימה של אלול, מעל למעטה עננים צוננים, חייכה לה.

סוד אריכות ימי סבתא מדלן

כבת 110 ואולי יותר היתה סבתא מדלן עם פטירתה מן העולם. נכדים, נינים ובני נינים ליוו אותה בדרכה האחרונה לבית העלמין הקטן והשקט של המושבה הקטנה. כמה מנכדיה וניניה אף שהו במחיצתה בשעותיה האחרונות והספיקו לקרוא עמה "קריאת שמע" עם יציאת נשמתה. למותר לציין שאותם צאצאים הם תלמידי חכמים מובהקים, ראשי ישיבות, אבות בתי דין ומחברי ספרים מפורסמים, שעקבו במשך שנתיים שלוש אחרי תהליך החלשותה של סבתא מדלן, שעד קרוב לגיל 107 תפקדה כאשת חיל שלא נס ליחה, עד ליום בו הכריז הרופא כי "לצערי הסבתא-רבה סובלת מניוון שרירים... ולפי האומדנים שלי יש לה שנת חיים".

כידוע רופאים הם לא נביאים ואפילו לא בבואה ד'בבואה של נביאים. המחלה אומנם קיננה בגופה של הסבתא הנפלאה, אבל היא לא מיהרה לאף מקום.

הדוקטור הבטיח שנה, אבל רק אחרי שלוש שנים צפופות ביראת שמים מצוות ומעשים טובים חייכה הגברת מדלן את חיוכה האחרון לכיוון השכינה, והפקידה את נשמתה האצילית בידיו של הקב"ה.

13 בנים ובנות נולדו לסבתא מדלן, אבל ביום פטירתה ליוו אותה רק שניים מהם, הקטנים מביניהם, שרה בת ה-75 ויצחק בן ה-80. שאר ילדיה נפטרו בשיבה טובה מן העולם הרבה לפניו. טור ארוך של נכדים, נינים ובני נינים, דור ישרים יבורך מחה דמעה על אשה צנועה, מסתורית

משהו, שסיפור עלום למדי הילך על סוד אריכות ימיה. סוד טמיר ומסתורי שסופר 10 שנים לפני פטירתה לנכדה אברום גבירץ, מנהל ישיבה קטנה חשובה בירושלים.

הרב גבירץ ביום האחרון לשבעה, ביקש לשאת דברים ש"עדיין לא שמעו על סבתא מדלן".

"תראו אחי ואחיותי, דודים ודודות, קהל קדוש. הכל כבר שמענו על סבתא. על צניעותה, מאור פניה, ביישנותה, נדיבותה. הכל. כמעט הכל.

"על 75 שנות אלמנות שעברו עליה באופן קשה, אבל היא היתה הדבק של כולנו. היא נתנה לכל אחד את התחושה החמימה שהיא סבתא שלו, רק שלו. אני לא הכרתי את סבא אברהם שאני קרוי על שמו, אבל סבתא מדלן סיפרה עליו שהוא היה עניו ומסתפק במועט כמו משה רבנו.

"לפני 10 שנים ביום הולדתה ה-100 נסעתי לבקרה במושבה. הדרך מירושלים דרומה היתה פסטורלית כתמיד. החלטתי במהלך הנסיעה לשאול אותה: "סבתא, בלי עין רעה, גיל 100 זה גיל מופלג, מה סוד אריכות הימים שלך?".

"ירדתי מהאוטובוס, וכבר מרחוק הבחנתי בה ישובה בפינה החשוכה במרפסת ובוררת אורז. היא בישלה הרבה כי תמיד נכנסו אורחים. היא עלצה לקראת בואי, ובזריזות של שרה אמנו מיהרה להגיש לי כוס מים קרים, קפה שחור וכמה ביסקויטים. היא שאלה אותי תמיד, ר' אברום "מה שלום התלמידים שלך, הם מתעלים? הם חרוצים? תדאג ר' אברום שהם לא יהיו רעבים. ילד רעב לא לומד כמו שצריך" הייתי מרגיע אותה, סבתא אל תדאגי המקררים בישיבה מלאים כל טוב. ואם קצת חסר שמנת, אז מורחים מרגרינה, אף אחד לא הולך לישון רעב חס ושלוס.

"ובעודי לוגם מן הקפה אזרתי אומץ לשאול את סבתא, את השאלה שסיקרנה אותי מכל. סבתא, שאלתי, עוד תחיי שנים רבות, אך אנא גלי לי מה הסוד של אריכות הימים? השלווה, הוויתור, השמחה. מה?

"אתם לא תאמינו, אבל סבתא לא התחמקה מתשובה. ראיתי בעיניה ניצוץ של רצון עז לגלות את הסוד שכולנו כל כך שאפנו לדעת. היא הניחה את גרגרי האורז, עצמה את עיניה וסיפרה.

"ר' אברום יקירי, את בני ובנותי גידלתי בירושלים של תחילת המאה הקודמת. והימים ימי המלחמה העולמית הראשונה, התורכים לחמו באנגלים וניסו בשארית כוחם לאחוז בארץ. האנגלים כידוע, ניצחו ודחקו את רגלי האימפריה העותומנית. היו אלה ימי צער, מצור ורעב. ירושלים סבלה מהרוגים רבים, מאבטלה ומעוני. סבא אברהם, היה צריך להאכיל שישה זאטוטים רזים וחולניים, ועקרת בית צעירה אחת שבקושי נשאה את עול גידולם. הייתי אשה צעירה, חלושה למדי שגדלה

מגיל צעיר ללא אבא ואמא, שנפטרו מטיפוס. ידעתי שרק נישואין בגיל צעיר יכולים לתת לי מזור ומרפא לשכול ולסבל של ימי ילדותי ונעוריי. נישאתי בגיל 17, ובגיל 25 הייתי מטופלת בששה ילדים, ביניהם זוג תאומות. סבא אברהם היה מתעורר עם עמוד השחר, מתפלל בביהכנ"ס של חורבת יהודה החסיד ורץ להביא פת לחם. הוא היה סבל, שואב מים, צבעי, בנאי, חקלאי, אופה. הוא לא בחל בשום מלאכה, העיקר להגיע לפנות ערב עם כיכר לחם, או חצי כיכר, הכל לפי ברכות שמים... לפעמים הוא הביא גם קצת חלב. מיד כשהוא הגיע הוא אחז בסכין המטבח ובצע את הלחם ל- 8 פרוסות. פרוסה לכל ילד. זה התפריט היומי. כשהיינו עשירים יותר טבלנו אותה בשמן זית, או סוכר, אבל בדרך כלל הילדים מצצו את הפרוסה תוך טבילתה בכוס תה דלוח. הלחם התברך במעיהם...

"החזקנו אותם חיים בניסי ניסים. סבא היה מותש ושחוק. בגיל 30 הוא נראה כמו בן 60. שערו הלבין וגופו כחש. פרוסת הלחם הקטנה נתנה לו כוח לעבור יום עבודה אחרי יום עבודה.

"יום אחד סבא חוזר ממלאכתו, בוצע את הלחם ל- 8 חלקים ואומר לי "מדלן את נראית חולנית, חיוורת. את רזה מאד. אני מודאג". סבא הגיש לי את פרוסת הלחם וביקש "טלי ידיים רעייתי, אני רוצה לראות אותך אוכלת ומתחזקת, לבי נשבר בקרבי בראותי אותך צנומה ומצומקת..."

"לא, אינני רעבה" עניתי לסבא שלך "אני מרגישה טוב, והחיוורון נובע מעייפות, לא מרעב..."

"סבא שלך, ר' אברום, היה צדיק ועדין נפש. הוא השפיל ראשו אל בין כפות ידיו ומירר בבכי קורע לב.

"אני יודע מדלן, עכשיו אני יודע שבמשך שבועות רבים את אוכלת רק פרורים? אני יודע שאת שומרת את פרוסת הלחם שלך בצד ומחלקת בין הילדים, במהלך היום. את מרעיבה את עצמך כדי להחיות אותם. ואני, ריבונו של עולם, לא הבחנתי בכך עד עכשיו. אוי, אבא שבשמים, רחם עלי, על ערלות הלב שלי. העניות מנוולת, אבא'ה, איך יכולתי להשאיר את אשתי רעבה במשך שבועות?"

"ליבו של סבא נשבר בקרבו. העול היה כבד עליו, והוא פשוט חשף את האמת. חסכתי מפי, כדי להאכיל את הילדים, אבל שמרתי זאת בסוד כדי לא לצערו.

"מדלן" אמר סבא שלך כשעיניו דומעות "אני מעמיד לך את כל זכויותי ומצוותי אם יש לי כאלה, ואם יש לי זכות לברך, אז שהקב"ה יאריך ימיך ושנותיך בנעימים עד כמעט 120 שנים!!! בזכות הרעב והצער

שגזרת על עצמך, את עוד תזכי, אשתי, לימי שובע ושמחה עם נכדים ונינים, ואני בעליבותי אינני יודע אם אזכה לכך...".

הרב גבירץ מחה אף הוא דמעה והמשיך בהספד "סבא מת צעיר לימים. חשבונות שמים מי יודע? וסבתא שגידלה 13 יתומים צעירים האריכה ימים. וברשותכם נזכרתי במדרש שקשור לפרשת נח:

"נח איש צדיק חילק מזונות לבעלי החיים שבתובה, וידע כל צורך ומכאוב וכל מאכל שהם זקוקים לו. בין לבין הוא הבחין שעוף החול איננו אוכל, ואיננו מבקש את מאכלו, אלא מצטנף בפינתו ענו וצנום.

"שאל אותו נח, מדוע אינך מבקש לסעוד, השיב העוף: "כי ראיתי אותך טרוד בהאכלת בעלי החיים ולא רציתי להטריח אותך כדי להאכיל גם אותי...". ברכו נח שיחיה לנצח וכך הוזה.

"סבתא מדלן יקרה, אין לנו ספק שגם את זוכה כעת בחיים נצחיים של עונג אינסופי תחת כסא הכבוד, עם סבא אברום. כי סבא הצדיק גזר והקב"ה קיים. הרעב שלך בירושלים של מעלה, השביע כאן ומשביע עדיין, מאות רבות של נפשות צאצאים שוקקות".

ואחר כך אמרו קדיש.

את מי להחיות?

אף שיכולתי להחיות מתים, העדפתי להחיות חיים.

(רבי מנחם מנדל מקוצ'ק)

מתארח כאן 30 שנה...

לפני כ- 150 שנה בגרמניה, התגורר סוחר יהודי עשיר מאוד, שהחליט להקים מלון אורחים בעיר חשובה ומרכזית. הוא בנה בנין לתפארת בן שלוש קומות. בקומה הראשונה היה מטבח משוכלל וחדר אוכל גדול. בקומה השניה והשלישית הוא בנה חדרים מרוהטים בטוב טעם, וחלונות גדולים להם, הצופים אל נוף מקסים.

הסוחר היהודי הודיע לכל דיכפין, כי שערי מלוננו פתוחים, אוכלים ושותים חינם אין כסף.

אלפים רבים נהרו לבית הכנסת-אורחים נדיר זה. אכלו ושתו ולנו ופנו לעסקיהם, מתוך נהרה של הכרת הטוב ליהודי נדיב זה, שאת שמו הם בקושי ידעו, ומעולם לא נפגשו עמו.

קבצן אחד שהגיע מפולין, שמע על מלון זה, ושרך רגליו לשם. הוא התנחל במקום, חודש, חודשיים, חודשיים וחצי, וחי כמו מלך בארמון. דבר לא חסר לו, המזון היה מבושל וטרי, השמיכות מכובסות וריחניות, ולא פחות חשוב, אף אחד לא שאל אותו שאלות מיותרות ומביכות.

אחרי שלושה חודשים במלון, חש הקבצן קצת תחושה של בושה. בכל זאת, אוכל, שותה, ישן, ולא משלם, וגם לא יודע למי לומר תודה.... נהמא דיכיסופא. לא נעים.

והנה הוא הבחין באיש חבוש כובע מצחיה מרופט, מעיל מיושן לגופו. נזכר הקבצן, כי ביום שהגיע לכאן, הוא כבר נתקל באדם זה.

ניגש אליו הקבצן ושאל: "סלח לי ידידי, אני מתגורר כאן במלון, למעלה משלושה חודשים, נהנה מכל טוב, ועד היום אף אחד לא פנה אלי, ולא שאל אותי, ולא אמר לי שום מילה... מה דעתך? זה בסדר?"

השיב לו האיש עם כובע המצחיה: "האמן לי, ידידי, אני מתגורר כאן, כבר 30 שנה (!!) ועד היום אף אחד לא העיר לי שום הערה... אז תרגיש נוח".

למותר לציין כי האיש עם המעיל המרופט וכובע המצחיה היה בעליו של המלון, שנטמע בין האורחים, וחש כאחד מהם ממש.

עד כמה נשגבים הם גבולות החסד.

טבק ללא כף זכות

דרור כהן הוא מסוג האנשים שלא מנדנד יותר מדי לרעיו וקרוביו. הוא לא מתקשר לחבריו הקרובים יותר מפעם לחודש, ונמנע לבקש טובות למרות הקשיים שיש לו. הוא חורק שיניים, מפרנס משפחה מהיד לפה, אבל שורד. נכון, קצת קשה לו להתפלל שלוש תפילות ביום, אבל תפילה אחת במנין, הוא לא מפספס.

לא משנה, שחרית מנחה ערבית, הוא מגיע. גם הכיפה לא תמיד צמודה לפדחתו, יום כן, יום לא, זה משתנה לפי מצב הרוח הרוחני שלו. כשהוא עם דתיים, היא דבוקה לו חזק לגולגולת, כשהוא נקלע לסביבה חילונית היא נכנסת לחדר המתנה בכיסו הימני.

"יש לי יראת-שמים" אומר דרור, "אבל לא כל כך צפופה. הלוואי יכולתי יותר. אני כמו עלה נידף, שהרוח סוחבת אותו לאן שבא לה". לפני שבוע הוא התקשר אלי והתחנן "עשה לי טובה ביום חמישי האזכרה של אמא, שנה לפטירתה. "אנא, בוא לדרוש בין מנחה לערבית. רבע שעה, עשרים דקות, תעשה כבוד לאמא שלי...".

נו טוב, עשיתי חשבון שכמעט חצי שנה דרור נעלם לי מן האופק, ובעוונותי הרבים, לא הצלחתי להגיע ל"שבעה" של אמו. עסקנות ציבורית וטרדות מנעו ממני לנסוע חצי יום לבאר-שבע, שם התגוררה אמו, שיכון ו' או ז'. ניחמתיו בטלפון. והנה נקלעה לידי הזדמנות לדרוש בפני מתפללי בית הכנסת השכונתי של דרור, וקומץ בני משפחתו שיגיעו מן הדרום.

דרשן גדול מעולם לא הייתי, אבל אם מבקשים ממני, אני נוהג לעשות שיעורי-בית, ולהגיע מוכן. לא נעים לשלוף וגם לא מכובד, בעיקר כשמדובר באזכרה של אשה צדקנית שזה יום השנה לפטירתה.

עלעלתי בספרים, ובאווירה של אלול, חודש הרחמים והסליחות, החלטתי לעשות לי ולהם חיזוק בעניין החובה לדון לכף זכות. מי לא רוצה לצאת זכאי בדין? כל אחד. וכידוע במידה שאדם מודד מודדין לו. תדון לכף זכות, ידונו אותך לכף זכות, וסיכוייך לצאת זכאי גדולים. בעודי מעלעל בספר ישן, קלטו עיני סיפור שלא קראתי מעולם, והחלטתי לשלבו בדרשה.

מיד אחרי מנחה התיישבו להם זקני השכונה, חלקם רדומים, חלקם עירניים, והמאוורר החורק התחיל לעשות לי חור בראש. עליתי לתובה. דרור התיישב ממש מולי ופניו משתוקקות לשמוע מוסר וחיזוק. גם בעזרת נשים שררה דממה.

התחלתי לספר: "ליל ראש השנה בבית הכנסת הגדול של הבעל-שם-טוב. מאות מתלמידיו הצדיקים עומדים צפופים עם רווחים וליבם הומה בתפילה. יום הדין הגדול והנורא, בו נחתמים חיי כל בריה מי לחיים ומי למיתה. מי בחנק, מי בחרב. שפתותיהם דולקות והם ממליכים את הקב"ה עליהם, ומתחננים: זוכרנו לחיים מלך חפץ בחיים, למענד אלוקים חיים".

"והנה לפתע צונחת מכיסו של אחד התלמידים קופסת הטבק שלו, ומתגלגלת סמוך לרגליו. התלמיד הפסיק תפילתו, התכופף, הרים את הקופסא, פתח את המכסה, תחב את אפו ושאף עמוק תוך שאיבה מרעישה של טבק חום בהיר, לתוך נחיריו. פעם, פעמיים ושלוש.

"חברו, שהתפלל מאחוריו, הבחין במעשה, ונרעש כולו. הוא חשב בליבו, **"איזה חצוף היהודי הזה, ברגע כה נשגב בו חיינו מונחים על כף המאזניים, מלאכי עליון יחפזון רועדים ונרעשים, הטיפשון הזה עסוק בטבק שלו, ועוד מרשה לעצמו להניח את התפילה, ולשאוף טבק"**.

"באותן שניות פעל ההרהור הזה, נ-ו-ר-א-ו-ת. התלמיד שהריח טבק נידון לגזר דין מוות בעליונים, על שהעדיף טבק בנחיריו על פני תפילה ברתת ובחיל.

"הבעל-שם-טוב הקדוש עשה עליית נשמה במוצאי ראש השנה, והנה נודע לו שתלמידו האהוב נידון למוות. הוא התחנן בפני פמלייה של מעלה, שירחמו וימתיקו את דינו - אך לשווא. החטא הזעיר הזה, היה טעון בזלזול מחפיר כלפי מעלה..."

הבעל-שם-טוב לא הרפה, ולבסוף נעתרו ורמזו לו, כי רק אם אותו מתפלל - שחשב רעה על מעשהו של הנידון למוות - ימצא כף זכות על כך, ישנו סיכוי שיבוטל גזר-הדין. כף זכות קטנה על שאיפת הטבק, והחיים יוחזרו לו...

ובעודי מספר, צלצל הפלאפון בכיסו של דרור, פעם, פעמיים ושלוש, ובשיא המתח, כשגם הקשישים הרדומים זקפו גבה מתוחים מן הסיפור, קם דרור ממקומו, מטר תשעים בלי עין הרע, הצמיד את הפלאפון לאוזנו ויצא החוצה מבית הכנסת, תוך לחשוש שיחה עם מישהו מעבר לקו. רתחתי מזעם. ריבונו של עולם, איזה חצוף הציפור דרור הזה, הוא מזמין אותי לדרוש, משאיר פלאפון פתוח, ויוצא בדיוק בקטע המותח של הסיפור...

דרור בחוץ ואני ממשיך...

"ירד הבעל-שם-טוב מגנזי מרומים, ומצליח בכוח יחודיו לגרום לבלבול עצום במוחו של התלמיד שחשב רעה על חברו מריח הטבק. והלה לא

הצליח ללמוד אפילו שורה בגמרא. עלטה כבדה ירדה על הגיוני שכלו, אשר לפתע עסק בשאלות פשוטות חסרות טעם וריח, מענייני העולם.

לפתע העסיקו את מוחו עגלות וסוסים, מיתרי כינורות, ערוגות הפרחים. במקום פילפול הגמרא, הפך שיכלו של האיש לבליל של שטויות ותהיות שווא, עד שלפתע הבליחה במוחו שאלה שלא הרפתה ממנו - מדוע ריבונו של עולם, מדוע יהודים כל כך אוהבים להריח טבק, מה הם מוצאים באבקה הזו, מה התועלת. יומם ולילה השאלה ניקרה בו, ותשובה לא מצא.

"ליל הושענא-רבה, חלף לו, תפילת שחרית ואחר כך מוסף, ותלמידי הבעל-שם-טוב ניצבים בשורה ארוכה להתברך מפי רבם ב"פיתקא טבא". עד שהגיע תורו של התלמיד המבולבל. הבעל-שם-טוב ברכו, אך זה רכן על אוזן הרב, ושאל "כבוד הרב יסביר לי בבקשה מה מצאו להם היהודים בהרחת הטבק".

"הבעל-שם-טוב הרים את עיניו וציווה בקול רועם על תלמידו: "תענה אתה!!!".

הלה נבהל. "תענה אתה" צעק הבעל-שם-טוב "שאלת, אבל התשובה מצוייה בקירבך".

עצם התלמיד המבוהל את עיניו וחיפש תשובה, חיטט בחביונות מוחו, כולו תחנוניים שהבורא יאיר את עיניו, והנה לפתע הבליחה תשובה מבריקה במוחו "כבוד הרב, דומני כי יש באבקת הטבק ניצוצי נשמה הרוצים לבוא על תיקונם, וכאשר יהודי מריח טבק ונהנה ממנו, אזי באות הנשמות על תיקונן".

"יפה אמרת" הנהן הבעל-שם-טוב.

"אוי נבהל התלמיד, אם כן לשווא דנתי את חברי לכף חובה בזמן תפילת ערבית של ליל ראש-השנה, מי יודע כמה נשמות הוא הביא על תיקונן באותן שניות מופלאות..." כך חשב.

"וגזר דין המוות בוטל. הנה ראו רבותי, גם הרהור של כף חובה עלול לגרום נורא נוראות. בואו נלמד עצמנו לחשוב רק טוב... חשיבה חיובית בבקשה".

אחרי סעודת המצווה לעילוי נשמת אמו ליווה אותי דרור לכוון הרכב. ואז סנטתי בו קלות. "ידידי, כיצד אתה יוצא באמצע הדרשה עם פלאפון באוזן אל מחוץ לבית הכנסת, כאשר כולם קשובים ומתוחים... ביקשת שאדרוש לעילוי נשמת אמך ואתה בורח החוצה? ככה עושים כבוד לאמא? ככה עושים כבוד לתורה?".

דרור נעצר מופתע והסביר : "כבוד הרב, מכלוף, דודי הזקן הוא איש נכה על קביים, הוא הגיע לכאן מקרית מלאכי באוטובוס ואיבד את עצמו ברחובות נתניה למעלה משעה... הוא לא מכיר את נתניה, הייתי חייב לענות לו ולהסביר לו כיצד להגיע לבית הכנסת, אני נורא מתנצל..."

אוי, ריבונו של עולם, נעצרה פעימה בליבי, אתה דורש כאן חצי שעה על החשיבות לדון לכף זכות, ובאמצע הדרשה דן את חברך לכף חובה. אוי, אוי, אוי.

קבלה לקראת יום הדין

"בשעה שאינני יכול ללמוד, הנני מחוייב להתפלל על כלל ישראל"

(המשגיח נתן מאיר וכטפויגל זצ"ל)

שלוש שמלות לחג

אילנה מור-שי איננה אשה דתית, אבל כל מכירה מעידים שיש בה אמונה ויראת אלוקים יקרי ערך. הכיצד?

ובכן, הגב' מור-שי מעבר לעיסוקיה המקצועיים כדי להביא פרנסה הביתה כיועצת לענייני השקעות, עוסקת בגבאות צדקה מן המעלה הראשונה. יש לה עזות טבעית, וכנות פנימית יוקדת, כדי לעמוד ולבקש תרומה משועי עולם וסתם בעלי עסקים, כדי לפרנס חלכאים ונדכאים. לזכותה ייאמר שלמרות שהיא איננה מקפידה על קלה כבחמורה, את מצוות הצדקה היא מקיימת במסירות ובהידור ראויים לקנאה. היא אינה מפלה בין פונה דתי לחילוני, עולה אתיופי או רוסי. כולם קדושים בעיניה. לכולם היא מאירה פנים. הזכות הזו בוודאי תעמוד לה לחזור...

הפלאפון שלה פתוח 24 שנות ביממה, ואגף הרווחה העירוני השמנוני, זה שתקציבו השנתי הוא כ- 70 מליון ₪, זקוק לה כמו אוויר לנשימה, כדי לתת מענה לאותם מאות ואלפי פונים ונזקקים המשוועים לדבש, רימון, תמרים, עופות ודגים לקראת ימי החג, ימי הדין של ראש השנה הממששים ובאים לטובה, אמן, כן יהי רצון.

מנהלות האגף דואגות מדי שבוע ובעיקר בימי החגים להעביר לפאקס שבמשרדה מאות שמות של משפחות נצרכות. הגב' מור-שי, לאחר שאספה את דמי הצדקה מהגבירים הרבים, נוסעת בזריזות וביעילות לאחד ממרכזי הקניות הגדולים בעיר, חותמת על צ'ק בן שש ספרות לפחות, ורוכשת כמות עצומה של תלושי קנייה, כן ירבו.

את שעות אחרי הצהרים של טרום ימי החג והמועד, מייעדת אילנה לאותם קשיי יום. היא יודעת להאיר פניה בחביבות רבה, ונותנת לכל אחד תחושה שהוא הכי חשוב ויקר לה. נכון, מעת לעת יש כאלה פונים שפוגעים ומעליבים אותה כי לא מספיק להם, או שכחו אותם, או שהם נאלצו להמתין והדלת היתה סגורה, אבל החסדנית הזו למדה לבלוע עלבונות באהבה, ולהשיב אהבה תחת כפיות טובה, ואל תשאלו אותה מאיפה היא שואבת את תעצומות הנפש הללו, כי אין לה תשובה ברורה.

יש לה גם לילות טרופים, עקב שיחות בהולות, של אלמנות אומללות, או אפילו יולדות שחוזרות לבית ריק ללא טיטול ומטרנה. אין לה שום בעיה לקום, לרוץ, לרכוש עם עמוד השחר באיזו מכולת זנוחה את הנדרש, ולהביא אל פתח ביתן.

כ- 15 שנה שהגב' מור-שי עושה פעילות נשגבה זו, והגיל כידוע עושה את שלו, אבל למרות החריקות הטבעיות פה ושם, דומה כי עסק החסד שלה הולך וצומח ופורח משנה לשנה, בדיוק באותו אופן ששרי האוצר ערלי הלב מגדילים את נפח העניים במדינה. הם בונים לה את העולם הבא שלה, ומקעקעים את עצמם.

ברקורד המקצועי שלה כגבאית צדקה, ישנם מאות ואולי אלפי סיפורים טראגיים, החל מתינוקות שנזנחו, עבור לנשים חולניות או יתומים בלי נעליים. שום סיפור לא יפתיע אותה. היא הכל שמעה... כמעט. עד שהתגלגל לפיתחה סיפור, אולי לא טראגי במיוחד, אבל בהחלט שבר את ליבה וגרם לה לאבד כמה דמעות.

"בטלפון שמעתי קול של אשה עצובה, אבל עם גוון של כבוד עצמי. אני כבר מזהה בטונים, את האומללות, את העצבות, את הסבל. היא לא בקשה אוכל לשבת, גם לא מזון לחג. המקרר שלה תקין, הכל בסדר. היא ביקשה עזרה קטנה, קצת מצעים ומגבות לבת שלה שעומדת להנשא בשבוע הבא. גם זו בקשה מקובלת, אבל תוך כדי שיחה היא הבליעה משפט "וברוך השם יש תופרת שעשתה שמלת כלה לבת שלי..."

"שמחתי לשמוע ואז שאלתי אותה, נו ואת קנית שמלה לחתונה... היתה דממה מעבר לקו. ושוב שאלתי, נו, את מחתנת בת בכורה, את לא צריכה שמלה...?"

"אני צריכה...". ענתה.

"נו, אז תקני" הצעתי לה "אני מוכנה לעזור לך. תגידי מה המידה שלך...?"

"אינני יודעת" היא השיבה לי... "כבר 25 שנה שלא מדדתי שמלה... ולא קניתי שמלה...".

"חשבתי שאני נחנקת. אשה, בת גילי, מגדלת משפחה, חיה בדחקות ובעניות באיזו שכונה, לא קנתה 25 שנה שמלה חדשה, היא מתקנת את אלו שיש לה, ומקבלת מתנה שמלות ישנות מחברותיה. 25 שנה. הרגשתי בהלם!!!"

"הצצתי בשעון - ארבעה ימים לפני ראש השנה - בעוד מספר שעות אני אמורה לעלות למטוס אל-על להונג-קונג, שם לצערי אני עושה חג עם בעלי העושה שם עסקים... המזוודה עוד לא מוכנה... צריך להכין גם את ילדי. הרמתי טלפון לתופרת שלי, אמרתי לה אורית, עזבי הכל, אני באה אליך עם גברת אחת, קחי לה מידות ותפרי לה שלוש שמלות חדשות לפי הטעם שלה... - הדגשתי לתופרת - שלוש שמלות צנועות זו אשה דתית...".

אילנה מור-שי עלתה למטוס ממש לפני סגירת הכבש עם שני ילדיה. יום למחרת, התקשר בעלה, ידיד שלי ואיחל שנה טובה. אילנה שוחחה עמי אחריו ואמרה לי "אתה לא תאמין, במטוס - בדרך להונג-קונג - נרדמתי, והנה החלום שחלמתי: סבתא שלי, תימניה אסלית של פעם, מופיעה לנגד עיני עם התלבושת הצנועה המסורתית, עם התכשיטים המוזהבים של העדה, כיסוי ראש הדוק הדוק, ואומרת לי "בינתי, יא אילנה, את לא יודעת איזו מצווה גדולה עשית. שלוש שמלות לחג, לאשה עניה שלא מדדה שמלה כבר 25 שנה !!! איזה נחת היה לי בינתי, בכל השמים שמחו מכך, מחאו לך כפיים מקצה השמיים ועד קצה העולם... אל תשאלי למה וכיצד, אבל זו המצווה הכי גדולה שעשית עד היום... ואולי תתפרי גם לעצמך שמלה כזו...".

"ואז סבתא נעלמה. והתעוררתי מבוהלת..."

"שלוש שמלות לחג", אמרתי לה, "הן לפעמים יותר קדושות ונעלות מכל התפילות והברכות, כי הן באות מעומק הלב, מן הניצוץ היהודי הטהור של אהבת-חינם, אבל זה לא פוטר אותך מלחזור לנוסח הלבוש של הסבתא התימניה שלך שרמזה לך מן החלום... להתעורר".

"בעזרת השם" סיכמה הגב' מור-שי. "בעזרת השם. התקשרתי מהונג-קונג לאורית התופרת שלי וגם השמלה הצנועה שלי בדרך..."

שערי מוסר

התנינים בכו על ג'ק סטון

ג'ק סטון בן ה-80 היה מליונר כבד. כבר מגיל 16 האף שלו הריח כסף, ולא סתם כסף, אלא כסף גדול. הוריו היו חנוונים אפורים וחרוצים בעיירה אמריקנית זנוחה בקונטיקט, שאפילו את השם שלה הוא לא זכר, או לא רצה לזכור. ג'ק זוכר את עצמו כילד קטן מביט על אביו בסוף יום עבודה מתיש סופר 57 דולר במטבעות, תוחבן לארנק, ופונה לסדר קופסאות שימורים במדפים, ובקבוקי חלב במקרר.

"אני בחיים שלי לא אהיה חנווני" גמלה החלטה בליבו של סטון הצעיר. "אלה חיים עלומים, שיעמום נורא ובקיצור בלי עתיד כלכלי רציני. איך שאני ארגיש עצמאי אני לוקח את הרגלים נוסע לניו-יורק ומתחיל להתערבב בעסקים".

אמר ועשה. בגיל 16 נפרד ג'ק סטון מהוריו התשושים ונסע לניו-יורק. "אני חוזר אליכם מיליונר" הבטיח להוריו המודאגים שתחבו לכיסו 22 דולר ועוד כמה כריכים וכמובן פחית קוקה-קולה.

קשה לו לזכור מאין נבע חוש הריח העסקי שלו. קשה לו, למר סטון הישיש להגדיר האם זה האומץ, הנחישות, או יצר ההתאבדות שהקפיצו אותו גבוה גבוה בסולם הטריף האמריקני של העשירות שנהנים לקנא בה, ולדווח עליה בעתוני הכלכלה הגדושים בסיפורי הצלחה.

תתפלאו, קשה פשוט להאמין, אבל העיסקה הראשונה של סטון ג'וניור היתה רכישתם של 500 תנינים פורטו-ריקניים שהובאו לארה"ב לתעשיית הארנקים. איך זה קרה? פשוט מאד.

בדרך הארוכה שבין העיירה העלובה שלו לניו-יורק, הוא הבחין בעתון דרום אמריקני מקומט וזנוח המונח על כסא. הוא פתח אותו וראה משבצת פירסום ובה כתוב "לאנשי עסקים עם יוזמה, לרכישה: להקת 500 תנינים לצורך תעשיית הארנקים. מחיר מציאה".

ג'ק ירד בתחנה האחרונה, קנה שני אסימונים וחייג. למזכירה שענתה לו הוא אמר בקול נחרץ "מה מחיר הלהקה?". המזכירה המתינה רגע מהורהרת, הקול מעבר לקו היה צפצפני משהו, ילדותי, זה לא קולו של איש עסקים, עם כל הכבוד. אבל עסקים זה עסקים, וג'ק קיבל תשובה "מחיר כל תנין 800 דולר...".

"קניתי" אמר ג'ק, ולא ידע מהיכן הוא מגרד 400,000 דולר. מהר מאד הוא התעשת, הוא איתר ב"דפי זהב" המקומי שלושה מפעלי עורות והציע לבעליהם עור תנין במחיר מציאה, 20% פחות ממחירי השוק. למותר לציין, שהוא כבר בדק את מחירי השוק.

המבט האמין שבעיניו עשה את שלו. ג'ק חיבר בין הדבקים, בין בעלי המפעלים לבין יבואן התנינים שהיה גם מגדלם, לא לפני שניהל עמו משא ומתן מתיש, במהלכו הוריד את מחיר התנינים ל- 550 דולר כל אחד.

"אני מייצג שלושה מפעלי ענק לעורות" אמר ליבואן הפורטוריקני, "תרד במחיר, ואני הופך אותך למיליונר" לחץ עליו תוך נפנוף כמות של בטחון עצמי צפוף שיכול היה להפעיל כמה טחנות-רוח. הקסם האישי, הכריזמה וכושר השכנוע עשו את שלהם.

כבר בעיסקה הראשונה שלו הרוויח הנער מקונטיקט סכום נכבד, והפך במהרה לידידם הקרוב של תעשייני הארנקים והעורות. מכאן קצרה היתה הדרך להשקעה ביהלומים, רהיטים, מסחר בנשק, נפט, וכמובן נדל"ן.

אנחנו גולשים לסוף. 64 שנות עסקים מוצלחים ביותר עברו על ג'ק סטון במהלכן צבר רכוש עתק וריפד בכמה מאות מיליוני דולרים את חשבונותיו. לדאבון הלב, לא היה לו זמן לישא אשה ולהביא ילדים לעולם. הוריו נפטרו 40 שנה לפני בשיבה טובה, שני אחיו הבוגרים שוכנו אחר כבוד במצב סיעודי בבית אבות ולא היה לו קשר אפילו קלוש עמם. סטון היה - בשורה התחתונה - רווק זקן שלא ידע מה לעשות עם הכסף שלו...

לפני כשנתיים צץ רעיון מטורף למדי במוחו. הוא גייס כמה קבלנים זריזים וביקש מהם לבנות לו ארמון, עם 180 חדרים, "וכל חדר" ביקש סטון "צריך עיצוב יחודי. אני רוצה גם גינת ענק של פרחי נוי ועצי פרי וגם בריכה גדולה ל...".

תוך שנתיים הוקם ארמונו של סטון על פני 50 דונמים שמסביבו גנים לתפארת, מפלים ומזרקות.

הוא ביקש מעורך דינו היהודי צירלי ניבן, להזמין לארמונו לא פחות ולא יותר 100 חנוונים מקונטיקט לסיור בארמונו, שלאחריו סעודה גדולה ותוכנית אומנותית. אותם 100 חנוונים מרחבי קונטיקט הכירו את ג'ק סטון, הוא לא היה אלמוני כלל ועיקר, אבל הם לא הבינו מה פתאום נפל בגורלם להיות אורחיו החשובים, וכי חסרים מיליונרים ברמה שלו שישמחו על ההזמנה. סטון לא נתן להם להסס וצרף לכרטיס ההזמנה העשוי עור תנין גם כרטיסי טיסה הלוך ושוב.

והם הגיעו כולם עד האחרון שבהם.

שלוש שעות ארוכות נמשך הסיור בארמונו של סטון. החנוונים היו כבר תשושים למרות שהם לא פסקו מלהתלהב משכיות החמדה, העשירות המהממת ומיגוון הרהיטים והשטיחים המרהיב לעין שבכל חדר וחדר. ואחרי החדרים הם חלפו על פני גני הפרי והפרחים, נשמתם כמעט נעתקה מן האדריכלות המדהימה והמירקם הססגוני שבין הצמחים לנחלים והמפלים.

עד שהגיעו לבריכה גדולה תכולה שהבהיקה בשמש במרכז גן הפרי. ג'ק סטון עצר את קבוצת החנוונים ופתח במונולוג אישי.

"רבותי החנוונים. אני ג'ק סטון המיליונר נולדתי לזוג הורים חנוונים. הם עמלו לפרנסתם יומם ולילה. אתם מכירים את העבודה, את מתח הרווחים הנמוך, הלקוחות המעצבנים, הסחורה שמתקלקלת, החובות לספקים. בקיצור פרנסה קשה. הורי היו עבורי - בין השאר - בית הספר הכי טוב כיצד לא לעשות עסקים. החלטתי כבר בנעוריי, חנווני אני לא אהיה". ועכשיו שימו לב....

ג'ק סטון לחץ על כפתור סמוי במעקה הסמוך לבריכה. בקרקעית הבריכה נפער לפתע פתח עגול שקוטרו לא יותר ממטר. והנה מתוך הפתח גלשו פנימה 1, 2, 3, 4, לא פחות מ- 13 תנינים ירוקים בגודל בינוני עם מלתעות מאיימות למדי.

"שימו לב ידידי החנוונים. העיסקה הראשונה שלי בחיי היתה רכישתם של 500 תנינים, הייתי אז בגיל 16, העיסקה הצליחה ומשם המשכתי לרוץ. כיום אני איש זקן וערירי. אין לי בנים, ואין לי למי להוריש את הונו. החלטתי מתוך מחווה להורי שהיו חנוונים חרוצים ונקיי כפיים, להעניק לאמיץ שבכם לפחות מחצית מהונו, אבל זאת בתנאי אחד... כל שעליו לעשות הוא לקפוץ מכאן למים ולחצות את בריכת התנינים עד לגדה השניה, 30 מטר בסה"כ ואחר-כך עליו לבקש בקשה אחת, רק בקשה אחת ואני אמלא אותה עד חצי הונו...".

"הנה עורך דיני צ'רלי ניבן שיחתימני מיידית על חוזה למילוי המשאלה, כאמור עד מחצית הוני. שימו לב אין לבקש אלא רק בקשה אחת ששווה הון עצום".

החנוונים היו המומים. סטון דמה בעיניהם למטורף, לחולה נפש. התנינים ציקצקו במים, מחייכים בתניניות אכזרית. איש לא ההין לעשות צעד נוסף, והם ביקשו להמשיך בסיור. "חבל" אמר סטון והמשיך בסיור כשפניו לעבר מנחת המסוקים... לפתע נשמעה צעקה וטפיפות-מים והבריכה הפכה גלית ורועשת. אחד החנוונים נראה שוחה ונאבק בתנינים באומץ רב, תוך שהוא מתקדם לעבר הגדה השניה. הנשיכות והשריטות שעשו בו התנינים, האדימו את המים, אך הוא לא נואש. דקות ארוכות נמשכה הסצינה המזעזעת עד שהחנווני ג'ון פריפקט נחלץ פצוע, נשוך וזב דם כשהוא מתאנק על שפת הבריכה.

סטון היה מרוצה עד הגג. "ג'ון ידידי, הרופא כבר בדרך אליך. עכשיו מה שנותר לך הוא רק לבקש בקשה אחת ואני אמלא אותה".

ג'ון פריפקט הפצוע זקף את ראשו המדמם ופלט בחירחור "אני רק רוצה לדעת מי הכלב שדחף אותי למים..."

סטון היה מאוכזב "ג'ון יקירי אנחנו נברר נחקור מי דחף אותך למים להתמודד עם התנינים, אך צר לי חבר, ביקשת בקשה אחת ותו לא. יותר כבר לא תוכל לבקש".

"אתה מבין מר לוי" ליחשש באוזני עורך דינו היהודי של ג'ק סטון, צ'רלי ניבן, "העולם הזה הוא בריכה של תנינים. בן אדם מסכן מפילים אותו לבריכה, והוא נלחם על חייו ומצליח לצאת ממנה שרוט וכאוב, אבל חי. בורא עולם אומר לו "בני יקירי אני מעריך את המאבק שלך, כל הכבוד על הנחישות והמאמץ, אני רוצה להעניק לך עולם ומלואו מן השפע האינסופי שלי...". נו, ומה עונה לו הבנאדם, "אני רוצה לדעת מי דחף אותי למים". אתה מבין מר לוי, אדם חכם מנצל את היסורין שלו כדי לזכות בנצח, החכם עונה לבורא "אתה הוא שדחפת אותי למים, ואתה גם הצלת אותי, עמדתי בנסיון החיים בגבורה, תן לי אבא שבשמים מקום טוב לידך. זה הכל". וזה כל ההבדל בין החכם לטיפש. זה מה שחשבתי אחרי הסצינה המזויעה בגינת ארמונו של סטון המטורף".

"רגע" שאלתי את ניבן, "עשית אנלוגיה מדהימה לכל יהודי בר דעת מן הסיפור המשונה הזה. אבל מה תוכל לומר על ג'ק סטון עצמו שככה מסיים את הקריירה שלו... ערירי אבל מליונר".

"הייתי אומר" השיב ניבן "שהניטרף האמיתי בסיפור הזה הוא דווקא סטון קשישא שנפטר לא מזמן והותיר כמעט חצי מיליארד דולר לטובת אירגוני "צער בעלי חיים" ברחבי אמריקה. ואינני יודע אם חלמתי או

לא, אבל התנינים שלו הזילו דמעות באותו מעמד, בעיקר על ג'ק סטון, כן, בעיקר עליו".

מאמר החכם

אילו היו הנרדפים יודעים את הטובה שעושים עמהם
הרודפים הם היו רודפים אחריהם ונושקים שולי
גלימותיהם.

(רבי אברהם מסוכצ'וב)

למה תלו את שר האוצר?

עני חשוב כמת.

האמת היא שמי שמרגיש עני, ייתכן מאד שכבר שולטת בו הרימה הרוחנית, ואכן חוט השערה מפריד בינו לבין החיים. חז"ל הספיקו לחנכנו, איזהו עשיר? השמח בחלקו. כך שהפרוטה אם נמצאת בכיס או לא, נוכחותה איננה בדיוק המתכון לאושר או לשמחה. לא חלילה שאנחנו בזים להמצאותו של חופן שקלים בכיס אבל כבר היו בעולם אנשים שעברו אותו בעניות גמורה, אבל עם חיוך מאושר בעיניים.

די אם נאזכר את רבי חנינא בן דוסא, שהסתפק בקב חרובים מערב שבת לערב שבת, בעוד שכל האנושות כולה, סעדה את ליבה במגדנות ומעדנים על חשבון בנק הזכויות של התנא הקדוש, ואפילו לא אמרה תודה.

אלא שעניות היא לא תמיד דבר רע ובלתי נסבל. לעיתים היא ורק היא הזכות וכרטיס הכניסה לחיים. אבל לא עלינו עניות.

את הסיפור המתוק הזה, משל אם תרצו, שמעתי בליל ל"ג בעומר, סביב שולחנות עמוסים כל טוב, מפיו של ג'מיל, יליד חאלב. יהודי חכם, מלא

שמחת-חיים שפיו מפיק מרגליות של חוכמה משלים וסיפורים פנטסטיים המעשירים את הלב והמוח. סגנונו הספרותי של ג'ימיל הוא פשוט, אבל הניגון של הדברים, עם הנעימה הערבית חלאבית בעממיות קולחת, שווים הון עתק. הלוואי ויכולתי להכניס את נעימת קולו הססגונית והמסוגגנת, לתוך הדפים.

"היה יהודי אחד, עני דלפון. נמאס לו מהחיים. כמה אפשר? אין לחם, אין יין, אין עוף, הילדים בוכים, האשה מקטרת. נמאס לו לבנאדם. אמר אין ברירה, אני נוטל נפשי בכפי. לא יפה להגיד, אבל רצה הבנאדם לשים קץ לחייו, זה מעשה לא ייעשה, אבל ככה חשב.

"חשב לעצמו, איך יקח את הנשמה שלו. והחליט שזה לא כ"כ חכם ויפה, שהוא חס וחלילה, השם ירחם, יקשור לעצמו חבל לצוואר, או אקדח לראש וכל מיני דברים לא מכובדים. סוף סוף היה עני, אבל עם טיפה כבוד.

"חשב חשב, ואז החליט. יש לי רעיון יופי יופי. ביום שישי בצהריים המלך עובר מול הבית שלי עם הפמליה שלו. השרים, הרוזנים, החיילים. הכרכרה שלו עם פנסים וסרטים צבעוניים, תענוג לעיניים, וכולם אומרים "יחי המלך" ויעני עושים לו כבוד. בקיצור מה אני עושה, פשוט מאד, אני מתקרב לכרכרה של המלך, ובלי פחד, מקלל את המלך בלי להפסיק, עד שהחיילים שלו יבינו שאני פגעתי בכבוד המלכות, יקחו חרב ויערפו את ראשי, וחלאס, שלום על ישראל. נגמרה העניות, נגמרו החיים, יתנו לי כמה כותרות בעתון, ונגמר.

"לא שאני חס ושלום לא אוהב את המלך, אוהב אותו דווקא, אבל זה רעיון טוב איך למות בלי לעשות נזק לעצמי בידיים, כך חשב העני.

"נו, חשב וגם עשה. התקרב למלך וקילל אותו "רשע, גנב, אכזר" ועוד כמה מילים שלא מתאים להילולא הקדושה של רבי שמעון בר-יוחאי.

"החיילים שמעו ככה, שלפו את החרב ועמדו לערוף לו את הראש... אבל פתאום שמעו את המלך צועק: "תעזבו אותו יא חוואג'ה, תעלו אותו פה אצלי על הכרכרה".

אבל המלך, כעסו החיילים, זה הכלב הזה... הוא חייב מיתה, הוא מורד במלך...

"שקט. מי שמדבר", אמר המלך, "אני מוריד לו את הראש".

"בסוף הכניסו את העני לכרכרה של המלך, והתיישב ליד המלך. תראו, זה היה מלך חכם. אמר לו "תשמע יא איבני, אני מסתכל עליך, והלב שלי אומר שאני צריך להעלות אותך לגדולה..." העני פקח העיניים שלו כמו רמזורים...

"כן" אמר המלך, "אני כבר החלטתי, אתה תהיה שר האוצר אצלי במלכות. ואני נותן לך לחתום, לעשות, לקנות, גישה חופשית לבנקים, לכספות, גם כן תקבל וילה וסוסים, והרבה כבוד..."

"צייק צ'ק אצל המלך. הכניס אותו לארמון, הלביש אותו חליפה הכי מודרנית, שם עליו עניבה, והתחיל להסביר לו ענייני מלכות וממון. לא תאמינו, זה העניי הזה, הפך לשר אוצר בינלאומי. קנה מכר, פיתח יזם, ובקיצור תוך חמש שנים, הגדיל את ההון של המלך פי כמה וכמה. שמו הלך לפניו, הוא הלך לפני השם שלו, וכולם עשו לו כבוד גדול. אמרו עליו, שמאז שנוסדה הממלכה, לא קם שר אוצר כמוהו. והמלך שיבח אותו בכל מקום, ונתן לו מתנות הרבה.

"והנה אחרי חמש שנים ויומיים, נתן המלך הוראה לתליינים שלו, לקחת את שר האוצר שלו, לקשור אותו, ולהכינו לתלייה פומבית בכיכר מול ארמון המלך.

"השר היה מזועזע. קשרו אותו ידיים ורגליים ותחבו אותו לשק. פתאום, ברגע אחד, מכל הכבוד שלו, נשאר ריח של תפוח-אדמה שרוף, ולך תדע עוד מעט גם יבוא הסוף שלו.

"החצוצרות תקעו והנה קושרים לשר האוצר את החבל על הצוואר. התחנן שר האוצר, לפני שתולים אותי, תנו לי להחליף כמה מילים עם המלך.

"כן" שאל המלך "מה רצונך?"

"סליחה אדוני המלך, אני שר האוצר הנאמן שלך, עשיתי רבות וטובות למענך, לא מעלתי, לא גנבתי, ההיפך, המלך אפילו התעשר ממני, למה אתה תולה אותי?"

"הא" כחכח המלך בגרונו "תשמע חבוב, אתה שכחת שקיללת אותי, וביזית אותי לפני חמש שנים מול אלפי אנשים..."

"כן" בכה השר "אבל למה לא הרגת אותי אז? למה אז באותן דקות לא ערפת את ראשי? מה קרה? מה השתנה? הייתי בטוח שכבר שכחת מהסיפור הזה!"

"תשמע יא איבני" אמר המלך "אז, לפני חמש שנים, מה היית? כלום, סמרטוט, עני עלוב שאף אחד לא הכיר, ולא שמע. היום אתה שר אוצר מפורסם, מוכשר, מוצלח, עם הצלחות. עכשיו אני תולה שר אוצר עם מעמד ולא איזה עלוב נפש. מבין..."

"ואז התליין משך את החבל..."

"אתם מבינים חברים" הסביר ג'מיל למאזיניו המרותקים "לפעמים העניות, העוני, זה החיים של הבנאדם. זה הבריאות שלו, זה הכי טוב בשבילו. זה צריך להכניס טוב טוב לשכל שלנו. נו מתי יגיע לפה הקבאב? ג'מיל רעב".

דברי חכמים

"כמה יש לרחם על אדם, החי בעוני, כדי למות בעושר".

(רבי יחזקאל משינובה)

למות מדאגה

למלך המצרי נמאס מהקיטרוגים של הקאדי המוסלמי על רופאו האישי, הרמב"ם. הקאדי התפאר בידיעותיו, ואמר שהוא רופא גדול מן הרמב"ם.

המלך החליט לבסוף לבצע תחרות בין השניים, ובכך לבחון מי רופא גדול יותר. "עליכם לרקוח רעל, וכל אחד מכם ישקה את רעהו. אח"כ רוצו לבתיכם וריקחו תרופה. מי שינצל הינו רופא גדול יותר, מי שימות... ימות."

הקאדי רץ לרקוח רעל.

הרמב"ם אמר בליבו: "אני רופא ומתפקידי להוסיף חיים לבני אדם, ולא לחפש נוסחאות להמיתם..."

ביום המיועד ניצבו הרמב"ם והקאדי לפני המלך. הגיש הקאדי את הרעל בפני הרמב"ם, ואילו הרמב"ם שפך מיץ תפוזים טבעי לתוך כוסו של הקאדי.

"שתו" פקד המלך. השניים שתו. הרמב"ם אף רץ לביתו, ורקח לעצמו תרופה שתמנע את השפעת הרעל. ואכן השפעתו חלפה, חיש מהר.

הקאדי, אף הוא, רץ לביתו, נבוך מאד מטעמו של "הרעל". רקח לעצמו הקאדי תרופות לאין קץ. ושתה ושתה. החרדה מילאה את ליבו. "הרעל" המשונה הזה הדיר את מנוחתו. אחרי חודש ימים פגש בו הרמב"ם והנה הקאדי גדול המימדים, לא שקל יותר מ- 50 ק"ג.

"תאכל לחם ושתה חלב" יעץ לו הרמב"ם. הקאדי שסבור היה כי הרמב"ם רוקם מזימה להמיתו גזר על עצמו תענית מלחם וחלב. אחרי שבוע פגשו הרמב"ם ומשקלו של הקאדי לא יותר מ- 38 ק"ג. "תאכל בשר כבש" ייעץ הרמב"ם. והקאדי גזר על עצמו לא לאכול בשר כבש, פן הרעל יגרום לו למות במהרה.

יומיים אח"כ שכב הקאדי חולני ושדוף במיטתו. הרמב"ם בא לבקרו ונשאל: "איזה רעל רקחת לי?".

"זה לא היה רעל" השיב הרמב"ם, "זה היה מיץ תפוזים...".

הקאדי שמע את התשובה ומת מהתקף לב.

המלך הזעיק את הרמב"ם והתעניין: "אמור לי רופאי האישי, איזה רעל מתוחכם רקחת, שהצליח להמית את הקאדי אט אט...?".

השיב הרמב"ם: "אני רופא של חיים. נתתי לו מיץ תפוזים טבעי".

"אם כן" שאל המלך "כיצד מת הקאדי?".

"הוא מת מדאגה" השיב הרמב"ם "פשוט מת מדאגה".

חבל לדאוג

הרבה מיץ תפוזים טבעי וטוב משקה אותנו אבינו שבשמים, ואנחנו טועים לחשוב, שחלילה זה רעל. וכשם שלא עלתה לרגזון רגזנותו, לא עלתה לדאגן אלא דאגנותו.

והכל לטובה. חבל לדאוג.

סיפור בלי סוף

יש סיפורים שאין להם סוף. הסוף שלהם נשאר לו תלוי באוויר לצורך חשבון-נפש, לצורך בדיקה מעמיקה בחביונות המצפון האנושי. יש סיפורים שהם לא בדיוק סיפורים, וגם אם נספר אותם הכי יפה ומסוגנן שביכולתנו, יוצא שהסיפור לא העיקר, אלא האינ-סיפור שבסיפור. זה אולי נשמע קצת פילוסופי, בלתי נתפס, אז ברשותכם בואו נצלול לאותו אנטי-סיפור, שהסוף שלו ישאר תלוי על הגרדום, כדי שנוכל להתבונן, ואולי להסיק גם כמה מסקנות אישיות.

אברהם רחמים הוא בן למעלה מ-90, והגיל תתפלאו באמת לא מהווה גורם בעייתי, לכל מה שקשור לצלילות מוחו, לאיכויות התנסחותו, ולכושרו הפיסי. אברהם, יהודי דתי הוא טיפוס די שקט, צנוע, נחבא אל הכלים, העוסק בזמנו הפנוי בציר, בפיסול, בשמיעת מוסיקה קלאסית, וכמובן בקריאת תהילים. ממרומי גילו הנושק ל-100 (סבלנות) הוא מביט אל בני הדור הזה, במבט כאוב ובתחושת פיספוס.

הצעקנות, הציניות, הלבוש המוחצן, חוסר הסבלנות, הם לא מאפיינים שאהובים עליו. להגיד שהוא הצליח בחינוך בניו ובנותיו? נניח. אבל נכדיו כבר נראים כמו נוער ישראלי לכל דבר, וזה לא דבר שגורם נחת רבה לאברהם שיחיה.

מה שכן, ישנו דבר אחד המלווה את אברהם רחמים, ונותן לו דלק ועוצמות למשוך את חייו עד 120 כאלמן בודד, שצאצאיו לא בדיוק ממלאים את חייו באור ובשמחה. קורה.

הוא בנה את בית הכנסת "אורות התנאים" בשכונתו לפני כ-50 שנה, והוא קשור אליו בעבותות של אהבה. הוא היה המסגר שבנה והלחים את שער הכניסה החלוד והחורק. הוא הקים את הגדר הארוכה, הוא זה שניסר את הקורות כדי לבנות מהם תיבה משובחת במרכז בית הכנסת. הוא האיש שמדי שנה (עד שנחלש) עלה לגג השטוח ופיזר זפת בחורף שלא יסבלו מנזילות, ובקיץ פיזר סיד שלא יסבלו מחום. הוא שדאג להביא את הלחם והסלטים לסעודה שלישית, הוא שהחליף ברזים שדלפו, וזגוגיות שנשברו.

לזכותו של אברהם רחמים ייאמר, שהוא עשה את מלאכתו בחרישיות כזו, לא מורגשת. אף פעם לא שמעו אותו מתייחר בעובדות הללו, או ממרפק לעצמו איזה מעמד בקהילה. שומכלום. לגבאים הוא נתן את כבודם, לרב בית הכנסת הוא הותיר מרחב פעולה רחב להתגדר בו, ותמיד האיר פנים למתפללים הצעירים שפקדו את המקום מעת לעת. חיפוש כבוד, לא היתה המחלה שלו. ואתם יודעים מה, הוא אפילו לא נדנד לאף אחד כדי לקבל קמצוץ של הכרת הטוב, על 50 שנות פעילותו. למותר לציין, שבני גילו, מייסדי המקום, ברובם עברו לעולם שכולו טוב, ואברהם היה מ"אחרוני דור הנפילים", כמו שנוהגים לומר.

בית הכנסת היה והינו מוקד חייו. הוא חש בין הכתלים, התיבה, ארון הקודש, כמו מלך נערץ, כמו יהלום שבכתר. כמו דג צבעוני באקווריום זוהר.

עד שיום אחד הלב בגד בו. גם זה קורה. הוא נאנק במיטתו ובשארית כוחותיו חייג והזמין אמבולנס. במשך ארבעה שבועות ריחף אברהם בין החיים והמוות, מחובר למכשירי החיאה ומקבל הזנה מזונדה. מעת לעת כשהיה חוזר להכרה, היה מניע ראשו ימינה שמאלה, ומחפש בעיניים בורקות מבקר, ידיד, בן משפחה. איך אומרים ברוסית - נייט. הכורסא סמוך למיטתו היתה בדרך כלל ריקה ושוממה.

אחרי חודש וחצי, לאחר שיקום לא קל, חזר אברהם רחמים לביתו מלווה במטפל תאילנדי. אכן כן, הוא נחלש, אבל עם כל זאת, כוחותיו עמדו לו לצעוד לאיטו לבית הכנסת, מרחק של כ- 100 מטר מדירתו.

בשבת, בין תפילת שחרית לתפילת מוסף, ולפני קריאת התורה, נוהג רב בית הכנסת לשאת דרשה בת 20 דקות. הפעם נעתר הרב לבקשתו של ר' אברהם רחמים, שביקש לשאת כמה מילים. רשמו לפניכם: הדרשן של השבת הוא זקן המתפללים. מעמד נדיר.

הוא עלה בצעדים איטיים על הבימה, נאחז במעקה, ובקול חרישי נשא דבריו. הוא פתח בדברי תורה פשוטים ומובנים לכל אוזן, חידושיו היו מוכרים לציבור המתפללים, שדי היה מופתע שהקשיש החביב נטל לפתע את תפקיד הרב.

... ואז הגענו לקטע הדרמטי.

"את אחי אני מבקש" אמר אברהם רחמים לציבור, "יוסף הצדיק, ביקש את אחיו, לשאול בשלומם, לבדוק מה חסר להם למרות הסכנה בדבר, למרות הטינה של אחיו, הוא היה נחוש לקיים את ציוויו של אביו. לבקש את אחיו, לדרוש בשלומם... רבותי וידידי, מתפללי בית הכנסת, גם אני אומר לכם "את אחי אני מבקש". מבקש, אבל בקשתי כעפרא ד'ארעא. אין שם על לב. רציתי לומר לכם כמה מילים שעל ליבי. כמעט כולכם

יודעים, שאת בית הכנסת הזה בניתי ב-10 אצבעות, יש לי חלק בכל קיר, בכל פינה, גם התיבה שאני ניצב עליה היא פרי מעשה ידי. היו ממייסדי בית הכנסת שסברו שהתיבה לא תחזיק מעמד, עקב חוסר המקצועיות שלי בנגרות, אבל הנה היא ניצבת חסונה ויציבה והם כבר עזבו את העולם... אתם אולי לא יודעים, אבל שכבתי למעלה מחודש בבית חולים, בין חיים למוות, חצי גוסס ומתאנק מכאבים, ואף אחד מכם לא שאל עלי... אף אחד מכם לא בא לבקר... לא התעניין. היו לי שם שעות קשות של בדידות, חשבתי לעצמי, אברהם, לפחות המתפללים, יזכרו אותך לטובה, יבקרו אותך... יחייכו אליך. סוף סוף הם האנשים הכי קרובים אליך, חשבתי שאני כמו סבא טוב שלכם, או לפחות ידיד קרוב, אפילו רחוק. כל כך רציתי שמישהו מכם יזכור אותי, יתעניין בי, ישאל עלי... עורבא-פרח. לא ראיתי ולא שמעתי אף אחד מכם. את אחי אני מבקש, אבל אחי אינם מבקשים אותי. תודה רבה לכם, גם לך כבוד הרב, ושבת שלום."

את האוויר המחשמל בחלל בית הכנסת ניתן היה לחתוך בסכין. ההלם היה קשה ומסעיר. אברהם רחמים ניגש לפינתו, פתח את הסידור והשאיר את עשרות המתפללים והרב פעורי פה וחסרי נשימה.

וזה רבותי סיפור שאין לו סוף. הסוף, כמו שאמרנו, תלוי באוויר לנגד עינינו חיוור ורועד וזועק את זעקתו. נמצאים סמוך אלינו אנשים רבים וטובים זקנים וצעירים שזקוקים לתשומת-לב, לחמימות, לביקור חולים, לחיוך לבבי. מאמץ כל כך מועט נדרש מעמנו, וכל כך הרבה חסד טמון בו. ואנחנו פוקדים את בית הכנסת, את בית המדרש, לומדים ודורשים מתפללים וקוראים תהילים, משחקים את משחק הצדיקים, ואוי אוי אוי, עד כמה טועים (ורעים) אנחנו. אדם..... אצל עצמו...

"את אחי אנוכי מבקש, אך אחי אינם מבקשים אותי". לשמוע ולהזדעזע מעורלת-הלב. רגע של מחשבה...

אהבת חברים

אהבת חברים אמיתית היא להרגיש מה שחסר לחברו.

(רבי משה לייב מסאסוב)

דירה למכירה

"שלום לך הרב קובי לוי, שמי חיים בן דרור, קראתי בשבוע שעבר את הסיפור הנוגע ללב שלך על אותו יהודי זקן שבנה בית כנסת בעשר אצבעות, וכשחלה ואושפז בבית החולים במשך חודש וחצי איש מן המתפללים לא טרח לבקרו. נורא, ממש נורא. רציתי לדבר איתך, ולספר לך על הבדידות. גם אני איש אלמן ובודד, שני בני עזבו לחו"ל ומלבד שיחות טלפון פה ושם אין לי עמס שום קשר. פעם בשנה או שנתיים הם מגיעים לארץ למספר ימים וחוזרים, כך שיוצא לי במשך ימים ושבועות וחודשים להישאר עם עצמי, מול התמונה של אשתי ז"ל התלויה בסלון, ועם המון זכרונות עשירים על ימים טובים יותר. תראה, אני לא טיפוס נוסטלגי, ולא מתבכין, ואין לי טענות כלפי אף אחד, אני מאמין בהשגחה הפרטית המעמידה כל אדם על מקומו בצורה מדוקדקת. מה שמוטל על כתפי, כאיש מבוגר, קצת חולה, זה לנצח את "הלבד". לא טוב היות האדם לבדו. אז כמו כל יהודי טוב, אני פותח את הבוקר בתפילה, קצת תהילים "חק לישראל", אבל באיזשהו שלב בשעות הערב, יורד עלי ענן של גלמודיות, אבל בחסדי שמים, גם אותו אני מצליח לנצח. והנה לפניך סיפור מענין, סיפור שאני מכיר ממקור ראשון.

"ובכן, באחת בערים המרכזיות בארץ, התגוררה אשה קשישה אחת בשם גברת שוורץ בבנין דירות גדול. גם היא, כמוני, נותרה לבדה מכל עמלה. בנותיה גרו רחוק, בעלה עזב לעולם שכולו טוב, ומה שנותר לה לעשות זה לסרוג ולהתגעגע. ואתה יודע הרב לוי, נשים הם רגישות יותר מגברים ותחושת העיזבון היתה קשה עליה. והנה גמלה החלטה בליבה: אמכור את דירתי, ואעבור לגור סמוך לאחת מבנותי, אולי ארגיש פחות עזובה, פחות גלמודה.

"ובכן, חשבה ועשתה. כבר למחרת הזמינה גבי' שוורץ שלט מאיר עיניים בגודל 2 מטר על מטר, שהוצב הדוק באזיקונים על מרפסת ביתה הפונה לחזית, "דירה למכירה". שלט סטנדרטי, עם מספר טלפון בתחתיתו.

"נו, והשלט כמובן עשה את שלו. סוף סוף דירתה של הקשישה היתה בשכונה איכותית בעיר מבוקשת בקומה שניה, כך שנוח ליהודי ירא שמים בשבת, לטפס בקלילות 20 מדרגות ולהגיע הביתה לקידוש, לא מותש ולא סחוט וגם בלי טובות של מעלית שבת, שיש מי שחולק על השימוש בה. הדירה היתה בת ארבעה חדרים גדולים מרוהטים היטב, צבועה לעילא ולעילא, מטבח גדול עם שני כיורים בשרי, חלבי, שני שרותים, שתי מקלחות, ומן הצד האחורי השתרע לו גן ציבורי גדול, ובו

כר דשא ענק עם עצי נוי מרהיבים. במרכז הגן נדנדות ומיגלשות, וצחוקים של ילדים מאושרים מתגלגל לו בכל הסביבה.

"וכך חלפו להם חודשיים שלושה, והשלט עדיין ניצב על כנו. הדירה של גבי שוורץ לא נמכרת. חצי שנה כבר מאחורינו, בעלי ענין רבים וטובים עולים ויורדים, אך משום מה העסק תקוע. דירתה של הגברת מבחינת איכותה, ומבחינת מיקומה צריכה היתה להיחטף תוך שבועיים שלושה. נייט. העסק עמד במקום קפוא לחלוטין. אחרי שנה ושנתיים, השלט כבר איבד מזוהרו, פה ושם התקלפה אות אחת או שתיים, אבל לעוברים ושבים היה ברור שהוא עדיין ניצב וצועק: יש פה דירה למכירה!!! בואו לקנות!!!"

"כך חלפו להן ארבע שנים, אחת משכנותיה של גבי שוורץ התפוצצה מסקרנות. היא שמעה שהקשישה מעוניינת למכור ולעבור לעיר אחרת, אבל החידה מדוע הדירה לא נמכרה עדיין ניקרה במוחה ולא נתנה לה מנוח. האם המחיר גבוה או שמא יש פגם בדירה שמרחיק קליינטים? מעניין.

"הו ערב טוב שכנתי היקרה", גבי שוורץ כהרגלה האירה פניה לשכנתה הצעירה "מה אוכל לכבדך?".

"תראי גבי שוורץ" אמרה השכנה "אני שמה לב, שהשלט שלך ניצב ארבע שנים על עומדו, ודירתך עדיין לא נמכרה. חשבתי אולי אוכל לעזור לך במכירה... מה בדיוק קורה?".

"את באמת רוצה לשמוע? אז שבי".

"לאחר שהגישה לה כוס לימונדה ועוגיות תוצרת בית החלה הגבי שוורץ לספר מדוע הדירה עדיין לא נמכרה.

"ובכן שכנה יקרה, אני אשה כבת 80 ויותר, ומזה 10 שנים אלמנה. שתי בנותי מטופלות בילדים רבים וגרות בערים רחוקות. כשהרגשתי בריאה וחזקה, העדפתי שלא להטרידן כי תפקדתי היטב, אך כשחליתי הבדידות כמעט ונצחה אותי, ולכן החלטתי למכור את דירתי, ולקנות דירה בסמוך לאחת מהן. לאחר שקבעתי את השלט התחילו להגיע קונים פוטנציאלים, ואני חייבת לומר לך בלי עין הרע, אנשים נפלאים, אחד אחד. אחרי סיור בדירה הם התיישבו בסלון, הגשתי להם פירות ועוגות, בשלתי קפה. הם סיפרו לי על עצמם ואני סיפרתי על עצמי וגיליתי עולמות נהדרים של בני אדם. בדרך כלל הגיעו לכאן זוגות צעירים, שכיסם לא איפשר להם לרכוש את דירתי, אבל דאגתי שהם יצאו מכאן מרוצים ושמחים... לפעמים כשראיתי שמדובר באברך הכנסתי לו במעטפה 100 ₪ או יותר ותחבתי לו ליד. זה המעשר שלי, הייתי משכנעת אותו... בקיצור, את לא תאמיני, הקונים הללו מילאו את חיי באור

ובשמחה, עם חלקם אני בקשר טלפוני עד היום. לפני כשלוש שנים הגיע אלי יהודי נכבד, אמיד מאד עם מזוודה מלאה דולרים. גברת שוורץ שמעתי שאת מבקשת מחיר גבוה, אמר לי, אני מוסיף לך על המחיר שלך עוד 10,000 דולר, בואי נספור את הכסף, ומחר נפקיד אותו בבנק. את הדירה הזו אני קונה לבתי הבכורה שתנשא בחודש הבא בשעה טובה. בואי נסגור עיסקה.

"לפתע הרגשתי שעולמי חרב עלי סיפרה הגברת שוורץ לשכנתה, הסחרחורת עמדה למוטט אותי. התיישבתי, ולאחר שנרגעתי אמרתי לאיש המכובד: תודה על נדיבותך... אבל דבר איתי בחודש הבא, אני מעדיפה בינתיים להישאר כאן.

"ואני עדיין כאן. וכנראה שאשאר כאן עד יום מותי, עם השלט הדהוי ועם הקליינטים הנחמדים שיבואו ויסיירו, וישתו קפה, וינעימו לי את זמני. ואגב אני מבקשת את סליחתם לפני שהם הולכים, על כך שבעצם אינני בשלה עדיין למכור את הדירה. והם לא יוצאים מכאן בלי להגיד לי שהם סולחים, ומבלי להודות לי שבעצם הנעמתי להם את זמנם... והם הנעימו את זמני". כך סיפרה הגב' שוורץ לשכנתה.

"ובכן מר לוי, לפני כשנתיים הגב' שוורץ נפטרה, ובצוואתה היא הורתה שביתה בן ארבעת החדרים יעבור לרשות עמותה שתפעל להנעים את זמנם של קשישים ובודדים. הדירה הפכה בשעות היום למרכז תורני שוקק לבני הגיל המבוגר, ובשעות הערב פועל בו מוקד של מתנדבים צעירים וטובי לב, אשר עורכים ביקורי בית בבתי בודדים ומקדישים תשומת לב למי שמבקש.

"ואני, הרב לוי, אחד מן האנשים שנהנה מאד מן החסד של הדירה שלא נמכרה. ולא תאמין, השלט עדיין ניצב על תילו באותה מרפסת, "דירה למכירה", ואני בכל פעם בדרכי הביתה מרים את ראשי אל-על, מביט בו וחושב, שתהיה בריאה הגב' שוורץ זכרונה לברכה, איך שהיא הצליחה להפוך שלט דהוי למפעל ענק של חסד".

תורת חסד

עשה חסד עם מי שראוי לו, ועם מי שאין ראוי לו.

(רבי שלמה אבן גבירול)

תוכחה אקדמית תוצרת סורבון

הנער הנעים שלמה משה נ"י עלה ממרוקו לישראל, עם שאיפה יוקדת להפוך לתלמיד חכם וגדול בתורה. והימים, ימי מדינת הבוסר, שנות ה-50 למניינם, הצנע הסגפנות, מצב בטחוני מעורער, העליות הגדולות בצפון-אפריקה. שלמה משה הקטן ידע כי הסכנה מבית חמורה מן הסכנות מבחוץ. מסע העברה על דת שניהלה התנועה הציונית אכל כל חלקה טובה ואיים גם עליו. רבבות ואלפים נשאבו אל תוך הואקום הציוני, למושבים, לקיבוצים, לתנועות הנוער, ומשם קצרה היתה הדרך לאבד את הצלם היהודי, ולצעוד בעינים עיוורות אחרי ההבל.

בחסדי השם, ועם הרבה שאר-רוח ואמביציית נעורים חסרת פשרות, הצליח שלמה משה להיכנס לד' אמותיה של הישיבה המעולה והקדושה "תפארת ציון", שהוקמה בהנחיית "החזון איש" כדי לקלוט ולרומם גם בני נוער עולים, כדי להצילם מיד הכורת הציוני שהרחיב את מעגלי הצחיחות והשממה בקרב בני עדות המזרח התמימים, שרובם צעדו לעברו כצאן המובל לטבח הרוחני.

חינו של הנער כבש לבבות, ובמיוחד קרב אותו הגאון הגדול הרב שמריהו גרינימן זצ"ל, שהיה מגדולי תלמידי החכמים שבדור. פקחותו, שנינותו ותמימותו של הנער שבו את ליבו, והוא נהג לאמצו בחוס אל ליבו, ולהשתעשע עמו בפלפולי הגמרא. הנער העולה ממרוקו, היה חריף ובקיא, וזכרונו חבק מכמנים עצומים בכל הש"ס, אשר על כן ניהלו השניים פולמוסים סוערים ובווערים על אמיתותן של סברות במצולות האינסופיים של הוויות אביי ורבא.

הרב שמריהו אמר לכל מי שהאזין לו "זה הקטן גדול יהיה".

באחד הימים הובהל הרב שמריהו גרינימן לבית החולים. לאחר איבחון ובדיקות מקיפות, הוחלט לאחר התייעצות עם ה"חזון איש", כי יש להטיסו לצרפת, לרופא בעל שם עולמי, המתמחה בבעיה הרפואית ממנה סבל.

הפרידה בין הנער למיטיבו היתה נרגשת. פיו של שלמה משה לא פסק מתפילה ומתהילים לרפואת רבו מיטיבו.

אחרי מספר שבועות חזר הרב גרינימן מצרפת, חזק ובריא יותר. לאחר מספר ימי מנוחה ביקש שלמה משה לבקר את הרב, ולשמחו עד כמה שניתן. עיניו ברקו מהתרגשות כשנפתחה הדלת, הוא צעד פנימה אל הקודש והתיישב סמוך למיטתו.

"אמור לי ידידי הצעיר" פנה אליו הרב גרינימן "האם למדת לאחרונה מסכת גיטין?"

כן. השיב.

"האם אתה מונח היטב על פרק פלוני?"

כן.

"האם אתה שולט כמו שצריך בדף פלוני אלמוני?"

דומני שחזרתי עליו כמה פעמים.

"האם זכורים לך דברי התוספות בדיבור המתחיל...?"

זכורים, כבוד הרב.

"אם כן, חזור על דברי התוספות במקום".

הנער שלמה משה חזר על דברי התוספות כמעט מילה במילה...

ואז הקשה הרב גרינימן קושיה על דברי התוספות וביקש מידידו הצעיר להשיב על הקושיה.

ובכן, השיב שלמה משה, קושייתך כבוד הרב, היא קושייתו של המהרש"ל על דברי התוספות והוא אף מתרץ את קושייתו וזה לשון התרוץ...

אורו עיניו של הרב, ופיו לא הפסיק מלחייך חיוך מאושר של חדות התורה.

שלמה משה שאל בביישנות על מה גדולה השמחה, הלוא סוף סוף סוגיה זו ידועה ומפורסמת ואין כל חידוש בדבר, הקושיה והתרוץ מוכרים.

"ובכן ידידי" סיפר הרב "במהלך הטיפול הרפואי שלי בצרפת נפגשתי עם גוי משכיל, פרופסור הנושא 13 תארים באוניברסיטת סורבון. לאחר שוידא שאני יהודי, שאל אם אני לומד תורה. סיפרתי לו שכל אחי ובני עוסקים בתורה ואז שאל אותי את הקושיה העצומה על דברי התוספות. אלא שמזכרוני נשמטה קושיית המהרש"ל. אבל לאחר הרהור קל, תרצתי לפרופסור הגוי בדיוק את תרוצו של המהרש"ל".

עיניו של שלמה משה נפערו בתמהון. אינני מבין, כבוד הרב מספר לי שגוי צרפתי היקשה עליך קושיה מדברי התוספות במסכת גיטין, הלוא היה עליו לדעת את דברי רש"י בסוגיה על בוריים, ולהיות מונח ישר והפוך בפשט הסוגיה על כל אופני השקלא והטריא... קשה להאמין, פשוט קשה להאמין.

"כן ידידי, אכן כך. הפרופסור הגוי היה בקיא בסוגיה כמו אחד מן הצורבים... אף אני תמהתי מן העובדה הזו ולשאלתי השיב הגוי: אני מדען מאד מפורסם בצרפת ובעולם כולו. לפני מספר שנים נפגשתי עם קבוצת מדענים יהודיים שעסקו בלימוד ובהתנצחות סביב ספר... שאלתי אותם על מה הויכוח, והם השיבו לי יש כאן ספר תלמוד, ובספר הזה טמונות כל החוכמות עלי אדמות. כל החוכמות? כן השיבו המדענים היהודים, הכל טמון כאן, ב"מדע התלמודי", שהוא בעצם נקודת החיבור עם השכל האלוקי, של מי שאמר והיה העולם. הסקרנות אכלה בי בכל פה, והחלטתי ללמוד את "המדע היהודי" שבספר המשונה שלהם. התחלתי ללמוד א' ב', ואחר כך כתב רש"י, ומשם התחלתי ללמוד חומש, פסוק אחר פסוק, ותנ"ך ומשניות, עד שהגעתי לגמרא. ואני כבוד הרב גיליתי שאכן כנים דבריהם, וכל החוכמות בתבל גנוזות כאן בתלמוד. אסטרונומיה, פיסיקה, כימיה, רפואה, גאולוגיה, גאוגרפיה, חיזוי העתיד, תעלומות העבר. ה-כ-ל. ומאז כבוד הרב, אני שוקד על התלמוד יומם ולילה. מתרוצץ כאחוז אמוק ממסכת למסכת גומע את דברי הראשונים ואת דברי האחרונים מתעכב על כל קוצו של יוד. ומאחר וגיליתי שכל החוכמות כאן בתלמוד, אינני פותח אף ספר מדע אחר. רק גמרא וגמרא, אין שום צורך בספר אחר..."

"ואז" מספר הרב גרינימן לתלמידו "שאג לפתע הגוי, שאגה גדולה ומבהילה. שמריהו!!! למה אתם אוכלים ושותים? מאיפה יש לכם את החוצפה להתבטל מלימוד הגמרא? אם הייתם יודעים איזה עומק יש בגמרא, איזה חוכמות מופלאות עד אין חקר, לא הייתם ישנים, הייתם שקועים בה מבוקר עד בוקר... אני שואל אותך קושיה קטנה בתוספות ואתה צריך לחשוב? ככה לומדים שמריהו? ככה לומדים?!"

בתוכחה דוקרת זו תקף הפרופסור הגוי את הגאון האדיר ר' שמריהו גרינימן... והדברים נוקבים ומבהילים.

הסיפור המדהים הזה סופר לא מכבר על ידי הראשון לציון הגאון רבי שלמה משה עמאר, בעצרת אלפים לסיום הש"ס בישיבת "תפארת למשה" בעיר נתניה.

הראשלי"צ הוא הנער בסיפורנו, ולמותר לציין שאוזניו שמעו מפי קודשו של הרב גרינימן זצ"ל את התוכחה של הפרופסור מסורבון. יהודים! על מה ולמה ביטול תורה? הגוי אומנם נשאר גוי, אך מה יהא עלינו.

וכל מילה מיותרת.

דברים של טעם

פלוני לומד תורה, אך מה לימדה תורה את פלוני?

(רבי מנחם מנדל מקוצ'ק)

מוציא להם ת'נשמה

אוי הלב, אוי הלב.

אך לפני שנעסוק ברמת אטימותו של הלב, מן הראוי שנאזכר פה סיפור מליצי-עממי שאינו מוכר לרבים.

וכך מספרים.

כאשר כילה הקב"ה לברוא את העולם, על יבשותיו, הימים, וכל שלל הנבראים, החיות, העופות, הצמחים והעצים, דגי הים והרמשים, הוא ביקש מן המלאכים להתייצב בפניו כדי לקבל תפקיד פרטני, בתוך המרקם הנשגב של הוד העולם ויופיו.

רשימת התפקידים בידי ארוכה היא למאד, אך לרשותו גם גדודי מלאכים עצומים ורבים, וכולם חדורי מוטיבציה ורצון עז לקבל סמכויות ואחריות על הבריאה המופלאה שריצדה לנגד עיניהם.

במועד שקבע בורא העולם נתבקשו המלאכים להגיע, כדי לקבל את כתב המינוי שלהם. ואכן בשעה הקבועה, התייצב תור ארוך של מלאכים יפהפיים, שלובי כנפיים ונלהבים, כולם ברורים, כולם רוצים לעשות קונם כנועם שיח שרפי קודש, ושפתותיהם אומרות "קדוש".

ואכן כל מלאך שנכנס מהוסס ונבוך, יצא מקודש הקודשים, כשכולו הארה ושמחת שחקים. הקב"ה מינה את חייליו העליונים לתפקידים מגוונים ומרתקים, כאשר כולם כאיש אחד בלב אחד, כנגנים בתזמורת אינסופית, מנצחים על מקהלת הבריאה.

מלאך על הדגים, ורבבות מלאכים על כל סוג וסוג.

מלאך על העופות, ומלאכים אינספור על כל מין ומין.

מלאך על הרמשים, ומלאכים על סוגיהם.

מלאך על החיות, ומלאכים אינסוף על כל אחת מהן.

מלאך על הצמחים...

... ואין לך עשב קטן, שאין מעליו מלאך המכה על קודקודו ואומר לו "גדל".

ולאחר שנסתיימה חלוקת התפקידים, פנה כל מלאך ומלאך אל עיסוקו, לשירה המסחררת בהוד קדושתה של הבריאה, היונקת את עצמה מעולם האצילות, שאין שום בריה יכולה לתפוש את מהותו.

ולאחר שכבר חולקו כל התפקידים, לכל המלאכים, ונסגר ונחתם ספר התעסוקה המלאכי, הגיח לפתע מלאך אל מרכז השמים, וביקש אף הוא תפקיד, אחריות, מינוי על שביב קטן ואלוקי מתוך הבריאה.

הקב"ה סירב לאותו מלאך, באומרו: איחרת חביבי, קבעתי זמן ובאותו הזמן ניצבו מלאכי עליון, וקיבלו משימותיהם. מי שמאחר מפסיד, צר לי... דומני כי עצם היותך ללא תפקיד שומט את הקרקע הקיומית מתחת לרגליך...

זרם של דמעות מלאכים פרץ מעיניו.

"אני מתחנן אבא. אני מתחנן. אנא מצא לי תפקיד בבריאה. סלח לי, מחל לי על שלא ניצבתי במועד... אנא!!!".

נכמרו רחמיו של הבורא ובעודו מדפדף בספר היצירה במכמני הבריאה, לפתע אורו עיניו.

"מצאתי" אמר "ברגע זה הנני ממנה אותך למלאך... המוות. אתה תהיה השליח שלי להוציא את נשמות האנשים מגופם ולהשיבן אל גנזי מרומים, אל בית הדין של מעלה...".

"רק זה לא!" זעק המלאך, "אוי לי, רע ומר לי, חברי המלאכים מופקדים על החיים, על הצמיחה, על פריה ורבייה, על האור והשגב, ואני על התמותה, השכול והאבל... אנא ריבוננו של עולם, מצא לי בריה קטנה לשמרה ולהצמיחה... להיות מלאך המוות זה נורא, פשוט נורא. כל באי עולם ישנאו אותי, יקללו אותי, ישמיצו אותי. זה תפקיד כפוי טובה... אנא אל תטיל אותו עלי...".

"אל תדאג בני מלאכי" חייך הבורא, "אף אחד מן הנבראים, מיצירי האנוש, לא יקלל ולא ישמיץ אותך. אף אחד לא יאשים אותך או ישנא אותך. אחרי שתסיים את תפקידך, ותיטול את נשמות הנבראים, ימצאו תרוצים רבים למוות. זה יגידו עליו מת מדום לב, על אחר יגידו חיידק הטורף הרגו, חברו צנח מהגג, ומשנהו נמחץ בין דפנות המכוננית בתאונה קטלנית. אל תדאג בני, כאשר יבוא מר המוות, רק אותך לא יזכירו. וכך תהיה שותף לקשר הנשגב שבין העולם הזה, לעולם הבא, נקי וטהור כפיים...".

שוכנע המלאך המאחר, קיבל את הוראות השימוש לתפקיד מלאך המוות, ויצא לדרכו למילוי משימתו.

אוי הלב, אוי הלב.

הרבה אנשים מסתובבים בעולם הזה, עסוקים בבריאותם. וזה כמובן חשוב. הרופאים, המרשמים, התרופות והזריקות, הפכו לחלק מהותי בשיגרת חייהם.

המחלות מאיימות על חייהם.

עד כמה אדם מקדיש עצמו למחשבה על קץ החיים? על המפגש הבלתי נמנע עם מלאך המוות. זה המלאך שעושה מלאכה נאמנה ואין מי שיאשים אותו?

בואו נבכה על עצמנו.

בוא נבכה על ליבנו הקשיח, העיקש, אשר מרגיע אותנו במילים מלטפות מרנינות: אתם בסדר גמור, אתם צדיקים גמורים. מלאך המוות לא יגיע אליכם, ולכל היותר תמותו במיתת נשיקה ומשם היישר לגן עדן...

אוי הלב אוי הלב. ומה רבו תעתועיו וערפוליו.

והצינטורים, והניתוחים, וגם השתלות הלב, לא הוסיפו לרבים קורט של יראת שמים.

אוי.

תמימות

תמים הוא מי שפיו וליבו שווים.

(רבי אברהם חיים מזלוצ'וב)

מי ינצח את השטן?

"אשה צעירה אחת, ניצולת שואה, ששרדה בעור שיניה, נסעה עם סיום המלחמה לפאריז. היא החליטה לתת גט פיטורין לעם היהודי, לשרך דרכיה, ולרעות בשדות זרים. "אנשא לגוי, ורק כך אוכל להדחיק את הזוועות שעברתי" חשבה לעצמה. היא נזכרה מצומררת באותה דקה שנמשכה נצח, כאשר הקצין הנאצי הבחין באביה הצדיק, עטור תפילין ועוסק בתורה. הנאצי הרים את קת הרובה והרג את הקדוש היהודי. שש שנים עברו מאז והיא לא שוכחת. היא רוצה מאוד לשכוח. היא רוצה לצאת מן העם הזה ולחיות כמו כולם, הרחק מן הזוועות.

"לאביה היה חבר, אף הוא רב וצדיק, והשמועה אודות בתו היחידה של בר-הפלוגתא שלו הגיעה לאוזניו. "היא "הקדיש" היחידה שלו. אם היא נוטשת, אין לו שם ושארית בארץ, לידידי הקדוש".

"הרב ק. נסע לפאריז מבלגיה והצליח לאתר את בית האשה. הוא דפק על הדלת, פעם ועוד פעם, וכשאמר נואש ופנה ללכת שמע אוושה. אמר: "נסעתי יום שלם לכאן, ולא אזכה לכוס מים צוננים...?". הדלת נפתחה, רווח בגודל טפח. כוס מים הושטה לעברו, הוא דחף קלות את הדלת ונכנס.

"היא לא רצתה לשמוע. אבל הוא השמיע. היא היתה קפואה וצינית. ריבונו של עולם, הוא בכה בעומק לבבו "תן לי מילים, תן לי חוט של חסד לשכנע אותה לחדול מן ההתבוללות". ואז שאל: "אמרי לי, עברת המון בשואה, ראית זוועות ודם, מי השטן הכי גדול שנתקלת בו?"

השיבה: "הקצין הנאצי שרצח את אבא..."

"ומי הכי צדיק וקדוש שנתקלת בו?". ענתה: "אבא. אבא שלי. היה הכי צדיק וקדוש וטוב..."

ואז זעק: "היתכן? התתני ידך שהשטן ינצח את אבא שלך. את הולכת להינשא לשטן, וחלילה יוולדו לך ילדים שטנים. אם תנשאי ליהודי כמו אבא שלך... תזכי לבנים צדיקים וקדושים כמו אביך. לא חבל?!"

"אחר כך פרץ ים של דמעות.

"היום היא סבתא-רבא עם עשרות רבות של נכדים ונינים.

"אבא ניצח את השטן.

את הסיפור המצמרר הזה שמעתי מפיו של הרב משה חיים לאו שליט"א, בעצרת התעוררות לזכרו של ידידי הטוב אלון סיני ז"ל.

חומרות? במתינות

החומרות שאדם מקבל על עצמו הן בדרך כלל טובות ובונות הרבה יראת שמים. עולמו הפנימי הבריא של היהודי עובד השם, מקבל חיזוק ותימוכין בריאים מן החומרות והסייגים שהוא מקבל על עצמו. הרגישות כלפי כל מצווה והלכה הופכת אותה לעדינה יותר, דקה יותר, שואבת את חיותה מעולם האצילות.

יש איזה זיק אלוקי רם ונישא, נשגב ומרומם, באותם אנשים שפורשים להם מהבלי העולם ונדבקים ברקיע השביעי, רחוקים מהמולת החומרנות הדביקה והסינטטית של העולם הזה. אדם עם יראת-שמים, ולו הקטנה ביותר, נשבה מול הקסם הזה של עובדי השם שמקפידים על קלה כבחמורה, מתוך עידון הנפש ואמונה צרופה ונקיה מכל סייגים.

ייאמר מיד, לא כל נפש בנוייה לחומרות וסייגים. כדי לקבל חומרות ודקדוקי מצוות צריכים לבנות את כלי-הנפש, להרחיבם, להקשיחם, ולהכביר עוצמות מחודשות של התמדה, עקביות, והמון לימוד תורה. וגם אז, כאשר אדם כבר מרגיש בשל להוסיף על עצמו חומרות מחומרות שונות, טוב ונכון יעשה אם יוועץ באחד מגדולי הדור ומחכמיו, כדי שלא

יגלה חלילה להוותו, שהחומרה הפכה לקולא, והטהור לטמא, והכוונה הטובה לדבקות, לחורבן ואבדון.

והדברים דקיקין, ודקיקי דקיקין כנימי הדם שבתוך תבלול העין. ומי שאינו מתקדם בסולם החומרות עם תובנה והנחייה מתאימה, ובמתינות הנכונה, עלול לגלות את עצמו באמצעה של הדרך, שבור ונפול ובלי כוחות.

ומה הועלנו בחומרותינו.

אחד מתלמידי הרב מבריסק ידוע ומפורסם היה באדיקותו הרבה. ההתמדה שלו בלימוד היתה לשם ולדבר. "אין ספק" אמרו כל רואיו ומכריו "מדובר בבן עליה שעדיו לגדולות".

ברכותיו היו נישאות על שפתיו כשיר הלל של מלאכי עליון. "ברוך אתה ד", החיתוך והגימור והכוונות שבשמות השם היו לעילא ולעילא.

גם עבודת התפילה שלו היתה מעוררת קינאה. כמו החסידים הראשונים היה עוסק בהכנות שלפניה, לא שלוש שעות, אבל זמן מספיק כדי שיהודי כשר וצדיק יעמוד לפני אלוהיו מרוכז ומעוטף ביראת שמים, במינון המדוייק כדי לעמוד לפני מלכו של עולם.

אך סולם העליה הרוחנית, כידוע, ענק הוא למאד. הוא מוצב ארצה, אך ראשו... בהחלט מגיע השמימה.

אותו תלמיד יקר היה ידוע כמדקדק בהלכות שבת, על כל קוצו של יוד. החל ממלאכת בורר העצומה, וכלה באיסורי שבות אמירה לגוי, ובגוונים השונים והנפלאים של מצוות עונג שבת.

יום אחד ניגש אותו תלמיד יקר לרב מבריסק וביקש ממנו בקשה צנועה. "כבוד הרב" אמר "אני מבקש לקבל על עצמי שבת כבר בצהרי יום שישי, בעוד היום גדול. כך אוכל להאריך את קדושתה ולזכות בנועם ובשפע האינסופי הטמון ביום קדוש זה. כמו-כן אוכל להקדיש את שעותי עד כניסתה בעמל התורה. וכידוע כבוד הרב, עמל התורה ביום השבת, ערכו לאין-ערוך מעמל התורה בימות החול".

הרב מבריסק ידוע היה ביכולותיו העצומות לחדור לעמקי נפשו של כל אדם, וידע לנתח באיבחת סכיני לשונו את המומים הקטנים הצפונים אי שם בעמקי הנפש.

"יפה תלמיד" אמר הרב "תוכל בהחלט לקבל שבת בצהרי היום, ובעוד היום גדול, אך זאת בתנאי אחד שאתה חייב לעמוד בו. בעודך מקבל שבת בשעה זו, אל יראו בעיניך חבריך כמחללי שבת...".

למותר לציין שהתלמיד היקר, הפנים את המסר, פישפש בעצמו, ונמנע לפחות באותו השלב לקבל שבת בצהרי היום.

לא לפגוע בהורי הכלה

בחור ישיבה מתמיד ועילוי קיבל על עצמו חומרה, הוא לא אכל ולא שתה באף בית, למעט בבית הוריו. חומרה זו קנתה לה פרסום רב, וכולם כיבדו אותו על הנהגה זו שבהחלט מצירה ומדכאה את תאוות האכילה, ובמידה רבה שומרת על היהודי מפני נפילה כזו או אחרת בענייני כשרות, וכבר היו דברים מעולם.

גם ראש הישיבה קיבל בהבנה את החומרה הזו ובמשך שנים לא הגיש לתלמידו האהוב אפילו כוס מים, כאשר זה היה סר אליו מעת לעת, להיוועץ עמו או לשאלו בענייני הלכה.

למחרת האירוסין אף רץ הבחור לבשר לרבו כי בשעה טובה הכיר בחורה מבית מיוחס, בעלת מידות נאצלות ובעוד כחודשיים הוא יבוא בברית הנישואין. עיני הרב אורו, הוא פנה לארון והוציא משם בקבוק יין, שתי כוסות, פתח קופסה של עוגיות והניח לפני תלמידו, "בוא נרים כוסית "לחיים" ונטעם גם עוגיה..."

התלמיד נדהם, ובעדינות פנה לרבו, "כבוד הרב יודע שאני מקפיד לא לטעום באף מקום, ואף כיבדני הרב על כך".

"כן" השיב הרב בחיוך "כל זה היה נכון כל עוד היית רווק, והחומרה שקיבלת על עצמך היתה בשבילך, לצרכך. אך מה לעשות, אתה עומד לישא אשה בקרוב, ובוודאי תוזמן לבית הוריה, והם יגישו לך מאכל ומשקה... ואם תדחה אותם, העלבון יהיה גדול, וזו חומרא הבאה לידי קולא. להעליב יהודים ולגרום צער לארוסתך, אלו איסורים מן התורה. לפעמים כדאי לוותר על החומרה, לטעת ביהודים, ועוד קרובים, תחושה של שלום, אחווה ורעות... לחיים".

והם השיקו כוסיות. מזל טוב.

דברי חכמים

תמה אני :

אומר אדם : עני אני - אין אדם מאמין לו.

אומר הוא : חוטא ופושע אני - הכל מאמינים לו.

(רבי חיים מצאנז')

8 דקות ביום

מחנכים רבים וטובים מכירים היטב את טרוניותיהם של הורים, על כי המחנך לא קשוב לבנם, הוא סתם העניש אותו, הוא לא מבין לליבו וכו' וכו'. ולכן בנם נכשל, סובל ומתחצף.

גם אם יש ממש בדברים, הרי שישנה חזקה שמוֹרָה בישראל, איננו רואה בתלמיד יריב, חלילה, שיש לפגוע בו, והטרוניות והטענות הללו, ברוב המקרים, הם תרוץ שהורים נצמדים אליו, כדי להוריד מעל צווארם את האשמה מכישלון ילדיהם.

כל העולם אשם. המחנך, המנהל, המזכירה, החברים לכתה, המזגן המקולקל בכיתה. כל מה שזו, חוץ מהם עצמם. הם טובים ורגישים ותמיד עוסקים בחינוך בנם למידות טובות ודרך ארץ. נניח.

אגב, מניסיון לא מבוטל עולה, כי דווקא הורים שמשקיעים בבניהם, שיושבים עמם לעשות שיעורים, מתעניינים בנעשה בכיתה, ומשוחחים מעת לעת עם ילדיהם, נמנעים בדרך כלל מלבוא בטענות להנהלה ולמחנך. מדוע? כי עצם הענין בבן, ישיבה ללמוד משותף, שיחות מוסר קטנות ונעימות, מונעות את כל הצרות והבעיות הכל כך מוכרות.

מחנך גדול פעם אמר לי : "תבקש מההורים להשקיע בבנם, רק 8 דקות ביום, לא יותר. במהלך יום שלם, מדובר בפרק זמן מזערי ממש. אנשים משקיעים עצמם בעישון, בקריאת עתון, בשיחה בטלה בפלאפון, אבל לא

מוצאים 8 דקות נקיות לשבת עם ילדם, לזמן של איכות. אבא ובנו, אתה ואני מבלי כל הטירדה העולמית. אם תצליח לשכנע הורים להקדיש 8 דקות ביום, הם יחסכו מעצמם המון ריצות ובזיונות וטרדות מיותרות, שניתן למנוע אותן בתשומת לב קטנה ממש".

"חנוך לנער על פי... דרכו" מציע שלמה המלך, "גם כי יזקין... לא יסור ממנה".

הצעה קדמונית זו, יכולה להצליח רק כאשר ההורה יודע ומכיר את נפש בני-ביתו, רק אז יוכל לתהות על נטיות ליבו, מחשבתו, ותכונותיו של בנו. מבלי להקדיש תשומת-לב יומיומית לרחשי הלב של הזאטוטים, לעולם לא נוכל לדעת מהי הדרך להנחותו, כדי שלא יסור ממנה.

נפנים עצה קטנה זו אל ליבנו.

האם המחנכים באמת משתדלים?

מנהל תלמוד תורה ומחנך כיתה נגשו לרב שלמה זלמן אוירבעך זצ"ל וסיפרו לו כי עם כל הקושי שבדבר, הם נאלצים להרחיק תלמיד מן התלמוד תורה. והם ניסו הכל. שוחחו עמו בנעימות, איימו עליו, הענישו אותו, הרחיקו אותו, קראו להוריו כמה פעמים, ושוב חזרו על מעגל הקסמים הזה פעמיים ושלוש, אבל לצערם אין שינוי. הזאטוט חצוף, עז פנים, איננו לומד, מפריע בקיצור. אם יש ארבע אבות נזיקין, אז נעים להכיר, כי הוא החמישי.

הרב שלמה זלמן הנהן בראשו, ואמר נו טוב.

השניים פנו ללכת, ואז לפני יציאתם מהחדר שאלם הרב: "האם אמרתם תהילים בשבילו?"

המנהל והמחנך היו המומים.

"ואם אמרתם תהילים בשבילו, וזה לא עזר, האם התפללתם עליו ב'שומע תפילה'?"

השניים נעמדו דום.

"ואם התפללתם עליו ב'שומע תפילה' וגם זה לא עזר, האם התעניתם בעבורו תענית קטנה לפני ריבון העולמים, כדי שיתמלא רחמים עליו ויעזרהו לסור מן הדרך הרעה...?"

השניים ביקשו את סליחת הרב ופנו במרוצה לתלמוד תורה.

עם כל הכבוד, הם לשיטתם עשו הכל, אבל לא את ההשתדלות הכל כך נחוצה: תהילים, תפילה, תענית.

לבנו.

לתשומת

תפילת אם על בניה

מספרים על אשתו של שר בממשלת ישראל הראשונה, דומני שהשר שמו זלמן ארן, אשה זו כבר היתה רחוקה מתורה ומצוות, אך שמץ של אידישקייט עדיין נשמר אצלה, היא היתה מדליקה נרות שבת, ומתפללת - כפי שסבתה התפללה על צאצאיה שיהיו מוצלחים כמו... בן גוריון.

עולם המושגים של גברת זו, הצטמצם עד להערצה עיוורת ל"זקן", מי שניהל את ענייני המדינה הצעירה.

לימים, חזר בן גוריון מפגישתו ההיסטורית עם ה"חזון אי"ש". באותה פגישה המשיל רבן של ישראל באותה תקופה, את הנעשה בארץ, לשתי עגלות המגיעות לגשר. אחת ריקנית, ואחת עמוסה כל טוב.

שאל החזו"א את בן גוריון, "למי ראוי לתת זכות קדימה?"

השיב ראש הממשלה ד'אז, "כמובן לעגלה העמוסה".

"אנחנו העגלה העמוסה" הסביר לו החזו"א. "אנחנו עם ישראל המקורי, השורשי, סוחבים על גבינו חוכמה עתיקה, תורה מופלאה מהר סיני עד ימינו, אלפי שנים. אתם, הדור החדש, עגלה ריקנית. כמה עשרות שנים של מה שאם מכנים "ציונות" ותו לא... אז מן הראוי שתתנו לנו לעלות ראשונה על הגשר ולהנהיג את הדור".

כשבן-גוריון חזר מן הפגישה ההיא, הוא אמר לשרי ממשלתו, כי "החזו"א הוא ממש מלאך", זלמן ארן סיפר זאת לאשתו, והיא עשתה חשבון פשוט, אם בן-גוריון שהיא כה מעריכה אומר על איש כלשהו

שהוא מלאך, אזי יש ממש בדבריו, מכאן ואילך היא התפללה שבניה
"יהיו כמו החזון אי"ש".

לימים תפילותיה התקבלו, ונכדיה הם כבר דור שני לבעלי תשובה,
תלמידי חכמים. כוחה של תפילת א.ס.

אפסים בצמרת

פרק א'

ההצלחה, צריך לומר, די מסחררת את איתן קלופט, שהחל את חייו כבנו
של בנאי פשוט ב"סולל בונה" וכיום הוא מנהל ובעלים של שלושה מפעלי
ענק. שניים מהם בישראל, אחד מהם באיטליה ועוד כמה בתהליך של
היווצרות. קשה להאמין אבל כ- 2,000 עובדים חוסים תחת כנפיו
הכלכליות.

והוא בסה"כ בן 38.

האמת היא שהחלומות של קלופט הצעיר לא היו מעוגנים ברדיפה אחרי
כסף גדול, שליטה או שררה. זה בא לו די במקרה. הוא דווקא ניתב את
עצמו לכוון עולם החינוך וההוראה, ואף עשה כמה צעדים - עם שחרורו
מצה"ל - כדי לרכוש כמה תארים ועבר מספר קורסים שיסללו לו את
נתיב בעולם החינוך. במשך חמש שנים הוא עבד בפנימיות וטיפל בבני
נוער שהיו זקוקים לחום והכוונה, ואף זכה להצלחות לא מעטות בקרב
חניכיו, שהעריצו את יושרו וקיסמו האישי.

בגיל 27, לקראת השגת תואר אקדמי נוסף, עלה במוחו של איתן קלופט
רעיון שיווקי ייחודי, שזכה לתשומת ליבם של כמה מנהלי חברות גדולות
במשק. הרעיון קרם עור וגידים, ומהר מאד התחיל קלופט לזכות
במכרזים מדושנים שהחלו להכניס לחשבון הבנק שלו סכומים שהוא לא
חלם עליהם. ומה שהתחיל כטפטוף סולידי, הפך לגשמי ברכה. יושרו
האישי והמקצועי סללו לו מרחבים עסקיים חדשים ושמו הטוב הלך
לפניו, בבחינת "טוב שם משמן טוב".

איתן קלופט אוהב להיכנס למשרדו רק לאחר שהוא חולף בין
המסדרונות הארוכים של מפעליו, מציץ למשרדים, שואל שאלות את

עובדיו, בודק כמה בדיקות, מוריד הנחיות ולאחר שעה קלה הוא מתרווח במשרדו ליום עבודה חדש.

להצלחות כלכליות יש טעם מתקתק. הן משדרות תחושה של עוצמה, הן מנביטות יומרה של השפעה, של חשיבות. המחשבה שאתה מלך של 2,000 נתינים, משכרת היא.

עכשיו נעשה הכרות קצרה עם כפילו של איתן קלופט, מאיר פילץ, מנכ"ל חברת ההייטק המצליחה "סטאר מוביק". לפילץ בן ה-40 זרחה השמש הכלכלית בעקבות המצאה ייחודית שהגה במוחו, וזו הביאה לשיפור נדיר בקצב התפעול של המחשבים, וביכולת הקיבולת שלהם. פילץ לא מכר את הרעיון, הוא פשוט יישם אותו במעבדתו ושיווק את מוצריו המתוחכמים עד שחברת הייטק אמריקנית פופולרית ממש רדפה אחריו כדי שיכנס עמה לשותפות. פילץ חתם על החוזה, ובאותו רגע הפך למנהלם של 1,000 עובדים בארץ ובעולם. הוא הפך למיליונר תוך יום, לא יאומן.

ומכאן הכל שייך להסטוריה. פילץ, בנו של נגר דרום תל אביבי, הפך לאחד ממובילי ההייטק בעולם ותחושת הסיחרור היתה בת בית אצלו.

הפגישה האקראית והראשונה בין איתן קלופט למאיר פילץ, התחרשה בקומה ה-36 בכניסה למעלית באחד ממגדלי עזריאלי. אף אחד מהם לא חשד בשני שהוא איזה ענק עסקי בעל השפעה עולמית.

הם המתינו למעלית שהיתה אמורה לצנוח ללובי הבנין ועקבו בעינים בורקות על המסך הדיגיטלי הירקרק עליו התנוצצו מנורות אדמדמות שהאירו מספרים 34, 35, 36. דלת המעלית נפתחה, מאיר ואיתן נכנסו למעלית ולחצו על כפתור הכניסה.

הדלת נסגרה ברחש, והמעלית החלה לרדת בזריזות. שני אנשי העסקים המהוקצעים היו עסוקים כל אחד בענייניו, מוחם טרוד בהשקעות, בחוזים ביזמות חדשה. העולם העסקי נראה להם מפתה ואינסופי, שהרי הגיל עדיין צעיר יחסית, והכסף הזורם גדול הוא, והזמן כידוע דוחק להם, להספיק עוד ועוד, והשמים הם הגבול.

אך הגבול במקרה שלהם נמתח ונעצר לו בקומה ה-16. למה? פשוט מאד, תקלה במעלית. וכך מצאו עצמם, קלופט ופילץ, תקועים 27 דקות בתוך מעלית חנוקה, ממתנינים ומתפללים שיחלצו אותם משם.

"נעים מאד" שמי איתן קלופט" פתח מיודענו במשפט הכרות חמים.

אני מאיר פילץ.

וכך במשך 27 דקות שנדמו כנצח בתוך מעלית אפלולית עמדו ושוחחו ביניהם פילץ את קלופט בידידות וחמימות, שכל המביט מן הצד היה סובר לתומו כי השניים הם לא פחות ולא יותר אחים מבטן ומלידה, שיש ביניהם קשר דם בלתי ניתן לניתוק.

אז אתה הוא איתן קלופט? לא הייתי מאמין. העתונות הכלכלית מלאה בסיפורי ההצלחה שלך.

ואתה מאיר פילץ? שתהיה בריא, ספר לי כיצד עלה במוחך הרעיון הגאוני שהכניס לטלטלה את הייטק העולמי?

בדקה ה- 21 לשיחתם, בעוד הכבאים מנסים לנתב את המעלית לנקודה ממנה יוכלו להוציא את שני הלכודים, פילץ את קלופט נגעו בנקודה המשמעותית של חייהם.

"תראה מאיר ידידי" פתח קלופט, "אני בהחלט מאושר מן ההצלחה שלי, סוף סוף התחושה שדרך הידיים שלך מתגלגלים סכומי עתק שמפרנסים 2,000 משפחות היא נפלאה ומרוממת".

איתן קלופט הכניס ידו לכיסו ושילף משם כיפה סרוגה קטנה והושיט אותה לעברו של מאיר. "יש לי אפילו חברותא, פעם בשבוע עמו אני לומד שיעור מוסר, וכמה הלכות", ציין קלופט.

"אבל אני יהודי מאמין, אין לי ספק שהקב"ה ברחמיו המרובים נתן לי את העושר כדי לפעול בו לטובה... אני מקפיד כל בוקר לטול ידיים, לברך ברכות השחר, להניח תפילין ורק אחר כך אני נוסע למפעל, לעסקים. אגב אשתי תומכת בי לאורך כל הדרך..."

מאיר פילץ גרד בפדחתו בהיסוס ואמר, אתה לא תאמין איתן, אני נשוי לאשה חרדית לגמרי. אשתי חזרה בתשובה לפני שלוש שנים, אבל בלי פשרות. אין פשרות בצניעות, אין פשרות בכשרות, אין פשרות בשבת.

"רגע אתה שומר שבת?" שאל איתן.

פחות או יותר, השיב מאיר. אשתי מקפידה להעיר אותי כל שבת בבוקר, ושולחת אותי עם טלית ועם שני הבנים לבית הכנסת הגדול. תראה איתן גם אני יודע שהעושר הזה שנפל עלי הוא משמים... סיכויי ההצלחה שלי להתעשר היו אפסיים... הייתי תלמיד אפס, כזה מין לא יוצלח, אשתי תמיד אומרת לי שהקב"ה הוא שנתן לי את העצה כיצד לקנות נכסים. נו טוב. היא יודעת על מה היא מדברת. היא שומעת קלטות ורצה לכל הרצאה של רב.

המעלית נפתחה. פילץ את קלופט יצאו ממנה נשמו לרווחה ומיד נכנסו למעלית הסמוכה, הימנית וירדו לקומת הכניסה. בדרך הם הספיקו

להחליף מספרי פלאפון וקבעו להיפגש לסעודה חברית, וגם עיסקית.
למה לא.

וכך התפתחה לה חברות אמיצה של שני גאוניס עסקיים, שראשם
בצמרת, אבל פה ושם הם קשורים בחוטים של אמונה למי שאמר והיה
העולם, הפרנסה, הכבוד וההצלחה.

גם נשותיהם, גילה קלופט ומירב פילץ, הכירו זו את זו, והקשר הודק עוד
יותר.

שבת רוחנית בעיר צפונית. משפחות קלופט ופילץ נדברו להפגש בבית
המלון הקטן "נוף צפון" הסמוך למרכז העיר.

שעתיים לפני כניסת השבת הם הגיעו. תפילת ערבית של ליל שבת בבית
הכנסת של העדה המרוקאית בפאתי שוק הדגים, היתה נפלאה. מלאכי
השלום ריצדו להם, מקטע חזנות אחד למשנהו.

בבוקר אנחנו חוזרים לכאן. החליטו השניים. אך מה לעשות בבוקר הם
קמו קצת מאוחר. איתן ומאיר ירדו עטופים בטליתות מתוך כוונה לחפש
בית כנסת אחר, שמתפללים בו קצת יותר מאוחר. הם שעטו במדרגות
וכשהגיעו נושפים ללובי הבחינו לשמחתם במניין ההולך ומתגבש.
המתפללים קשישים וצעירים עטו עליהם שטריימלים וקפוטות, וגם
כמה ילדים עטורי פיאות וציציות קראו פסוקי ד'זימרא בקול נעים.

נפלה, החלטו קלופט את פילץ, נצטרף למנין החביב הזה. הם התיישבו
בסמוך למתפללים, לקחו סידור והתחילו לברך ברכות השחר.

לפתע ניגש אליהם זקן המתפללים, יהודי כבן 80 ופנה אליהם "סליחה.
ממש סליחה. אבל המנין הזה הוא פרטי. סגור. אני מאד מבקש מכם
לחפש לכם מקום אחר להתפלל בו..."

מאיר פילץ ואיתן קלופט חשו איך הדם מסמיק על פניהם, ובאותה שניה
נוחת מטה מטה לרגליהם, עד לחיורון המוחלט. קוראים לזה "שפיכות
דמים".

במילים פשוטות, היהודי הזה מבקש מהם להסתלק מן המנין.

המומים ונסערים התרוממו השניים מן הכסאות ופנו לרחוב המוביל
לשוק. איזו בושה!!!

"אתה מבין איתן, פונה אלינו יהודי כבן 80, נראה סבא טוב וחביב ומבקש שנסתלק מן המנין. אני המום, אני נסער, אני לא מאמין שכך מתנהגים יהודים חרדים. עושים להם מנין פרטי, סגור, כאילו התפילות והקב"ה זה עסק פרטי שלהם.

תשמע מאיר, זה באמת אקט מחריד. אני ממש מרגיש לחצים בלב מהסיטואציה המביכה הזו. ואף אחד לא ניסה לעזור לנו. פשוט שנתנדף... נכון אנחנו לא לבושים כחרדים, אבל סוף סוף יהודים אנחנו... אני כל כך בהלם, וכל כך פגוע, שבא לי לנתק כל מגע איתם...

"למה אתה מתכוון איתן?"

תראה, אני תורם לא מעט כסף למוסדות שלהם... אבל אם זו התוצאה!?, אז מה לי ולהם. זו התורה? זו היהדות? לאן הגענו? בא לי להתעלף.

פילץ וקלופט דהרו ברחוב השוק בעיר הצפונית וחיפשו בית כנסת. שלט קטן צנוע וחלוד בכניסה צרה בין שני בנינים האיר להם פנים "בית כנסת - אבות ובנים". הגבאי המקומי האיר פניו אליהם. "הו ברוכים הבאים, הנה שבו כאן, יש לכם מקום פנוי, הנה סידורים. עכשיו מוכרים עליות לתורה, צר לי שאחרתם..."

"תראה איתן, יהודי פשוט, איזה יחס נותן, הגוף שלי ממש רותח מזעם, לחשוב מאיפה באנו, מהלובי שבו מתפללים אנשים חסרי לב..."

בוא נרגע מאיר ידידי, שלא נאחר לומר קריאת שמע לפחות עפ"י דעת הגר"א.

ועכשיו, נשאיר את איתן קלופט ומאיר פילץ בבית הכנסת הקטן, ונפנה זרקור לסיפור אחר לגמרי שלא קשור לשני הגבירים ההמומים והפגועים. לא קשור אמרנו? אך בסופו של דבר חוט דקיק ושמימי עוטף את שני הסיפורים הללו לריקמה מופלאה של מוסר יהודי שתענוג לחוות אותו.

* * *

שאל צבי קופלמן גדל כנער חסידי ירושלמי לכל דבר. הוא אהב ללמוד תורה, הוא אהב את הטיש של האדמו"ר, וקולו היה ערב ומלטף שהכל נהנו להאזין לו. האדמו"ר נהג לסמן לו לפני חצות בלילות שבת לפתוח במזמור החסידי הכל כך אהוב ומוכר, וכששאל צבי שאף אוויר לריאותיו לפני שפצח בשירה, היה ענן של שקט מהביל אופף את האולם הגדול, וכל חבריו שניצבו ביציעים הגבוהים היו מביטים בו בקינאה בלתי מוסתרת. שאל צבי פשוט היה זמר, פייטן, ענק. קולו היה פורט על

הנימים הכי דקים של הנשמה והיה מפעים לבבות עשויים אבן. היה מי שאמר שרק מלאכים שרים כמו שאול צבי.

החיבה של האדמו"ר, הקירבה היתירה שהמשב"קים הקרינו כלפיו טיפחו וניפחו לו קצת את האגו. סופסוף להיות בן בית אצל האדמו"ר, ולהיות מוזמן לכל שמחה משפחתית סגורה שלו, היוותה אות של כבוד לנער החביב, שתהה בינו לבין עצמו, האם להקדיש חייו לחזנות ולשירה, או שמא לדבוק בעמל התורה. הוא היה מוצלח בכה ובכה, והבחירה? אוי הבחירה כל כך קשה.

לילות ארוכים היה מעביר בשמיעת קלטות של גדולי החזנים והפייטנים. וגם שיריהם של זמרי-העל כוכבי ההווה היו שגורים היטב על לשונו. קצת לפני גיל 20 החליט שאול צבי שהמוסיקה והשירה הם משאת חייו. לא, חלילה, שלא תטעו הוא לא התכוון לנטוש את עולם התורה, אבל הדגש יהיה מוסיקלי... רבות מחשבות בלב איש.

בגיל 21 הוציא שאול צבי קופלמן את הדיסק הראשון שלו. התגובות היו נלהבות. מביני דבר טענו שיש חידוש מרענן במוסיקה שלו, שהיתה שילוב פנטסטי בין חזנות לשירה מודרנית. הדיסק נמכר גם בחו"ל בעשרות אלפי עותקים. אחר כך הגיעו הזמנות להופעות...

לאביו של שאול צבי, ר' גדליה קופלמן, צרמה ההצלחה של בן הזקונים שלו. לר' גדליה היה איטליז מצליח בפאתי אחת השכונות, וחמשת בניו הגדולים, היו תלמידי חכמים מובהקים שהרביצו תורה בישיבות חסידיות, ושמש הטוב הלך לפנייהם.

"אוי כואב לי הלב" התאנח ר' גדליה בפני רעייתו "מה יש לשאול צבי לחפש באירופה ובארצות הברית? אוי כמה שאני חרד מן העתיד שלו..."

חושיו החדים של ר' גדליה קופלמן לא הטעו אותו. ההצלחה הגדולה של שאול צבי התבררה ככשלון חינוכי צורב. כמה אנשי עסקים ממולחים בארה"ב שזיהו את פוטנציאל קולו המדהים של שאול צבי, הציעו לו להקליט מוסיקה ושירים שלא בדיוק - בלשון המעטה - הולמים את מחננו. גם כאן ההצלחה המדומה החלה להתגלגל, ולסחרר את הבחור החסידי... שכבר לא כל כך נראה חסידי. באיזהו שלב הכיפה הצטמצמה, הפיאות נגזרו, אחר כך הכיפה נעלמה ועל גופו הוא עטה בגדי צבעונין. הפיתויים הססגוניים של העולם הגדול התחילו לשאוב את העלם החסידי לעתיד מסוכן.

כשנודע לר' גדליה קופלמן שבנו הפך לזמר פופולרי ומבוקש, לאו דווקא בקהילות הקודש, המכה היתה קשה מאד עבורו, והוא אחז בפלך השתיקה. יותר מאוחר כשנודע לו ששאול צבי, שינה את שמו לשם לוועזי גיוני סטיוארט... הוא פשוט קרס. אך טבעי הדבר, שר' גדליה שלח

שליחים ומסרים לבנו הקטן, שהוא מבקש שינתק מגע עם אחיו הגדולים ועם המשפחה המורחבת.

"אינני רוצה שתקלקל את הנוער בחסידות שלנו, זה לא כבוד בשבילי שהנכדים שלי ינסו לחקות את השיגעונות שלך. כל עוד אתה שם, חי כזמר מופקר, שר שירים לא צנועים, אני מוותר על התענוג להיות אבא שלך". אלה המסרים שהועברו לשאול צבי קופלמן, בעודו חסוי וחבוי תחת השם גיוני סטיוארט, כוכב מוסיקלי אמריקאי.

בעקבות האובדן, ר' גדליה קופלמן קיבל על עצמו תענית דיבור. את האיטליז הוא העביר לידי שניים מנכדיו הגדולים, ונכנס ללמוד תורה בישיבה החסידית בשכונתו. מעת לעת היה פוקד את בית אביו הקשיש ר' שמריה נתן, ומבכה את מר גורלו.

"אבא, האמן לי, אני מרגיש כמו אב שכול. לא הייתי מאמין ששאול צבי ייסחף עם הזרם העכור של העולם, ינטוש את התורה והמצוות, וינתק עצמו מעולם החסידות".

ר' שמריה נתן קופלמן אחז בידי בנו ר' גדליה, ואמר בלחש "גדליה שלי, יש צער חינוך בנים וזה צער שלא נגמר עד זיבולא בתרייתא. שאול צבי ילד טוב, ויהודים לא אומרים נואש. אנחנו עם שמעל לייאוש, מעל לזמן, אנחנו מחוברים לכסא הכבוד, ומשם תבוא הישועה. שאול צבי הלך קצת לאיבוד, אבל בסוף נמצא אותו. אתה גדליה שלי תמשיך לעשות תענית דיבור וללמוד תורה, ותן לקב"ה לנהל את העולם לטובה ולברכה".

12 שנים קשות חלפו מאז נשאב שאול צבי, המכונה ג'ון סטיוארט, לקליפה החיצונית. שמעו שהוא עושה כסף גדול, שלהופעות שלו באיצטדיונים מגיעים 50,000 צופים, שהוא מוכר מיליוני תקליטורים. השמועות היו בהחלט לא מחמיאות, ולא הוסיפו כבוד לחסידות, ולא כבוד למשפחת קופלמן.

* * *

שבועיים לפני שנכנס ירחמיאל (בן משה שרגא, בנו השלישי של גדליה) קופלמן למצוות, נכדו של ר' גדליה ונינו של ר' שמריה-נתן, הוחלט במשפחה המורחבת לעשות "שבת-חתן" באווירה שונה, לצאת מירושלים ולחפש פינה יהודית חמה לנפוש בה. בלי עין הרע, משפחת קופלמן על בניה, נכדיה וניניה, מנתה למעלה מ-150 נפשות, כן ירבו.

לאחר ברורים ארוכים, החליט משה שרגא קופלמן למקם את המשפחה במלון "נוף צפון" בעיירה צפונית המשקיפה לנוף מדהים.

פרק ג'

הנסיעה מירושלים צפונה - עם שני אוטובוסים גדושים ושלושה טנדרים - היתה מרגשת ומרהיבה עבור הקופלמנים הגדולים והקטנים כאחד. ר' שמריה נתן הסבא-רבה נתן הוראה שיוצאים מיד אחרי תפילת שחרית, כדי להגיע מוקדם, ללא דפיקות לב מיותרות. הלכה זו הלכה.

במלון "נוף צפון" חיכו לקופלמנים ולחתן בר-המצווה ירחמיאל תוך חיכוך ידיים בהנאה, סוף סוף מדובר בהכנסה נאה ביותר, עם אורחים נוחים וחביבים להפליא.

תפילת ערבית של שבת-קודש היתה עטויה במחלצות האור של שבת-קודש, הפיוטים החסידיים בקעו מגרונותיהם בעדנה כובשת, ושטו אט אט כמו עלים ברוח אל רחובות העיירה הצפונית, וחדרו דרך החלונות הפתוחים למאות בתים שהזימרה השבתית לא היתה לחם חוקם.

לבושי מחלצות מן המיטב של האופנה החסידית, התיישבו הקופלמנים על משפחותיהם הכבודות, סביב שולחנות חגיגיים ועמוסים כל טוב. כשהסבא-רבה ר' שמריה נתן נשא את קולו המחוספס בקידוש "ויכולו השמים... וכל צבאם" הדממה היתה מופתית.

"אמן" ענו כולם, ואצו רצו לנטול ידיים.

באותו מלון, אך לא באותו חדר אוכל, הרחק מן ההמון החסידי הסואן, היו ישובות משפחות קלופט את פילץ וילדיהם בחדר אוכל פרטי בקומה השניה של המלון. בעל בית המלון הכיר את שני האישים החשובים והצמיד להם שני מלצרים וערך עבורם ארוחת-ערב גורמה ארבע מנות עם קינוחי צמרת, אותה בישל והפיק בידיים אמונות השף המהולל והותיק של המלון גרשון גבעולי. למותר לציין, שהפילצים והקלופטים אכלו מזון משובח משאכלו הקופלמנים. נו טוב, הם גם שילמו יותר.

כשחתן בר-המצווה ירחמיאל קופלמן החביב והשנון עלה - בליל שבת - לשאת את דרשתו הראשונה בפני אורחיו, עיניו של הסבא ר' גדליה לא משו מלהביט בו. "אוי ריבוננו של עולם" הרהר בליבו, "כמה שירחמיאל הנכד המתוק שלי, דומה לבני הצעיר שאול צבי. אותם עינים ירוקות וחכמות, אותו חיוך שובב ואפילו סיגנון הדרשה המפולפלת ותנועות הידיים כל כך זהות".

ר' גדליה מחה כמה דמעות עקשניות וצורבות מעיניו, וליבו נשרף מגעגועים לבנו שאול צבי, שנישאב אל הוואקום האמריקני, ומי יודע מה עולה בגורלו עכשיו?!

בניו של ר' גדליה הבחינו שעננה של געגוע מעיבה על אביהם, והם ידעו למה. אבא אומנם היה שתקן גדול, התמיד בתענית דיבור, אבל עיניו היו מדברות וצועקות: געגועים, כאב ותפילה לשובו של בן אהוב...

הסבא-רבה ר' שמריה נתן, אף הוא קלט את ענות העצב שעטפה את בנו ולחש על אוזנו "ר' גדליה בני יקירי, עכשיו לא זמן לעצב, עכשיו שבת, עכשיו ירחמיאל נכדך, בן משה שרגא, עולה בסולם התורה עד גנזי מרומים... ומי יודע בני, אולי עוד נתבשר בקרוב בשורות טובות".

ועוד כמה דמעות סרבניות גלשו להן מטה מטה, אל תוך זקנו האדיר של ר' גדליה ששמח מצד אחד, ובכה מן העבר השני, כמו מטוטלת של שעון קיר.

* * *

שבת בבוקר, השעה 10:30, בלובי, לאחר תפילת שחרית וקריאת התורה, עלה ירחמיאל חתן בר המצווה לשאת את דרשתו השניה. אגב, כאן המקום לציין, שהמנהג העממי להפריע לחתנים בדרשתם, נמחק לחלוטין מן הפולקלור של הקופלמנים בהוראת הסבא הגדול ר' שמריה נתן, שטען "אין עוול יותר משווע מלעצור יהודי צעיר לשאת דברי תורה, ששקולים כנגד המצוות כולן".

ירחמיאל פתח את חומש שמות בפרשת "כי תשא" ובמשך 10 דקות ריתק את בני משפחתו בחידושים נפלאים, ובסוף דרשתו אמר: "עכשיו עולה בראשי פרוש חסידי מופלא על הפסוק השני בפרשה כי - תשא - את - ראש - בני - ישראל... ונתנו - איש - כופר - נפשו - לה'. ... ולא - יהיה - בהם - נגף - בפקוד - אותם". רוצה לומר, שראש של יהודי, כלומר כל יהודי, לעולם לא נעלם. הקב"ה מרים את ראש היהודי ומסייע לו לעבור שטפונות ואסונות, נסיונות קשים ומרים, והכל בזכות הצדקה, כופר הנפש. יהודי הכי מרוחק, שנפל לעמקי הקליפות והתיעוב מסוגל להינצל מן הנגף והחורבן שנקלע לתוכו, על ידי מטבע קטן של צדקה... "מחצית השקל... בשקל הקודש", רוצה לומר, גם כשיהודי נשבר והוא רק חצי יהודי, רסיס של יהודי, הוא שקל הקודש, הוא שקול כקדוש מושלם". הבריק ירחמיאל.

ר' גדליה הביט בנכדו נדהם ומופתע. המילים החדות והפולחות והחידוש המפליא, פעמו וחילחלו בקירבו "יש תקווה לכל יהודי... אפילו ירחמיאל - שכל כך דומה לשאול צבי - אומר".

ר' גדליה קם וחיבק את נכדו בחום רב.

ואז ביקש סבא-רבה, ר' שמריה נתן, לשאת דברי ברכה. הוא ניגש לדוכן באיטיות, ובעודו פוסע, נכנס ללובי המלון גבר מגולח גבה-קומה חבוש

משקפי שמש שחורות ולראשו כיפה עור קטנה. הזר התיישב לא רחוק מהמתפללים על כורסא עמוקה והביט לעברם בסקרנות.

"יישר כוח לניני חתן בר-המצווה ירחמיאל" פתח ר' שמריה נתן. "אצלנו במשפחה, ברוך השם הדור הולך ומתעלה, והחידוש האחרון שלך ירחמיאל ממש נגע ללב, עד כמה הקב"ה אוהב כל יהודי ונושא את ראשו מן הבוץ ומצילו מרדת שחת בזכות הצדקה... שאול צבי!!!" הרים קולו ר' שמריה נתן. "שאול צבי קום ועמוד לידי...!!!".

כל הקופלמנים גם בעזרת נשים עצרו נשימתם, הם חשבו שנטרפה דעתו של הסבא הישיש. 12 שנים מאז נעלם שאול צבי בארה"ב ולא יצר קשר אפילו לא עם אחד מהם. ר' גדליה הביט באביו משתאה. אביו היה חסיד רציני, עבד ה', שלא פלט מעולם הבלים... "שאול צבי" רעם קולו של הסבא "גש אלי יקירי!!!".

הגבר גבה הקומה התרומם מעל הכורסא הצדדית בלובי וצעד בצעדים נמרצים לעבר ר' שמריה נתן, כשהוא לא מביט לצדדים. השניים התחבקו ארוכות, ור' גדליה ישב מסומר למקומו. הוא לא זיהה את בנו... משקפי השמש, השיער הקצוץ, ומרחק השנים עשו את שלהם.

"אבא, סליחה!!! סבא סליחה!!! אחים שלי סליחה!!! סליחה כל בני המשפחה!!!"

הו, זה הקול הכל כך מוכר של שאול צבי...

ר' גדליה חשב שהוא עומד להתעלף, הוא ישב מסומר למקומו. שאול-צבי עדיין לא ניגש אליו. ניתן היה לחתוך את האוויר ואת הדממה בסכין.

"שאול-צבי הוריד את משקפי השמש מעיניו - סקר בעיניים גדושות געגוע את בני המשפחה, וביקש לשאת את דבריו.

"עוד לא חיבקתי ונישקתי את כולכם, אבל זה יקרה עוד מעט. רק רציתי להגיד לכם - משפחה אהובה שלי - שאני חוזר הביתה. שאני רוצה לחזור ולהיות ענף מלבב במשפחה, ענף נושא פירות בחסידות המעטירה שלנו. אני מבקש סליחה על הבושות ועוגמת הנפש שגרמתי לכם, אבא, אמא, מי יודע כמה דמעות שפכתם עלי, מי יודע כמה לילות לא ישנתם בגללי. אבא, מי יודע כמה מטענים של צער ויגון נשאת על גופך מן המחשבה האיומה איפה שאול-צבי נמצא עכשיו..."

"אינני יודע מה שמעתם עלי ובטח זה לא הזמן והמקום לספר בפרוטרוט לכם איזה גיהנום עברתי בשנים האחרונות. הייתי רחוק מאד, עשיר בממון אבל עני משמחה. הייתי עטוף בכבוד, אבל כבוד מדומה. בשיא ההצלחה הדמיונית שלי, כשהייתי נרדם עייף וסחוט, הייתי רואה בחלומי את האדמו"ר מנצח בידיו על הטיש, הייתי רואה

אותך אבא מלטף את תלתלי ואומר לי שאול-צבי כשתהיה מוכן תגיד דבר תורה.

"אך למרות הגעגועים והזכרונות לא יכולתי עדיין לצאת משם... באחד הלילות לפני מספר חודשים מאסתי בחיי, עם כל המשתמע מכך. חזרתי מהופעה לדירה שלי בקומה ה-127. אתם יכולים לתאר לעצמכם מה תכננתי לעשות לעצמי מן הגובה הזה... נעמדתי על מעקה המרפסת, ואז אני שומע דפיקה בדלת. נעצרתי. סקרנות עצומה הצילה אותי מצעד שאין ממנו חזרה. פתחתי דלת והנה בפתח, יהודי מזוקן, עם פיאות לבוש כחסיד. מאד דומה לך אבא.

"אתה איש מפורסם" אמר לי החסיד "שמעתי עליך שאתה יהודי ויהודים הם בעלי חסד. יש לי נכד בן 10 חולה במחלה קשה וזקוק לניתוח יקר. הטיפולים, התרופות, עלות הניתוח, עולים כסף גדול שאין לנו אותו. התואיל בטובך לעזור לנו", כך ביקש.

"אינני יודע למה, אבל היהודי הזה שבה את ליבי, וביקשתי לנסוע איתו לנכדו המאושפז בבית החולים בבוסטון. נכנסנו למחלקה 13, ועל המיטה מחובר למכשירים, שכב הילד אפרים פישל גולדן. ילד יפהפה עם חיוך של מלאך. "אתה הזמר המפורסם ג'וני סטיוארט?" הוא פקח זוג עיניים תמהות. "סבא שלי אמר לי שאתה יהודי... אבל יהודי לא צריך להיראות ככה... סליחה" אמר הילד בבישנות. "אני מקווה שלא פגעת בך, אבל באמת, ככה לא נראה יהודי... נכון סבא? איפה התפללת הבוקר?" הוא שאל אותי בחיוך... "שוב סליחה... סבא שלי איש יקר, הוא אוסף תרומות כדי לממן את הניתוח שלי והתרופות. אני מאמין שאבריא, אני רוצה להיות תלמיד-חכם, סבא הבטיח לי שאם אצליח בלימודים הוא ישלח אותי ללמוד בירושלים בישיבה החסידית הכי חשובה... "יקירי קרתא" הלוואי..." כך אמר לי אפרים פישל. וזו, כולכם יודעים הישיבה שגם אני למדתי בה בילדותי.

"במשך חודשיים סעדתי את אפרים פישל. הוא הכניס לחיים שלי אור מיוחד. הוא הזכיר לי את עצמי. שרתי לו את כל הפיוטים החסידיים שהכרתי וזכרתי. בשארית כוחותיו הוא שר איתי ועיניו זהרו. הוא היה כמו חבל הצלה שלי, הוא היה היד המושטת שרצתה להחזיר אותי הביתה. בטלתי הופעות, בטלתי פגישות, ישבתי לידו והתפללתי עם הוריו וסביו. רציתי שיחיה, רציתי לשלוח אותו ללמוד בירושלים בישיבה שאני למדתי. רציתי כנראה לפצות את הקב"ה ולהחזיר לו נשמה בסכנת-חיים, תמורת הנשמה שלי שכנראה הלכה לאיבוד. ומה אומר לי הילדון הקדוש הזה בטרם נכנס לניתוח להסרת הגידול בראשו "ג'וני, זה בטח לא השם שלך", נכון שמי המקורי הוא שאול צבי עניתי לו. "הו, זה שם יפה. שם יהודי. חבל שאתה לא משתמש בו. אני עכשיו נשבע לקב"ה, אם אני יוצא חי מהניתוח, יותר לא אקרא לך ג'וני. אקרא לך שאול צבי, רק שאול צבי, בסדר?" אפרים פישל נכנס לניתוח ומעולם הוא לא כינה אותי

שאל צבי. מעולם!!! אחרי שלושה ימים הוא השיב את נשמתו הטהורה
לאביו שבשמים.

"אתם לא תאמינו אבל הילד המופלא הזה החזיר אותי בתשובה. פתאום
הרגשתי צימאון אדיר שיקראו לי בשמי המקורי. שאל צבי. כמו שאבא
ואמא ואחי קראו לי. מיד אחרי ההלוויה שלו, יצרתי קשר עם סבא ר'
שמריה נתן וסיפרתי לו הכל... כן, הוא עשה את התיאום שאגיע לכאן
למלון "נוף צפון" בין שחרית למוסף. ואני שוב מבקש סליחה, עברתי
נסיון קשה, הייתי אפס, ממש אפס, אבל הקב"ה עשה שהאפס יגיע
לצמרת ובמרומי ההצלחה המדומה שלח אלי הקב"ה ילד יהודי קטן
שיוכיח אותי, שהכי חשוב בעולם זה להיות יהודי... סליחה".

שעה ארוכה נמשכו החיבוקים והדמעות.

... אחרי הכל עטה על עצמו ר' שאל צבי קופלמן טלית גדולה ונתבקש
לעלות חזן לתפילת מוסף.

קול הפעמונים שלו הידהד עד פסגות ההרים המורמות שבאופק הכחלחל
"כתר יתנו לך... מלאכים המוני מעלה... קדוש, קדוש, קדוש".

אגב, איתן קלופט ומאיר פילץ לא זכו להתפלל שם...

פרק רביעי

ענן קודר וכבד של טינה ואי-שקט רבץ על הידידים קלופט את פילץ. הם
לא יכלו לשאת את העובדה שסילקו אותם מן המנין בבוקר יום השבת,
וכבר במוצאי שבת, תוך שהם אורזים מזוודות וגולשים במעלית לכוון
לובי המלון, גמלה ביניהם החלטה ללכת ולשאול רב חשוב, שמבין ענין,
שיתן להם תרוץ מניח את הדעת, על מה ולמה הם נאלצו לנטוש בבושת
פנים את מנין החסידים הסגור שבמלון "נוף צפון". איזו חוצפה?! איזו
עזות פנים?! הזו דרכה של תורה!?

"תראה מאיר" אמר איתן קלופט לידידו, "יש לי חברותא, ידיד טוב.
סיפרתי לך עליו, אחת לשבוע אנו לומדים בצוותא שיעור מוסר, וכמה
הלכות. הוא מבין ענין ולדעתי כדאי שננהל עמו פולמוס בנדון. אני ממש
מצוי בטלטלה רצינית, ואני אפילו שוקל - כמו שאמרתי לך - לבטל את
התרומות שלי. אם אלו אנשי תורה, אז זו בוודאי לא התורה שלנו...".

הרב חגי בן שאול בן ה-33 היה ראש מתיבתא בישיבת המצויינים "נחלי
תורה". שיעוריו נישאו לשם ולתהילה, בעיקר על רקע פילפוליו העצומים
בהם היה מצליח להכניס פיל לקוף של מחט, ולהוכיח בסופם של
מהלכים משובבי-דעת שבעצם המחט היא הפיל, והפיל הוא המחט.

במשך שנה שלמה, אחת לשבוע, נפגשו איתן קלופט איש העסקים והרב חגי בן שאול לשיעור שבועי. חיבה עמוקה שררה בין השניים והחקירות באמונה ובהשגחה וחיידוד דרכי המוסר, שבו את ליבו של קלופט פעם אחר פעם. קלופט זכה להכיר את הרב בן שאול בזכות קלטת שנקלעה לידו, הוא האזין לה בקשב רב, והיא הרטיטה נימים דקים בליבו. "האיש הזה שדורש בקלטת יהיה הרב שלי. המילים שלו יוצאות מן הלב ונכנסות אל הלב".

לאחר חקירה ודרישה איתר קלופט את הרב בן שאול, ומכאן ואילך זרמה לה ידידות רוחנית נפלאה. קלופט גם נהג מעת לעת להעביר תרומות נכבדות לקופת הישיבה. הוא עשה זאת מרצונו הטוב. החברותא שלו מעולם לא רמז לו לתרום.

הרב חגי בן שאול האזין בקשב רב לידידו הנרגש, מעבר לקו הפלאפון, שסיפר לו כיצד ניגש אליו יהודי קשיש כבן 80 וביקש ממנו ומחברו לעזוב את המקום, כי המניין סגור. "אנחנו פשוט התעלפנו. נכון, אנחנו לא נראים דוסים, נכון אנחנו מגולחים ועדיין לא מקפידים על קלה כבחמורה, אבל הסבא הזה פשוט העיף אותנו משם... אתה קולט... אני ומאיר פילץ מרגישים שחרב עלינו עולמינו הרוחני. תסלח לי הרב חגי, אבל אני כל כך סוער ומצומרר שהעסק הזה פשוט מקרר אותי באמונה. ותבין!!! היו שם עוד כמה חסידים, שפשוט שתקו ולא הגיבו. איך אוכלים את זה?".

הרב בן שאול היה קשוב, ושתק שתיקה ארוכה. "באיזו מלון התארחתם השבת?".

במלון "נוף הרים", השיב קלופט.

"בסדר איתן. עשה לי טובה, תגיעו מחר אתה ומאיר פילץ למשרדי הישיבה, נשוחח על הנושא. אני בהחלט מבין את סערת הנפש שלכם".

* * *

קלופט את פילץ הגיעו בדיוק בשעה 21:00 ונקשו על דלת משרדו של הרב חגי בן שאול. הוא פתח את הדלת במאור פנים, לחץ ידיהם והושיבם על כסאות הפלסטיק הלבנים, והגיש להם שתי כוסות מיץ תפוזים דיאט.

"ברוכים הבאים..." שני האורחים הבחינו לפתע ביהודי מבוגר, שזקנו לבן ויורד על פי מידותיו, ניצב ליד הספרייה במשרד הרב ומעלעל בספר. משום מה הוא נראה להם מוכר, או שכנראה כל החרדים דומים זה לזה...

"תכירו זה סבא שלי... ליתר דיוק סבא של אשתי".

נעים מאד.

"סבא, אלה הם ידידים שלי מוקירי התורה ולומדיה. כן איתן, כן מאיר, אני מבין שמהו מעיק עליהם". שני הגבירים הצעירים תארו שוב בפרוטרוט את תחושתם הנוראה, ואת השבת הקשה שעברה עליהם, עד כדי ערעור באמונה ובמוסר היהודי.

"תסלחו לי שאני מתערב" סבו של הרב חגי נכנס לשיחה. השניים הנהנו בראשם לאות הסכמה.

"תבינו אנשים צעירים, ויקרים, גדלותו של האדם היהודי נמדדת ביכולתו הרוחנית והנפשית לדון לכף זכות את חבריו. יש מי מגדולי ישראל שמסביר שהסברה העקומה, כלומר ניתוחי מציאות של השכל המעוות, נועדו כדי להשתמש בהם לדון לכף זכות. מי שמרגיל עצמו לחשוב חשיבה חיובית, מבלי לחפש מומים בזולתו, לעולם איננו כועס, לעולם איננו מקפיד, ומפתח אהבת חנינם לכל יציר נברא. הוא לא נוקם ולא נוטר, הוא אוהב אהבת חנינם. אדם שבוחן ומייחס למציאות מימדים של הטבה ונאמנות, הוא אדם מאושר, הוא מורס מעם, הוא היהודי המתוקן. זו עבודת השם נוראה ועצומה, והיא דורשת תעצומות נפש, ועבודה יומיומית. לצאת מתוך האגו הנפוח, לנפץ את בועת הגאווה האישית, ומתוך ריסוק האישיות הנפוחה לפתוח חיים חדשים שהם מצד אחד התבטלות, אך לאמיתו של דבר אלה חיים של גדלות. משה רבנו למשל, למרות שחשדו בו בעבירות נוראות, דיברו עליו לשון הרע, התקוממו כנגדו בחוצפה מזוועה, שמר על קור-רוח ומסר נפשו על כלל ישראל, "מחני - נא - מספרך" הוא ביקש מהקב"ה, רוצה לומר אני - משה רבנו - למרות חטאיהם ובגידתם בקב"ה מוכן לאבד את עולמי, העיקר שעם ישראל בכלל, וכל יהודי בפרט לא תפול שערה משערות ראשו. איזו אהבת ישראל, איזו ענווה, איזו ראייה שכולה כף זכות. מבהיל הרעיון.

"ואתם יקירי, איתן ומאיר, קיבלתם נסיון קטן. ממש זערורי. ניגש אליהם יהודי זקן וביקש בשיא הנימוס והרגישות שתחפשו מנין אחר. כי זה מנין סגור. אתם חשתם זעם איום, ואפילו רצון לנקום ולנטור בעולם התורה... טלטלה שגרמה לכם קרור באמונה. נו, נו.

"ושוב נעים מאד, שמי גדליה קופלמן ואני כמו סבא של חגי בן שאול, שהוא במקרה נשוי לנכדתי. יש לי אבא (שמריה נתן קופלמן) השם יאריך ימיו ושנותיו בנעימים. הוא, הוא האיש שפנה אליכם ביום שבת וביקש שתחפשו מנין אחר...".

ומכאן ואילך חשף ר' גדליה בפני הידידים קלופט את פילץ את מסכת חיינו של בנו שאול צבי קופלמן, שיצא לתרבות רעה בגיל 20 והפך לזמר הפופולרי ג'וני סטיוארט.

"סטיוארט?" קראו השניים בתמיהה. "זה הנכד שלך...?! הוא זמר נערץ בעולם".

"היה נערץ!" חייך ר' גדליה, והמשיך לתאר בפני השניים, כיצד לאחר 12 שנות נדודים, וקריירה מדומה כמעט מצא שאול צבי - ג'וני סטיוארט את מותו בנסיבות טראגיות. נפילה מטה מגובה של 127 קומות. כיצד? שניות ספורות לפני שצנח אל המוות, הוא שמע נקישה על הדלת, פתח אותה וזכה להכיר את סבו החסיד של הילד אפרים פישל גולדן ז"ל. הילד החולה ששבה את ליבו של שאול צבי, ושברם כניסתו לניתוח, נשבע שאם הוא יוצא משם חי, לעולם הוא לא יקרא לג'וני, ג'וני, רק שאול צבי... אפרים פישל גולדן נפטר שלושה ימים אחרי הניתוח, אבל במותו הוא הגיש חיים רוחניים במתנה לבני, שברוך השם חזר אלינו, וכרגע הוא לומד בכולל האברכים שליך ישיבת "יקירי קרתא", כאחד האברכים. הייתי אפס שהגיע לצמרת, אמר לנו שאול צבי, אבל זו צמרת מדומה, ריחם עלי הקב"ה ושלח ילד יהודי שיחזירני בתשובה".

קלופט את פילץ פערן פיהם בתדהמה, בולעים כל מילה בשקיקה.

"תבינו ידידי" הדגיש ר' גדליה "אבא שלי שיחיה, ידע ששאול צבי נכדו אמור להגיע למלון "נוף צפון" לתפילת השבת. זו היתה ההפתעה של בר-המצווה. הוא שמר את הענין בסוד, כי כך ביקש גם בני שאול צבי, שרצה לעמוד בפני כל בני המשפחה ולבקש סליחה פומבית ונוגעת ללב מהוריו, מסביו, מאחיו. תסכימו איתי שרגעים מרטיטים אלו, שייכים אך ורק לבני המשפחה, ואדם זר לו נקלע לשם, לא היה מוצא את מקומו. זו חוויה משפחתית שכל חדירה אליה, היא ממש פגיעה, ואם הייתם במקום אבא שלי, שידע את מכאובי ודמעותי במשך 12 שנה על בני האבוד, לא הייתם מבקשים בקשה דומה מאנשים שאינם קשורים למשפחה...?!".

ר' גדליה לחץ בחמימות את ידיהם, נפרד מהרב חגי ופנה לדרכו.

פילץ את קלופט ישבו דוממים דקה ארוכה. את השתיקה הפר קלופט במילים הבאות "הרב חגי, סליחה. היום קיבלנו מאיר ואני פרק מעשי בהלכות כף זכות, ותיקון המידות. זה לא כתוב באף ספר, רק בספר נסיונות חייו של כל אדם. ואני לא מתבייש להודות, ומאיר יסכים איתי, ג'וני סטיוארט - שאול צבי, היה אפס שהגיע לצמרת, אבל מאיר ואני, אנחנו זוג אפסים שהגיעו לצמרת, לצמרת המדומה. ואני מאמין שסבא גדליה, החזיר אותנו אל קרקע המציאות, כדי להיבנות מחדש".

כוכבי הלילה קרצו לשני הידידים הטובים, כמו אומרים להם: אתם תהיו תלמידים טובים.

שערי מועד

הסוכה השדכנית

ההצלחה ומושיקו שטיינברג מעולם לא נישאו זה לזה. נסיונותיו הבלתי נלאים להשתדך עמה ע"י מיטב השדכנים כדי לשכנעה להיכנס עמו אל מתחת לחופה, עלו מפעם לפעם על שרטון. גם כשנראה היה כאילו ההצלחה משתכנעת ומסכימה להנשא לו סוף סוף, אזי דקות ספורות לפני אמירת "הרי את מקודשת לי", היא היתה מתחמקת לה באין רואים ונעלמת מבעד למסך אפלוליתו של החורף הכבד.

גם עקבות היא לא השאירה.

מושיקו שטיינברג, יהודי עבדקן יודע ספר, נשוי ואב לחמישה קטנטנים כן ירבו, משך ידו כמעט בכל מלאכה אפשרית. נגרות, בנין, שאיבת מים, חקלאות. ה-כ-ל. העיקר להביא פרנסה. אבל כמו תמיד הוא העלה חרס ידו, ואף לא פרוטה אחת לכיסו, כך שמחזות רעב ודחקות שכנו אצלו אחר כבוד בין ארבעת כתלי ביתו המט ליפול בלבה של העיירה סלוצק. רק נס וקומץ רחמי שמים הותירו את הבית על תילו, שקורות גגו רקדו לצלילי רוח החורף ואיימו לעוף כמו הציפורים הנוודות.

עד שיום אחד עלה רעיון במוחו. הוא רץ לביתו של הפריץ הקטן (קטן? תכף תבינו למה) אוגוסטוס שטאנץ וביקש ממנו עם דמעות בעיניים, שישכיר לו את הממזגה בשערי העיירה, שבדיוק התפנתה אותה עת, עם פטירתו של מוטל בלום הישיש, שניהל אותה במשך 40 שנה. עשרת בניו של מוטל היו תלמידי חכמים עצומים, ועסקיהם היו רוחניים לחלוטין. האחד ראש ישיבה, השני אב"ד השלישי, מוהל, ועוד כהנה וכהנה.

הפריץ הקטן (סבלנות) אוגוסטוס שטאנץ הסכים מיד, והדמעות של מושיקו היו מיותרות לחלוטין. דמי השכירות השנתיים עמדו על 800 רובל, ומושיקו שטיינברג עשה חשבון פשוט, שאם מוטל ז"ל, פירנס משפחה של תריסר נפשות מן הממזגה הזו, אין שום סיבה בעולם, שהוא,

מושיקו, לא יצליח לגרוף פת לחם מכובדת לכוון חמשת עולליו ורעייתו שתחי'.

אלא שתוכניות לחוד, ותוצאות לחוד, ובל נשכח שההצלחה ואדון שטיינברג היו זרים זה לזה לחלוטין. מעולם לא נפגשו...

וכאן התחילו הצרות. שנתיים ימים ועוד קצת, הסכים הפריץ הקטן (עוד רגע להסברים) שטאנץ לסבול את האיחורים בתשלומי השכירות, עד שהדם עלה לו לעיניים והוא שלח את עוזריו הקשוחים וערלי הלב היינץ וגליץ להעיף את מושיקו מן הממוזגה, לחבוט בו יפה יפה מכל הצדדים ולהחרים את בקתתו, ששוויה לא עלה על שנתיים שכירות. ובקיצור, בשורה התחתונה נותר מושיקו ללא פרנסה וגם ללא בית, עם עוד שש נפשות ברחובה של עיר. השם ירחם.

... ובכן אוגוסטוס שטאנץ המכונה הפריץ הקטן, היה באמת קטן לעומת פריץ המחוז סטפן מולדובסקי. זה האחרון היה טיפוס אכזרי ושתלטן שדרש מהפריצים שתחתיו, 24 במספר, לשלם לו בזמן, ולהגיש לו דו"חות חודשיים מסודרים. כאמור, חוץ מהפריץ שטאנץ היו עוד 23 פריצים קטנים מתחת ליו"ר הפריצים המרושע מולדובסקי, והם רעדו ממנו מאד, לא פחות מן הרעידות שרעד מושיקו האומלל מן המכות שקיבל מהיינץ וגליץ צמד הלא-חמד של הפריץ אוגוסטוס.

אז הנה לפניכם ההסברים מדוע מכונה אדון שטאנץ הפריץ הקטן. קטן יחסית.

וכך משרך לו מושיקו רגליו בין סימטאות העיירה סלוצק וברוך השם שעדיין קיץ, והשמש עדיין זורחת. בלי הרבה שאלות מיותרות, מחליט מושיקו שטיינברג לגלות יוזמה, ואם אין בית, למה לא להקים סוכה סמוך לשביל האבנים המעוקל היוצא מתוך העיר לכוון היער.

משום מה, ההצלחה לפתע האירה לו פנים, וסוכה חביבה ניצבה לה אחרי מספר שעות גדולה מאד ויציבה למדי, עשויה מענפי עצי צאלון ואורן ומסוככת בקני במבוק. פניהם של בני המשפחה אורו. הנה יש מקום להניח את הראש. החורף אומנם הציץ מבעד לכתף, אבל שטיינברג לא הרשה לעצמו להיות מודאג. דיה לדאגה בשעתה, וחוף מזה, איזה יהודי לא יושב בסוכה בחורף??? כולם.

כך חלפו להם חודשיים וסוכתם של בני משפחת שטיינברג הפכה להסדר של קבע. חודש אחר כך, הם לא עשו שום שינוי או מעבר מדירת קבע לדירת ארעי. הם הלוא התגוררו זמן רב בדירת ארעי, וכל שנותר למושיקו לעשות, זה לנענע את הסכך מעלה מטה, ולהכריז "לשם מצוות סוכה".

בלילה השלישי של סוכות נשמעו רחשים סמוך לסוכה. מושיקו התעטף במעיל ויצא החוצה. לתדהמתו הוא הבחין בצלליתו של ... הפריץ אוגוסטוס שטאנץ. אלא שמשום מה הפריץ היה כפוף משהו, והליכתו מהוססת.

לא יאומן כי יסופר. בירור קצר העלה, כי הפריץ הקטן שטאנץ פשוט התנדף לו, ומכל הדמות ההרואית הזו לא נותר אלא זוג מגפי פרווה, גב חבול, ופרצוף משדר דיכאון ועלבון. התברר, כי הפריץ הגדול והאכזר מולדובסקי ערך בדיקה חשבונאית יסודית אצל הפריצון שטאנץ והתברר לו כי הלה הונה אותו במשך 10 שנים תמימות וגנב ממנו לא פחות מ-150,000 רובל. חמתו בערה לו עד להשחית, והוא מדד לו מידה כנגד מידה, גם אם לא התכוון לכך. הוא שלח את כנופיית עוזריו והללו חבטו באוגוסטוס שטאנץ ללא רחמים ואם נשאר לו כמה עצמות שלמות זה אולי בגלל הזכויות של מושיקו. רכושו, וארמונו הוחרמו לטובת פריץ המחוז, ובני משפחתו הועברו למעצר באחוזתו של הנ"ל. שטאנץ המבוהל הצליח להמלט בשארית כוחותיו ושרך רגליו עד לסוכתו של מושיקו. ליתר דיוק ההשגחה העליונה הוליכה אותו לשם.

יהודים הם רחמנים בני רחמנים, נקימה ונטירה הם לא הצד החזק שלהם. מושיקו שטיינברג הושיב בסוכתו את הפריץ הפצוע, חבש את פצעיו, השקה אותו תה מהביל והבטיח להסתירו בד' אמותיו עד יעבור זעם, אם יעבור. אוגוסטוס הנבל ניגב דמעותיו והודה בחום ליבו הנכלולי למושיקו, על טיפולו המסור. הוא הבטיח לו באלף לשונות של הבטחה שאם גלגל מזלו ישפיע עליו שוב טובה וברכה, הוא לא יקפח את אדון שטיינברג.

האמת היא שמושיקו לא בנה מעולם על הבטחותיו של איש רע מעללים זה, אבל מי שאחראי על פרנסה ודיוור הוא כמובן הקב"ה, שמפרנס כל באי עולם, ומזווג זיווגים.

ותתפלאו אחרי 10 ימים של טיפול ואירוח בסוכת שטיינברג ואחרי שהפריץ הקטן לשעבר חש בטוב וחזר לאיתנו, ובעודו נוגס בעוגיה רזה שאפתה אשת שטיינברג בתנור הלבנים שבחוץ, התגלגל גלגל המזל שוב לטובת שטאנץ. שליחיו של הפריץ הגדול סטפן מולדובסקי הפיצו בסלוצק כי מעבידם מוכן למחול לשטאנץ על מעלליו וגנבותיו, בתנאי שיתחייב להחזיר את הגזילה בתוך חמש שנים.

"זו סוכת המזל שלי אדון שטיינברג" אמר בהתרגשות הפריץ - העולה שנית - שטאנץ, בעודו משרך רגל אחר רגל לכיוון העגלה שתוביל אותו לפריץ המחוז, לקראת הסכם השלום בין הצדדים.

"טעות" ענה לו מושיקו שטיינברג, "זו סוכת המזל שלי".

תתפלאו או לא תתפלאו, אבל שטאנץ הנבל עמד במילה שלו. הוא החזיר את מושיקו לבקתו ולממזגה, הוא אף שילשל לכיסו מענק נאה כדי שיוכל להזיז את העסק ופטר אותו משכירות למשך שלוש שנים, אבל ביקש הבטחה שפעם בשנה, אם לא קשה למושיקו, ואם זה מותר עפ"י ההלכה, שיתן לו לשבת בסוכה תחת הסכך, ולשתות תה. הוא מוותר על העוגיה.

שטיינברג הסכים, אבל היה בטוח שעד סוכות הבא הפריץ הקטן כבר ישכח מהסיפור. אגב, כאן המקום לאזכר שההצלחה החמקמקה החליטה משום מה, להסכים להנשא למושיקו שטיינברג והפרנסה התחילה לזרום בשפע בריא. מקורביו יודעים לספר שהסוכה ההיא, שהוקמה בעל כורחו סמוך לשביל האבנים, היא היתה השדכנית.

הסוכה הקרבית של הצלף גוזלן

עמוס גוזלן גוייס לסיירת כמעט בעל-כורחו. אם הייתם שואלים אותו, הוא היה מעדיף להשאר בגדוד הרגיל של גולני, עם סיורי הבטי"ש (בטחון שוטף), האימונים וכל הפשטות הכרוכה בחייו של לוחם מן המניין. אבל גוזלן דתי מבית, היה טיפוס כזה שנעתר לכל בקשה. אף פעם לא אומר "לא".

ביקשו שלוחם ילווה נהג, הוא ראשון.

ביקשו שמישהו יתנדב לאבטח מוצב דליל, הוא כבר בקבינה.

צריך שומר על הציווד, לא צריך לחשוב פעמיים, כולם במקלחות וגוזלן הלוחם הבלתי נלאה מפטרל סביב, שלא ייגנב ולא ייעלם אפילו לא פאוצ'.

היה לו מינוס אחד לעמוס גוזלן. כשהוא עמד בתפילת שמונה עשרה, או ברך ברכת מזון, הוא היה מנותק לחלוטין מכל העולם. העיניים שלו נעצמו, וכולו היה מרוכז וממוקד באביו שבשמים. יש אומרים שזה דווקא הפלוס שלו. יכולת הריכוז שלו היתה מדהימה. וכמו שהוא היה מרוכז בתפילות ובברכות, כך גם יכולותיו להתמקד במטרה היו מדהימות. עמוס גוזלן היה צלף ממדרגה ראשונה. הדיוקים שלו חוללו מהפך גדול בתפישת העולם של קבוצת הצלפים של הגדוד, אבל אלה עניינים צבאיים.

השמועה על יכולת הצליפה שלו, גם במהלך הסתערות, כמו במארב, עשתה לה שם בכל החטיבה, וכשמפקד הסיירת שמע שיש לו "דובדבן" בגודד, הוא ביקש מהמח"ט להעבירו מיידית לסיירת. קודם כל הוא צריך צלף, וחוף מזה שהגוזלן הנ"ל הוא חייל דייקן וממושמע שיוסיף המון לאיכות היחידה.

המח"ט זימן את הלוחם המצטיין רב"ט גוזלן והודיע לו על המעבר לסיירת, והימים ימי תשרי, ראש השנה מאחורינו. עוד מעט יום הכיפורים ואחר כך חג הסוכות.

המח"ט החמיא לרב"ט גוזלן ואיחל לו הצלחה בתפקידו החדש כצלף בסיירת וכלוחם ביחידה המובחרת ביותר. הרב"ט הדתי לא הראה שום סימנים של התלהבות, מבחינתו כל מקום הוא מבורך אם זה המקום שיעדה לו ההשגחה העליונה. גם אם היו מקבעים אותו בתור נהג בשק"ם, הוא לא היה מסרב. כזה הוא עמוס גוזלן.

הוא ישב מול מפקד הסיירת וקיבל את ההנחיות הדרושות. כהרגלו היה מרוכז בכל מילה של המפקד, והכין את עצמו נפשית למשימות קשות ממה שהכיר עד כה.

"יש לי פלוס אחד בולט" אמר למפקד הסיירת "אני דתי, ואני מבקש לתת לי זמן להתפלל... עוד מעט חג סוכות, אני מבקש ממך שתאפשר לי לבנות סוכה קטנה לאכול ולישון שם... בכל מקום שננחת" המפקד בלע את לשונו והנהגן בהסכמה... "אבל קח בחשבון רב"ט גוזלן... שיש מצבים קשים שכנראה לא יהיה זמן לברך, או לאכול... גם בסוכה".

הימים ימי מלחמת לבנון הראשונה.

עוד באותו לילה הוקפצו במסוקים חיילי הסיירת לכפר לבנוני נידח, והתחפרו להם בשוחה עמוקה, לקראת התקפה על יעד מחבלים. גוזלן שזה היה לו המבצע הראשון בסיירת ניקה היטב את הטלסקופ ומילמל פרקי תהילים, שרק הוא שמע ומלך מלכי המלכים.

המשימה הראשונה הוכתרה בהצלחה. הצלף גוזלן - בעזרת השם כמובן - הצליח להוריד כמה זקיפים של האויב, והסיירת הצליחה לחטוף אישיות בכירה של טרור ולהעבירה לידי המודיעין של צה"ל.

והנה הגיע בשעה טובה ערב חג הסוכות. רב"ט גוזלן, הצלף המהולל של הסיירת איתר כמה קרטונים ודיקטים, חיבר אותם אחד אל השני, עד שיצר מהם ריבוע של 2 מטר על 2 מטר בגובה 2 מטר. אחר כך הוא נע שפוף אל שיפולי הוואדי לקצוץ קני סוף.

המפקד נזעק: גוזלן מה אתה עושה. אתה נחשף לאויב!!!

"סוכה, המפקד. תוך חמש דקות אני חוזר עם סכך, וברשותך אמקם את הסוכה בתוך השוחה המערבית מאחורי שורת המחסנים... זה נראה לי מקום בטוח".

"שטויות" זעם המפקד. "הסוכה שלך לא מוצאת חן בעיני... המיקום שלה מסוכן, ואם צלפי האוייב יראו תנועה חשודה זה עלול לסכן את כולנו...".

"המפקד" לחש גוזלן ומיקד בו שתי עיני תכלת בצבע ים רגוע "אתה ידעת היטב שהפלוס שלי, שאני דתי שומר מצוות. אני לא אוכל מחוץ לסוכה, גם במחיר שאצטרך לרעוב... ובאמת, במלוא הכנות, אם קשה לך איתי, אני מוכן עכשיו לחזור לגדוד, המח"ט גם יבין אותי...".

מפקד הסיירת בלע את לשונו, והביט בחייל המסור המקצץ קני סוף ומייצב את סוכתו בקצה השוחה המערבית.

דקות ספורות בטרם התקדש החג לקח רב"ט גוזלן שתי חלות, בקבוק יין וקופסת טונה ונכנס לסוכה. הוא הדליק את הפנס כאשר אלומת האור מכוונת כלפי מטה. אל תשאלו איך ולמה, אבל תוך דקות ספורות הגיעו לסוכה מניין של לוחמי סיירת. גוזלן שלף את הסידור שלו, מזג יין לכוס הקידוש, והחל לקדש.

"אלה מועדי... מקראי חדש אשר תקראו אותם... במועדס. סברי מרנן... ברוך מקדש ישראל והזמנים".

ענני הכבוד סביב לסוכה הקרבית של הצלף גוזלן, בתוך שדה קרב שורץ אויבים, הקרינו השראה רוחנית נשגבה בקרב לוחמי הסיירת, שלגמו איש אחר רעהו מכוס הקידוש... הם טפחו על שכמו בהערצה חברית. "אשריך גוזלן, אשריך".

לפתע נשמע פיצוץ עז, ואחריו עוד אחד, ועוד אחד, ואחר כך זעקות.

השוחה המזרחית חטפה שלושה פגזי מרגמה מדוייקים שגרמו לפציעתם של שלושה לוחמים, אחד מהם קשה. מסוקי הפינוי אחרו לבוא, גוזלן וחבריו יצאו מן הסוכה השיבו אש למקורות הירי, ובמקביל צוות החובשים טיפל בנפגעים.

למותר לציין, שכל עשרת הלוחמים שלא נפגעו מההפגזה היו אמורים לשהות באתר הנפילה עם התקדש חג הסוכות. למזלם הם שהו בסוכתו של עמוס הצלף.

שלושה ימים אחר כך, כשהסיירת כבר חזרה לשטח ישראל, התפנה רב"ט גוזלן לבקר את מפקדו, זה שנפצע קשה מרסיסי פגז המרגמה.

עמוס גוזלן הגיע עם הלולב שלו למחלקה לטיפול נמרץ בבי"ח רמב"ם חיפה. המפקד חייד אליו בעיניים בורקות מבעד למסכת התחבושות, אחז את הלולב ביד ימינו והאתרוג בשמאלו ולחש כמעט בלי קול "תגיד לי עמוס, למה לא הזמנת גם אותי לקידוש בסוכה שלך, אתה לא אוהב אותי?".

"אני אוהב אותך המפקד. אוהב מאד. אבל את הקדוש ברוך הוא אני הכי אוהב בעולם...".

בשמים נצצו כוכבים, וגם כמה דמעות בעיניו של רבי"ט גוזלן.

חוכמה

לעולם יכין אדם שני פתחים: פתח אחד לצאת מן העולם הזה ופתח שני להיכנס לעולם הבא.

(רבי שמחה בונם מפשיסחה)

הקשר שבין נעליו של וולוולה לרבנו יונה

חלום מן הסוג הזה, כל יהודי עבד השם, היה מאחל לעצמו.

ובכלל טוענים מעתיקי השמועה כי ככל שאדם עוסק בחידושי תורה ובחוכמת המוסר של רב פלוני פלמוני, אזי נוצר קשר הדוק בין הנשמות, קרי בין הלומד לבין המלמד, גם אם החיבור ביניהם נוצר ע"י ספר. וככל שעוסק הלומד בתורת המלמד, אזי ישנו סיכוי סביר בהחלט, כי בעת פטירת הלומד, יבוא המלמד ויקביל את פני התלמיד. כך למשל רבים הם הסיפורים על אומרי תהילים צדיקים שזכו בשעת פטירתם לקבלת פנים ע"י... דוד המלך.

הסבא מקעלם, כך מספרים, חלם באחד מלילות עשרת ימי תשובה חלום מצמרר. והנה בחלומו רבנו יונה מגירונדי, מי שחיבר את ספר המוסר הקדמון "שערי תשובה", מגיע עוד מעט לבית הכנסת המרכזי בקעלם, ועומד לשאת דרשת מוסר לקראת יום הכיפורים.

התרגשות ותכונה בעיירה. רבנו יונה, מי לא קרא, מי לא שינן את אימרות המוסר הקולעות שלו, החדות, החודרות אל הקרביים כחיצי אש. מי לא מדפדף בין הדפים המצהיבים של "שערי תשובה" ומחפש שם את עצמו, מנסה לזהות את העקמומיות הפנימית שלו, את עיוותי ההשקפה והדעה, מי לא חושף שם, בין המילים החכמות היוצאות מלבו של ראשון, את נבכי יישותו הרוחנית, ומגלה להוותו, כי הוא שייך לאחת מארבע הכתות. אולי חנפן, אולי שקרן, או מספר לשון הרע, או אולי ליצן... השם ירחם.

וכשרבנו יונה עוזב את כל ספריו, כתביו וחידושיו ועומד לשאת דרשה בקעלם, מי לא יוצא? החנוונים סוגרים חנויות, הירקנים אוספים ומאחסנים ירקות, הסנדלרים לוקטים מסמריהם ופטישם, עוטים על עצמם חליפות ושטריימלים ואצים לכוון בית הכנסת, שהרי להפסיד מילה מדיברות קודשו של רבנו יונה מגירונדי, זה הפסד רוחני שאין לו מחיר, ואין לו רַע.

גם הסבא, יישר את דש חליפתו, הדביק כובעו לראשו, והרים רגליו לכוון בית הכנסת. הוא לא האמין למשמע אוזניו, הנה עוד מעט הוא יוכל להביט בהדרת פניו של אחד מגדולי הדורות, ולהתבשם מחוכמה עילאית שבוודאי תעורר אותו לתשובה שלמה ותזקק את יראתו כצרוף הכסף, או כצרוף הזהב.

וכבר מרחוק רואה הסבא מקעלם, את תושבי עיירתו האהובים נכנסים לבית הכנסת ומתיישבים והנה גם הוא ניצב סמוך לכניסה, ובפתח עומד לו שומר גברתן זעוף פנים, אשר מודיע לו חד וחלק: "אתה אדוני לא נכנס!!!"

הסבא מקעלם משתומם, "אני לא נכנס?" הוא שאל בשפה רפה "אני הסבא מקעלם..."

"הסבא מקעלם והסבא מטוקיו, אתה לא נכנס" חזר השומר על הצהרתו המפתיעה והמחוצפת והמשיך לחסום את הפתח, ומאידך נתן לכל מי שרק רצה להיכנס ולתפוש מקום טוב.

"יסלח לי כבודו" אמר הסבא בענווה "אבל אני הרב של העיר הזו..."

שטויות...

"אני ראש הישיבה".

נו, אז מה.

"אני... מרביץ כאן תורה לכל האנשים שאתה רואה כאן, אני מורה ופוסק הלכות..."

נו, אז מה.

הסבא היה המום והוסיף "תשמע נכבדי, אתה אולי לא מבין - עם כל הענווה - אבל כל התורה והחוכמה והמוסר של קעלם בעשרות השנים האחרונות, זה ממני".

השומר היה עקשן, וכאילו המילים הרכות והמתחננות של הסבא, עברו הרחק הרחק מעל ראשו.

הסבא עצם עיניו, ולא האמין. איזה בזיון. כל התושבים בפנים, והוא בחוץ. רק לו אין זכות לשמוע את הדרשה המופלאה של רבנו יונה, אוי לאותה בושה, או לאותה כלימה. הסבא חש סערה יוקדת מפעפעת בחזהו וחיפש מוצא מן הסבך, עד שצץ רעיון במוחו...

"תשמע יקירי, אתה אולי לא יודע, אבל אני האבא של נחום זאב, המכונה וולוול. הוא הבן שלי..."

"מה? באמת?" אורו עיניו של השומר הקשוח. "חבל שלא אמרת זאת קודם. אם נחום זאב הוא בנך, אזי אין שום בעיה, הכנס פנימה בכבוד, בכבוד רב".

"תודה" אמר הסבא וצעד קדימה.

אבל כאן, ממש בנקודה הזו, הוא התעורר מן... החלום. אין דרשה, אין בית כנסת, אין רבנו יונה. חבל.

הסבא הזעיק מיד את בנו ושאל "הסבר לי בני יקירי, מה פשר הדברים? הלוא בוודאי יש לחלום הזה אחיזה, יש בו מסר. מה עשית? במה זכית שבזכותך נתנו לי להכנס - אמנם בחלום - לבית הכנסת המרכזי לשמוע את דרשתו של רבנו יונה?"

וולוול, היה מופתע, האיתות השמיימי הזה הדהים גם אותו.

"אולי אבא" אמר "אולי בזכות מעשה חסד קטן שעשיתי עם יהודי לפני מספר חודשים. בעצומו של חורף גיליתי שסוליות נעלי קרועות לחלוטין, השלג הקפיא אותי, הלכתי לסנדלר ושם ראיתי זוג נעליים גבוהות עם פרווה של דב. ממש מיוחדות וקורנות חמימות. במשך חודשיים שלושה אספתי פרוטה לפרוטה, ואפילו לווייתי מכאן ומשם, כדי לאסוף את הסכום הגבוה שעלו נעלי הפרווה. נכנס בי יצר רע, מן דחף לא לקנות

נעליים רגילות, רק את נעלי הפרווה. ואכן לפני כשבועיים רכשתי אותן והנחתים בארון עד לערב שבת כדי לחדשם. והנה בליל שישי דפיקה בדלת. אני פותח, ובפתח ניצב לו שם קבצן יהודי, שפוף רזה, וביקש צדקה. הכנסתי אותו בזריזות פנימה, הושבתי אותו ליד התנור. הגשתי לו כוס תה חם, עוגות, פירות, ודאגתי שישבע וירגיש טוב. שלשתי לידו כמה רובלים כדי שיוכל להתקיים בימים הבאים. הוא הודה לי בחום רב וביקש לצאת. ובעודו פותח את הדלת, מנשק את המזוזה, ובחוץ השלג נערם לגובה של מטר וחצי וכבדרך אגב אני מביט לכוון רגליו, ולא מאמין!!! היהודי יחף, פשוט כך, ועל רגליו צלקות ופצעים וחריצים, והן נפוחות. נקרע לבי בקרבי. ביקשתי שימתין, ניגשתי לארון אבל עם הרבה היסוסים, שלפתי משם את זוג נעלי הפרווה. ביקשתי שינעל אותם, והם תאמו לרגליו כמו כפפה ליד, ממש יכולתי להבחין בו, כאילו הוא נולד מחדש, זיק של אושר ושמחה פרץ מעיניו... הוא הודה וברך אותי ויצא לקעלם המושלגת... זה הכל".

הסבא מקעלם נשק את בנו ואמר "בני אהובי, אין לי ספק שחסד אדיר זה, ההטבה שנבעה מלב טהור כלפי בן של הקב"ה, היא שפתחה לי את הדלת של בית הכנסת לשמוע את דרשת רבנו יונה...".

תלמידי הסבא מקעלם יודעים לספר, כי אין להם ספק שהחלום הסתיים ברגע שהשומר השתכנע והתיר לסבא להכנס, כי אם החלום היה ממשיך ורבנו יונה היה דורש... הסבא היה מוציא לאור את הפרק האחרון שב"שערי תשובה".

"סעודת יום הכיפורים"

הרופא היה סימפטי ובערל היה חולה מסוכן. הוא בלע תרופות וקיבל זריקות במינונים מבהילים. גופו כחש, עיניו שקעו בחוריהן, ויום הכיפורים החל לפתע להציץ מעבר לכתפו של ראש השנה שפנה והלך לו. אוטוטו, יכנס עם צללי ערב, יום התענית שמכפר, שמנקה, שמטהר את היהודי, ומאיץ אותו אל חג הסוכות ומשם לעוד שנה של התעלות.

בערל, כבר לא היה צעיר, סמוך ונראה לגבורות. תמיד הוא היה איש בריא, חזק, נמרץ, עד לפני שנתיים. אז הגיע הסוכר, לחץ דם, הצינטור, וכל שאר המרעין בישין, שנשלחים לאדם מגנזי מרומים, כדי לאותת לו:

"הלו, יהודי, דע מאין באת, ולאן אתה הולך... ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון".

בערל, מאז שהוא זוכר את עצמו צם את כל התעניות החל מילדותו, וכלה בזקנותו. הוא היה הגבאי של בית-הכנסת, מסור ונמרץ, יעיל וסבלן. כ-40 שנה נהנה הציבור מדמותו הזכה, התמימה, הפשוטה, שהקרינה אווירה של ידידות ורוגע בבית הכנסת. הוא ידע לפנק את המתפללים באבטיח צונן אחרי צום תשעה באב, בשאר התעניות בעוגות ושתיה קלה, ובכוסות מיץ ענבים במוצאי יום הכיפורים.

הרב היה ידיד נפשו, היו השניים ממתיקים סודות כמוסים, כדי להרחיב את מעגלי הצדקה והחסד, לכל דיכפין, בהסתר, במין חניניות שממיסה כל לב.

בערל שכב על מיטתו בבית החולים, במחלקה הפנימית והאזין בקשב רב לדברי הרופא. "מצטער קינדער, אתה ביום הכיפורים הקרוב, אוכל. אוכל ושותה ממש. לא טיפין טיפין, לא במנות של מלוא לוגמיו, ולא בשיעורים קטנים מכביצה קלופה. אתה חולה מסוכן מאד, הגוף שלך זקוק, למזון. זילזול בהוראה הזו, עלולה לגרור אותך בערל קשישא, למצב מסוכן...".

הרופא היה נבוך למראה עיניו השואלות של בערל "אתה רציני דוקטור? אתה רוצה שבאחרית ימי אקפד את ההלכה שכה דקדקתי בה...".

הרופא היה עקשן, וחייג לרב בית הכנסת. הלה הגיע בדחיפות למחלקה, והורה לבערל לקיים את דברי הרופא. "זה לא הזמן להתנווכח ידידי. חיים של יהודי הם מעל לכל. המלך שלנו, חפץ בחיים, למענו. למען הרבות כבוד שמים".

"דע לך בערל" אמר הרב "עכשיו אכילה ביום הכיפורים היא אותה מצווה מן התורה בדיוק כמו הצום. הצום לאנשים בריאים, הוא רצון השם, אכילה לאנשים חולים ביום כיפור, הוא רצון השם, וזה אותו רצון בדיוק".

השמש שקעה.

"כל נדרי ואסרי".

בערל ניסה לסחוב חצי שעה, שעה, אבל האחות נזפה בו "שתה, אל תזלזל...".

בערל עצם את עיניו, הצמיד את כוס המים לשפתיו היבשות, הסדוקות, "ברך שהכל נהיה בדברו... ושתה".

"ריבונו של עולם" זלגו עיניו דמעות "עכשיו יום כיפורים. 70 שנה צמתי, מאז עומדי על דעתי, ועכשיו אני מוכרח לאכול, ולשתות. אז מחל וסלח לי, כי אני אוכל ושותה לכבודך, כי זה רצונך, קשה לי, אני מרגיש מבולבל ומסוייט מחולשתי הנוראה, ואינני מבין מדוע הוכרחתי להגיע למצב הזה..."

הוא שתה את המים, נגס מפרוסת הלחם, לעס לאיטו, ולפתע הרגיש שהאכילה מענה אותו הרבה יותר מן הצום. אוי, איזה עינוי האכילה!!!

"תודה לך מלכי, אבי שבשמים. שגרמת לי שהאכילה תהיה עינוי יותר מן הצום. חתמני בספר חיים למענך אלוקים חיים".

אל תשליכנו

ריבונו של עולם, אמר ה"חת"ם סופר": "אל תשליכנו - לעת זקנה. ובמה דברים אמורים? ובכן, גם בגיל זקנה ושיבה, כשהאדם תשוש וחלוש, חסר אוניס, שבר כלי, ואין בו כוחות לעשות חטאים ועוונות, וזו תשובה פחותה מאד בערכה, גם לגבי התשובה הזו, אנו מתפללים ומבקשים, אל נא תהא תשובה זו מושלכת מלפניך, אלא מקובלת ורצוייה, כמו תשובת הבחורים.

רגע התשובה

אף בחיי הרשע הגדול ביותר, יש רגעים שהוא קרוב אל הקדוש-ברוך-הוא, אף יותר מצדיק גמור - ואלו רגעי התשובה.

(רבי מנחם מנדל מויטבסק)

סגורית ושמה שבת מוקדמת

אולי זה סוג של מחלה. אולי זה רק חוסר רצינות. אולי זה פגם ביראת-שמים. אולי. מה שברור שברבבות בתים בישראל, נכנסים אל השבת באמוק של חוסר נשימה, מתוך לחץ אדיר של חוסר הספק, אי עמידה בזמנים.

תמיד שוכחים משהו, חסר משהו.

ברגע האחרון מצחצחים נעלים.

בשניה האחרונה מושכים את האוזניים, כי אין מים חמים בתרמוס, לא לתינוק ולא לאורחים.

אוי, שכחנו לחתוך נייר...

אוי, לא כיוונו שעון שבת של המקרר...

גוועלד! לא גיהצתי את החולצה הלבנה השבתית שלי.

זה קורה כמעט בכל בית, בגוונים שונים, באוקטבות שונות, ברמות לחץ כאלה ואחרות, אבל זה קורה, וזה לא מכובד, ויש בזה נופך לא מבוטל של זלזול בשבת קודש. עליה נאמר "מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה".

והמתנה הזו היא בבת-עיני של הקב"ה, היא הכתר, היא היהלום, היא צינור השפע המחבר אותנו מן העולם העכור והגשמי אל העולמות העליונים הזכים, המשפיעים עלינו מן הטוב מן החסד ומן הרחמים.

וכשאנו מקבלים את פני השבת, בתו של מלך, בנשימה קצרה, בלחץ והתשת כוחות, בערפול חושים, ולעיתים בכעס נורא על בני המשפחה, זה אינו מכובד, בלשון המעטה. זו אפילו בושה וחרפה. ככה לא מקבלים אורח.

... ואל תביאנו לידי בזיון ... ויש בכך הרבה מן הבזיון. כך לא היינו מקבלים פניו אפילו של מלך בשר ודם.

אין ספק, יש לנו חור שחור בתודעת העומק הרוחב בעניין חשיבותה של השבת, ואיננו מחפשים כאן אשמים, ואין מזרזין אלא למזרזין.

מסופר על הרידב"ז כי בעת שכיהן כרבה של סלוצק, הגיע כבר לגיל זקנה ושיבה, וחלה לפתע במחלה קשה.

ובעודו על מטתו סובל מחוליו, עלתה נשמתו לבית דין של מעלה, שם המתינו לו הדיינים.

"והדין היה ברור לחלוטין" סיפר הרידב"ז "נגזר עלי למות ולהחזיר נשמתו לעליונים. אלא שאיפשרו לי לסנגר על עצמי, ואמרתי לדיינים, בימים אלה אני שוקד על כתיבת פרוש לש"ס הירושלמי. וכידוע לכבוד מעלתכם לש"ס הירושלמי אין הרבה פרושים. וזו תרומה חשובה מאין כמותה לעולם התורה..."

היסו אותו הדיינים "נו, נו, יש מספיק תלמידי חכמים שיוכלו לסיים את מלאכתך המונומנטלית על הירושלמי, עם כל נחיצותה. לא זו סיבה מספיק טובה להאריך את חיך..."

"ואז נסיתי" מספר הרידב"ז "סנגוריה מכיוון אחר. אני מוסר נפשי לעזור לאלמנות ויתומים. והחסד מעלתו עצומה..."

והדיינים בשמי מרומים, גילו קוצר רוח. "גם זו לא סיבה מספקת לתת לך אריכות ימים, תמיד נוכל למצוא גבאי צדקה מסורים ויקרים לפחות כמוך, שיעשו גדולות ונצורות למען יתומים ואלמנות. גבאים טובים לא חסרים..."

הרידב"ז חש באותן שניות שנידמו לנצח, חוסר אונים. הוא רצה לחיות, הוא ידע שיש לו עוד מה לתרום בעולם העשייה, אך לא מצא לעצמו כף זכות שתטה את המאזניים. לפתע הוא נזכר...

"רבותי הדיינים לפני חיתום גזר דיני למיתה, אני רוצה לספר לכם שרעייתי ואנוכי מקבלים את פני שבת המלכה כבר בליל שישי. אצלנו הבית מבריק ומצוחצח בליל שישי, המפה פרושה על השולחן, הפמוטים מוכספים ניצבים להם על גבי מגש הכסף מלאים בשמן זית זך, התבשילים עשויים היטב, ניחוח השבת מתנוסס באוויר הבית. בערב שבת, ביום שישי, אני נושא ונותן בדעתי, מה אוכל להוסיף עוד לכבודה של שבת... ודומני שאין בעולם עוד יהודי שמרחיב את תוספת השבת כמוני..."

הדיינים נאלמו דום. זו היתה טענה ניצחת, וסנגוריה חותכת דין. בית הדין שבעליונים פסק לרידב"ז עוד 20 שנות חיים, במהלכן הוא הספיק לסיים את פרושו על הירושלמי, לעלות לארץ ישראל, להתגורר בצפת, ולהקים ישיבה מפוארת ובה 150 תלמידים.

דברי חכמים - שבת

כל מצווה מתקנת איבר אחד של האדם - השבת מתקנת את כל הגוף.

(רבי אריה לייב מגור)

שערי תשובה

דקה לפני השקיעה

ד"ר סימון גבריאלי הוא מסוג הרופאים המהססים, החושבים. מאלה שלא ממהרים להחליט, כי הלוא כל החלטה או אבחנה פזיזה עלולה לעלות בחיי אדם אם בחדר הניתוח, או עקב מתן טיפול תרופתי לא מדויק. עוד בימי בחרותו לחש לו רבו המובהק: "ר' סימון, למדנו שצריך לרפא את החולה וממילא נעלמת המחלה. אתה עוד תהיה דוקטור גדול, ואל תשכח שיש קודם כל בן אדם לפניך, שיש לו רגשות, ולב, ומשפחה, ואמונה, ויש קדוש ברוך הוא בשמים, שבוחן כל החלטה שלך, אם יש לה בסיס יהודי, או חלילה נטיות להתנשאות, או טכנוקרטיה. אל תהיה רובוט סימון, אל תגרר לרובוטיקה של הרפואה, תהיה רגיש ואנושי ותאהב את החולים שלך, כאילו הם בניך כאילו הם בשר מבשרך..."

30 שנה חלפו מאז שד"ר סימון גבריאלי היה סטודנט צעיר לרפואה בבוסטון, אשר את עיצוב אישיותו ורוחניותו כיהודי וכרופא הוא מסר לידי רבו הישיש. לימים כשנפטר הרב בשיבה טובה עמד ד"ר סימון הצעיר על קיברו מייחל לעצמו לא לשכוח את הנחיותיו. "לרפא את

החולה ואח"כ את המחלה, ואל תשכח, תהיה רגיש ואנושי ותאהב את החולים שלך כאילו הם בניך, הם בשר מבשרך".

מעת לעת כשהוא נוסע לכנסים רפואיים בארה"ב הוא פוקד את ציון רבו ומתרפק בזכרונות על ימים של לימוד תורה במחיצתו, בעיקר על הלכות מילה. הוא מתגעגע לעצותיו הנבונות, לליטוף על המצח, ולחמימות הטבעית האוהבת שהעתיר עליו רבו. ד"ר גבריאלי לא יכול לשכוח את אותו לילה גשום בבית החולים בבוסטון כשהגיע בדחיפות לחדר הניתוח יהודי כבן 60 עם חשש לגידול באחד מן האיברים הפנימיים... הוא היה בתורנות והיה עליו להכריע כמה הכרעות גורליות. השעה היתה ארבע אחה"צ, עוד שעתיים שקיעה, הוא קרא בעיון את המסמכים בתיק החולה, ולדימיר בנימינוב זה שמו. תוך כדי בדיקה הוא הבחין שהאיש המתאנק בכאביו, איננו נימול. היה ברור לו שהוא עוד אחד מאותם יהודים מרוסיה, שנשאבו אל הריק הקומוניסטי ואל חוסר התודעה היהודית, בעל כורחו.

ד"ר גבריאלי שלח אותו לצילומים, והכריע כי יש לבצע הרדמה כללית, אם כי בדיקות המעבדה העכשויות דווקא היו מעודדות, הסימנים נוטים לכך שהגידול שפיר.

חמש וחצי אחה"צ. ולדימיר בנימינוב נכנס לחדר הניתוח. ד"ר גבריאלי נשען על מרפקיו ובהה בחלל. הסטאזיר האיץ בו להכנס לחדר-ניתוח, סימון לא השיב לו, הוא נעמד וצעד לעבר הטלפון. חייג, ואחרי שלושה צלצולים הוא שמע את קולו המוכר של רבו.

"זה בסדר ד"ר גבריאלי, אני שמח שהתקשרת למרות שאני שוקד על תלמודי..." הרגיע אותו הרב.

"תשמע כבוד הרב, ממש בדקות אלה אני עומד לנתח יהודי בן 60 בשם ולדימיר בנימינוב, יהודי מרוסיה, עם חשש לגידול פנימי. לצורך הניתוח, יש לבצע הרדמה כללית. האיש ערל... מה כבוד הרב אומר, האם כדאי לנצל את ההזדמנות ולמול אותו... או שמא יש בזה משום פגיעה בו... יש גם חשש שירצה לתבוע אותי ואז אסתבך בתביעה משפטית... אני מסתפק, אני די מבולבל... הרב פעם אמר לי להתייחס לחולים כאילו הם בנים שלי... בשר ובשרי, היהודי הזה יכול להיות אבא שלי, לאבא שלי לא הייתי נותן להשאר ערל, ועוד 25 דקות שקיעה... לא מלים בלילה.

השתיקה מן העבר השני של הקו היתה ארוכה למדי.

"כן, אתה יכול למול אותו... זו מצווה וזו הזדמנות שיש לנצל אותה. שליחי מצווה אינם ניזוקים" פסק הרב.

האמת היא שד"ר סימון גבריאל הייה די מופתע מן הפסק. הוא חשב שהרב לא יתן לו להסתכן יתר על המידה עם שלטונות החוק הרפואיים בארה"ב...

משמרת הערב היתה אמורה להסתיים ב- 22:00 בלילה. בחצות הלילה, שעתיים אח"כ, אמור היה ד"ר גבריאל לטוס לישראל לחופשה של שבועיים ימים בקרב בני משפחתו בירושלים, כך שעם התאוששותו של בנימינוב הוא כבר לא יהיה באזור. מה יהיה? יהיה מה שיהיה. הנוטל עצה מן הזקנים... אינו ניזוק.

אחרי שעתיים של ניתוח, כשלפניו ברית מילה זריזה עם ברכה ופריעה ובנוכחות אליהו הנביא כשלצידו כמה אחיות תמהות, הוכנס במזל טוב ולדימיר בנימינוב בבריתו של אברהם אבינו. רשמו לפניכם, ברית המילה בוצעה, דקה לפני השקיעה.

כמה שעות אח"כ במטוס הגי'מבו ישב ד"ר סימון גבריאל, מנומנם, אבל די מבוהל, הוא חשש מהטלפון שיקרא אותו לסדר...

החופשה בת השבועיים בישראל חלפה בזריזות. הוא קיבל עדכון מהסטז'ר שלו שבנימינוב עדיין במחלקה הכירורגית שיקום וכדאי שיבוא לבצע בו בדיקה נוספת...

ד"ר גבריאל נכנס למחלקה הפנימית שהוא ממונה עליה, ובחצי עין הבחין במר ולדימיר בנימינוב ישוב על כורסא סמוך לחדר האוכל, כשהוא... מעוטר בטלית ותפילין ובידו סידור תפילה. סימון חשב שהוא בולע את לשונו מתדהמה. הוא ניגש בחיוך לבנימינוב ושאל לשלומו.

"הו, ברוך השם, מרגישים נפלא" ענה לו בנימינוב באנגלית עילגת "אני כבר יהודי מושלם, אתה דאגת לי לברית מילה, והשכן שלי לחדר דאג לי לתפילין, ואפילו לימד איך להתפלל..."

ד"ר גבריאל ניגש לחולה בחדרו של בנימינוב ושמע ממנו את השתלשלות העניינים.

"אתה לא תאמין דוקטור, כשבנימינוב התאושש מהניתוח השכיבו אותו בחדר שלי. הוא פקח את עיניו וראה אותי מתפלל. כשכולו כואב ודואב, הוא ביקש שאניח לו תפילין, שאלמד אותו להגיד קריאת שמע... הוא ביקש ספר תהילים. חשבתי שחדר הניתוח במחיצתך היה עבורו כמו סמינר "ערכים"... הוא ביקש מאשתו ללכת לבית הכנסת ולתרום צדקה, ולגשת לרב המקומי ללמוד הלכות כשרות... לא יאומן".

ד"ר גבריאל נכנס למשרדו וחייג בהתרגשות "כבוד הרב, אתה לא תאמין..."

"אני מאמין להכל... אל תשכח סימון, את הפסוק הנפלא האלוקי של דוד המלך "סור מרע ועשה טוב". ברגע שנכרתה ממנו העורלה, סר ממנו הרע, ומה נותר לו לעשות? רק טוב. אשריך בני, שזכית להכניס עוד יהודי תחת כנפי השכינה. אשריך שזכית להתייחס לכל חולה, כאילו הוא בן או אבא שלך..."

חלפו מהסיפור הזה למעלה מ-20 שנה. כל שנה ביום היארצייט של הרב נפגשים השניים. ד"ר גבריאלי והפציינט שלו אברהם (ולדימיר לשעבר) בנימינוב, וקוראים משניות לעילוי נשמת הצדיק.

"תראה דוקטור" אמר לו פעם בנימינוב "אתה אומנם מלת אותי, אבל לא היית עושה את זה, בלי הפסק של הרב שלך... ואת היהדות שלי אני חייב בעיקר לו. אתה לא נעלב?"

"נעלב? חלילה" ענה לו ד"ר גבריאלי "אני מאושר שזכיתי להסתופף בחצרו של גדול כזה וגם אתה הרווחת דרכו, את עולמך היהודי".
ואחר כך השמש שקעה.

ראיית ההווה

הנביא רואה את העתיד, והרבי רואה את ההווה.
לפעמים קשה לראות את ההווה מאשר את העתיד.

(רבי נפתלי מרופשיץ)

נגיחה בג'ונגל

אבי גולן היה מושבניק חילוני טיפוסי. הוא גדל כילד טוב, כפרי וירוק במרחבי המושב האמיד, ששדות תבואה ופרדסי הדריים השתרעו סביבו, והפינוק והשפע היו לחם חוקו הדק היטב, היטב הדק. כפית השמנת

העשויה זהב האכילה אותו רק מתוק וטעים. אבי ומושיקו היו שני בני תפנוקים שנולדו שנה אחר שנה להורים משכילים, שעשו עסקים גם מעבר למשק המשגשג, שבמרכזו ניצבה בריכת דגי נוי יחודית ששווקו, לכל דורש, במחיר לא שווה לכל נפש.

"דגי גולן" היתה פירמה עולמית שנהנתה מביקושים עצומים בעיקר בחגאות של תושבי ארה"ב ואירופה. הללו משום מה, נהנו לקנות דגים צבעוניים כמתנת חגא. "דגי גולן" היו משייטים להם במליוני אקווריומים ברחבי העולם, מה שגרם לשייט בלתי מוגבל של דולרים ויורו ומארקים בחשבון הבנק הבלתי מוגבל של המשפחה.

אבי, הבכור, היה כבר בן 23, שנתיים אחרי שרות צבאי, משועמם עד שורשי שערותיו. לא היה אתר בארץ שהוא לא פקד. הוא היה חולה טיולים אובססיבי, צמוד למפות ולמצפנים ומנווט את עצמו בין ואדיות וערוצים עמוקים, לבין מסלולי הרים בצפון ולמכתשים בדרום. לא היתה פינה שהוא לא הכיר, והרבה חברות תיירות ביקשו ממנו את שרותיו. אבי גולן דחה באדיבות בקשות אלה, למרות שציוני המעבר שלו בקורס מדריכי הטיולים היו מעולים ביותר, ואת הקורס הוא סיים תוך שלושה חודשים בלבד.

בער בו החיידק הכל כך מוכר אצל צעירים ישראלים - חו"ל. טיול מקצועי, יסודי באתרים שעין לא שזפתם באסיה, או אפריקה, או אולי דרום אמריקה. ההורים קצת הביעו דאגה מן הרעיון, אבל אבי גולן ידע לסכל את הדאגות בחביבות ונעימות אופייניים.

לבסוף החליטו האחים גולן על מסע לתוככי הגיונגל האפריקני. ההחלטה נבעה לאחר הרבה שיחות עם מטיילים מקצועיים ויועצי טיולים מכל העולם. הם היו בטוחים שזה המסע של חייהם.

אל תשאלו איך ולמה, אבל יומיים לפני הטיסה לאפריקה, נפגש אבי לערב חביב עם כמה חבריו מתקופת הצבא כדי להעביר חוויות. גם יוסי פלח מדרום ת"א הטבח של האוגדה נכח בפגישה. אבל זה כבר לא היה אותו יוסי, זקן קצוץ עיטר את לחייו, וכיפה סרוגה לבנה וענקית והמלים "נ, נח, נחמן", רקומות בכחול בשני צדדיה.

בשלב מסויים גלשה השיחה לעסוק בפרושה המאגי המיסטי של הכתובת על כיפתו של יוסי, ומיד אחר כך כמנהג בעלי בתים לא חשובים, התחילו לדבר על "שטיפת המוח שעושים החרדים והרבנים לתמימים הללו, שחוזרים בתשובה".

יוסי פלח היה לבד במערכה הזו, מול ששה חברים חילוניים. ביניהם יגאל מכפר שמריהו, ברוך מרמת-גן, איציק הקיבוצניק, ומשה הדייג מעכו. האמת היא שהרבה תחמושת להשיב להם לא היתה לו. בסך הכל הוא

חוזר בתשובה חצי שנה, כן הוא אומנם הספיק לחגוג את ראש השנה באומן סביב ציון הצדיק, ולקרוא את "תיקון הכללי" אותם 10 קפיטל תהילים שמחוללים נפלאות, אבל ידיעותיו בתורה ובמצוות היו קלושות למדי.

בשלב מסויים של השיחה שמעו את אבי גולן אומר מילים קשות, בוטות, כלפי שמיא וכלפי הצדיקים והרבנים, מילים שהנייר לא סובלן. יוסי פלח הרגיש שהוא מאבד עשתונותיו ועלול להגיב בצורה לא הולמת, הוא הרים את מכשיר הפלאפון שלו מעל השולחן, ונפרד מחבריו.

"שהקב"ה יסלח לך, אדון גולן", אמר יוסי פלח "והלוואי, הלוואי שתזכה לחזור בתשובה".

"אני נוסע לאפריקה יוסי, מחרתיים" הגיב אבי גולן "ושם באפריקה רק... יכולה להחזיר אותי בתשובה..." וכולם פרצו בצחוק רועם. יוסי פלח לא הספיק לשמוע מה או מי בדיוק יכולים להחזיר את גולן המושבניק בתשובה אי שם באפריקה, אבל היה לו ברור שתגובת חברו הטוב, מצחיקה נורא, עד דמעות. אבל הוא כבר לא היה שם. הוא לא יכול לסבול את האקלים הזה...

אבי ומושיקו גולן נחתו באפריקה עם הרבה מפות, מצפנים, כסף וכרטיס אשראי, ומצויידים במוטיבציה מגביהת שחקים לכבוש את הגיונגל, ובעיקר אתרים שכוחים שהציוויליזציה עדיין לא השיקה אותה.

שלושה חודשים מסיביים ורוויי הרפתקאות מסמרות שיער חלפו עליהם ביערות-העד והם תעדו הכל במצלמותיהם. החל מעדרי פילים דוהרים, קרבות קיום בין אריות לצבאים, וכלה בציפורים נדירות בעמקים מרהיבי עין. הם התחככו יפה מאד עם שבטים פראיים שלפעמים חשדו בהם, אבל מהר מאד הם נשאו חן בעיני ראשיהם שבמקום לבשל אותם בסיר ענק, העניקו להם קשת וחיצים במתנה ושלחום לחופשי.

עד היום המר והנמהר ההוא. האחים גולן החליטו לחזור לארץ, אך בטרם זאת, הם תיכננו טיול ממונע על אופנועים לאתר פראי באחד הגיונגלים היותר מוכרים. האופנועים צויידו היטב בדלק, במזון ומיד בהנץ החמה הם הניעו את האופנועים ופתחו בדהרה לכיוון היער. הסקרנות גברה עליהם והם החליטו לסטות לשביל כורכר צדדי, אבי לחץ על הדוושה, לכיוון עיקול הדרך, ואי מפה אי משם, יצאה מן המעבה גירפה ענקית ודהרה למולו, הוא נכנס להלם וחרדה. הוא פנה ימינה, היא סטתה שמאלה. הוא משך שמאלה, היא חתכה ימינה, שועטת למולו בדווקא כמו מתעקשת להתנגש בו. הוא לחץ בעוצמה על הבלמים, אך מאוחר מדי. האופנוע נכנס בגוף הגירפה וראשו נטרק בראשה. איזה בום!

מושיקו שדהר לפניו היפנה ראשו לאחור וראה את האסון, אחיו היה שרוע על הארץ מפרכס בתוך שלולית דם והגי'רפה אף היא שכובה מיוסרת ונאנקת. איך מזעיקים לכאן עזרה? חרד מושיקו. הוא ניסה להנשים את אחיו, שמצחו כמעט הגיע לעורפו, אך טבע בדמו. הוא הצליח בעזרת תחבושות לחסום פצעים מדממים, עלה לאופנוע וחזר לכביש המרכזי, שם הבחין באוטובוס תיירים מקרטע. הוא עצר אותו, וביקש מן הנהג הכושי לאסוף את אחיו לביה"ח.

הכושי היה אדיש. "האוטובוס מלא תיירים" ענה באנגלית עילגת "אני לא יכול להפסיק את הטיול". מושיקו זעק "אבל אחי עלול למות, כמה כסף לשלם לך בשביל זה?"

הנהג הכושי דווקא גילה עניין ו- 1,500 דולר מרשרשים שיכנעו אותו לבקש את סליחת התיירים, תוך הבטחה שיפצה אותם. הוא נכנס עם האוטובוס לשביל הצדדי, ויחד עם מושיקו העלו את אבי לאוטובוס.

בבית החולים הקטן בעיירה האפריקנית הצליחו לייצב את מצבו של אבי, אך הוא היה בחוסר הכרה מוחלט. ראשו היה מעוך וכתות בצורה מחרידה.

הקונסול הישראלי הצליח להעביר בעזרת אמבולנס את אבי גולן לעיר הבירה ומשם בטיסה עם ליווי רפואי למרכז רפואי גדול בארץ.

במשך שלושה חודשים היה אבי גולן בחוסר הכרה. גולגלתו היתה מרוסקת מצידה הימני ואובחנה פגיעה חריפה באזור חשוב במוח. "רק נס יחזיר אותו להכרה" אמר פרופ' גולדשטיין להוריו הבוכיים.

רופאים וניסים לא הולכים יד ביד. אחרי שלושה חודשים אבי פקח עיניים מבינות, אבל פיו היה חתום. הוא לא יכול היה להוציא הגה מפיו. רק אחרי חצי שנה נפלטו ההברות הראשונות "אבא, אמא". כמו תינוק בן יומו.

באותן שעות ארוכות של שתיקה בעל כורחו, הוא חשב על עצמו, על חייו, על תכלית חייו, על מי ברא את העולם, ואיך ברא, ולמה ברא, ומדוע התאונה הזו נכפתה עליו, ולמה הוא שותק ולא יכול לפלוט מילה מפיו. מי משתיק אותי??! הדממה הפנימית חוללה בו זעזוע וטלטלה.

והשאלות ביקשו והתחננו לתשובות. במחלקת השיקום הוא הבחין בספר תנ"ך והתחיל לדפדף. דף אחרי דף. בוהה, מנסה להבין, מנסה למלא בורות נשברים.

"בראשית ברא... מענין חשב לעצמו, יש מי שברא את הארץ, השמים, הצמחים, החיות והאדם, ויש סדר ותיכנון לכל מהלך הבריאה, וכנראה

הוא גם ברא אותי... אז מה הוא רוצה ממני? מה פתאום הוא שלח אותי להתנגש עם ג'ירפה?!"

כשנה אחרי התאונה חל שיפור מסויים ביכולת הדיבור של אבי גולן, וגם מצבו הפיסי השתפר לאין ערוך, אך הוא עדיין נשאר צמוד למחלקה השיקומית. בצהרי אחד הימים הגיעו לביקור שניים מחבריו, ללא כל תאום מראש.

יגאל מכפר שמריהו, ויוסי פלח החוזר בתשובה עם הכיפה הלבנה. הם ישבו על הספסל והקשיבו לסיפורי הגיונגל של ידידם. עד התאונה, את התאונה עצמה כבר לא ידע אבי גולן לספר, הארוע הזה נעלם מזכרונו. רק מאחיו מושיקו, הוא שמע על פרטי התאונה המוזרה עם ה...

יגאל מכפר שמריהו שלף מכיסו מכשיר הקלטה קטן ואמר, "לא תאמינו, את כל המפגש שעשינו לפני הטיסה שלך לאפריקה, הקלטתי. בואו נאזין. ההקלטה היתה חדשה וברורה, החל מחוויות הצבא, עבור לסיסמת הכיפה "נ. נח. נחמ." של יוסי, וכלה במונולוג המתריס והמכוער של אבי גולן כלפי שמיא..."

השלושה היו קשובים ומרותקים להקלטה, עד שלפתע שמעו את גולן אומר בבדיחות דעת לעברו של יוסי "אני נוסע לאפריקה, יוסי, מחרתיים, ושם באפריקה רק ג'ירפה יכולה להחזיר אותי בתשובה". אחר נשמעו פרצי צחוק.

השלושה היו בהלם. הם האזינו שוב ושוב למשפט הזה, "רק ג'ירפה יכולה להחזיר אותנו בתשובה..." "רק ג'ירפה... לא יאומן.

"ברית כרותה לשפתיים" הסביר יוסי לאבי. "לפעמים אתה מנבא את עתידך. אתה בת-קול של עצמך. אתה לא זקוק לסמינר ליהדות, אצלך את כל העבודה עשתה ג'ירפה מטופשת אחת במעבה הגיונגל".

אבי יצא מבית החולים עם כיפה על ראשו, ציצית על גופו ועם המון תודה לג'ירפה, שהכניעה אותו בנגיחה אחת ופתחה בשבילו את פרשת בראשית של יהדותו המעשית.

בראש השנה האחרון הוא נסע לאומן להגיד תודה לרב נחמן. הוא ויוסי פלח קראו מחובקים ודומעים את ה"תיקון הכללי". אבי גולן הבחין על המצבה בתאריך פטירת רבי נחמן: חי' בתשרי. לא תאמינו, אבל היה זה יום הולדתו של אבי גולן... היה זה גם תאריך הנגיחה. לפעמים חברים, לפעמים נגיחה של ג'ירפה היא נשיקת חמלה של הקדוש ברוך הוא.

חוכמה

"זריזות היא מידה טובה ויקרה היא, בכל איבריו של האדם, זולת הפה והלשון".

(המגיד ממזריץ')

"אני רק יהודי פשוט"

גברת קורנפלד היא לא אשה דתייה. ליתר דיוק באזור שלה לא תוכלו למצוא גברת יותר אנטי-דתית ממנה. היא פשוט לא יכולה לסבול דתיים על גווניהם השונים, עם שטריימל, בלי שטריימל, עם קיטל או בלי, עם עניבה, בלי עניבה, ואפילו כיפות סרוגות עם חולצה צבעונית עוררו בה טינה עזה.

היא כבר לא אשה צעירה הגב' חווה קורנפלד, ועיסוקה כמאבחנת ליקויי למידה למעלה מ-30 שנה, העמיד אותה בשורה הראשונה בסקטור המקצועי שלה. שמה הלך לפנייה מדן ועד אילת, היא היתה אוזן קשבת, לב מבין, ופה מפיק עצות-מרגליות, בכל הקשור לאיבחונים ורעיונות התמודדות עם כל ליקוי באשר הוא. הספר שכתבה "ילדים עם כשרון אחר" הפך ללהיט גם במגזר הדתי, שם ידעו לסנן ולנפות את הקש והתבן, ולהוציא משם את הסולת הנקייה, בבחינת "תוכו אכל קליפתו זרק". לא נחטא לאמת אם נאמר שאלפי ילדים חייבים לה את חייהם ותפקודם השכלי והרגשי כאחד, גם במגזר שלנו.

היה זה בוקר יום שבת קייצי, פרשת "משפטים", ב' אלול, החום הכבד עדיין לא לפת את הנבראים, והיא השכימה קום כהרגלה, לצעדת הבוקר הקבועה שלה. בראשה חולפות מחשבות של אושר, שתי בנותיה נישאו בשנה שעברה, ובקרוב, ממש בקרוב, היא ובעלה יוכלו לסמן ברקורד שלהם את התואר: סבא וסבתא.

גב' קורנפלד ירדה במדרגות הפונות לגן הציבורי ופתחה בהליכה. הפתגם "נפש בריאה בגוף בריא" היה נר לרגליה למרות שבריאות הנפש לדידה, זו השכלה אוניברסיטאית-אקדמית על כל השלכותיה, נו טוב.

השעה 8:00 בבוקר. אנשים עטופי טליתות נכנסו ויצאו מבתי הכנסת, אבל אותה זה לא עניין. היא אף פעם לא הישירה מבטה לטיפוסים הללו שסימלו בשבילה גלות, חשכה, פרימיטיביות, נחשלות ומה לא?

היא פנתה ימינה לכוון המרכז המסחרי והנה מולה... לא פחות ולא יותר... דוקטור אביגדור נחושתן.

"בוקר טוב דוקטור".

"שבת שלום גב' קורנפלד".

דרי' נחושתן היה אף הוא זריז בהליכתו... אך בטרם פנה להיכנס לחצר בית הכנסת השכונתי היא הבחינה בכיפה לבנה על פדחתו...

"לא ידעתי שאתה דתי" אמרה בתמהון.

"אני לא דתי" השיב.

"אז לאן אתה הולך עם הכיפה ליהודה הקטנה שעל ראשך?"

"לבית הכנסת" השיב הדוקטור. "זה לא סוד, יהודי שהולך לבית כנסת צריך לחבוש כיפה... לא אני המצאתי את זה".

"אז אתה כן דתי" התעקשה הגברת.

"לא גברתי... אני רק יהודי פשוט, רק יהודי פשוט. שבת שלום".

מכאן ואילך כבדו פסיעותיה. 20 שנה היא מכירה את רופא המשפחה המסור אביגדור נחושתן, ומעולם לא העלתה בדעתה שהוא פוקד את בית הכנסת, שמץ של אידישקייט היא לא מצאה בו. הוא לא הקרין שום לחלוחית כזו.

"אני יהודי פשוט... רק יהודי פשוט", המשפט הזה הדהד כיבבת שופרות של אלול בין אוזניה, כמו מינים ועוגב. כמו צלצלי שמע. לא פסק לרגע. "אני רק יהודי פשוט... יהודי פשוט".

"ריבונו של עולם" הרהרה בעודה נחה על ספסל בגן הציבורי "מאיפה אני מכירה את המשפט הזה, למה הוא לא נותן לי מנוחה...?". רק יהודי פשוט.

חוה נולדה להורים ניצולי שואה. בבית לא דיברו על הטראומות האלה. תמיד היה שקט מתוח באוויר. מעיק. אביה היה איש מופנם וסגור. בקושי הפליט כמה מילים ומשפטים יבשים מדי יום. איש קשה יום, חרוץ, עובד במפעל תעשייתי, ומביא לחמו בכבוד. היא בת יחידה. אמה, אשה טובת-לב נפטרה עליה בחטף בהיותה תלמידת תיכון, ומיד אחר כך חלה אביה במחלה הנוראה - אלצהיימר.

נערה יתומה בת 16, בלי אמא להישען עליה ולהתרפק על כתפה, עם אבא צעיר יחסית, ההולך ומאבד את שאריות זכרונו. יושב שעות ובוהה. שותק. פה ושם מנגב דמעה. שלוש שנים הוא סחב את המחלה, אבל בשנה האחרונה הוא שקע אל מצולות הזיכרון ודלה משם ארוע עליו חזר כמה פעמים בשבוע.

"רציתי למות. לא יכולתי יותר. מוכה וחבול בכל הגוף. רעב. בקושי שוקל 30 קילו. אין לי הורים, אין לי אחים, אין לי לאן לחזור, הוי אלוקים רחם עלי ואז הגיח פתאום החייל הנאצי הזה, שני מטר גובה ושלף אקדח. "יהודון מסריח" הוא שאג, ומיד שלף אקדח והדביק לרקתי".

"מי אתה בכלל?" צעק עלי הנאצי...

"אני רק יהודי פשוט" ענית לו "יהודי פשוט".

"ואז הנאצי החזיר את האקדח לנרתיק והלך לו".

כן, אבא של חוה קורנפלד חזר על הסיפור הזה עשרות פעמים, אולי מאות, עד שגווע אל מותו, כשעל שפתיו המילים "אני רק יהודי פשוט". היא היתה נערה שהקשיבה, אך לא הפנימה.

כ- 30 שנים המתין בקרקעית התודעה שלה הביטוי הנדוש כל כך "אני רק יהודי פשוט" עם הבעת הפנים המיוסרת של אביה. עם הדמעה בזווית העין, וזה פעל בה לבסוף כארס של עכנאי.

"ואני יהודיה?" שאלה את עצמה בעודה ישובה על הספסל "אני יהודיה פשוטה? או שמא אני סתם מסתובבת בעולם ללא זהות ותוכן?" והשאלות היו נוקבות עד תהומות הלב.

חוה קורנפלד ובעלה הלכו זמן קצר אחר כך למצוא את התשובות לשאלות בסמינר ליהדות.

חצי שנה אחר כך, סמוך לגן הציבורי, היא שוב נפגשה בשבת בבוקר עם דוקטור נחושתן. הוא בדרכו לבית הכנסת עם כיפתו הלבנה והיא בדרכה לבקר את נכדה הטרי. הוא כמעט בלע את לשונו ובקושי הכיר אותה. הגב' קורנפלד היתה לבושה בצניעות רבה, ולראשה כיסוי ראש.

"שבת שלום דוקטור" אמרה לו "גם אני רק יהודיה פשוטה".

התעוררות

"כאשר באה לאדם התעוררות על עסקי נפשו ועבודת בוראו, יחזיק בה תכף ומיד, כי היצר מקרר חומו ומבקש להפרידו."

(החיד"א)

ילד של אלבום תמונות

יש הורים שמקבלים קשה, בשברון-רוח, בהשפלה, ואפילו בעצב כבד ומעיק, את העובדה שילדיהם נוטשים את היהדות לטובת חיי הפנטסיה שמעבר לגדר. יש אפילו שמקצינים עד ישיבת "שבעה" וקריעת הבגד על אובדן בן או בת לטובת עולם ההבל שמעבר לארבע האמות של ההלכה. מעטים הם אלה, שמקבלים זאת בהבנה, עד כמה שכוח סיבלס עומד להם ונפשם בריאה, ובמידה מסויימת הם יודעים כי הבחירה החופשית של היהודי, היא הדבר היחיד שמוטל עליו, לכאן או לשם. הכל בידי שמים, חוץ מיראת שמים.

ספורים הם ההורים המבינים כי תפקידם הוא להעניק לילדיהם את מלוא החינוך הטהור, את החמימות והנעימות של הבית, את אורם הרוחני של החגים והמועדים, את עונג השבת, וכמובן את חוכמת ים התורה המפלחת עולמות עד אין קץ ואין תכלית. ומן הנקודה היא של הענקה ואהבה וחמימות, הבן צריך לבחור היכן מקומו בעולם. זכה, הוא איתנו כחוליה איתנה בשרשרת הדורות. לא זכה, הוא עוד יהיה איתנו בחסדי שמים, למרות הניתוק הזמני... מתפללים.

דרור ציפורי נולד לאב כזה שידע להעניק, ללמד, לחבק, לטייל ובקיצור אבא שכל ילד חולם עליו. אבא קשוב, נינוח, מאיר פנים, שמסביר כל דבר

לעומקו של ענין, לאורך ולרוחב להגיון ולשכל, וגם כמובן ללב. אבא שלו גם צילם ותיעד כל ארוע בחייו. ואת הכל הניח באלבומים, אלבומי גן הילדים, אלבומי ימי ההולדת, אלבומי הטיולים. כל שן וכל חיוך של דרור הונצחו באלפי תמונות מרהיבות, וסודרו אחת אחרי השניה עם ציון התאריך.

דרור היה בן יחיד לאביו ולאמו, והפינוק, תתפלאו, היה במינון מדוייק, נכון. מינון כזה שבנה את אישיותו בצורה בריאה, ולכן לא פלא שהוא הצטיין כמעט בכל תחום שהוא נגע בו. כבר בגן הילדים הוא היה הילד הראשון ששלט ראשון באותיות ובניקוד. בכיתה א' בתלמוד תורה הוא קרא בצורה שוטפת והיה כבר מספיק טעון כדי לקפוץ לכיתה ב', אבל בגלל מימדיו הצנומים קפיצת הכיתה נעשתה רק מכיתה ה' לכיתה ו'. גם בישיבה הקטנה הוא היה המוצלח והמבריק ביותר, וכל רבותיו ניבאו לו גדולות ונצורות. הזכרון שלו היה פנומנלי, כושר הביטוי זך ומדוייק, סיגנון כתיבתו נהיר וחד, ובקיצור גרשון ורבקה ציפורי היו גאים בבנם לאורך כל הדרך.. כמעט.

כשהגיע דרור לשיעור שלישי בישיבה גבוהה הוא התחיל לגלות ענין בעולם המחשבים, בעמק הסיליקון בתגליות הדיגיטליות ובתעלולי הבורסה ומניותיה. בקיצור, בסמוך לגמרא ולפוסקים, תפשה אצלו פינה קטנה של ענייני העולם. זה פועל כמו תולעת קטנה, כרסום פה, כרסום שם, כמעט בלתי מורגש, ולבסוף מגלים שהתפוח הצבעוני והעסיסי רקוב כמעט עד היסוד.

אין צורך להאריך. עם הגיעו לגיל 19 הודיע לו ראש הישיבה חד וחלק, "מקומך לא איתנו ואתה יודע בדיוק למה... צר לי, אביך הוא ידיד טוב שלי, אבל כל יום שאתה בישיבה, אתה עלול לקלקל עוד בחור. תבין אותי דרור...".

דרור ציפורי הבין היטב את ראש הישיבה, אבל את עצמו הוא הבין עוד יותר טוב. פניו של גרשון ציפורי נפלו. דרור הודיע להוריו, בצורה שאינה משתמעת לשתי פנים, שמכאן ואילך הוא יוצא לעולם הגדול, מחשבים, עסקים, הכל. הוא הבטיח להם שיעשה כל מאמץ לשמור מצוות, אבל שיבינו, יש בחירה חופשית...

אחרי שלושה חודשים הוא עלה לפנות בוקר על הבואינג הענק שהוביל אותו לארה"ב, עם המון תקוות גדולות קדימה ושני הורים שבורים ורצוצים מאחור. נכון, בנמל התעופה הם התנשקו והתחבקו, הם ניסו ליצור אוירה בריאה, אבל גרשון באותן דקות היה כאוב עד תמצית דם לבבו. הוא שלף את המצלמה ותיעד את הפרידה מבנו, החיבוקים והדמעות, את הכיפה הקטנה על הפדחת ואת הנפנוף האחרון לשלום בכניסה למטוס.

"במה טעית?" שאל גרשון את עצמו. חינכתי אותו עפ"י כל הכללים. הוא קיבל אהבה, חום, טיולים, מתנות, פה ושם אף הכיתי אותו כשהיה צריך. הוא בחור עם דרך ארץ, בעל חסד, מאיר פנים, מה קרה לו שהוא בורח מעולם התורה ל... לא יודע לאן?!"

היה זה לילה קשה. גרשון ורבקה ציפורי ישבו כל אותו הלילה ודיפדפו באלבומים מדפדפים ובוכים. דרור היה כל עולמם, ומכאן ואילך נגזרה עליהם בדידות בעל כורחם. נכון, פעם בשבוע הוא טלפן. השבועות הפכו לחודשים פעם בכמה חודשים שלח גלויה. החודשים הפכו לשנים, כך שמעבר לחילופי מכתבים ושיחות טרנס-אטלנטיות די קצרות, נותק הקשר. דרור נשא אשה יהודיה מעבר לים וניהל אורח חיים חופשי לחלוטין.

... המזל שיחק לו. הגאונות שלו במחשבים, הביאה אותו לעמק הסיליקון, שם הוא פיתח כמה המצאות גאוניות שהפכו אותו לאחד מכוכבי-העל של חברות הענק. כבר בגיל 26 הוא רשם לעצמו את המליון הראשון, והשמים-בעסקים הללו הם הגבול.

"בואו לביקור אני שולח לכם כרטיס" ביקש מהוריו. הם סרבו בעדינות. "תבוא אתה" רמזו ברוך, אך הוא עסוק. אחר כך נולדו התאומים. לבכור הוא קרא אופק, לשני שובל. גרשון ברך את בנו במזל טוב, ונישק את התמונות שהנציחו את נכדיו הקטנטנים.

כך חלפו 10 שנים. ערב חג החנוכה, לפנות בוקר גרשון חש בליבו. הוא העיר את רבקה וביקש שתזמין אמבולנס. כשהוא מתאנק מכאבים הוא ביקש מאשתו לחייג לדרור. דרור ענה.

"כן אבא".

"דרור יקר שלי" אמר גרשון בקול חנוק "אני לא מרגיש טוב, תכף מפנה אותי אמבולנס לבית-החולים. תקרא כמה פרקי תהילים לרפואתי... זו הבקשה הראשונה שאני מבקש ממך מאז נסעת לחו"ל. אתה בני יחידי..."

לאחר יומיים נפטר גרשון ואחרי 10 שנים ארז דרור ציפורי מזוודה וטס לישראל, להלווייתו של אביו.

אמו עמדה סמוך למיטה ורב השכונה קרא "מכתם לדוד".

"אבא מאד רצה לראות אותך דרורי" אמרה אמו, "הפעם האחרונה שהוא ואני ראינו אותך בשר ודם, היתה כאשר עלית על המטוס לפני 10 שנים, מאז הפך אלבום הנסיעה שלך לחו"ל, לכל עולמו של אבא... אתה אולי לא זוכר, אבל הוא צילם אותך מכל זווית, אורז מזוודה, יוצא מן הבית, עולה למכונית, בתוך המכונית ובשדה התעופה צולמנו נפרדים,

חבוקים ובוכים. עשרות רבות של תמונות. בשלב מסויים של חייו, אתה בננו היחיד דרור, היית אלבום תמונות... ילד של אלבום תמונות".

דרור ציפורי עשה קריעה. "ברוך דיין האמת".

כשהגיעו הביתה לשבת "שבעה", הוא נפנה לארון של אבא, ושלב משם את כל האלבומים. הוא עבר עליהם אחד אחד במשך שעות ארוכות, מנגב דמעה פה דמעה שם. מן העריסה, לגן הילדים, לתלמוד תורה, לטיולים, למשחק שחמט בחוף הים, ילדותו ונעוריו שזורים בכל דף באלבום.

בידיים רועדות הוא הרים את האלבום האחרון. אלבום יציאתו מן הארץ.

לפתע הבחינו עיניו בין דפיו במעטפה חומה עליה נכתב בצבע כחול "לבני אהובי דרור".

הוא פתח את המעטפה והוציא משם דף שורות מקופל. כתב ידו העדין והברור של אבא מיד הזדקר לנגד עיניו.

"דרור בני מחמדי. רציתי שתדע שאבא לא כועס עליך. אבא מעולם גם לא כעס. אני יהודי מאמין, ולמרות שברון לבי על שנעלמת מעולמה של תורה, יודע אנוכי שהבחירה החופשית היא הדבר הנתון בלעדית לכל יהודי בוגר באשר הוא. לימדתי ונתתי ככל שיכולתי כדי לעצב אותך כבן תורה רם ונישא, יתכן שנכשלתי, יתכן שאני אשם. אולי לא הענקתי מספיק אהבה, אולי לפעמים הייתי קשוח מדי, או שמא פינקתי אותך יתר על המידה. באמת אינני יודע היכן א-נ-י נכשלתי... ומכך אני חרד בבואי לתת דין וחשבון בפני בית דין של מעלה. אוי לנו מיום הדין.

"בני יקירי, אינני יכול להכריח אותך לשנות את דפוס חייך. ומעולם מאז שנסעת לארה"ב לא ניסיתי לשדל אותך לחזור בתשובה, למרות שבנימת קולי הרגשת את כאבי. אתה כבר איש גדול, איש חשוב, ויש לך משפחה שלא זכיתי להכיר. אינני אבא של צוואות ולא אטיל עליך משימות כבדות, אני איש פשוט וקטן שניסה להצליח בחינוך בנו יחידו, אבל נכשל. אני רק מקווה שההשתדלות שלי ושל אמך, לחנך אותך כיהודי, תתברר כטהורה וזכה, שכן מיום שהיית עובר בבטן אמך התפללנו עליך ועד רגע זה אנו מתפללים שתזכה לשוב הביתה כיהודי צדיק לכל דבר.

"אך פטור בלא כלום, בני אהובי, אינני יכול. בקשתי הצנועה, היא, ואתה אפילו לא מחוייב לה, שתדאג ששני בניך התאומים יכירו לפחות מה זו יהדות. שיכירו את סידור התפילה, את קריאת שמע. תסביר להם שבת ומועדים מה הם. תן להם מעט מושגים יהודיים, תן גם להם את האפשרות לבחור בחירה חופשית בין טוב לרע, בין הבלי העולם לבין קדושה... אתה הרי זכית לדעת יהדות בטרם בחרת בדרך האחרת. תן גם לבניך אפשרות לבחור. אוהב אותך אבא".

דרור ציפורי תחב את המכתב לכיסו, אימץ את שני בניו הקטנים אל חזהו ודמעותיו זלגו על תלתליהם הזהובים.

בדרך לעליה לקבר, אחרי "זאת חנוכה", הוא חייג לשותפו הישראלי בעמק הסיליקון ואמר לו "רובי ידידי אני נשאר בישראל, עשה לי טובה תחפש קונה לחלק שלי בחברה".

דרור ציפורי שלף את המכתב של אבא מן הכיס ומול הגולל לחש "אבא, אל תדאג, קיבלתי על עצמי שבני התאומים גם הם ידעו יהדות מה היא...".

יתגדל ויתקדש.

כמו בצל

אדם הוא כמו בצל: כשמקלפים את כל קליפותיו
נשארת רק דמעה.

(רבי נחמן מברסלב)

כוס פלסטיק עלובה

אביגדור קינסטליך מסר את גופו ונפשו על כל יהודי. חבריו הקרובים היו מתלוצצים ואומרים "אביגדור הוא לא בן אדם, הוא לב". זו אולי בדיחה, אבל כל מי שהתחכך עם אביגדור הרגיש מקרוב, שהטיפוס הזה נותן לך את כל הלב, כפשוטו, ואפילו לא מבקש עודף, או איזה קמצוץ של הכרת הטוב. הלב שלו היה פלסטלינה ריחנית בידיו של כל מי ששיווע לעזרה, לחיוך, לדחיפה.

בשביל לשמח יתום חתן בר-מצוה בקצה העולם, הוא לא בחל לקום באישון לילה, לארוז מזוודה, לעלות על מטוס, לנחות באיזו מדינה

נידחת ולשמח את הילד. תפילין, ספרים, ממתקים, הכל ביד רחבה. חצי יום אחר-כך הוא כבר חזר הביתה עמוס בחוויות.

בשביל להעלות חיוך קטן של אושר על שפתותיה של אלמנה אומללה המטופלת בתינוקות, הוא שעט כאיילה שלוחה אחרי שערגה על אפיקי מים, ומילא לה את המזווה והמקרר מכל טוב, כאשר מפיו משוגרות נעימות חסידיות משובבות נפש.

"הנשמה שלך אדון קינסטליך היא נשמה כללית" היה לוחש על אוזנו האדמו"ר מעת לעת, לפני הטיש, אחרי הטיש. "נשמה כללית זה טוב, אבל תמיד תשמור על איזון נכון בין הרצון לעזור לכל העולם, לבין הצורך להיות איש של בית, אבא טוב לילדיך, ובעל מידות טובות לרעייתך".

אביגדור היה קשוב לכל עצה של האדמו"ר, והיה ערני לא לחצות את הקו-האדום, בין שלום הבית לבין החסד האינסופי שפיעם בתוך ליבו... ליתר דיוק, ליבו כגופו.

היה זה בבוקרו של ראש חודש שבט כשאביגדור קינסטליך עלה על מטוס חברת התעופה ההודית בבומביי, בדרכו מהודו לישראל. האשה והילדים חיכו לו בכליון עיניים. בשבועיים האחרונים הוא פקד את החורים הכי נידחים בהודו, כדי לפגוש בני נוער ישראלי ולזעוק מעומק ליבו הענק "יש אבא בשמים!!!".

עשרות תלתלים הוא ליטף, מאות חיבוקים הוא חיבק ואלפי ריקודים הוא רקד כדי להחזיר אותם הביתה, להאיר להם את האפילה, ודווקא שם באופל הטמא הם כרו אוזן, הם היטו לב, הם הניחו תפילין והתפללו בדבקות.

בחברת התעופה הכירו אותו היטב, ובכל פעם שהיה מקום פנוי במחלקה הראשונה, הם נתנו לו להתיישב שם, לנוח מעמל החסד. והנה עם סגירת הכבש, גילה אדון קינסטליך התשוש, שחוץ ממנו, יושב במחלקה עוד אדם בכורסא לצידו. היה זה איש עסקים טרוד, כבן 60, לבוש חליפה משונה למראה, שתופף בעצבנות על קלידי המחשב האישי שלו כשהוא לא מסיר עיניו מן המסך.

"הו ברוך השם" חשב אביגדור לעצמו "אני הולך לישון עמוק עמוק עד הנחיתה בישראל".

רצונות לחוד, חלומות לחוד, והמציאות עולה על כל דמיון.

רבע שעה אחרי ההמראה, נכנס הדייל למחלקה הראשונה ושאל באנגלית את שני יושבי המחלקה אם הם רוצים לשתות משהו.

"כן" ענה אביגדור בלע"ז "אשתה קפה שחור, שניים סוכר, אבל עשה לי טובה" הדגיש באוזני הדייל "רק בכוס פלסטיק. לא זכוכית. פ-ל-ס-ט-י-ק".

הנוסע ממול הגביה עיניו ומבט של תימהון נסק מהן.

"או-קי" חייד הדייל "הבנתי, אביא לך קפה עם כוס פלסטיק... רק שתהיה מאושר".

חצי שעה אחר-כך הסצינה הזו חזרה על עצמה. "אני כבר יודע" אמר הדייל "אתה רוצה קפה בכוס פלסטיק, אני גם זוכר אותך מטיסות קודמות".

אדון קינסטליך מתח את הכורסא לאחור, לגם לגימה אחרונה מן הקפה ועצם את עיניו.

"תסלח לי אדוני" פנה אליו הנוסע הצבעוני עם מחשב ה"לפ-טופ", "אולי תסביר לי מה העקשנות הזו לשתות רק בכוס פלסטיק... זה נשמע לי כל כך משונה".

אביגדור התיישר על הכורסא ובשיא העייפות שלו שאב כמה חופנים של סבלנות "אני יהודי" הסביר לשכנו לטיסה "אנחנו היהודים לא שותים מכוס זכוכית או מתכת אם היא לא עברה טבילה במקווה. זו הלכה מן התורה שלנו... זה ציווי של הקב"ה, ואנחנו לא שואלים הרבה שאלות. כוס פלסטיק חד פעמית, לעומת זאת, אינה זקוקה לטבילה, זו ההלכה. אתה מבין?".

הנוסע ממול סגר את המחשב האישי שלו והניחו על השולחן. "תתפלא גם אני יהודי, נעים מאד שמי צ'רלי אנגלנדר".

אתה יהודי?

"כן. אבל חוץ מזה שאני יהודי אין לי שום מושג בתורה. ההורים שלי היגרו בילדותי לאוסטרליה מרוסיה, ושם חוץ מקנגורו, ביזנס וכסף לא ידעתי דבר. אפילו בר-מצוה לא עשו לי. עכשיו אני שומע ממך איזו מן מצווה על כוס פלסטיק, שמעולם לא הייתי מעלה בדעתי...".

חושיו של אביגדור קינסטליך התחדדו.

"תראה צ'רלי, יהודים הם עם נבחר, אתה שייך לעם הזה. אתה לא אשם שגידלו אותך באוסטרליה כמו קנגורו..."

שניהם פרצו בצחוק מתגלגל.

"אבל תבין צ'רלי, מן היהדות אי אפשר לברוח... אתה כיום כבן 60 וכנראה שזו השיחה הראשונה שלך עם יהודי כמוני.

"נכון" אישר צ'רלי "ואתה דווקא מוצא חן בעיני".

וכך במשך שעות ארוכות התפתחה לה שיחה מרתקת בין אביגדור קינסטליך הבלתי נלאה שמזמן שכח שהוא עייף ומותש, לבין צ'רלי אנגלנדר שגילה לפתע את יהדותו שלו ברום 2000 רגל.

כשהדייל הסימפטי נכנס שוב למחלקה טפח לו צ'רלי על הכתף וביקש "הפעם תכין שני קפה, בשתי כוסות מפלסטיק...".

לפנות בוקר הם נחתו בנתב"ג. אביגדור מיהר להתקשר לרעייתו ולהודיע לה: נורית סליחה, אלף סליחות, הבטחתי לך שאגיע עד שבע בבוקר הביתה, אבל אאחר קצת, יש לי מצווה קטנה...".

נורית היתה רגילה להפתעות האלה. "בסדר אביגדור" לחשה לאפרכסת "אבל תחזור עם סיפור עסיסי לילדים".

המונית טסה לכוון בית הכנסת "היכל שמעון" ביהוד. צ'רלי ואביגדור נכנסו למנין ותיקין. תוך דקות ספורות הונחו הטלית והתפילין על צ'רלי אנגלנדר, שעניו ברקו מאושר.

"עכשיו מוציאים ספר תורה" הסביר לידידו איש העסקים.

"עכשיו תעלה לתורה, אני אסביר לך כיצד מברכים".

דמעות נקו בעיניו של צ'רלי למראה האותיות והתגים על הקלף הקדוש. הלב שלו פעם במהירות הקול. אחרי הברכות והקריאה, נזרקו לפתע סוכריות, והמתפללים החביבים של בית הכנסת ביהוד פתחו במעגל סוער. "אשורר שירה - לכבוד התורה", ואחר-כך "ישמח חתני בקהל אמוני".

צ'רלי אנגלנדר חגג בר-מצווה באיחור של 47 שנה. לא נורא. הגבאי הגיש לו גביע יין מוזהב וביקש שיברך...

"רגע, אני שותה רק בכוס פלסטיק" הפטיר אנגלנדר חתן בר-המצווה, לעברו של הגבאי.

"לא" צחק אביגדור. "כאן בישראל, בבית הכנסת הקדוש הזה, כל הכלים טבולים".

לחיים.

הם נפרדו בנשיקות חמות עם הבטחה ברורה להיפגש בקרוב. "האמן לי אביגדור נשמה שלי, אף פעם לא חשבת שאהיה חייב את כל חיי לכוס קטנה ועלובה מפלסטיק".

ושמש אדיבה של חודש שבט קרצה לה מבעד לטללי הבוקר.

מתנה קטנה

שלום, ראשי תיבות: ודע, מה, שתשיב, לאפיקורוס.

(רבי נחמן מברסלב)

"בית המקדש" על ההר, בצ'ילה

גיא נצר נולד וגדל בקיבוץ דשן ושמנוני במרכז הארץ. זה לא סוד, קיבוצניקים מבינים ויודעים יהדות, כמו שאתם מבינים בבקטריוולוגיה. זה לא רק שזה לא מעניין אותם, אלא שרובם התחנכו לטפח מין מבט זלזלני וציני כאשר מדברים על כשרות, או שבת, או דברי תורה...

גיא תמיד התחנך לחשוב שרבנים וחרדים הם סחטנים ויש להם המון דולרים בכיסים, ואם אתה מתחיל לדבר איתם, אז מיד הם מכסים אותך בשמיכת צמר כהה, מדביקים לראשך כיפת קטיפה שחורה, קושרים אותך בתפילין, כובלים אותך בחוטי הציצית הלבנבנים, וכופים אותך להתפלל. לתמהונו, בכל פעם מחדש הוא נדהם לגלות שהכפייה הדתית שלהם מצליחה. עובדה, כמה מחבריו בצבא חזרו בתשובה, ופה ושם במילואים הוא נתקל בעוד דוס חדש. פעם זה היה נהג הסמ"פ, אחר כך קצין אג"מ, ולבסוף שמעון השקמיסט שגידל זקן ארוך ומלמל פסוקים שגיא אף פעם לא הבין.

למען האמת הוא התעניין. תמיד שאל את החוזרים בתשובה, מה מניע אותם לשנות את אורח חייהם מן הקצה אל הקצה.

יש אלוקים, יש תורה, התורה אמת.

היה מתן תורה.

יש הוכחות.

תשמע, לך לסמינר "ערכים" ויתנו לך שם את כל התשובות.

גיא נצר, סגן במילואים, בן למשפחה מפא"יניקית שורשית לא סבל את התשובות הללו, גם לא היתה לו סבלנות להאזין לתשובות יותר מעמיקות.

הוא היה מביט בהם מעל צריח הטנק בגולן או בבקעה בשעות בוקר מוקדמות ומהרהר "הם משגעים אותי, מה יש להם עם הטלית, התפילין והנענוע המשונה הזה... צועקים "שמע ישראל", למי הם צועקים?"

הוא התניע את הטנק והכניס אותו למעבה המוצב, נשען לאחור ועצם את עיניו. תחושה מאד משונה אפפה אותו. סלט בלתי אפשרי בלב את עיני רוחו. הקיבוץ, המדשאות, הממטרות, הטנק, התפילין, הטלית, החוזרים בתשובה, הזקן הארוך, המילואים שיש עוד שבועיים לסחוב.

עד שתוך כדי שרעפים הוא התעשת, והחליט: זהו אני בורח מכאן. נמאס לי מהקיבוץ, מהצבא, מהמדינה, מהפיגועים, מהדתיים מכ-ו-ל-ם.

המרחק בין ההחלטה לביצוע היה קצר ביותר. גיא נצר היה כבר בחור בן 25, עדיין רווק, בן יחיד להוריו, שנתנו לו לעשות ככל העולה על רוחו, ולא התערבו אף פעם בהגיגי נפשו ושגיונותיו.

עם סיום המילואים הוא הודיע למזכיר המשק שהוא יוצא לחו"ל. כמה זמן? לא ברור. חצי שנה, שנה, שנתיים, יוצא בלי תאריך שיבה. מזכיר המשק כבר היה מורגל בשגעונות הללו, רבים מילדי הקיבוץ השתחררו ומיד טסו למזרח הרחוק. גיא נצר עוד המתין מספר שנים, עבר במדגרה, למד מדעי המדינה, ושיחק בהרכב הראשון בקבוצת הכדורסל של הקיבוץ. בקיצור, בהחלט טיפוס יחודי ומוצלח.

דרום אמריקה. יערות העד שסופם ותחילתם לא בדיוק מוגדרים. תרמיל, נעלי צבא גבוהות, פנס, חבלי סנפלינג לטיפוס הרים וכמה מפות עדכניות.

גיא נחת בדרום אמריקה ונשם עמוק. סוף סוף בלי השגעונות של ישראל. חדשות ופיגועים כל רגע, מזכיר המשק כבר לא מנדנד, אף אחד גם לא שואל מה חדש? וגם צווי המילואים רחוקים מן העין והלב.

במשך שבעה חודשים חרש גיא נצר כל פינה בארגנטינה, בצ'ילה, בברזיל. הוא חיפש את הנופים והאתרים הכי אקזוטיים. טיפס על מתלולים חדים, כבש פסגות הרים, שחה וחצה נהרות איתנים וסוחפים ואפילו נתקל בכנופיית שודדים אכזרית, שסחבה ממנו את ארנקו והותירה אותו מוכה וחבול בפאתי כפר צ'יליאני קטן ועלוב.

יומן החוויות שלו היה גדוש לעייפה, ותאמינו או לא, הוא אפילו לא התגעגע לישראל, לקיבוץ ולחברים, בטח לא לדתיים הפנטיים, שאף פעם לא הבין אותם.

היה זה דווקא יום קייצי, שהתחיל יפה ועתיד להסתיים עוד יותר יפה. גיא נצר מילא את תרמילו בכמה קופסאות שימורים ביסקוויטים ובקבוק מים. הוא הביט על השעון ועל המפה וסימן פיסגה של הר. עכשיו 8:00 בבוקר. "לפי החשבון בשעת אחת-שתיים בצהריים אני על הפיסגה", הרהר בלבו.

מיוזע ורצוף הוא נשרך לפיסגה, והנוף שנשקף משם היה מסחרר. נוף בראשיתי עמוק, פראי, מרטיט לבבות. השמים נגעו בארץ, העננים שייטו בין הצמרות בבקעה הזחוחה, שהיתה זרועה ערוצי נחל ומפלים לרוב.

הוא הביט במשקפת, פתח את תרמילו, שלף ביסקוויט והתחיל לנגוס. ביס לגימה, ביס לגימה.

"הלו, חביבי, היום תשעה באב, לא אוכלים. תענית היום..."

גיא הסיט ראשו לאחור. מולו ניצב בחור ישראלי גבה קומה, ואיך לא, חבוש כיפה סרוגה, עטוף בטלית ועטור בתפילין. גיא חשב שהוא מתעלף. הדתיים האלה הגיעו עד לפיסגה הכי שכוחה בצ'ילה. השם ישמור אותי. אי אפשר לברוח מהם.

אי שם, על פיסגה של הר מסולע, הצופה לנוף מדהים, ישבו השניים. גיא שמע לראשונה על תשעה באב, ועל חורבנם של שני בתי המקדש. הראשון נחרב על שלוש עונות: גילוי עריות, שפיכות דמים ועבודה זרה והוקם בשנית. השני נחרב על שנאת-חינם ולא זכינו עדיין לכינונו. למה? כי יש עדיין שנאת חינם. בלי טעם, בלי סיבה. מתוך רוע.

אחר כך שמע על רבי יוחנן בן זכאי שיצא מן העיר הנצורה אחרי האסונות שהמיטו הבריונים, על שיחתו החכמה עם שר הצבא הרומאי שהפך למלך, על הבקשה "תן לי את יבנה וחכמיה", על חורבן בית"ר הנורא, על מפלי הדם, על טור מלכא ואסונה, על טבח הכהנים, על דמו של זכריה הנביא שהיה מרתח ומבעבע במקדש.

אל תשאלו למה. אבל שם, הרחק הרחק מן ההמולה הישראלית, הדברים חלחלו בו כארס של עכנאי.

איתן חרמון, הבחור שישב איתו על פיסגת ההר, היה אף הוא טנקיסט בוגר ישיבת הסדר, שההשגחה העליונה שלחה אותו לפיסגה הצייליאנית בתשעה באב כדי להיפגש עם קיבוצניק מרוחק, וללמד אותו על החורבן.

חורבן, חורבן, שם על הפיסגה, מול השמש הדרום-אמריקנית השוקעת, בנה גיא נצר את נפשו הרצוצה והחרבה וזכה להקמת בית מקדשו הפנימי-היהודי. הוא הצליח לבער דווקא בציילה את מצבורי שינאת החינם שקיננו בו.

בבוקר הם התעוררו, ובטרם ירדו מטה במשעול התלול, ביקש גיא מאיתן "עשה לי טובה, תלמד אותי מה עושים עם הטלית והתפילין. תחבר אותי לדבר הזה. אני מרגיש כאילו בניתי כאן את בית המקדש שלי".

ט' באב. רחוק, אבל כל כך קרוב.

ידיים

כשכל ישראל יתנו יד זה לזה, תצטרפנה הידיים ותגענה עד לכסא הכבוד.

(רבי ישראל מקוזניץ)

"גנב יקר וחביב"

דייגו פרנציסקו נולד בארגנטינה לאמא יהודיה, ואני לא אתן לכם לנחש מאיזה מוצא אביו, פאולו, למרות שאין לי ספק שהניחוש קל מאד עבורכם. האמת ניתנת להיאמר שאמו היהודיה מרסלה, לא היתה אדוקה במצוות היהדות, ומושגיה הקלושים על מוצאה היו קשורים איכשהו במידע דליל שהיא קיבלה בנעוריה ממשרד הרווחה הארגנטיני, שאמה יהודיה. סבתו של דייגו הצעיר, השאירה את אמו - התינוקת בחדר הלידה בבית החולים בבואנוס-איירס ופשוט התנדפה לה. מרסלה

סיפרה לדייגו, שתעודת הזהות של הסבתא שלו נותרה בחדר הלידה ושמה של הסבתא סניורה קליפסו. כל הנסיונות במהלך השנים לאתר את הסבתא-האם, עלו בתוהו. שתבינו, הסיפור הזה התרחש לפני כ- 50 שנה, מרסלה פרצינסקו גדלה במשפחת אומנה נוצרית, נישאה נישואים קצרים למוכר השטיחים פאולו פרצינסקו ומיד אחרי לידתו של דייגו במשקל 3.250 גרם, גרש פאולו את מרסלה עם התינוק הזעיר לעתיד מעורפל ברחובות בואנוס-איירס בלי חצי דולר בכיס.

אז לא פלא שכבר בגיל 10 הפך דייגו פרנציסקו לגנב מדופלם, ערמומי וזריז, שטיפס בזריזות חתולית על מרזבים ומרפסות וחזר משם עם שלל רב שיכול היה לפרנס כמה משפחות במשך מספר חודשים. הוא רכש מיומנות שועלית, כך שגם אם יצא לו להשתחל באמצע היום לוילה או פנטהאוז, והדיירים היו ערים ופעילים, הוא פיתח מסוגלות לעצור את נשימתו מתחת לשולחן, להמתין שעתיים ושלוש וברגע נוח לפרוץ לאחוז בארנק או בתיק ולהמלט לרחוב. ועכשיו לכו תתפשו אותו.

מרסלה אמו ניסתה בתחילה להניא אותו ממעשי קונדס אלה, אך כשהפרוטה כלתה מן הכיס ואין ממה לשלם שכר דירה היא העלימה עין. לא יפה לכתוב, אבל מרסלה ודייגו התפרנסו מגניבות.

עד גיל 17 המשטרה עדיין לא הניחה עליו יד, אך כשזה קרה, דייגו הנער רעד כמו לולב בשעת מצווה. החבטות של השוטרים, האזיקים, החרדה מפני המשפט הכניסו אותו לטלטלה נפשית קשה. אם עד עתה מקצוע הגניבה היה עבורו שעשוע מרתק, אחרי שנה בכלא ובילוי חודש בצינוק, הכניסו לדייגו קצת פחד בריא ללב. כשהוא השתחרר הודיעה לו מרסלה "בני, עד כאן ארגנטינה, עולים לישראל".

דייגו שמח. על ישראל הוא שמע הרבה בחדשות, פיגועים, טילים, קטיושות, אינתיפאדה, מלחמות, ה"אקשיין" הזה דווקא מצא חן בעיניו. "ומי יודע" הרהר בליבו, "אולי שם קל יותר לגנוב".

"משפחת פרנציסקו נחתה אחרי חודשיים בנתב"ג, קיבלו סל קליטה והתמקמו להם בדירה דלוחה למדי בפאתי פתח-תקוה. מרסלה מצאה עבודה במשק בית, ודייגו חזר למקצוע הישן והטוב. הוא קנה לו קטנוע ומהר מאד פתח במסע היכרות עם שכונות היוקרה שבגוש דן, והחל "לאסוף" מכל הבא ליד. בין גניבה לגניבה הוא למד עברית באולפן. תוך תשעה חודשים הוא ידע לקרוא ולכתוב עברית כמעט כמו יליד הארץ. אין ספק, הגנב המיומן הזה היה קרוץ מחומרים איכותיים, אלא שפניו ומעשיו היו אנטי-איכותיים לחלוטין.

* * *

ד"ר שרגא אביגד מנתח כירורג בבלינסון, גר בוילה מפוארת בשכונת יוקרה רמת-גנית. ד"ר אביגד בן ה-45 היה יהודי דתי, מנתח נערץ, עם עקרון של ברזל. "אני לא מכניס לבית שלי אזעקות, לא כלבים, לא שומרים, ולא אזעקה. אני קונה 10 מזוזות מהודרות, ואם השם לא ישמור עיר שווא שקד שומר".

תתפלאו, אבל ב-15 השנים האחרונות, הוילה שלו, פשוט לא קרצה לגנבים. עד שדייגו הגיע לשכונה, והוילה דווקא כן קרצה לו. תצפית בת שלושה ימים לימדה אותו שמשפחת אביגד עוזבת את הבית ב-7:30 בבוקר עם שלושת ילדיהם, ורק בארבע אחר-הצהרים מתחילה השיבה הביתה. קודם כל הבן הבכור מגיע מן התיכון, ואחר-כך שתי התאומות מבית הספר, לאחר חוגי העשרה.

בשעה 8:10 בבוקר חדר דייגו לוילה דרך החלון של החצר האחורית והחל לרחרח. כספת, נייט. תכשיטים נייט. מכשירי חשמל, זה לא בשבילו. כסף, נייט. בקיצור אחרי 8 דקות הבין דייגו שהוילה הזו יותר דומה למדבר סהרה ולא למכרה זהב כפי שהיה נדמה לו.

כמה שניות לפני שדייגו החליט לנטוש את השיממון הזה, הוא הבחין בתיק גיימס בונד מיושן מעל המקרר. הוא שלח יד זריזה, אחז בידית ואץ רץ, יצא מן החלון ומשם בדילוג זריז מעל לגדר, לקטנוע.

אחרי 10 דקות נסיעה הוא הגיע הביתה, פתח בסקרנות את תיק הגיימס בונד. התיק היה גדוש בעתוננים ישנים. דייגו הביט בתאריך והיה המום. העתוננים הצהובים היו בני 15 שנה.

"הא, כנראה יצאתי יבש מן המבצע הזה" הרהר. הוא רוקן את התיק מן העתוננים, ולפתע הבחין במעטפה לבנה גדולה. הוא פתח אותה, והנה נשרו משם שני שטרות בני 100 דולר ארה"ב, ועוד דף שורות מקופל.

דייגו המסוקרן פתח את הדף והתחיל לקרוא, לאט לאט, מילה אחר מילה, כמו שלמד באולפן.

תאריך המכתב ט"ו בשבט תשנ"ב 7/02/92.

הכותרת: ידידי הגנב היקר.

"שלום לך גנב חביב. כפי שהבנת כבר, התיק שלי חיכה לך הרבה שנים. הספקת להביט בעתוננים המצהיבים ולחשבן כמה זמן חלף מאז נכתב מכתב זה. מדובר בפרק זמן ארוך למדי. אני מאד שמח, שגילית את 200 הדולר במעטפה, ובכך האכזבה שלך מן הביקור בוילה שלי, חלפה עברה לה. הסתובבת אומלל שלי בין החדרים, הפכת ארונות, פתחת מגירות, גילית שומכלום. לא האמנת שבוילה כזו גדולה ויפה, אין שמץ של רכוש רציני או תכשיטים יקרי ערך למעט ספרים, מכשירי חשמל, ריהוט

וביגוד ברמה אלמנטרית. 200 דולר זה לא כסף קטן, ובשביל מאמץ כל כך קטן, וביקור בן 10 דקות בוילה, לא יצאת ניפסד. אני שמח בשבילך...".

דייגו התחיל להזיע, הוא שלף ממחטה מכיסו והחל לנגב את הזיעה. המילים הפשוטות הללו הוציאו אותו מדעתו. מעולם, אבל מעולם, למעט השוטרים הארגנטינאים האכזריים שהיכוהו בהנאה, איש לא התייחס אליו. הוא היה כמו אוויר בעולם. עוד יצור זניח, כמו כלב רחוב. איש מעולם לא כתב לו מכתב. איש לא אמר לו מעולם שהוא שמח בשבילו. הנימה האישית, החייכנית, הלבבית, שנבעה מן המכתב עשתה לו טיק בלב. אף אחד לא כינה אותו בתואר חביב, או יקר, חוץ מאמא שלו. בעיניים הגנביות שלו, חוץ מאמו, כולם היו פרוייקטים שצריך לגנוב מהם, ופתאום הוא ניתקל באיזה מין טיפוס, שהוא לא יכול היה להגדיר, שדווקא נהנה שגונבים ממנו, ועוד מביע שמחה משמחתו של הגנב.

דייגו פרנציסקו בן ה-19 הצמיד את המכתב המודפס באותיות גדולות לעיניו, והמשיך לקרוא בשקיקה...

דייגו המשיך לקרוא את מכתבו של ד"ר אביגד בהתרגשות ובסקרנות רבה.

"ובכן ידידי הגנב, רציתי להאיר את עיניך כיצד מתנהל העולם מן הזווית של יהודי מאמין, שאינו צריך לשלוח ידיו בגניבות - כמוך - כדי להתפרנס. אנחנו בניס ובני בניס של אברהם יצחק ויעקב, שהאמינו שיש בורא לעולם, אשר ברא את בריותיו, ברוב רחמיו והוא אוהב אותן אהבה עצומה, ואשר על כן, הוא זן ומפרנס לכל, ומיטיב לכל בריותיו... אשר ברא. מלכו של עולם מאכיל ומשקה מביצי כינים ועד קרני ראמים. כל דגיגון שבים, כל תולעת באדמה וכל עוף שבשמים, מוצאים את טרפם בעת רעבונם.

ואתה ידידי הגנב, בן אדם, ואדם הוא נזר הבריאה, ולא סתם בן אדם, אלא יהודי, בן העם הנבחר, שקיבל תורה בהר סיני ומחוייב למצוותיה ואחת מהן "לא תגנובו".

"אתה מבין יקירי, הגניבה איננה רק איסור מן התורה, היא אקט של טיפשות מן המעלה הראשונה, ואסביר לך מדוע. דע לך, כי בראש השנה גוזרים על כל יהודי ויהודי את מנת פרנסתו ומזונו. הכל קצוב ומדוד, וכל מה שנגזר עליו צריך ומחוייב להגיע אליו, עד הפרוטה ועד הפרוטה האחרונה. אך רצון השם הוא, שהמזון והפרנסה יגיעו ללא עבירות, לא פשיעה, ובטח ללא גניבה. יוצא אם כן, שאדם שהולך לגנוב, גונב משלו. ומדוע? כי את 200 הדולר שמצאת במעטפה שלי יכולת לקבל ולזכות בהם מבלי לגנוב. בעצם, את שלך אתה גונב. אתה גוזל את פרנסתך במקום לקבלה בכבוד... לקב"ה יש אין ספור דרכים להביאם עד אליך,

במאמץ מועט משלך. תאר לעצמך יקירי, שבמקום להשקיע במעקב אחרי ובתצפית אחרי בני משפחתי, ולהכניס עצמך לרגעי חרדה עם החדירה לוילה, היית פשוט הולך לעבודה נורמלית ומכובדת. בלי פחד משוטרים, בלי לחצים. פשוט חי ומתפרנס נורמלי כמו כל יהודי בר-דעת.

המילים הפשוטות הללו דיגדגו את לבו של דייגו, שגדל יתום, בלי אבא, בלי סבתא, בלי משפחה, בלי חברים, בקושי עם אמא. המכתב הזה נטע בו תחושה שהוא מעולם לא חווה: האיש שכתב את המכתב אוהב ומחבב אותו. הוא כמו דוד טוב, כמו ידיד, אולי אבא.

"אז אתה מבין גנב יקר וחביב, העולם יכול להיות טוב ונעים לחיות בו רק אם מאמצים דרך חיים של אמונה. הנה ראה, אני יהודי מאמין ולכן מאז כניסתי לוילה בשנת תשנ"ב לא התקנתי בה מערכת אזעקה, ואין לי כלב שמירה ולא שומר בכניסה, מדוע? כי אני יודע בוודאות גמורה שהמזוזות הן השמירה האמיתית על הבית, ולא טכנולוגיות מתוחכמות. על בתי המזוזות רשום ש.ד.י. ראשי תיבות שומר דלתות ישראל. כך אני מאמין, וכך אני גם עושה".

דייגו בלע את המילים בשקיקה. המכתב הזה חידש לו חידושים עלומים, שלא שמע ולא ידע מעולם. "אני יהודי, אני בן העם הנבחר, יש בורא לעולם שמפרנס כל אחד, בלי מאמץ מיוחד, והמזוזות הן שומרות על הבית... הצמאון לקרוא עוד ועוד התגבר.

"ובכן ידידי הגנב, הנני מוכן ומזומן להכיר אותך, לשוחח איתך, אפילו בביתי, בשמחה רבה. אין לי ספק שכניסתך לביתי היא עפ"י רצון השם, בניווט יד ההשגחה העליונה, ואין לי שמץ של ספק, שיהיה לנו הרבה על מה לדבר... אני מאד סקרן להכיר אותך, ואני מקווה שזה הדדי. אינני כועס, אינני מקפיד, אני רק רוצה לתרום את תרומתי הקטנה כדי להוציא אותך - בחסדי שמים - ממעגל הגניבות.

"בידידות רבה שרגא אביגד. נ.ב. תוכל להתקשר אלי בכל ימות החול, אחרי עשר בלילה. תודה".

* * *

דייגו מתח את רגליו הארוכות מן הכורסא לשטיח, ושוב ניגב את זיעתו. הוא חזר וקרא את המכתב שלוש פעמים רצופות, ורק אחרי שחושיו השועליים אמרו לו שאין כאן שום מלכודת, גמלה בליבו ההחלטה להתקשר לד"ר אביגד. בסתר ליבו הוא רצה להיגמל מן הגניבות, הוא הרי כבר הרגיש את הטעם המר של הכלא והמכות של השוטרים הארגנטינאיים.

כשאמו מרסלה חזרה אחה"צ מן העבודה, הוא סיפר לה על הגניבה המוזרה בוילה של ד"ר אביגד, ותרגם לה את המכתב. "כן, אנחנו יהודים" אמרה לבנה. "אבל גם אני בעצמי לא כל כך יודעת ולא מכירה מה עושים עם זה. אולי כדאי שתדבר עם הדוקטור, אולי באמת תגלה שאפשר להתפרנס גם בלי לגנוב..."

* * *

"דוקטור שלום.

ערב טוב. במה אוכל לעזור...

"אני הגנב..."

הווי, אתה הגנב? אין לך מושג כמה אני מאושר לשמוע אותך. האקצנט שלך הוא דרום אמריקני, אני לא טועה...

"לא, אתה לא טועה. שמי דייגו. ביקרתי בבוקר בוילה שלך..."

כן, הבחנתי שתיק הגיימס בונד חסר מעל המקרר.

"דוקטור, קראתי את המכתב שלך הרבה פעמים. אף פעם לא ידעתי שהפרנסה קצובה, שהמזוזות שומרות. גם עכשיו אני לא מבין מה זה בדיוק יהודי... אתה באמת רוצה ללמד אותי, אתה לא עושה לי מלכודת?"

חס וחלילה מלכודת. 15 שנים המכתב הזה בתוך התיק מחכה רק לך. 15 שנים לא נכנס גנב לבית שלי, עד שהגעת אתה ידידי דייגו. אני משוכנע שיש לנו הרבה על מה לדבר. מצידי, אם אתה גר קרוב, אני ממתין לך.

"יקח לי עשר דקות נסיעה..."

ברוך הבא. אין לך מושג כמה אתה משמח אותי.

* * *

ד"ר אביגד פתח את הדלת, והבחין בקומתו התמירה והאתלטית של דייגו הגנב. דייגו אחז בידו הימנית בתיק, ובידו השמאלית ב-200 הדולר.

"זה שלך דוקטור... אני מצטער.

ד"ר אביגד, היה איש לבבי וחביב, הוא חייך חיוך ענק ואבהי לעבר דייגו ותחב את הדולרים עמוק עמוק לכיס חולצתו של הגנב.

"זה שלך חמודי. זה חיכה לך 15 שנה. שב תשתה משהו.

דייגו הבחין שמבעד למעטה העברית הקולחת של ד"ר אביגד, מתחבא לו גם אקצנט ארגנטינאי עדין וקל, הוא צנח על הכורסא, פכר את אצבעותיו ובלב קרוע סיפר לד"ר אביגד, כיצד הפך לגנב מדופלם כבר מגיל 10.

"אתה מבין דוקטור? אמא שלי נזרקה איתי לרחובות כשהייתי תינוק בן יומו. גדלתי בלי אבא, עם אמא שבקושי הביאה לחם הביתה. אני בחור עצוב דוקטור, אני בלי עתיד, וחוף מלגנוב אני לא יודע לעשות שומדבר. המכתב שלך דוקטור קרע לי את הלב. בפעם הראשונה בחיי הרגשתי שיש מישהו שמדבר אלי מלב אל לב. לראשונה בחיי חשתי שיש מישהו בעולם שאיכפת לו ממני. שרוצה את טובתי.

כמה זמן אתה בארץ דייגו ידידי?

"אנחנו פה כמעט שנתיים, חיים מהיד לפה... אמא שלי עובדת במשק בית, אותי שחררו מהצבא בגלל העבר הפלילי שלי בארגנטינה.

אין לך סבא או סבתא?

"לא, אמא שלי מספרת שהיא ננטשה ע"י אמה, שהיא סבתא שלי, בבית היולדות בבואנוס איירס. יש לי סבתא על הנייר, אבל החיפושים אחריה עלו בתוהו. אינני זוכר את שמה..."

"יש לך סבתא, אתה אומר, שנטשה את אמך התינוקת... מעניין. בת כמה אמא שלך דייגו חביבי?

אמי אשה כבת חמישים, אבל נראית הרבה יותר קשישה. היא גדלה מאז היותה תינוקת, בבית אומנה נוצרי, ותאמין או לא, עד לא מזמן חשבתי שגם אני נוצרי. עד שיום אחד, אחרי שתפשו אותי שוטרים בארגנטינה, אמא החליטה שעולים למדינת ישראל והסבירה לי שאנחנו יהודים. ואם כבר לסבול עדיף שנסבול בין יהודים, ולא בין גויים. מה אגיד לך דוקטור, אני טיפוס בן בלי בית, בן בלי זהות, לדאבוני אני זורם עם המציאות ועדיין לא הצלחתי להגדיר ולמצוא את מקומי בעולם. אני מבולבל עד בהונות רגלי, לא יודע אם אני נוצרי או יהודי, לא יודע אם להמשיך בגניבות או לפתוח דף חדש. לא קל לי..."

דייגו הצמיד כפות ידיו לעיניו ומחה שתי דמעות עקשניות.

ד"ר אביגד ניגש אליו וטפח על כתפו. "דייגו, חביבי, אתה איש גדול!! אתה עוד לא מכיר ולא מבין באיזו איכויות ותכונות מיוחדות ומעולות חנן אותך בורא עולם. העובדה שאתה נמצא כאן בביתי, שואל שאלות, נחשף ומחפש כוון הן עדות נאמנה שאתה רוצה להתייצב, שואף להיכנס בדלת הקידמית אל הבית הנכון שיש בו אמת ויראה, שיש בו אמונה".

ד"ר אביגד ניגש למקרר שלף שתי פחיות שתיה קרה, פתחן והניחן על השולחן הנמוך בסלון.

"אני מברך עכשיו את בורא עולם, דייגו יקירי. ובסוף הברכה אתה עונה "אמן". אם תענה "אמן", אתה עושה צעד ראשון ומשמעותי לכוון היהדות. ברוך אתה השם... שהכל נהיה בדברו".

"אמן". ושניהם לגמו בבת אחת את המשקה הצונן.

השעון הורה על 2:00 לפנות בוקר. ד"ר אביגד ביקש מדייגו שמחר בשעות אחר-הצהרים יגיע אליו עם אמו מרסלה. "דומני" אמר שרגא אביגד, "שיש לי כמה דברים מעניינים להשמיע לאמא שלך, ואולי אף לגלות ולהראות לה סוד...".

דייגו חייד. האביגד הזה, עם המסתוריות שלו, שבה את ליבו. החיבה העמוקה שהוא חש כלפיו אותה לו במצולות נפשו, כי מעתה ואילך יש לו ידיד קרוב, שהוא מוכן לעשות כל מה שיאמר לו. הם נפרדו בחיבוק חברי אמיץ, ודייגו רכב לכוון הלילה הרמת-גני נסער ומתרגש, כפי שלא היה מעולם.

* * *

בדיוק בשעה חמש אחר-הצהרים נשמעה דפיקה בדלת בית משפחת אביגד. דייגו ומרסלה אמו נכנסו, התיישבו בסלון, גב' רננה אביגד האירה פניה לשניהם, והניחה על השולחן שפע עוגות, תופינים ומגדנות. "אתם אורחים נפלאים שלנו. בעלי תכף נכנס, יש לו מה לספר לכם".

דייגו הביט בשעון. מתח פנימי טלטל אותו. אמו מרסלה היתה רגועה יותר, היא לא הבינה מדוע דייגו חסר סבלנות... "תרגע בני. מה מטריד אותך?".

"לא יודע אמא יש בי אי-שקט. כאילו איזו הפתעה גדולה מצפה לנו. ד"ר אביגד הוא איש מסתורי. אני רק מקווה שהוא לא יפיל אותי בפת... הוא נחמד, אבל הפתעות לפעמים הן לא נעימות...".

לפתע נפתחה דלת הכניסה לילה. ד"ר שרגא אביגד אחז בידיו כסא גלגלים, עליו היתה ישובה אשה קשישה שכיסוי ראש קטיפתי כחול היה מתוח על ראשה, ועיניה הירוקות נבונות להפליא.

"תכירו זו אמא שלי... אמא, אלה הם דייגו ומרסלה פרצינסקו ידידים שלי...".

"נעים מאד, אני נעמי אמו של ד"ר שרגא אביגד, המנתח הכי טוב בעולם..."

אמא תקשיבי" אמר שרגא "במשך שנים, מאז שאני ילד קטן, סיפרת לי על הדבר שהכי מטריד ומתסכל אותך. אנא ספרי זאת לידידי... תרגישי נוח. הם אהובים עלי מאד... הם כמו משפחה..."

"כן בני, זה לא סוד. עד היום אני סוחבת צלקת בלב, שצורבת את חיי כמכוות-אש. וזה סיפור שאני מספרת כל פעם מחדש, מתוך תקווה שמישהו יודע דבר על כך. ובכן נעורי עברו עלי בבואנוס-איירס, ארגנטינה. הורי, שלמה ואיטה בלום ניצולי שואה, נפטרו עלי עוד בהיותי נערה. הם היו אנשים מבוגרים מאד וחולניים. רב הקהילה בבואנוס-איירס, השיא אותי עם הגיעי לגיל 18, עם רוברט, צעיר יהודי וספן בצי הארגנטיני. הרבה שנים ייחלתי להביא ילד לעולם ורק בגיל 25, לאחר הרבה תפילות הריתי בשעה טובה. רוברט בעלי, היה איש עדין נפש וטוב לב מאין כמותו, אך עבודתו כספן היתה קשה ודרשה ממנו להעדר שבועות וחודשים ארוכים מן הבית. כשנכנסתי לחדר הלידה בבואנוס-איירס, רוברט היה בהפלגה בלב ים עם אוניית צי הסוחר "מדלנוס". הפלגה ממנה לא חזר, סערה עזה באזור משולש ברמודה העלימה אותה במצולות. זה נודע לי שלושה חודשים אחרי... ומדוע?

"אחרי 12 שעות בחדר הלידה, נולדה לי בת קטנה... עוד הספקתי לחבק ולנשק אותה ואחר-כך איבדתי את הכרתי למשך שלושה חודשים. וירוס קטלני איים על חיי. אחרי שלושה חודשי טיפול ותרופות, ובחסידי שמים שבתו להכרה, אל מציאות נוראה. בישרו לי שרוברט לא יחזור, והתינוקת הקטנה נפטרה מצהבת... אבל אני עד היום זוכרת היטב את פניה הענוגות, את עיניה החכמות. היא לא נראתה לי חולה כלל וכלל. אני חיה בתחושה נוראה שהשלטונות פשוט גנבו לי אותה מתחת לידיים... זה הסיפור... המראה שלה חוזר אלי בחלומות... אני חושבת שהיא עדיין חיה התינוקת שלי..."

מרסלה היתה דמומה והמומה... וכמעט בלחש היא שאלה "אמרי לי נעמי, מה היה שמך הקודם בארגנטינה..."

"סניורה קליפסו" השיבה הקשישה.

"אז את אמא שלי!!!! א-מ-א!!!!"

מרסלה פרצינסקו האומללה, שכל חייה היו עוני תלאות ויסורים חשה שעולמה מסתחרר עליה. התחושה שיש לה אמא אמיתית, שיש לה את, שיש לה משפחה, נטעה בה לפתע כוחות מחודשים, ועוררה בה שמחה פנימית שכמעט איימה להכריע אותה.

דייגו הנסער קרב את כסא הגלגלים לאמא שלו. נעמי אביגד היתה עדיין המומה וקפואה. היא חששה שהגברת הזו כנראה השתבשה עליה דעתה, ולכן העדיפה לא להגיב.

מרסלה, לעומת זאת, פתחה את התיק שלה, חיטטה במסמכים ושלפה משם תעודת זהות ישנה ומקומטת.

"הביטי נעמי, הביטי! את זה קיבלתי ממשרד הרווחה הארגוני לפני 30 שנה, כשביקשתי לדעת מי האמא האמיתי שלי הם סיפרו לי שילדת אותי והתנדפת משם בלי להשאיר סימן".

המילים "סניורה קליפסו" היו מודפסות וברורות. גם התמונה בתעודה דמתה להפליא לנעמי אביגד, רק שאותות השנים לא ניכרו בה.

"בתי! את הבת שלי!!!".

סצינה של חיבוק ארוך ארוך שנמשך כמו נצח. דמעות כנהרות איתן. 50 שנים של חיפוש, של יתמות ושכול, של געגועים וחלומות דומעים הצטמצמו להן לחיבוק שלא ניגמר בין אם ובת שישבו והעבירו לילה שלם של סיפורים, ומכאובים. "מעולם לא נעלמתי מחדר הלידה כמו שסיפרו לך במשרד הרווחה. הפושעים הללו גנבו אותך לצורכי אומנה. אבל הכל מאת השם. אני מאושרת שחזרת אלי, ויש לי גם נכד ממך כל כך נאה ועדין".

* * *

דייגו ושרגא יצאו לגינה. "אז אתה דוד שלי, וזו סבתא שלי... אמר דייגו... תאמין לי ד"ר אביגד, תרשה לי לקרוא לך דוד שרגא, שאתה איש מהמם. אתה יודע כבר עם קריאת המכתב שלך הרגשתי קשר הדוק אליך, קשר של נשמות... זאת עוד מבלי להכיר אותך".

דייגו ודודו שרגא אביגד התיישבו במרפסת הווילה והותירו את מרסלה ונעמי לקצר מרחקים, ולבנות הווה ועתיד.

"תראה דייגו, אני מאמין בהשגחה פרטית. יש אבא בשמים שמנהל פה עניינים. כשהנחתי לפני 15 שנה את המזוודה ובה עתונים ומעטפה עם 200 דולר, הייתי בטוח ב-100% שהגנב יחזור אלי. אבל להגיד לך שהייתי חולם שהגנב הוא האחייך שלי, ואמא שלו זו אחותי, לא הייתי חולם... זה שיידך להנהגתו העלומה של מלך מלכי המלכים, שהוא פועל ישועות".

"תגייד לי דוד שרגא מאיפה החוכמה שלך? מאיפה הבטחון העצמי שלך? איפה למדת את זה?".

ד"ר אביגד חיבק בחום את אחיינו, לשעבר מיודענו הגנב היקר והחביב, ואמר "הסכת לי, יש לנו תורה, ואם יש בי חוכמה, זו חוכמת התורה".

"דוד שרגא" שאל דייגו, איפה לומדים תורה?"

עד עלות השחר ישבו השניים ועסקו בתורה, ללמדנו שגם גניבה יכולה להפוך לנתיב מדהים של חזרה למקורות. עלינו רק להתבונן וללמוד כיצד הקב"ה ממצוקותיהם, משפלותם מוציאם ומושיעם.